BÜYÜK İSKENDER

BİRİNCİ KİTAP

Valerio Massimo Manfredi

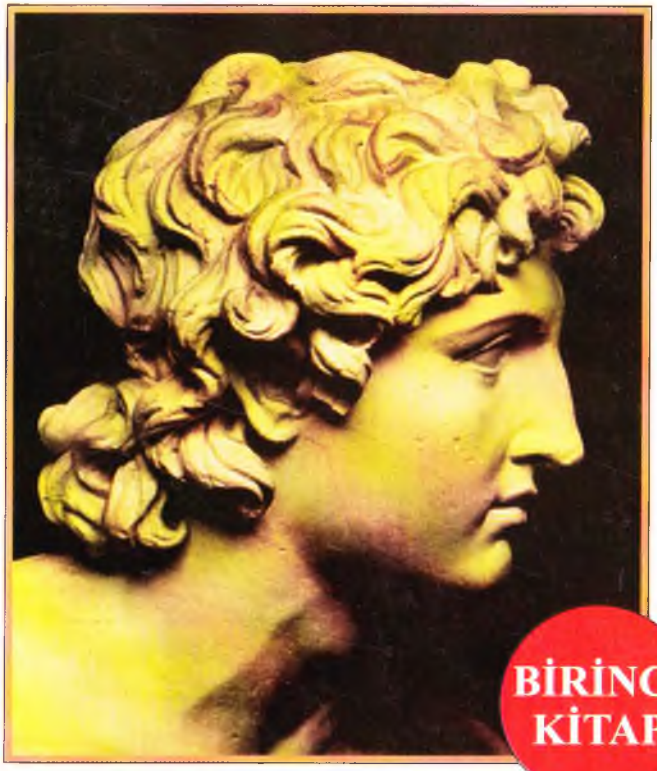
Valerio Massimo Manfredi

BÜYÜK İSKENDER

Makedonya'dan Anadolu'ya

ROMAN

CAN

BİRİNCİ KİTAP

2. BASIM

İtalyanca aslından çeviren
EREN CENDEY

Özgün adı
Aléxandros
Il Figlio del Sogno

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

1. basım: Ekim, 2000
2. basım: Ekim, 2000

Düzelti: Fulya Tükel
Dizgi: Serap Kılıç

ISBN 975-07-0014-7
© 1998 Arnoldo Mondadori Editore SpA / Can Yayınları Ltd. Şti. (1999)

Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları'nda dizildi,
Özal Basımevi'nde basıldı. (2000)
Cilt: ZE Ciltevi

Valerio Massimo Manfredi

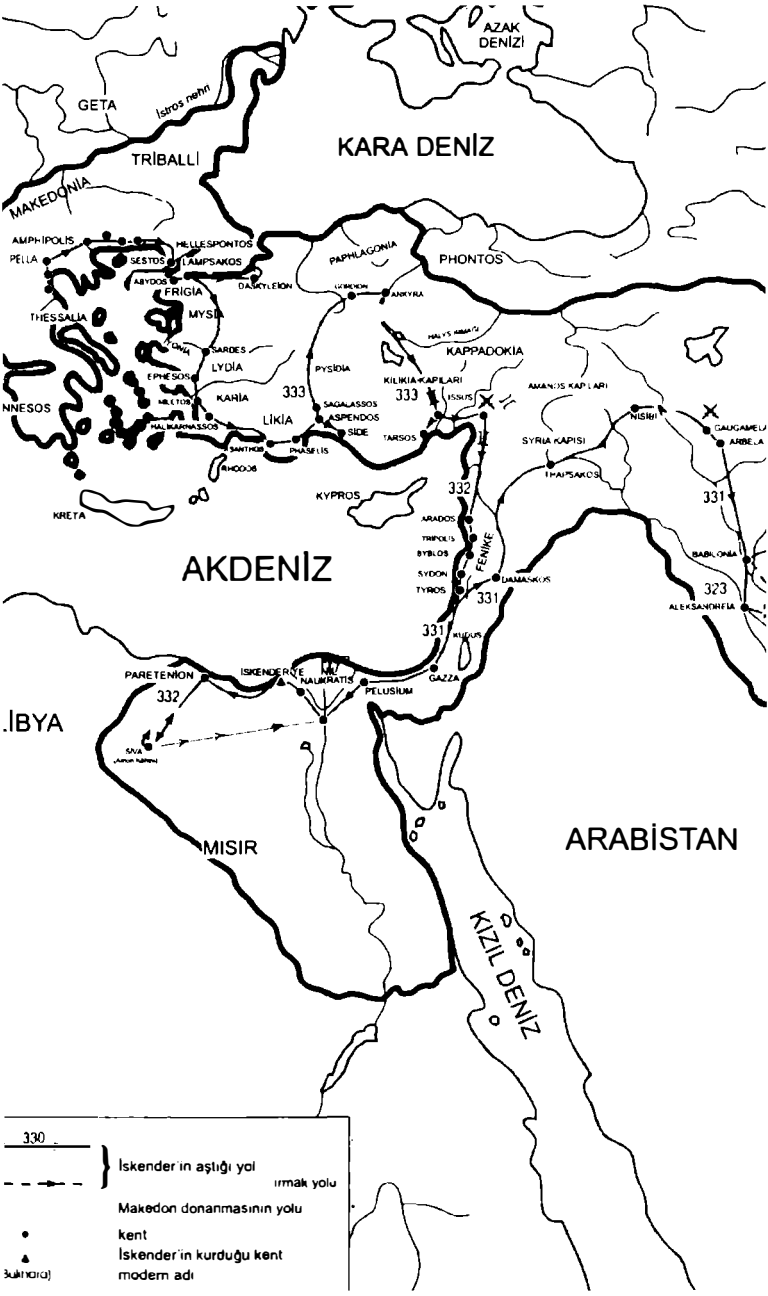
BÜYÜK İSKENDER

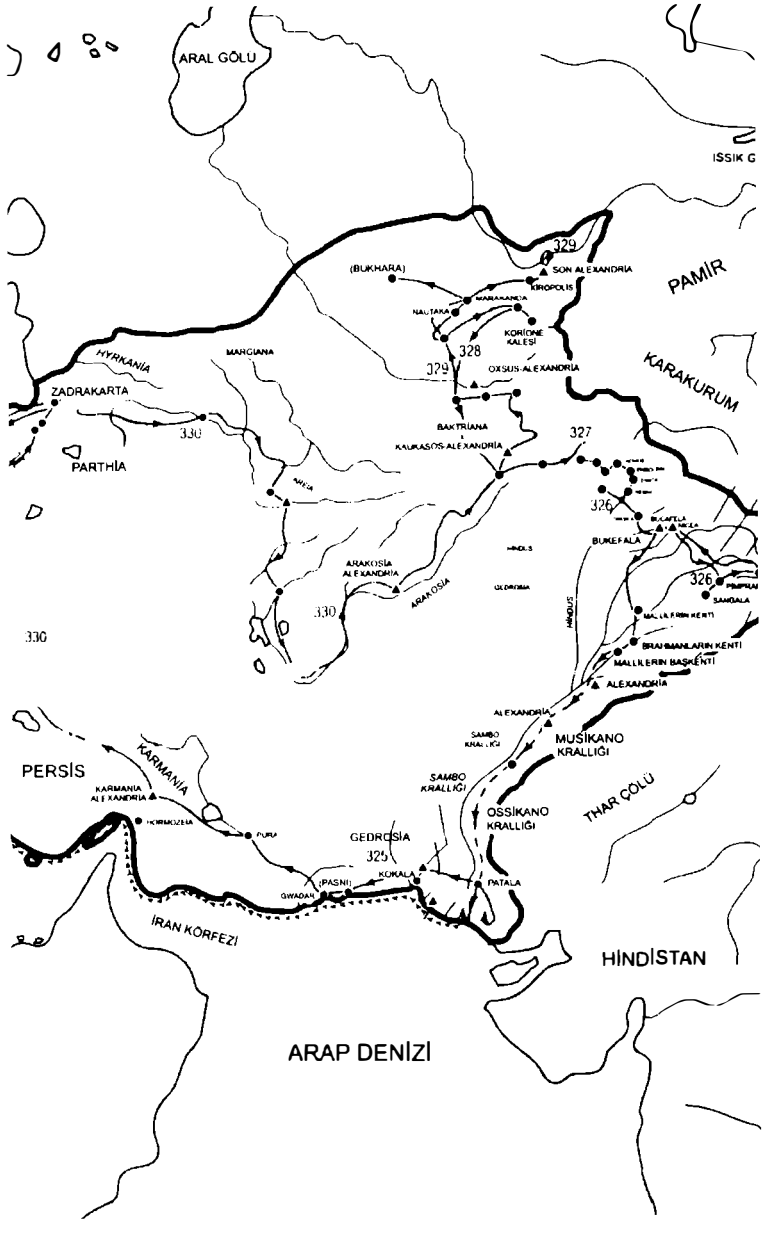
Makedonya'dan Anadolu'ya

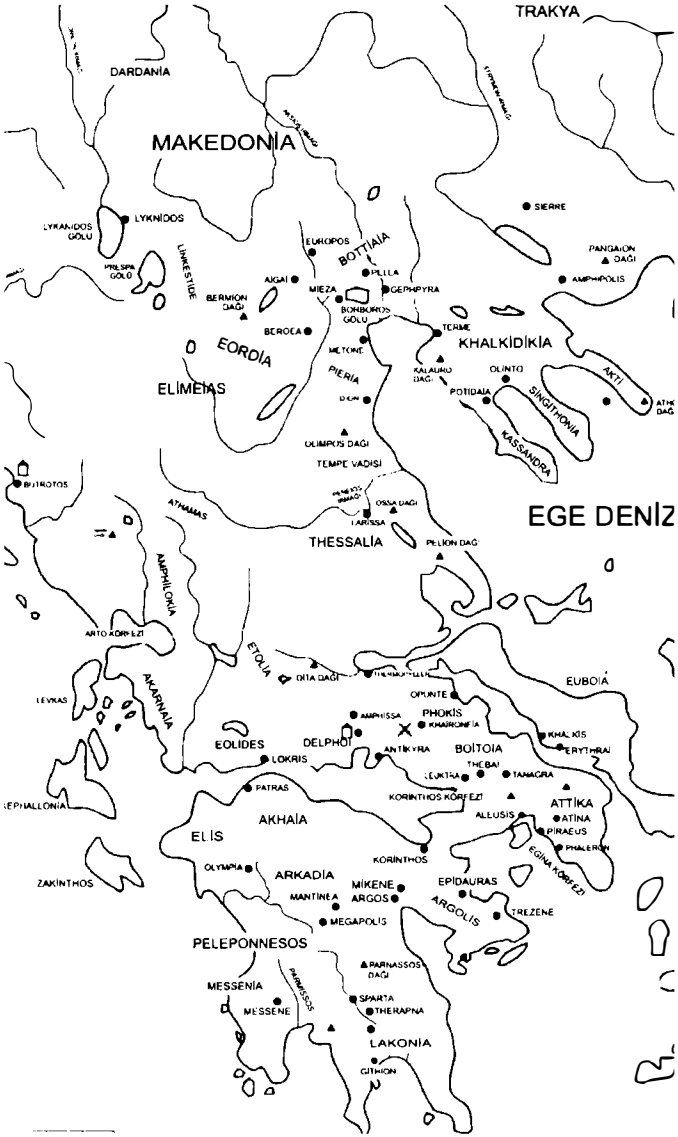
ROMAN

İtalyanca aslından çeviren
EREN CENDEY

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0-212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 - 292 55 00 Fax: 252 72 33
web sayfamız: http://www.canyayinlari.com
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

AZAK DENİZİ
KARA DENİZ
GETA
İstros nehri
TRİBALLİ
MAKEDONIA
AMPHİPOLIS
PELLA
HELLESPONTOS
SESTOS
LAMPSAKOS
ABYDOS
DASKYLEION
PAPHLAGONIA
PHONTOS
ANKYRA
THESSALIA
FRIGIA
MYSIA
SARDES
LYDIA
EPHESOS
MILETOS
KARIA
HALIKARNASSOS
333
LİKİA
SAGALASSOS
ASPENDOS
SIDE
PHASELIS
SANTHOS
RHODOS
PYSIDIA
KAPPADOKIA
KILIKIA-KAPILARI
ISSUS
TARSOS
AMANOS KAPILARI
SYRIA KAPISI
THAPSAKOS
NISIBI
GAUGAMELA
ARBELA
BABILONIA
ALEKSANDRIA
323
331
332
KYPROS
KRETA
AKDENİZ
ARADOS
TRIPOLIS
BYBLOS
SYDON
TYROS
FENİKE
DAMASKOS
KUDUS
PARETENION
İSKENDERİYE
NAUKRATIS
PELUSİUM
GAZZA
.İBYA
SİVA
MISIR
ARABİSTAN
KIZIL DENİZ
330
İskender'in aştığı yol
ırmak yolu
Makedon donanmasının yolu
kent
İskender'in kurduğu kent
modern adı

ARAL GÖLÜ
ISSIK G
PAMİR
KARAKURUM
(BUKHARA)
SON ALEXANDRIA
KIROPOLIS
MARKANDEIA
NAUTAKA
KORİONE KALESİ
328
329
OXSUS-ALEXANDRIA
HYRKANIA
MARGIANA
ZADRAKARTA
330
PARTHİA
BAKTRIANA
KAURASOS-ALEXANDRIA
327
326
BUKEFALA
HİNDUS
ARAKOSİA ALEXANDRIA
ARAKOSİA
330
SAMBALA
MALLILERİN KENTİ
BRAHMANLARIN KENTİ
MALLILERİN BAŞKENTİ
ALEXANDRIA
SAMBO KRALLIĞI
MUSİKANO KRALLIĞI
PERSİS
KARMANİA
KARMANIA ALEXANDRIA
HORMUZEIA
PURA
GEDROSİA
325
PASNI
KOKALA
PATALA
OSSİKANO KRALLIĞI
THAR ÇÖLÜ
GWADAR
İRAN KÖRFEZİ
HİNDİSTAN
ARAP DENİZİ

TRAKYA
DARDANİA
MAKEDONİA
LYKANİDOS GÖLÜ
LYKNİDOS
PRESPA GÖLÜ
LİMNİSTİDE
EUROPOS
BOTTİAİA
PELLA
AİGAİ
MİEZA
GEPHYRA
BERMİON DAĞI
BOLBOROS GÖLÜ
BEROEA
METONİ
EORDİA
PİERİA
ELİMEİAS
OLİMPOS DAĞI
TEMPE VADİSİ
OSSA DAĞI
LARİSSA
THESSALİA
PELİON DAĞ
SİERRE
PANGAION DAĞI
AMPHİPOLİS
TERME
KHALKİDİKİA
KALAMO DAĞI
OLİNTO
POTİDAİA
SİNGİTHONİA
KASSANDRA
AKTİ
ATHOS DAĞI
EGE DENİZİ
BUTROTOS
ATHAMAS
AMPHİLOKİA
ARTO KÖRFEZİ
ETOLİA
OİTA DAĞI
THERMOPYLAE
EUBOİA
OPUNTE
PHOKİS
AMPHİSSA
KHAİRONİA
LEVKAS
AKARNAİA
EOLİDES
DELPHOİ
LOKRİS
ANTİKYRA
BOİTOİA
KHALKİS
ERYTHRAİ
THEBAİ
TANAGRA
LEJKTRA
PATRAS
KORİNTHOS KÖRFEZİ
ATTİKA
ATİNA
ALEUSİS
PİRAEUS
PHALERON
EGİNA KÖRFEZİ
AKHAİA
ELİS
KORİNTHOS
OLYMPİA
ARKADİA
MİKENE
EPİDAURAS
ARGOLİS
TREZENE
ZAKİNTHOS
MANTİNEA
ARGOS
MEGAPOLİS
PELEPONNESOS
PARNASSOS DAĞI
MESSENİA
PARNASSOS
SPARTA
MESSENE
THERAPNA
LAKONİA
GİTHİON

Valerio Massimo Manfredi, Venedik Üniversitesi, Arizona Üniversitesi, Washington Üniversitesi, Sorbonne Üniversitesi gibi okullarda dersler vermiş, özellikle Antik Dünya Topografyası hakkında uzmanlaşmış bir bilim adamı. Çeşitli yerlerde kazılar da yapan *Manfredi*, bilimsel yayınlarının yanında, antik dünyayı ve kahramanlarını konu alan birçok popüler kitap da kaleme alarak, tarihi güncel bir dille binlerce okura taşıdı. Bunun yanı sıra, çeşitli İtalyan gazetelerine tarih hakkında makaleler yazıyor.

Geçmişe Bir Bakış

Dört büyücü, ağır adımlarla Işık Dağı'nın doruğuna uzanan dört ayrı patikayı tırmanıyorlardı: Ufkun dört noktasından geliyorlardı; sırtlarındaki heybelerde ateş ayininde kullanılacak olan kokulu ağaç dalları yüklüydü.

Gündoğumu Büyücüsü'nün sırtında mavi hareli pembe bir pelerin, ayaklarında ise geyik derisinden sandaletler vardı. *Günbatımı Büyücüsü* altın benekli al bir giysiye bürünmüştü; omuzlarından sarkan uzun ipek atkı da aynı renklerdeydi.

Öğle Büyücüsü üzerine altın başaklar işlenmiş mor bir tunik, ayaklarına yılan derisinden terlikler giymişti. Dördüncü kişi ise *Gece Büyücüsü* idi ve doğmamış kuzuların yünlerinden dokunmuş, gümüşi yıldızlarla bezeli kara giysisiyle ilerlemekteydi.

Adımlarını, sanki yalnızca kendilerinin işitebildikleri bir ezgiye uydurarak yürüyorlardı; biri taşlı yolda tırmanıp, biri düz patikada yürüyüp son ikisi kurumuş ırmakların kumlu yataklarında ilerleyerek, eşit uzaklıkları eşit adımlarla aşarak tapınağa yaklaşıyorlardı.

Taş kulenin dört girişine aynı anda ulaştıklarında şafak, yaylanın göz alabildiğine uzanan ıssız topraklarını inci parıltısı ile ışıtmaya başlamıştı.

Giriş kemerlerinin altında birbirlerinin yüzlerine bakarak eğildiler, sonra sunak masasına yaklaştılar. Ayine önce Gündoğumu Büyücüsü başladı ve sandal ağacı dallarını kare biçiminde sunağa yerleştirdi; sonra Öğle Büyücüsü akasya sürgünlerini çaprazlamasına bunların üzerine koy-

du. *Günbatımı Büyücüsü* bu temel üzerine Lübnan Dağı ormanlarından topladığı, kabuklarını soyduğu sedir ağacı dallarını bıraktı. Son olarak da *Gece Büyücüsü* yıldırımlar yemiş, yüksek dağların güneşinde kurumuş Kafkasya meşelerinin ayıklanmış dallarını yerleştirdi. Sonra dördü birden heybelerinden kutsal çakmaktaşlarını çıkartarak aynı anda minik piramidin altında mavimsi kıvılcımlar yarattılar; önce cılız ve ürkek olan alevlerin güçlenmesini, canlanmasını beklediler. Giderek beyaza yaklaşan mavi alev dilimleri, bir bütün olarak göklerin Ateş'ine, gerçeğin ve şanın tanrısı, zamanın ve yaşamın efendisi Ahura Mazda'nın tanrısal soluğuna benziyorlardı.

Büyük taş kulenin içinde işitilen yalnızca ateşin gizemli şiirinin mırıltısıydı; sonsuz ülkelerinin merkezinde kımıltısız duran dört erkeğin solukları bile duyulmuyordu.

Taş sunağa bir sanat yapıtı gibi dizilmiş dalların basit mimarisinden kazandıkları biçimlerle yükselen alevleri kendilerinden geçmişçesine seyreden büyücüler, bu saf ışığı, ışığın bu büyüleyici dansını sabit bakışlarla izlerken halkları ve Kralları için dua ediyorlardı. Büyük Kral, Kralların Kralı uzaklarda, ölümsüz Persepolis'te sarayının kanatlı boğalarla, şaha kalkmış aslanlarla korunan, eflatun ve altın rengi sütunlarla süslenen göz kamaştırıcı salonunda oturmaktaydı.

Sabahın bu saatinde, bu ıssız ve büyülü ortamda hava son derece ağırdı; böyle de olmalıydı zaten; çünkü göksel Ateş'in tanrısal doğasının biçimlerini ve devinimlerini kazanabilmesi için özgün kaynağına, Tanrıların Katı'na dek uzanabilmesi gerekiyordu.

Ama ansızın, etkili bir güç alevlere doğru esti ve onları yok etti. Büyücülerin şaşkın bakışları altında korlar da kömür karasına dönüştüler.

Başka bir işaret ya da ses yoktu, boş gökyüzünde yükselen bir şahinin çığlıkları dışında kimse tek söz etmedi. Dört adam sunağın yanı başında kalakaldılar; hüzünlü bir önseziyle sessizce gözyaşı döktüler.

İşte o anda, uzaklarda, Batı'nın uzak bir ülkesinde genç bir kadın titreyerek kadim bir tapınağın meşelerine

yaklaşmış, karnında kımıldadığını ilk kez hissettiği yavrusunun kutsanması için dua ediyordu. Kadının adı Olympias idi. Bebeğin adını ise binlerce yıllık dallar arasından esen, dev ağaç gövdelerinin diplerindeki ölü yaprakları savuran güçlü rüzgâr açıkladı:

İSKENDER

1

Olympias'ın Dodona Tapınağı'na gitmek istemesinin nedeni, şaraba ve yiyeceğe doymuş kocasının, yani Makedon Kralı Philippos'un yanında uyurken onu etkisi altına almış olan bir önsezi, bir esindi.

Düşünde koridorlar boyunca usul usul süzüldükten sonra sessizce yatak odasına giren bir yılan görmüştü. Olympias onu görüyor, ama kımıldayamıyordu, bağıramıyor ve kaçamıyordu. İri sürüngenin bedeni taş zemin üzerinde sarmal sarmal kayarken pulları, ayın pencereden sızan ışıkları altında altın ve bakır yansımalarla parlıyordu.

Bir an için Philippos'un uyanmasını ve onu kolları arasına alarak, kaslı ve güçlü göğsüne dayayarak ısıtmasını, büyük savaşçı elleriyle okşamasını arzuladı; ama hemen sonra bakışları o *drakon*'a, bir hayalet, büyülü bir yaratık gibi ilerleyen, tanrıların keyifleri için yeryüzünün derinliklerinden çıkarıp yolladıklarına benzeyen o mucizevi hayvana çevrildi.

Şimdi, tuhaf bir biçimde korkusu yok olmuştu, tiksinti bile hissetmiyordu; hatta bu kıvrımlı devinimlerden, bu sessiz ve sevimli erkten hoşlanmaya bile başlamıştı.

Yılan yorganların altına süzüldü, genç kadının bacakları ve göğüsleri arasından kaydığında, Olympias bu yaratığın şiddet uygulamadan, bir kötülük yapmadan, hafif ve soğuk, ona sahip olduğunu hissetti.

Düşünde yılanın tohumlarının, kocasının şaraba ve uykuya yenik düşerek devrilmeden önce, bir boğa gücüyle, bir

domuz coşkusuyla içine akıtmış olduğu tohumlarına karıştığını gördü.

Ertesi gün Kral zırhını kuşanmış, generalleriyle birlikte yabandomuzu eti ve koyun peynirinden oluşan kahvaltısını etmiş ve savaşmak üzere yola çıkmıştı. Bu, kendi halkı Makedonlardan daha barbar olan bir halka, Triballilere karşı açılmış bir savaştı. Bu insanlar Avrupa'nın en büyük ırmağı Istros (*Tuna*) kıyılarında yaşıyor, ayı postları giyiyor, tilki kürkünden başlıklar takıyorlardı.

Philippos, yola çıkmadan karısına yalnızca şunları söylemişti: "Ben burada yokken tanrılara kurban vermeyi unutma ve karnında bana benzeyen bir erkek evlat büyüt."

Sonra doru atına atlamış, generalleriyle birlikte dörtnala ileri atılmış, sarayın duvarlarının atların nal sesleri ve silahların şakırtısıyla sarsılmasına yol açarak uzaklaşmıştı.

Onun hareketinden sonra Olympias sıcak bir banyo yaptı. Hizmetçileri yaseminlerin ve Pieria güllerinin özüyle kokulandırılmış suya batırdıkları süngerlerle sırtını ovarlarken, bir hizmetçisini göndererek Artemisia'yı, Philippos ile evlenmek üzere geldiği Epir ülkesinden beraberinde getirdiği iri göğüslü, dar kalçalı kadını, iyi bir aileden gelen yaşlı sütannesini çağırttı.

Artemisia'ya düşünü anlatan Kraliçe, "Bir tanecik Artemisiam, sence bu düşün anlamı nedir?" diye sordu.

Sütannesi onu sıcak banyodan çıkarıp Mısır ketenin-den havlularla kurulamaya başladı.

"Çocuğum, düşler her zaman tanrıların mesajlarıdır, ama pek az kişi bunları yorumlamayı bilir. Ben, tapınaklarımızın en kadimine, ülkemiz Epir'de bulunan Dodona orakline[1] danışman gerektiğini düşünüyorum. Orada bulunan rahipler ezelden beri insanların ve tanrıların babası Zeus'un, binlerce yıllık meşelerin dalları arasında esen rüzgârın, ilkbaharda ya da yazın yaprakları hışırdatarak, kışın ya da sonbaharda kuru dallar arasında gezerek yarattığı sesini yorumlarlar."

[1] Putlara tapanların inançlarına göre sorulanlara tanrıların verdikleri yanıtı aktaran, gaipten haber veren kâhin. (Çev.)

Ve böylece birkaç gün sonra Olympias, ormanlık tepeler arasındaki yeşil vadide yer alan görkemli tapınağa ulaşmak üzere yola koyuldu.

Söylentilere göre bu, yeryüzünün en eski tapınaklarından biriydi; Zeus, babası Kronos'u göklerden kovarak gücü eline geçirdikten hemen sonra elinden iki güvercin havalanmıştı. Bu güvercinlerden biri Dodona'daki bir meşeye, öteki ise Libya'nın kızgın çölleri arasında bulunan Siva Vahası'nın bir palmiyesine konmuştu. O günden sonra bu iki yerde tanrıların babasının sesi duyulabilir olmuştu.

Olympias tapınağın rahiplerine, "Bu gördüğüm düşün anlamı nedir?" diye sordu.

Rahipler papatyalar ve düğün çiçekleriyle bezeli bir çayırın ortasında taş taburelere çember halinde oturmuşlar, meşelerin yapraklarını sallayan rüzgârın sesini dinlemeye koyulmuşlardı. Kendilerinden geçmiş gibiydiler.

Sonunda içlerinden biri şöyle dedi: "Bunun anlamı, senden doğacak oğlun Zeus'un ve bir ölümlünün soyundan gelecek olmasıdır. Bunun anlamı, bir tanrının kanının, senin karnında bir insanoğlunun kanına karışmış olmasıdır.

Dünyaya getireceğin evlat olağanüstü bir enerjiyle parlayacak, ama parlak ışık veren alevlerin kandilin duvarlarını yakıp onu besleyen yağı hızla tüketmesi gibi ruhu, onu içinde barındıran göğsünü tutuşturabilir.

Kraliçem, şanlı ailenin atası Akhilleus'un öyküsünü anımsa; ona da kısa ama şan dolu ve uzun ama karanlık iki yaşam arasında bir seçim yapma olanağı tanınmıştı. Akhilleus ilkini seçmişti: Ömrünü, gözleri kör eden bir anlık ışık uğruna kurban etmişti."

Olympias kaygıyla "Bu önceden belirlenmiş bir alın yazısı mıdır?" diye sordu.

"Olası bir alın yazısıdır," dedi bir başka rahip. "Bir insanın aşabileceği pek çok yol vardır, ama bazı insanlar tanrılardan gelen ve gene tanrılara dönmek isteyen değişik bir güçle donanmış olarak doğarlar. Oğlunun doğası gözler önüne serilinceye dek bu gizi yüreğinde sakla. O zaman her şeye, onu yitirmeye bile hazır ol, çünkü ne yaparsan yap onun yazgısını yaşamasına, ününün dünyanın sınırlarına dek ulaşmasına engel olamazsın."

Rahip konuşmasını tamamlayamadan, meşelerin arasında gezinen esinti ansızın güçlü ve sıcak bir güney rüzgârına dönüştü; kısa süre sonra öyle bir hız kazandı ki ağaçları eğilip bükülmeye, rahipleri pelerinleri ile yüzlerini örtmeye zorladı.

Rüzgâr beraberinde tüm vadiyi karartan kızılımsı bir sis getirmiş, Olympias pelerinini başına ve bedenine sarmak zorunda kalmıştı. Kraliçe bu kasırganın ortasında yüzü olmayan bir tanrı heykeli gibi kımıltısız oturuyordu.

Rüzgâr, geldiği gibi çekip gitti; sis dağıldığında bu kutsal mekânı süsleyen heykellerin, dikilitaşlar ve sunakların ince, kızıl bir tozla örtüldükleri görüldü.

En son konuşan rahip parmağıyla bu toza dokundu ve sonra dudaklarına götürerek tadına baktı. "Bu tozu buraya Libya rüzgârları, Siva palmiyeleri arasında bulunan oraklin, Zeus Amon'un soluğu taşıdı. Bu olağanüstü bir mucize, görülmemiş bir işarettir; çünkü yeryüzünün birbirine böylesine uzak bu iki kadim orakli aynı anda bize seslenmişlerdir. Oğlun uzaktan gelen çağrıları duydu ve belki de bu mesajı aldı. Günün birinde çölün kumlarıyla çevrili büyük bir tapınağın içerisinde bu sesleri yeniden duyacaktır."

Bu sözleri duyduktan sonra Olympias Pella'ya, yolları yazın tozdan, kışın çamurdan geçilmez olan kentine dönüp korku ve heyecanla oğlunun doğumunu beklemeye başladı.

Bir ilkbahar akşamı gün battıktan sonra Olympias doğum sancıları çekmeye başladı. Kadınlar kandilleri yaktılar; sütanne Artemisia, ebeyi ve daha önce yasal eşlerden ve başka kadınlardan doğmuş pek çok soylu çocuğun doğumunda bulunmuş olan Hekim Nikomakhos'u çağırttı.

Nikomakhos zamanın geldiğini tahmin ettiğinden hazır beklemekteydi. Önlüğünü taktı, su kaynatılmasını istedi, ışık eksik olmasın diye de başka kandiller getirtti.

Ama her kadının evladını dünyaya getirirken kendisine yalnızca bir başka kadının dokunmasını istediğini bildiğinden ebeye öncelik tanıdı. Ne olsa yeni bir can yaratılırken çekilen yalnızlığı ve acıyı ancak bir kadın anlayabilirdi.

Kral Philippos, o anda Potidaia kentini kuşatmaya uğraşıyordu ve hiçbir şey uğruna savaş alanını terk etmezdi.

Olympias'ın dar kalçaları ve hassas yapısı nedeniyle zor ve uzun bir doğum oldu.

Sütannesi sürekli onun terini kuruluyor ve, "Dayan bebeğim, it haydi. Oğlunu görünce şu anda çektiğin tüm acıları unutacaksın," diyordu.

Sonra hizmetçi kızların sürekli yenilediği, gümüş tasların içindeki serin kaynak suyuyla dudaklarını ıslatıyordu.

Ne var ki Olympias'ın acısı tüm duyularını yitirdiğini sanmasına yol açacak kadar arttığında Nikomakhos duruma el koydu ve ebenin ellerine yön vermeye başladı; öte yandan da Kraliçe'nin gücü tükendiğinden ve bebek zorlanmaya başladığından Artemisia'ya Kraliçe'nin karnına bastırarak bebeği itmesini söyledi.

Hekim, Kraliçe'nin karnına kulağını dayadığında bebeğin kalp atışlarının yavaşladığını duydu. "Elinden geldiğince güçlü itmelisin," diye buyurdu sütanneye. "Bebek hemen doğmalı."

Artemisia tüm gücüyle abanınca, Kraliçe daha şiddetli bir çığlıkla doğurdu.

Nikomakhos göbek kordonunu keten iplikle bağladı, bronz makasla kesti ve saf şarapla yarayı dezenfekte etti.

Ağlamaya başlayan bebeği, yıkamaları ve giydirmeleri için kadınlara emanet etti. Oğlanın yüzünü ilk gören Artemisia oldu ve adeta büyülendi.

"Harika bir bebek değil mi?" derken, zeytinyağına batırdığı bir yün yumakla oğlancığın yüzünü siliyordu.

Ebe bebeğin başını yıkadı; kurularken şaşkınlığını gizleyemedi: "Saçları altı aylık bir bebeğinki kadar uzun ve altın rengi yansımaları var. Küçük bir Eros'a benziyor."

Nikomakhos pek çok aile arasında yaygın olan bebeklerin kundaklanması alışkanlığından hoşlanmadığından, Artemisia ona ketenden minicik bir zıbın giydirdi. Sonra ebeye dönerek, "Sence gözleri ne renk?" diye sordu.

Kadın kandilin birini eline alarak yaklaştı ve bebeğin gözlerinde bir an için gökkuşağının yanıp söndüğünü gördü. "Bilmiyorum, bunu söylemek zor. Bazen mavi, bazen kara, hatta kapkara görünüyor. Belki de anne ve babasının

doğalarının birbirlerinden farklı olmasından kaynaklanıyordur bu.

Bu arada Nikomakhos ilk doğumunu yapan kadınlara özgü kanaması süren Kraliçe'yle ilgileniyordu. Bu durumun olacağını bildiği için Bermion Dağı'nın yamaçlarından kar toplatmıştı.

Şimdi bunları bezlere sardırıp Kraliçe'nin karnına koyuyordu. Heyecandan ve yorgunluktan bitkin düşen Kraliçe titredi, ama Hekim kanama sona erene dek karları orada tuttu.

Sonra önlüğünü çıkartıp ellerini yıkarken Kraliçe'yi odadaki kadınlara emanet etti. Çarşafların değiştirilmesine, gülsuyuna batırılmış süngerlerle terleyen bedeninin silinmesine ve sandığından çıkartılmış temiz bir giysinin giydirilip su içirilmesine izin verdi.

Bebeği annesine Nikomakhos gösterdi: "İşte Kraliçem, Philippos'un oğlu. Güzeller güzeli bir bebek doğurdun."

Sonra koridora çıkan hekim kapıda yolculuk giysisiyle hazır bekleyen bir kraliyet muhafızının yanına gidip, "Haydi, Kral'a koş, oğlunun doğduğunu söyle! Güzel, sağlıklı ve güçlü bir oğlu olduğu müjdesini ver!" dedi.

Süvari pelerinini sırtına attı, heybesini boynuna astı ve koşmaya başladı. Koridorun sonunda gözden yitmeden önce, Hekim, "Kraliçe'nin de iyi olduğunu söylemeyi unutma!" diye bağırdı.

Asker bir an bile durmadı; az sonra avluda önce bir kişneme, sonra da nal sesleri işitildi; sesler, uyuyan kentin sokaklarında yankılandı.

2

Artemisia bebeği kucağına alıp Kraliçe'nin yanındaki yatağa yatırdı. Olympias sırtını yastıklara dayayarak dirsekleri üzerinde hafifçe doğruldu ve oğluna baktı.

Bebek çok güzeldi. Etli dudakları, pembe bir yüzü, altınımsı pırıltılar taşıyan açık kestane rengi saçları vardı. Alnının ortasında kendiliğinden ikiye ayrılan saçları ebeler 'dana yalamış' diye nitelemişlerdi.

Gözleri mavi gibi duruyordu, ama sol gözünün derinliklerinde ışığın değişmesiyle rengin koyulaşmasına yol açan donuk bir gölge vardı.

Olympias bebeğini kucağına aldı, göğsüne bastırdı ve ağlaması dinene dek kollarında salladı. Sonra onu beslemek için göğsünü açtı, ama Artemisia ona yaklaştı ve, "Kızım, bu iş için sütanneler var. Sen göğsünü yıpratma. Kral yakında savaştan dönecek; sen her zamankinden daha arzulanabilir ve güzel olmalısın," dedi.

Bebeği almak için kollarını uzattı, ama Kraliçe oğlunu vermeyi reddederek göğsüne yaklaştırdı ve uyuyana dek onu emzirdi.

Bu arada bir an önce kralının yanına varmak isteyen ulak karanlıkta hızla ilerliyordu. Gecenin yarısı olduğunda Aksios Irmağı'na ulaşarak atını, iki kıyıyı birbirine bağlayan, sallardan yapılma köprünün üstünden geçirdi. Therma'ya geldiğinde ve atını değiştirdiğinde hava hâlâ karanlıktı. Ulak Khalkidike içlerine doğru ilerlemeyi sürdürdü.

Doğan güneş onu denizin üzerinde yakaladı ve geniş körfez güneşin doğuşuyla ateş karşısındaki bir ayna gibi

tutuştu. Sonra Kalauros Tepesi'ne tırmandı, giderek çoraklaşan doğa örtüsü onu denize dik olarak uzanan kayalara ulaştırdı ve köpüklü dalgalar tarafından karşılandı.

Kral neredeyse yarım yüzyıldır Atinalıların denetiminde olan antik Potidaia kentini kuşatma altında tutuyordu; bunu yapmasının nedeni Atina ile bir çatışma yaratmak istemesi değildi, ama burayı Makedon bölgesinden sayıyordu ve niyeti Therma Körfezi'yle Boğazlar arasında kalan tüm toprakları kendi mülküne katmaktı. O anda savaşçılarıyla bir saldırı kulesine kapanmış olan silahlı, toza, kana ve tere bulanmış Kral son saldırıyı başlatmaya hazırlanıyordu.

"Erkekler!" diye bağırdı, "Bir değeriniz olduğunu düşünüyorsanız şimdi bunu gösterme zamanıdır! Ahırlarının en güzel atını benimle düşman surlarına atlayan ilk askere vereceğim, ama Zeus aşkına içinizden birinin en can alıcı anda titrediğini görürsem, yemin ederim, sırtından derisini yüzene dek onu kırbaçlayacağım! Ve bunu kendi ellerimle yapacağım! Beni iyi işittiniz mi?"

"Seni işittik, Kralım!"

"O halde gidiyoruz!" diye buyuran Philippos, bocurgatların mandallarının açılmasını buyurdu. Köprü, koçbaşlarının yarı yarıya yıktığı surlara çarptı ve Kral çığlık çığlığa kılıcını sallayarak öne atıldı; öyle hızlı davranıyordu ki ona yetişmek bile zordu. Ama askerleri krallarının sözlerini her zaman tuttuğunu bildikleri için hep birden atıldılar ve birbirlerini kalkanlarıyla iterek, burçların seyirdim yollarında günlerdir süren bekleyişler, çarpışmalar ve uykusuzluklar nedeniyle bitkin düşen Potidaia askerlerini devirerek ilerlemeye başladılar. Philippos'la muhafızlarının ardından ordunun geri kalanı, yolları ve evlerin girişlerini tutan son askerleri yerle bir ederek yürüyordu.

Güneş batarken, Potidaia dize gelmiş, ateşkes istiyordu.

Ulak iki at tükettikten sonra vardığında neredeyse gece olmuştu; kente egemen tepelere tırmandığında surların çevresinde yanan ateşleri, şölen yapan Makedon askerlerini gördü.

Atını son bir kez mahmuzlayarak kısa süre sonra kampa vardı. Kral'ın çadırına götürülmek istedi.

Kral'ın çadırının korumasını üstlenen ve konuşmasından Kuzeyli olduğu anlaşılan subay, "Ne istiyorsun?" diye sordu. "Kral meşgul. Kent düştü ve Kral hükümetten gelen elçilerle görüşüyor."

"Prens doğdu," dedi ulak.

Subay şaşırdı. "Beni izle," dedi.

Savaş zırhını çıkartmamış olan Kral çevresinde generalleriyle çadırında oturuyordu. Arkasında General Antipatros duruyordu. Potidaia ileri gelenleri, pazarlık yapmaktan çok koşullarını ileri süren Philippos'u dinlemekle yetiniyorlardı.

Gözcü subay, çadıra böyle girmesinin bağışlanmayacağını biliyordu, ama bu önemli haberi geciktirmeye de cesaret edemiyordu; bu nedenle bir solukta: "Kralım, saraydan haber geldi: Oğlun doğdu!" deyiverdi.

Pek zayıf ve pek solgun Potidaia yetkilileri şöyle bir bakıştılar ve taburelerinden kalkarak bir kenara çekildiler. Antipatros ayağa kalktı, kollarını göğsünde kavuşturdu ve kralının buyruğunu ya da sözlerini beklemeye başladı.

Philippos'un sözleri havada asılı kalmıştı: "Kentinizin vermesi gereken..." diyordu ki, sesini hiç değiştirmeden, "bir oğul..." dedi.

Ne olduğunu anlayamayan yetkililer yeniden şaşkınlıkla bakıştılar, ama Philippos çoktan ayağa fırlamış, iskemlesini bir tarafa, adamlarını öteki tarafa iterek ulağın yakasına yapışmıştı.

Şamdanların mumlarından yansıyan gölgeler askerin yüzünde oynaşırken Kral, "Çabuk söyle bana, nasıl?" diye sordu. Bu bir soru değil, Makedonya'nın yücelmesi için askerlerini ölmeye çağıran bir komutanın buyruğu idi adeta.

Bu soruyu yanıtlamakta kendini pek yetersiz hisseden ulak, söyleyecek yalnızca dört sözcüğü olduğunu fark etti. Boğazını temizledi, titreyen bir sesle:

"Kralım, güzel, güçlü ve sağlıklı bir oğlun oldu!" dedi.

"Peki sen bunu nereden biliyorsun? Onu gördün mü?"

"Buna asla cesaret edemezdim, Kralım. Bana buyurulduğu üzere pelerinim, heybem sırtımda, silahım elimde ko-

ridorda bekliyordum. Nikomakhos çıktı ve bana... aynen şöyle dedi: 'Git, Kral'a koş ve bir evladı olduğunu söyle. Ona güzel, güçlü ve sağlıklı bir oğlu olduğunu bildir!'"

"Bana benzeyip benzemediğini söylemedi mi?"

Asker bir an kararsızlıktan sonra, yanıtladı: "Bunu bana söylemedi, ama sana benzediğinden eminim."

Philippos onu kucaklamaya hazırlanan Antipatros'a doğru yürürken, ulak birden merdivenlerden inerken işittiği sözleri anımsadı:

"Hekim bir de dedi ki..."

Philippos hemen döndü ve, "Ne dedi?" diye sordu.

Ulak, bir solukta "Kraliçe'nin de iyi olduğunu söyledi," dedi.

"Doğum ne zaman oldu?"

"Bir önceki gece, güneş battıktan az sonra. Hemen merdivenlerden indim ve yola çıktım. Atımı değiştirmenin dışında hiç durmadım, hiç yemek yemedim ve mataramdakinden başka su içmedim... Sana haberi getirmek için sabırsızlanıyordum."

Philippos döndü ve elini adamın omzuna koydu. "Bu arkadaşa yiyecek ve içecek verin! Ona en rahat döşeği sunun, çünkü o bana dünyanın en güzel haberini getirdi!"

Sırası gelince elçiler de Kral'ı kutladılar ve bu müjdeli haberden yararlanarak pazarlıklarına bazı kazançlar eklemeyi düşündüler. Philippos'un keyfi her ne kadar düzelmişse de, "Şimdi olmaz," dedi ve yaveriyle çadırdan çıktı.

Sonra ordusunun komutanlarını topladı ve getirttiği şarabı herkesin birlikte içmesini istedi. Sonra buyurdu: "Toplanma borazanını çaldırın. Ordumun süvarilerinin ve piyadelerinin saflara dizilmesini istiyorum. Onları toplantıya çağırdığımı bildirin."

Alanda borazanların seslerinin yankılanmasıyla şimdiden sarhoş olmuş ve fahişelerle yarı çıplak çadırlara kapanmış olan askerler hemen ayaklandılar, zırhlarını giydiler, mızraklarını ellerine alarak olabildiğince hızlı alana koştular. Borazanların sesi, gecenin yarısında bağıran Kral'ın sesine benziyordu.

Philippos subaylarıyla birlikte çoktan yüksek bir yere çıkmıştı; tüm askerler bir araya gelince, gelenekler uyarın-

en yaşlı asker bağırdı: "Bizi neden çağırdın, Kralım? Askerlerinden isteğin nedir?"

Philippos öne çıktı. Demir ve altından yapılmış tören zırhını giymiş, bembeyaz bir pelerin takmıştı; bacaklarında ince dövme gümüşten dizlikler vardı.

Sessizliği bozmaya bir tek atlar ve kamp ateşinin çağrısına uyarak gelen gece hayvanları cesaret ediyordu. Hükümdarın yanı başında duran subaylar, onun yüzünün kıpkırmızı, gözlerinin ışıl ışıl olduğunu görebiliyorlardı.

Kral bağırdı: "Makedon erkekleri! Pella'da, evimde, Kraliçe bana bir oğul doğurdu. Sizlerin huzurunda oğlumun benim yasal vârisim olduğunu açıklıyor ve onu size emanet ediyorum. Adı:

İSKENDER

olacaktır."

Subaylar, askerlere silahlarını göstermelerini buyurdu: Piyadeler on iki ayak uzunluğundaki *sarissa*'larını havaya kaldırdılar, süvariler kargılarını göğe yükselttiler; bu arada atlar dizginlerini ısırarak kişniyorlardı.

Sonra tüm askerler hep bir ağızdan, ritmik olarak prenslerinin adını yinelemeye başladılar:

İskender! İskender! İskender!

Bunu yinelerken *sarissa*'larını kalkanlarına vuruyor, sesleri yıldızlara ulaştırıyorlardı.

Böylece Philippos'un oğlunun şanının onların naraları, silahlarının şakırtısı gibi göklere, yıldızlar arasında bulunan tanrılar katına yükseleceğini umut ediyorlardı.

Toplantı sona erince, Kral, Antipatros ve kamp yaverleriyle Potidaia delegelerinin sabırla ve umutla onu beklemekte oldukları çadıra döndü. Bu arada dostlarına bir itirafta bulunmuştu: "Tek bir üzüntüm var; o da Parmenion'un şu anda yanımızda olup bu mutluluğu bizimle paylaşamıyor olması."

General Parmenion o günlerde ordusuyla Illyria Dağları'nda, Lyknidos Gölü'nden fazla uzak olmayan bir yerde

kamp kurmuştu ve Makedonya'nın o yöndeki sınırlarını sağlama almaya çalışıyordu. Daha sonraları, Philippos'un oğlunun doğum müjdesini aldığı gün, Potidaia'yı fethettiği ve aynı anda iki zafer haberi daha aldığı söylenir oldu: Parmenion Illyrialıları yenmişti ve dört atlı arabası Olimpiyat yarışlarında birinci olmuştu. Bu nedenle kâhinler üç zaferin bir arada yaşandığı gün doğan bebeğin, yenilmez biri olacağı kararına varmışlardı.

Gerçekte Parmenion, Illyrialıları yaz başında yenmişti ve olimpiyat oyunlarıyla araba yarışları daha sonra düzenlenmişti ama, gene de İskender'in uğurlarla ve başarılarla dolu bir yılda doğması bile onun bir insandan çok bir tanrıya yaraşır bir geleceği olacağı umutlarını doğurmuştu.

Potidaia yetkilileri görüşmelerini kaldığı noktadan sürdürmek istediler ama Philippos, yardımcısını öne sürerek, "General Antipatros benim düşüncelerimi bilir; onunla görüşün," dedi.

"Ama efendim," diye araya girdi Antipatros, "Kral'ın bulunması mutlaka gereklidir ve..."

Antipatros sözlerini henüz bitirmeden Philippos pelerinini sırtına atıp bir ıslıkla atını çağırdı. Antipatros onun peşinden seğirtti. "Efendim, bu noktaya varabilmek için aylarca kuşatmayı sürdürdük, çarpıştık; şimdi sen gidemezsin..."

"Elbette giderim!" diye kükreyen Kral atına atladı ve hayvanı mahmuzladı. Antipatros, başını salladı, kraliyet çadırına dönmek üzereyken, kralının onu çağırdığını duydu. "Al!" diyerek parmağından mührünü çıkarttı ve ona uzattı. "Bu senin işine yarayacaktır. İyi pazarlık et Antipatros, bu savaş bize pahalıya mal oldu!"

General üzerinde mühür bulunan kraliyet yüzüğünü kaptı; bir an kırlardan uçarak geçen ve güney kapısından çıkan Kralı'na baktı. Sonra adamlarına bağırdı: "Onu izleyin, sersemler! Kralınız yalnız başına mı gidecek? Haydi çabuk, kımıldayın!"

Ve askerler de atlarına atlayıp dörtnala gitmeye başladıklarında General, Philippos'un beyaz pelerininin dağın yamacında son bir kez parladığını gördü, sonra onu gözden yitirdi. Yeniden çadıra döndü, akılları iyice karışan Poti-

daia yetkililerini çevresine toplayarak şöyle dedi: "Evet; nerede kalmıştık?"

Philippos bütün bir geceyi ve ertesi günü atının üzerinde geçirdi; yalnızca at değiştirip hayvanıyla pınarlardan su içebilmek için mola verdi. Günbatımından az sonra, güneşin son ışıkları hâlâ karlarla kaplı Bermion Dağı'nın uzak tepelerini eflatuna boyarken Pella'ya vardı. Ovada deniz gibi dalgalanan at sürülerini gördü; binlerce kuş uyumak için Borboros Gölü'nün dingin sularına doğru alçalıyorlardı.

Akşam yıldızı denize doğru alçalan ayın ışığıyla yarışır parlaklıktaydı. Argosların yıldızıydı bu; bu topraklarda Herakles zamanından beri egemen olan hanedanın ölümsüz yıldızıydı ve gökyüzündeki tüm öteki yıldızlardan daha güzeldi.

Philippos yıldızı seyretmek ve dua etmek için atını durdurdu. "Oğluma göz kulak ol," dedi yürekten gelen bir yakarıyla. "Benden sonra tahtıma onu oturt ve ondan sonra onun oğullarını, onun oğullarının oğullarını tahtın sahibi kıl."

Sonra toza ve tere bulanmış Kral, hiç beklenmediği bir anda sarayına çıktı. Koridorlarda koşuşan kadınların eteklerinin hışırtıları, telaşlı sözleri onu karşıladı; muhafızlarının silah şıkırtıları da kulağına geliyordu.

Yatak odasının kapısında belirdiğinde Kraliçe bir divanda oturuyordu; yarı çıplak bedenini incecik plilerle bezeli Ion tarzı bir *peplos* belli belirsiz örtmekteydi; Pieria güllerinin kokusu tüm odayı sarmıştı ve sütanne Artemisia kollarının arasında bebeği tutmaktaydı.

İki yardımcısı Kral'ın zırhını çıkarıp kılıcını aldılar. Kral'ın bebeğinin teni ile temas etmek isteyeceğini biliyorlardı. Philippos oğlunu aldı ve boynu ile köprücük kemiği arasına dayadığı bebeğini uzun süre bırakmadı. Miniğin yumuşacık dudaklarının omzunda kabuk tutmaya başlayan yarasına değdiğini hissediyor, onun zambak kokulu teninin ısısının tadını çıkartıyordu.

Gözlerini kapattı ve sessiz odanın ortasında öylece kaldı. O anda savaşın gümbürtüsünü, saldırı kulelerinin gıcırtısını, atların nal seslerini unutmuştu. Şimdi oğlunun soluğunu dinliyordu.

3

Ertesi yıl Kraliçe Olympias, Kleopatra adı verilen bir kız doğurdu. Bebek annesine benziyordu ve pek sevimliydi; hizmetçi kızlar oyuncak bebek gibi ona sürekli yeni giysiler giydirerek eğleniyorlardı.

Üç ay önce yürümeye başlamış olan İskender, kız kardeşinin odasına doğduktan ancak birkaç gün sonra alındı; elinde sütannesinin hazırlamış olduğu bir armağan vardı. Merakla beşiğin çevresinde dolaştı, gözlerini kocaman kocaman açarak ilgiyle kız kardeşini seyretti. Hizmetçi kızlardan biri İskender'in kıskançlıktan miniğe bir kötülük yapacağından korkarak beşiğe yaklaştıysa da, İskender kız kardeşinin minik elini tuttu; bu minik yaratığın ona derin bir bağla bağlı olduğunu ve uzun bir süre için biricik arkadaşı olacağını sezmiş gibi ellerinin arasında sıktı.

Kleopatra birtakım sesler çıkarttı; bunun üzerine Artemisia, "Görüyor musun?" dedi. "Seninle tanışmak onu da mutlu etti. Haydi armağanını versene!"

İskender bunun üzerine kemerinden, gümüş çıngıraklarla süslü metal bir halka çıkarttı ve bunu bebeğin karşısında sallamaya başladı. Bebek, hemen ellerini uzattı. Olympias çocuklarını seyrederken çok duygulanmıştı. Sanki yüksek sesle düşünürcesine, "Keşke zamanı durdurabilseydik!" dedi.

Evlatlarının doğumundan sonra uzun bir süre için Philippos kanlı savaşlarda bulunmak zorunda kaldı. Parmenion'un Illyrialıları yendiği kuzey bölgesinin sınırlarını sağlama aldı; batıda Kraliçe Olympias'ın amcası Aribbas'ın

krallığında dost Epir ülkesi bulunuyordu. Doğuda yerleşmiş bulunan savaşçı Trakya kabilelerini de egemenliği altına almış ve Istros Irmağı'na dek denetimi ele geçirmişti. Sonra da kıyılarında kurulmuş olan tüm Yunan kentlerini; Amphipolis, Metones ve Potidaia'yı ele geçirmişti. Sonra da Hellen Yarımadası'nın kanayan yarası olan iç savaşlarla ilgilenmeye başlamıştı.

Parmenion onu böyle bir siyasete karışmaması konusunda uyarmaya çalışmıştı; Philippos'un savaş kurulunu sarayda toplantıya çağırdığı bir gün bu konuda konuşmak üzere söz istedi:

"Efendim, tam ve güçlü bir kraliyet yarattın ve Makedonlara bir ulus olma onurunu kazandırdın; şimdi neden Yunanların iç savaşlarına karışıyorsun?"

Antipatros da, "Parmenion haklı," diyerek söze karıştı. "Onların kavgalarının belli bir anlamı yok. Hepsi birbiriyle savaş halinde. Dün dost olanlar bugün birbirlerine karşı canavar kesiliyorlar ve iki kabileden biri yenilince, salt düşmanını kızdırmak için gidip en kanlı düşmanıyla işbirliği yapıyor."

"Doğru," dedi Philippos. "Ama Yunanlar bizde eksik olan şeylere sahipler: Onlar sanat, felsefe, şiir, tiyatro, tıp, müzik, mimari ve de özellikle siyaset biliminde, yönetme sanatında çok ilerideler."

"Sen bir Kralsın," diye karşı çıktı Parmenion. "Senin hiçbir bilime ihtiyacın yok. Arzularının yerine gelmesi için buyurman yeterlidir."

"Gücüm olduğu sürece dediğin doğrudur," dedi Philippos. "Biri gelip kaburgalarımın arasına bir bıçak sokana dek, bu dediklerin geçerlidir."

Parmenion buna bir yanıt vermedi. Makedon kralların hiçbirinin yatağında ölmediğini anımsadı. Antipatros giderek ağırlaşan sessizliği bozdu.

"Elini aslanın ağzına sokmak konusunda bu kadar kararlıysan seni vazgeçiremeyiz, ama gene de başarı umudu taşıyan tek yöntemle hareket etmeni isteriz."

"Neymiş o?"

"Yunanistan'da her şeyin üstünde olan, sessizliğe egemen olabilen tek bir ses vardır."

"Delphoi'de bulunan Apollon Tapınağı," dedi Kral.

"Ya da daha doğrusu onları yöneten rahipler ve kurul."

"Biliyorum," dedi Philippos. "Tapınağı denetim altında tutan, Hellen siyasetinin de büyük bölümünü denetim altında tutuyor. Kurul şu aralar zor durumda; Apollon'a ait toprakları ekip biçtikleri için Phokislilere karşı kutsal bir savaş açtılar, ama Phokisliler bir el darbesiyle tapınağın tüm hazinesine el koydular ve bu paralarla binlerce, binlerce paralı asker tuttular. Makedonya bu çarpışmanın yazgısını değiştirebilecek tek güçtür."

"Ve sen de savaşa girmeye karar verdin!" diyerek Parmenion konuyu özetledi.

"Tek bir koşulla: Savaşı kazanırsam, kurulda Phokislilerin yerini ve oyunu ben sahipleneceğim ve tapınak kurulunun başkanlığını üstleneceğim."

Antipatros ve Parmenion, Kral'ın bir plan yapmakla yetinmeyip her ne pahasına olursa olsun bunu gerçekleştirmeye kararlı olduğunu da anlayarak bunu değiştirmeye çalışmaktan vazgeçtiler.

Uzun, acılı, inişli çıkışlı bir çarpışma oldu. İskender üç yaşındayken, Philippos ilk kez ağır bir yenilgiye uğrayarak çekilmek zorunda kaldı. Düşmanları onun kaçtığını söylediler, ama o şu yanıtı verdi: "Ben kaçmadım, hız almak ve gelip öfkeli bir koç gibi toslamak için birkaç adım geri gittim."

Philippos buydu. Azimliydi, kararlıydı, direnci kırılmak bilmezdi. Keskin bir zekâya sahipti. Ama bu yapıdaki insanlar çevresinde bulunanları kendileri kadar önemsemedikleri ve onlara zaman ayırmadıkları için giderek yalnız kalmaya mahkûmdurlar.

İskender çevresinde olup bitenleri anlamaya başladığında, anne ve babasının nasıl kişiler olduğunu ayırt edebildiğinde altı yaşındaydı. Yanlışsız konuşuyordu ve zor, karmaşık mantık yürütmeleri anlayabiliyordu.

Babasının sarayda olduğunu öğrendiği zaman Kraliçe'nin dairesinden çıkıyor, Philippos'un generalleriyle buluştuğu toplantı odasına giriyordu. Bu insanlar ona çok yaşlı, sonsuz savaşlarda çökmüş ve yıpranmış gibi görünü-

yorlardı, ama aslında neredeyse elli yaşında olan, kır saçlı Parmenion dışında tümü otuz yaşlarındaydılar. İskender onu gördüğü zaman Artemisia'dan öğrendiği bir tekerlemeyi söylüyordu:

Savaşa giden yaşlı asker,
Yere düşer yere düşer!

Ve sonra da orada bulunanların gülüşmeleri arasında kendini yere atıveriyordu.

Ama o özellikle babasını, onun davranışlarını, ellerini kullanmasını, gözlerini çevrede dolaştırmasını, sesinin tonunu, kraliyetin en güçlü insanlarını bir bakışla yönetişini izliyor, inceliyordu.

Bir kurulda otururken adım adım ona yaklaşıyordu, konuşmalar alevlenince ya da tartışmaya dönünce, o âna dek kendisini kimsenin görmemiş olduğunu düşünerek, babasının dizlerine tırmanmaya çalışıyordu.

Philippos, oğlunu ancak o zaman görmüş gibi yapıyor, konuşmasını bölmeden, konunun ucunu kaçırmadan onu göğsüne bastırıyordu. Gene de onu dinleyen generallerinin davranışlarının değiştiğini, çocuğu gözlediklerini, tartışılan konu ne olursa olsun, ona bakarken sevgiyle gülümsediklerini fark ediyordu. Tekerlemeyi ve oğlanın yuvarlanışını anımsayan Parmenion da gülümsüyordu.

Sonra, çocuk geldiği gibi gidiyordu. Kimi zaman babasının yanma geleceğini umarak odasına kapanıyordu. Kimi zaman da uzun uzun bekledikten sonra sarayın balkonlarından birine çıkıyor, gözlerini ufka dikiyor ve böyle sessiz, kımıltısız, gökyüzünün ve yeryüzünün sonsuzluğundan büyülenerek oturuyordu.

Annesi böyle anlarda sessizce ona yaklaşırsa sol gözünde yavaş yavaş donuklaşan bir kararma görüyor, bu gölgeyle, küçük Prens'in ruhuna gizemli bir gecenin inmekte olduğunu düşünüyordu.

Silahlar çocuğu büyülüyordu; hizmetçi kızlar onu pek çok kez sarayın silahhanesinde Kral'ın ağır kılıçlarından birini kınından çıkartmaya uğraşırken yakalamışlardı.

Günün birinde, büyükbabası III. Amyntas'a ait olan bronz zırhı büyülenmiş gibi seyrederken, arkasında onu izlemekte olan birinin bakışlarını hissetti. Döndü ve uzun boylu, zayıf, keçi sakallı ve çukur gözlü bir adamla burun buruna geldi. Adam adının Leonidas olduğunu ve onun öğretmenliğini üstlendiğini söyledi.

"Neden?" diye sordu çocuk.

Öğretmeni, öğrencisinin bu ilk sorusunu yanıtlayamadı.

O günden sonra İskender'in yaşamı derinlemesine değişti. Annesini ve kız kardeşini daha az, öğretmenini daha çok görür olmuştu. Leonidas işe alfabeyi öğretmekle başladı ve ertesi gün çocuğun elindeki bir değnekle ocaktaki küllerin içine adını düzgün bir biçimde yazdığını gördü.

Ona okumayı ve hesap yapmayı öğretti. İskender bütün bunları çok çabuk öğreniyordu, ama konuya pek ilgi duymadığı açıkça ortadaydı. Leonidas ona tanrıları ve insanları, dünyanın yaratılışını, devlerin ve titanların savaşlarını anlatmaya başladığında çocuğun yüzünün aydınlandığını ve can kulağıyla dinlediğini görüyordu.

İskender gizeme ve dine karşı özel bir ilgi duyuyordu. Günün birinde Leonidas onu Therma yakınlarında yükselen Apollon Tapınağı'na götürdü ve tanrının heykeline bir tütsü sunmasını öğütledi. İskender bir avuç tütsü alarak mangalın içine attı, böylece tapınağın içinde göz gözü görmez oldu. Bunun üzerine öğretmeni onu azarladı: "Tütsü çok pahalıdır, adeta bir servettir! Bunları üreten ülkeleri fethettiğin zaman böyle savurganlık yapabilirsin!"

"Peki, bu ülkeler nerededir?" diye sordu tanrılara karşı cimrilik etmeyi anlayamayan çocuk. Sonra da ekledi: "Babamın Tanrı Apollon ile iyi dost olduğu doğru mu?"

"Baban, kutsal savaşı kazandı ve Apollon oraklinin bulunduğu Delphoi Tapınağı Kurulu'nun başkanlığına atandı."

"Oraklin, herkese yapması gerekeni söylediği doğru mu?"

Çocuğun elinden tutarak onu dışarıya çıkartan Leonidas, "Tam olarak öyle denemez," dedi. "Bilirsin, insanlar önemli bir işe girişmeden önce, tanrıdan bir öğüt ister. Ha-

ni, 'Bunu yapayım mı, yapmayayım mı, yaparsam neler olur?' gibisinden akıl danışırlar. Orada adı *Pythia* olan bir rahibe vardır ve tanrı onun aracılığı ile, sanki onun sesini kullanarak yanıt verir. Anlıyor musun? Ama bunlar, karanlık, yorumlaması zor yanıtlardır ve işte bu işler için de rahipler vardır: Onlar bu yanıtları insanlara açıklarlar."

İskender arkasını dönerek kaidenin üzerinde kaskatı ve dimdik duran, dudaklarında tuhaf bir gülümseme olan Apollon heykeline baktı; tanrıların konuşabilmek için neden insanlara gereksinme duyduklarını anlamıştı.

Bir başka sefer kraliyet ailesi kadim kralların mezarlarına kurbanlar sunmak için eski başkent Aigai'ye gittiğinde Leonidas, sarayın bir kulesinden, öğrencisine Olympos Dağı'nın kara bulutlarla çevrili, yıldırımların yaktığı zirvesini göstermişti.

"Bak," diyerek açıklamaya çalışmıştı, "tanrılar tapınaklarda hayranlıkla seyrettiğin heykeller değildir. Onlar şu dağın üzerinde gözle görünmeyen bir evde yaşarlar. Ölümsüz tanrılar, orada nektar içerek ve ambrosia[1] yiyerek şölen sofralarında gün geçirirler. Ve o yıldırımlar da Zeus tarafından fırlatılır. O, yeryüzünün neresinde olursa olsun istediği insanı ve istediği yeri vurabilir."

İskender o yüce dağı ağzı bir karış açık, uzun uzun seyretti.

Ertesi gün, muhafız alayından bir asker İskender'i dağa doğru çıkan patikaların birinden tırmanırken buldu.

"Nereye gidiyorsun, İskender?" diye sordu.

Çocuk parmağıyla Olympos Dağı'nı göstererek, "Oraya," dedi.

Asker onu kucağına alıp korkudan yemyeşil kesilmiş Leonidas'a götürerek teslim etti. Leonidas, öğrencisinin başına bir şey gelmesi durumunda Kraliçe'nin kendisine ne gibi cezalar uygulayacağını düşünerek müthiş korkmuştu.

Philippos, o yıl savaş alanlarında aldığı yaralar ve düzensiz ev yaşamı nedeniyle büyük sağlık sorunlarıyla karşılaştı.

---

[1] Homeros destanlarında Olympos tanrıları 'ambrosia' ve 'nektar' ile beslenirler. Ölümsüz anlamına gelen ambrosia birçok çiçek özlerinin katıldığı bir çeşit balmış ve bununla beslenen tanrılar yaralanmaz olurlar, bu büyülü bal insanlara da içirildi mi gençlik, mutluluk ve ölümsüzlük sağlarmış. Azra Erhat: *Mitoloji Sözlüğü*. (Çev.)

İskender bu durumdan hoşnuttu, çünkü babasını daha çok görebiliyor ve onunla uzun saatler birlikte olabiliyordu. Kralın sağlığıyla Nikomakhos ilgileniyordu. Stagiros'ta bulunan hastanesinden iki yardımcı getirterek ormanlardan ve çevredeki dağların kırlarından ilaç yapımında kullanılacak şifalı otları ve kökleri toplamakta onlardan yardım istedi.

Kral son derece sıkı bir perhize sokuldu ve şaraptan neredeyse bütünüyle uzak tutulmaya çalışıldı; bu da onu dayanılmaz bir adam haline sokuyordu; keyfi olmadığı zamanlarda Nikomakhos'tan başkası onun yanına girmeye cesaret edemiyordu.

Hekimin yardımcılarından biri on beş yaşındaydı; onun adı da Philippos idi.

"Şunu al ayağımın altından," diye söyleniyordu Kral. "Çevremde bir başka Philippos olmasından hoşlanmıyorum. Hatta şöyle yapacağım: Onu, oğlumun hekimi olarak atayacağım, senin gözetimin altında elbette!"

Nikomakhos bunu kabul etti; kralının kaprislerine çoktan alışmıştı.

Philippos bir gün ağzını büze büze kara hindiba lapası yerken, hekimine, "Oğlun Aristoteles ne yapıyor?" diye sordu.

"Atina'da yaşıyor ve Platon'un yanında eğitim görüyor," dedi hekim. "Hatta anladığım kadarıyla, Platon'un en iyi öğrencilerinden biriymiş."

"Çok ilginç. Araştırmalarının konusu nedir?"

"Oğlum da benim gibi. Boş kuramlar dünyası değil, doğal olgular onun daha çok ilgisini çekiyor."

"Peki, politika ile ilgileniyor mu?"

"Elbette, ama burada da politik düzenlemelerdeki çeşitliliği değil, gerçek politika bilimini öğrenmeye çalışıyor. Anayasaları topluyor ve bunları birbirleriyle karşılaştırıyor."

"Ya monarşi hakkında ne düşünüyor?"

"Bu yönetim tarzıyla özel olarak ilgilendiğini sanmıyorum. Onun için monarşi de ötekiler gibi bir yönetim tarzıdır. Bak efendim, ben oğlumun dünyayı olduğu biçimiyle

tanımaya çalıştığını düşünüyorum; dünyanın uymasını istediği yeni ilkeler yaratmak istediğini sanmıyorum."

Philippos, adeta başında bekleyerek 'tümünü, tümünü' der gibi bakan hekiminin gözleri önünde lapasının son lokmasını da yuttu. Ağzını sildikten sonra, "Nikomakhos, oğlunun yaptıkları hakkında beni bilgilendir, çünkü gerçekten bu çocuk ilgimi çekiyor," dedi.

"Bunu yapacağım," dedi hekim. "Beni de ilgilendiriyor, çünkü ne olsa babasıyım!"

O günlerde İskender hırçın ve katı bir öğretmen olan Leonidas'tan çok nazik ve sürprizlerle dolu bir insan olan Hekim Nikomakhos'un yanında zaman geçirmeyi yeğliyordu.

Günün birinde Hekim'in çalışma odasına girdiğinde onun babasının sırtını dinlediğini, sonra da bileğini tutarak kalp atışlarını saydığını gördü.

"Ne yapıyorsun?" diye sordu.

"Babanın kalp atışlarını sayıyorum," dedi.

"Peki, kalbi hareket ettiren nedir?"

"Yaşam enerjisidir."

"Yaşam enerjisi nerede bulunur?"

Nikomakhos çocuğun gözlerinin içine baktı ve orada doymak bilmez bir bilme isteği, olağanüstü bir duygu yoğunluğu gördü. Philippos onları sevgiyle ve büyülenmişçesine izlerken, Hekim, parmağını çocuğun alnına dayayarak, "Burada," dedi.

4

Philippos kısa sürede toparlandı ve tüm enerjisiyle yeniden politika sahnesindeki yerini aldı; onun ölmek üzere olduğunu sananları hayal kırıklığına uğratmıştı.

İskender ise bu durumdan pek hoşnut değildi, çünkü babasını gene daha az görebilecekti; ne var ki bu dönemde kimi yaşıtı, kimi de kendisinden biraz büyük olan arkadaşlar edinmeye başlamıştı. Bunlar saraya sık sık gelen ya da Kral'ın buyruğu ile sarayda yaşayan soylu ailelerin oğullarıydı. Kraliyeti birlik içinde tutmak, güçlü aileleri, kabile reislerini birbirlerine bağlamak için böyle bir yöntem izleniyordu.

İskender ile birlikte Leonidas'ın derslerine de katılan Perdikkas, Lysimakhos, Seleukos, Leonnatos ve General Parmenion'un oğlu Philotas birbirlerinden ayrılmaz olmuşlardı. Onlardan yaşça büyük olan Ptolemaios ve Krateros'un eğitimleri ve öğretimleri ile Kral bizzat ilgileniyordu.

Seleukos o dönemde oldukça cılız ve küçüktü, ama okuldaki başarıları nedeniyle Leonidas'ın özel olarak ilgisini çekiyordu. Tarihe ve matematiğe özel bir yeteneği vardı, yaşına göre de oldukça bilge ve dengeli bir çocuktu. Kısacık sürelerde karışık hesapları çözebiliyor, arkadaşlarıyla yarışmaya bayılıyordu.

Kara ve derin gözlerinde insanın içine işleyen bir yoğunluk vardı ve dağınık saçları onun güçlü ve bağımsız, ama asla isyankâr olmayan kişiliğinin altını çizer gibiydi. Derslerde gözlemleri ile dikkat çekmeye çalışıyor, ama ar-

kadaşlarına ve öğretmenlerine karşı ukalalık etmemeye özen gösteriyordu.

Lysimakhos ve Leonnatos en yaramaz olanlardı ve disipline girmekten hoşlanmıyorlardı; bu iki çocuk iç bölgelerden geliyorlardı; ormanlarda, kırlarda özgürce büyümüşler, günlerini at otlatarak, açık havada dolaşarak geçirmişlerdi. Şimdi dört duvar arasına girmek, onlara bir tür tutukluluk gibi geliyordu.

Daha büyük olan Lysimakhos bu yaşam biçimine biraz daha çabuk alışmıştı, ama yedi yaşında olan Leonnatos dik, kızıl saçları, gözlerinin ve burnunun çevresindeki çilleri ile minik bir kurt yavrusuna benziyordu. Cezalandırıldığı zaman tekmeler ve ısırıklarla yanıt veriyordu; Leonidas onu önce yiyecekten yoksun bırakarak ya da ötekiler oynarken bir yere kapatarak, hatta söğüt dalından kamçısıyla döverek cezalandırmayı düşündü, ama Leonnatos öğretmenini koridorun ucundan gördüğü anda avaz avaz bir tekerleme tutturarak ondan öcünü alıyordu:

Ek kori kori korone!
Ek kori kori korone!

"İşte geliyor, geliyor kuzgun!" Ve ondan sonra İskender dahil tüm çocuklar ona katılıyor, zavallı Leonidas öfkeden kıpkırmızı kesilip elinde söğüt dalından kırbacıyla onları kovalamaya başlayana dek bu tekerlemeyi sürdürüyorlardı.

Arkadaşlarıyla kavga ettiği zaman Leonnatos hiç yılmıyor, kendisinden büyüklere bile kafa tutuyordu; bu nedenle bedeni sürekli tırmık izleri ve morluklarla doluydu, saray törenlerinde ve kutlamalarda ortaya çıkacak hali olmuyordu. Perdikkas ise tüm çocukların en uslusuydu, hem oyun, hem eğitim zamanında her zaman yerini alırdı. İskender'den yalnızca bir yaş büyüktü ve genellikle eğlence arkadaşı Philotas ile birlikte olmayı yeğlerdi.

Arkadaşları içinde kendisine en çok benzeyeni olan Philotas'a, "Ben büyüyünce baban gibi general olacağım," derdi.

Neredeyse on dört yaşında olan Ptolemaios, yaşına göre oldukça yapılı ve erken gelişmiş bir çocuktu. Yüzünde ilk sivilceler ve hatta ilk sakallar çıkmaya başlamıştı. Kocaman bir burnun ve hep dağınık duran saçların ilk bakışta dikkat çektiği gülünç bir yüzü vardı. Arkadaşları, gelişmeye burnundan başladığını söyleyerek onunla alay ederlerdi; o da buna çok alınır, tuniğini kaldırarak burnu kadar çabuk büyüyen başka organlarını gösterirdi.

Bunun dışında o da, okumaya ve yazmaya çok meraklı, iyi bir çocuktu. Günün birinde İskender'in odasına girmesine izin vererek ona kitaplarını gösterdi. Neredeyse yirmi kadar kitabı vardı.

Prens şaşkınlıkla, "Ne çok kitap!" dedi ve birini almak için elini uzattı.

"Dur!" dedi Ptolemaios. "Bunlar çok hassas nesnelerdir: Papirüs kırılgandır ve her an yırtılabilir. Bu ruloları açmak ve sarmak gerçek bir hünerdir. Kuru ve esintili bir yerde saklanmaları ve fareler papirüse düşkün olduklarından kilit altında tutulmaları gereklidir. Bir gecede iki *Iliada* kitabını, bir Sophokles trajedisini kemirir bitirirler. Bekle," diye ekledi, "ben vereyim." Ve sonra kırmızı kutudan bir papirüs rulosu çıkarttı.

"Bak görüyor musun? Bu Aristophanes'in bir komedyasıdır. Adı *Lysistrata*'dır ve benim en beğendiğim yapıttır. Atina ve Spartalı kadınların kocalarını uzakta tutan savaşlardan yılıp arzu duydukları..." Ptolemaios kendini ağzı bir karış açık dinleyen çocuğa baktı ve, "Her neyse, bunları bir kenara bırakalım, sen bu işler için daha çok küçüksün. Sana bunu başka bir sefer anlatırım, olur mu?" dedi.

İskender, "Komedya nedir?" diye sordu.

"Ne, sen hiç tiyatroya gitmedin mi?" dedi Ptolemaios şaşkınlıkla. "Biliyorum," dedi öteki, "yalnız sahnede yüzlerine maske takarak Herakles ya da Theseus gibi davranan insanlar oluyor. Hatta bazıları kadın kılığına bile giriyorlar."

"Aşağı yukarı böyle," dedi Ptolemaios. "Söylesene, öğretmenin sana ne öğretiyor?"

"Ben toplama çıkartma yapmayı biliyorum, geometrik biçimleri tanıyorum, gökyüzünde Büyük ve Küçük Ayı ile

yirmi kadar burcu ayırt edebiliyorum. Ayrıca okumayı, yazmayı ve Aisopos'un masallarını biliyorum."

'Mmmh' yapan Ptolemaios rulolarını düzgünce sarıp kutularına koymaya çalışıyordu: "Bunlar bebek işi."

"Ayrıca, hem anne, hem baba tarafından tüm atalarımı tanıyorum. Ben Herakles'in ve Akhilleus'un soyundan geliyorum, biliyor musun?"

"Peki Herakles ve Akhilleus kimdi?"

"Herakles dünyanın en güçlü kahramanıydı ve on iki başarısı vardır. Sana bunları anlatmamı ister misin? Nemea aslanı, Kyreneia geyiği..."

"Anladım, anladım çok bilgilisin," dedi Ptolemaios. "Çok akıllısın. Ama istersen arada sırada sana bu çalışma odamda bulunan kitaplardan bazılarını okurum, ister misin? Haydi, şimdi neden gidip biraz oynamıyorsun? Tam senin yaşında yeni bir arkadaş geldiğini duydun mu?"

İskender'in hemen yüzü güldü: "Nerede?"

"Avluda top oynarken gördüm. Sağlam birine benziyor."

İskender elinden geldiğince çabuk aşağıya koştu ve konuşmadan önce kemerin altında durup yeni çocuğu gözlemeye başladı. Ansızın güçlü bir vuruşla savrulan top, yuvarlanarak İskender'in ayaklarının dibine geldi. Yeni çocuk, topun peşinden koşunca iki çocuk burun buruna geldiler.

"Benimle top oynamak ister misin? İki kişi daha eğlenceli oluyor. Ben atarım, sen tutarsın."

"Senin adın ne?" diye sordu İskender.

"Benim Ephestione, ya senin?"

"İskender."

"Tamam, haydi sen geç, duvarın önünde dur. İlk önce ben vurayım, sen topu tutabilirsen bir puan kazanırsın; sonra da sen vurursun. Yakalayamazsan ben bir puan kazanmış olurum ve bir kez daha vururum. Anladın mı?"

İskender başıyla evet işareti yaptı ve avluyu bağırışlarıyla doldurarak oynamaya başladılar. İyice yorgun düşüp kanter içinde kalıncaya dek durmadılar.

Ephestione, yere çömelerek, "Sen burada mı oturuyorsun?" diye sordu.

İskender de onun yanına çömelerek, "Elbette, bu benim sarayım," diyerek arkadaşını yanıtladı.

"Bana masal anlatma! Böyle büyük bir saraya sahip olamayacak kadar küçüksün."

"Saray benim de sayılır, çünkü aslında babam Kral Philippos'a ait."

"Zeus aşkına!" diye hayretle bağırdı Ephestione.

"Arkadaş olalım ister misin?"

"Elbette, ama arkadaş olmak için bir güvence vermek gerekir."

"Bir güvence nedir?"

"Ben sana bir şey vereceğim, sen de bunun karşılığında bana bir şey vereceksin."

Sonra oğlan ceplerini karıştırdı ve minik, beyaz bir nesne çıkarttı.

"Ah, bir diş!" dedi.

"Evet." Ephestione bunu söylerken bir azı dişinin eksik olduğu görülüyordu. "Bu dün gece düştü, az daha yutuyordum. Al, senin olsun."

İskender uzatılanı aldı, ama karşılığında verecek bir şey bulamadığı için duraksadı. Ephestione, karşısına dikilip avucunu uzattığında o da ceplerini karıştırdı.

İskender böylesine önemli bir armağan bulamadığından, derin bir soluk aldı, yutkundu, sonra elini ağzına soktu, birkaç gündür sallanan, ama henüz düşmeye hazır olmayan bir dişini tuttu.

Bu dişi ileri geri sallarken, acıdan gözlerinden yaşlar dökülüyordu, ama sonunda başardı. Toprağa kan tükürdü, dişini çeşmenin altında yıkayıp bunu Ephestione'ye uzattı.

"İşte," diye mırıldandı. "Şimdi arkadaş olduk."

"Ölene dek mi?" diye sordu güvenceyi cebe atan Ephestione.

"Ölene dek," dedi İskender.

Olympias oğluna, Epir Kralı İskender dayısının yakında onları ziyaret edeceğini bildirdiğinde yaz bitmek üzereydi.

Annesinin küçük bir kardeşi olduğunu ve kendisiyle aynı adı taşıdığını biliyordu ama, karşılaştıkları fırsat çıktığında çok küçük olduğundan dayısını anımsamıyordu.

Bir akşam günbatımından az önce onun atının üstünde, korumalarının ve maiyetindekilerin eşliğinde yaklaşmakta olduğunu gördü.

On iki yaşlarında, kara saçlı, derin mavi gözleri olan güzel bir çocuktu dayısı. Saygınlığının işareti olarak saçlarının çevresinde altın bir şerit, üzerinde eflatun rengi bir pelerin vardı. Henüz pek genç olmasına, yalnızca dağlardan oluşan bir ülkenin başında bulunmasına karşın o da bir kraldı ve bunun için sağ elinde fildişinden asasını tutmaktaydı.

"Bak!" Ephestione ile birlikte, burçların ardındaki seyirdim yolunda bacaklarını aşağıya sarkıtmış oturmakta olan İskender, arkadaşına heyecanla dayısını gösterdi. "Bu benim İskender dayım. Onunla adaşız, o da bir kral, bunu biliyor muydun?"

"O nerenin kralı?" diye sordu onun gibi bacaklarını sallamakta olan arkadaşı.

"Molossia Kralı."

Artemisia kollarıyla onu tutup kaldırdığında, İskender hâlâ konuşuyordu. "Gel haydi. Dayını karşılamak için hazırlanmalısın."

Sonra Ephestione'den ayrılmamak için çırpınıp duran çocuğu kucaklayıp annesinin banyosuna götürdü, elini yüzünü yıkadı, tuniğini giydirdi, altın şeritli Makedon şalını omzuna attı ve başının çevresine de gümüş bir bant taktı. Sonra da bir iskemleye oturup çocuğun güzelliğini seyretmeye koyuldu. "Gel bakalım küçük Kral. Annen seni bekliyor."

Çoktan giyinmiş, süslenmiş, mis gibi kokular sürünmüş olan Kraliçe Olympias ön odada oğlunu beklemekteydi. Çok güzel görünüyordu: Kapkara gözleri alev rengi saçları ile harika bir uyum içindeydi; uçlarında altın rengi palmiyelerin işlendiği uzun mavi giysisinin üzerine Yunan tarzı bir şal atmış ve bunu iki omzunun üzerinden giysiyle aynı renkte bir kordonla bağlamıştı.

Giysisinin açıkta bıraktığı göğüslerinin arasındaki derinlik güvercin yumurtası büyüklüğünde, meşe palamudu biçiminde oyulmuş altın bir kapsülün içinde duran amber

damlası ile süslenmişti: Bu, Philippos'un düğün armağanlarından biriydi.

Annesi İskender'in elinden tutarak kayınbiraderini karşılamak üzere tahtta yerini almış olan kocasının yanına oturdu.

Genç Kral salonun kapısından girdi, protokol kurallarına uygun olarak önce Kral'ın, sonra ablasının önünde eğildi.

Başarılarıyla gururlanan, ele geçirmiş olduğu Pangaion Dağı'ndaki madenlerle zenginleşen, Hellen Yarımadası'nın ve belki de Pers kralından sonra dünyanın en güçlü efendisi olduğu bilinciyle övünen Philippos, ziyaretçilerini kendine hayran bırakmak için şatafatlı giysiler giyiyor, nişanlar takıyordu.

Karşılama törenlerinin ardından genç Kral akşam verilecek şölene hazırlanabilmek için dairesine geçti.

İskender de bu şölene katılabilmek için can atıyordu, ama annesi ona henüz çok küçük olduğunu ve Ephestione ile birlikte Alorolu bir ustaya oğlu için yaptırdığı pişmiş toprak askerlerle oynayarak oyalanmasını öğütledi.

O akşam yemekten sonra Philippos kayınbiraderini özel bir salona alarak onunla baş başa politika konuştu; Olympias, hem Makedonya Kraliçesi, hem de Epir Kralı'nın ablası olarak bu görüşmeye davet edilmediği için içten içe kırıldı.

İskender'in kral olduğu söyleniyordu, ama gerçekte Epir'in yönetimi amcası Aribbas'ın elindeydi; o da tahtı bırakmaya niyetli görünmüyordu. Yalnızca Philippos gücü, ordusu ve altınlarıyla onu bir daha oturmamacasına tahtından kaldırmayı başarabilirdi.

Bunu yapmak onun da işine gelirdi, çünkü böylece hem genç Kral'ı kendine bağlar, hem de kocasının kendisini ihmal ettiğini düşünerek gerçekte tekdüze ve gri geçen yaşantısını renklendirmek için tahtının gücünden yararlanan Kraliçe Olympias'ın arzularını karşılamış olurdu.

Philippos, genç Kral'a, "Birkaç yıl daha sabretmelisin," dedi. "Kıyıda yerleşmiş olan bağımsız kentleri kendime bağlamak ve Atinalılara buralarda kimin güçlü olduğunu göstermek için zamana gereksinmem var. Benim onlar-

la bir alıp veremediğim yok: Yalnızca onları burada, Makedonya'da, ayağımın altında istemiyorum. Şimdi Trakya ve Asya arasındaki Boğazlar'ın denetimini ele geçirmek istiyorum."

Kendisine bu yaşta gerçek bir kral ve gerçek bir erkek gibi davranılmasından büyük mutluluk ve gurur duyan İskender, "Benim için uygundur," dedi. "Senin için Epir Dağları'ndan daha önemli şeyler olduğunu anlıyorum, ama günün birinde bana yardım etmek istersen, yaşamım boyunca sana minnettar kalırım."

Yeniyetmeliğine karşın böylesine mantık yürütmesi Philippos'u pek etkilemişti.

"Neden bizimle kalmıyorsun?" diye sordu bunun üzerine. "Epir'de durumun giderek tehlikeli bir hal alacak, senin burada güvencede olduğunu bilmek benim de içimi rahatlatacaktır. Seni çok seven ablan Kraliçe de burada. Kendine ait bir dairen, gelirin ve düzeyine yaraşır ayrıcalıkların olacaktır. Sonra zamanı geldiğinde, seni atalarının tahtına ben çıkartacağım."

Genç Kral bu öneriyi sevinerek kabul etti ve Philippos Makedonya'yı Avrupa'nın en varlıklı, en güçlü ve en korkulan ülkesi konumuna getiren siyasi ve askeri programını tamamlayana dek sarayda kaldı.

Gücenen Kraliçe Olympias, odasına çekilerek kardeşinin gelip kendisine iyi geceler dilemesini bekledi. Yandaki odadan askerleriyle oynayan Ephestione ve İskender'in sesleri geliyordu:

"Öldün!"

"Hayır, sen öldün!"

Sonra gürültüler yavaş yavaş azaldı, sonunda tümden kesildi. Bu minik savaşçıların gücü gökyüzünde ay göründüğünde tümden tükenmiş oluyordu.

5

Minik İskender'in beş, dayısı olan İskender'in on iki yaşını doldurdukları yıl, Philippos üç dişli yarımadayı denetim altında tutan Olyntos kentine ve Khalkidikia Birliği'ne saldırdı. Kentin müttefiki olan Atinalılar pazarlık etmek istediler, ama Kral buna yanaşmadı.

Onları şöyle yanıtladı: "Ya siz buradan çıkarsınız ya ben Makedonya'dan giderim." Kral, fazla bir pazarlık payı bırakmıyordu.

General Antipatros ona sorunun başka yönlerini göstermeye çalışıyordu; Atinalı delegeler toplantı salonundan çıkar çıkmaz, Kral'a şöyle dedi: "Bu Atina'daki düşmanlarının, özellikle de Demosthenes'in işine yarayacaktır."

"Hiçbir şey beni korkutmaz," dedi Kral.

"Evet, ama Demosthenes iyi bir politikacı olduğu kadar iyi bir hatiptir de. Senin stratejini anlayan tek kişi o. Artık paralı asker kullanmadığını, cesur ve düzenli bir ulusal ordu kurduğunu, tahtını da buna dayadığını fark etti. Böyle bir gerçekliğin senin en korku verici düşmanlardan biri haline getirdiğini anladı. Zeki bir düşman göz ardı edilemez."

Philippos o anda ne diyeceğini bilemedi. Yalnızca, "Bizden birilerini kente gönder. Hakkımda neler söyleyeceğini bilmek istiyorum," demekle yetindi.

"Bunu yaparım, efendim," diyen Antipatros casuslarını Atina'ya göndererek Demosthenes'in sözlerini hızla saraya iletmelerini istedi. Ama büyük hatibin konuşmalarının metni saraya her iletildiğinde bir facia yaşanıyordu. Kral

ilk iş olarak konuşmanın başlığını soruyor ve her defasında, "Philippos'a karşı!" yanıtını alıyordu.

"Yine mi?" diye öfkeyle haykırmaya başlıyordu. Safrası öyle kabarıyordu ki yeni yemek yemişse, tüm yedikleri zehre dönüşüyordu. Kafese kapatılmış bir aslan gibi çalışma odasının içinde dönmeye başlıyor, sekreteri ona metni okurken durdurup, "Ne demiş? Tekrar et bakayım! Tekrar et, lanet olasıca!" diye haykırıyordu. Ve zavallı adam sanki bu sözcükleri kendi uydurmuş, yazmış gibi yerin yedi kat dibine giriyordu.

Kral'ı en çok kızdıran şeylerin başında Demosthenes'in Makedonya'yı tanımlamak için 'barbar ve ikinci sınıf bir devlet' nitelemesini kullanması geliyordu.

"Barbar mı?" diye haykırıyor, masanın üstünde ne varsa yere fırlatıyordu. "İkinci sınıf mı? Ben ona gösteririm ikinci sınıf nasıl olurmuş!"

Sekreteri Kral'ı yatıştırmak için, "Efendim, bizim gördüğümüz kadarıyla, halk Demosthenes'in sözlerine ılımlı yaklaşıyor," diyordu. "Onlar özel mülkiyet sorunu ile ve toprakların Attikalı çiftçilere nasıl dağıtılacağı ile daha yakından ilgileniyorlar. Demosthenes'in siyasi hırsları onlar için bir anlam taşımıyor."

Philippos'a karşı yapılan konuşmaları Olyntos lehine yapılan ve halkı kuşatılmış kente yardıma gitmeye çağıran konuşmalar izledi, ama bunlar da kayda değer bir ilgi çekmedi.

Kent ertesi yıl düştü ve Philippos ona meydan okuma cesaretini gösterecek insanlara iyi bir ders vermek için kenti yerle bir etti.

Antipatros böyle kökten bir davranışın Atina ve Yunanistan'da ne gibi gelişmelere yol açacağını düşünmesi gerektiğini anımsatınca, Kral, "Böylece onun, bana barbar demek için iyi bir bahanesi olur!" diye kükredi.

Bu kesin karar Hellen Yarımadası'ndaki zıtlıkları daha belirgin hale getirdi: Tüm Yunanistan'da biri Makedonya yanlısı, biri Makedonya karşıtı iki partisi bulunmayan kent ve köy kalmamıştı.

Öte yandan Philippos, giderek kendini güç ve şan bakımından tanrıların babası Zeus'a daha yakın hissetmeye başlamıştı; bu arada kendi deyimiyle 'kızgın bir koç gibi' giriştiği sürekli çarpışmalar üzerinde etkilerini göstermeye

başlamışlardı. Çarpışmalar arasındaki zamanlarda vakitlerde çok içki içiyordu ve geceler boyunca süren her tür cinsel keyfi abartarak yaşıyordu.

Buna karşılık Kraliçe Olympias daha çok içine kapanıyor, kendini çocuklarının eğitimine ve dinsel ibadete veriyordu. Philippos onun yatağını daha az ziyaret eder olmuştu ve bunu yaptığı zamanda da buluşmaları her ikisine de keyif vermiyordu. Kadın soğuk ve uzak davranıyor, erkek ise karısında bir heyecan uyandıramadığı için kendini aşağılanmış hissediyordu.

Olympias'ın kişiliği kocasınınkinden daha zayıf değildi; kadın, onuruna müthiş düşkündü. Genç kardeşinin ve özellikle oğlunun ileride onu kanatları altına alacaklarını, şimdi hasretini çektiği ve Philippos'un kibri yüzünden günbegün azalan saygınlığıyla gücünü ona iade edeceklerini düşünüyordu.

Resmi olarak yerine getirilen dinsel ibadetler onun için birer zorunluluktu ve bir anlam taşımıyordu. Gerçekten var idiyseler, Olympos tanrılarının insani işlere ilgi duymadıklarını düşünüyordu. Onun ilgisini çeken tapınma biçimleri bambaşkaydı. İnsan zihnini işgal eden, onu şiddetli heyecan anaforlarına ve kökü geçmişe dayalı duygulara sürükleyen gizemli Tanrı Dionysos, Kraliçe'nin tutkusu haline gelmişti.

Olympos'un gizli ayinler başlattığı, güçlü uyuşturucuların karıştırıldığı şarapların içildiği orjilere katıldığı, barbarlara özgü çalgılar eşliğinde bitkin düşene ve sanrılar görmeye başlayana dek dans ettiği söylenir olmuştu.

Böyle zamanlarda, geceleri ormanda koştuğunu, güzel kraliyet giysilerini dallara takarak yırttığını, sonra yabanıl hayvanların peşine düşüp onları öldürdüğünü, onların çiğ ve neredeyse hâlâ canlı etleriyle beslendiğini görür gibi oluyordu. Ve sonra bitkin düşüp kokulu bir yosun yumağının üzerinde uyuyakaldığını sanıyordu.

Ve bu yarı bilinç durumunda tanrıların ve orman yaratıklarının ürkek ürkek yuvalarından çıktığını görüyordu: Ağaç yaprakları gibi yeşil derili ninfalar,[1] diken gibi kıllı yarı insan yarı keçi satirler, tanrının dev fallusunu simge-

[1] Nympha: Aslında başı örtülü yani gelin anlamına gelen nympha, kırlarda sularda, ormanlarda yaşayan doğal ve tanrısal varlıkların dişi olanlarına verilen addır. *Mitoloji Sözlüğü*-Azra Erhat. (Çev.)

leyen bir puta yaklaşıyor, onu sarmaşık dallarıyla ve asma yapraklarıyla taçlandırıyor, şarapla ıslatıyorlardı. Sonra da sınıf şarap içerek kendilerinden geçiyor, hayvanca cinsel birleşmelere kendilerini bırakarak bu çılgınlıkla Dionysos ile bir olmayı, onun ruhuyla bütünleşmeyi amaçlıyorlardı.

Başkaları dimdik, dev gibi falluslarıyla ona yaklaşıyorlar, çıplaklığını seyrediyorlar ve hayvani şehvetlerini tatmin ediyorlardı.

Böylece Kraliçe, yalnızca gizemin içinde olanların bildiği gizli yerlerde doğasının en yabanıl ve ilkel derinliklerine gömülüyor, bu ayinlerde ruhunun ve bedeninin en şiddetli ve saldırgan yanını özgür bırakıyordu. Bunun dışında yaşamı her evli kadınınki gibi sürüp gidiyor, kendi de bu yaşama sanki her anıyı ve duyguyu ardına gizlediği bir kapı gözüyle bakıyordu.

Odasının sessizliğine sığınarak İskender'e bu inancı bir çocuğun anlayabileceği dille anlatıyor, Tanrı Dionysos'un satirler ve sirenler[1] eşliğinde, asma yaprağından taçlarıyla aslanlar ve panterler ülkesi Hindistan'a gidişini dile getiren serüvenleri dile getiriyordu.

İskender'in kişiliğinin oluşumunda annesinin büyük bir ağırlığı olduğu düşünülse de, babasının buyruğu ve isteği ile sürdürülen etkin eğitim unutulmamalıdır.

Philippos, oğlunun eğitimi konusunda resmen görevlendirdiği Leonidas'a en küçük bir ayrıntıyı bile gözden kaçırmamasını buyurmuş, İskender gelişme gösterdikçe saraya başka öğretmenler, eğitmenler ve uzmanlar çağırmasını istemişti.

Dizelerin değerini anlamaya başlar başlamaz Leonidas ona Homeros'un destanlarını, özellikle de *Iliada*'yı okumaya başlamıştı. Bu destan Argosların evinin bir kraliyet prensine yakışacak davranışlarını ve yiğitliklerini anlattığı için özellikle seçilmişti. Bu biçimde yaşlı öğretmen, öğrencisinin ve arkadaşlarının yalnızca dikkatini değil aynı zamanda sevgisini de kazanmaya başlamıştı. Sınıfa gelişini haber vermek için öğrencileri hâlâ hep bir ağızdan,

[1] Satirler ve sirenler doğayı simgeleyen cinlerdir. Dionysos alayında yer alırlar. Gövdelerinin belden üstü insan, altı ise at ya da teke biçimindedir. *Mitoloji Sözlüğü*-Azra Erhat. (Çev.)

diye bağırmayı sürdürüyorlardı. "İşte geliyor, geliyor kuzgun!" Ephestione de İskender ile birlikte Homeros'un dizelerini dinliyordu; iki arkadaş bu olağanüstü serüvenleri, dünyanın en güçlü insanlarının katıldığı o müthiş çarpışmayı, her iki tarafta da bulunan dünyanın en güzel kadınlarını ve güçlü tanrılarını can kulağıyla izliyorlardı.

İskender artık kim olduğunu, çevresinde dönen evreni ve ona hazırlanmakta olan yazgıyı kavrıyordu.

Ona sunulan modeller kahramanlığı, acıya dayanıklılığı, onur ve verilmiş söze saygıyı, yaşamı sunmaya dek varan kurbanları simgeliyorlardı. Ve İskender öğrenciliğin dürüstlüğü ile değil, doğal eğilimi ile bu nitelikleri kazanmaya başladı.

Büyüdükçe doğası ve kişiliği belirginleşmeye başlıyordu; babasının savaşçı saldırganlığını, krallara özgü o ani parlamaları yansıtırken, annesinin gizemli ve karanlık meraklarını, bilinmeyene yatkınlığını da aldığını gözler önüne seriyordu.

Annesine karşı derin bir sevgi, hastalık derecesinde bağlılık duyarken, babasına sınırsız bir hayranlık besliyordu; ama zaman geçtikçe bu hayranlık bir yarışma arzusuna dönüşmeye başladı.

Gün geldi Philippos'un artık sıklaşan başarı haberleri onu neşelendirmek yerine hüzünlendirir oldu. Babasının her yeri fethetmesi durumunda ona değerini ve cesaretini sergileyecek toprak parçası kalmayacağını düşünüyordu.

Dünyanın ne denli büyük olduğunu kavrayamayacak kadar gençti.

Kimi zaman arkadaşlarıyla Leonidas'ın sınıfına girdiği zaman, kederli görünümlü, on üç-on dört yaşlarında bir çocuk görüyordu, ama çocuk o gelir gelmez çıkıyordu.

Sonunda bir gün öğretmenine, "O çocuk kim?" diye sordu.

"Bu seni ilgilendiren bir konu değil," diye kestirip atan öğretmeni hemen konuyu değiştirdi.

6

Kral olduğundan bu yana Philippos'un en büyük isteği, Makedonya'yı Hellen dünyasına taşımaktı; ama bu sonuca ulaşabilmek için büyük çaba harcaması gerektiğini de biliyordu. Bu nedenle önce tüm enerjisini, çoban ve hayvan yetiştiricisi olan kabilelerden oluşan halkını modern bir güce dönüştürmeye verdi.

Küçük Asya'nın Yunan kentlerinden ve adalarından uzmanlar getirterek ovalarda tarıma hız verdi ve Pangaion Dağı'nda madencilik işini geliştirerek yılda bin talentlik altın ve gümüş elde etmeye başladı.

Otoritesini kabile reislerine kabul ettirdi; ya güç kullanarak ya da evlilik bağları kurarak onları kendine bağladı. Bunun yanı sıra o zamana dek görülmemiş bir ordu kurdu; müthiş güçlü bir piyade alayı, çok hızlı hareket edebilen hafif piyade birlikleri; ve süvarileri Ege Denizi'nin bu yakasında kimseden korkmaz olmuştu.

Ama bütün bunlar onun bir Yunan olarak görülmesine yetmemişti. Yalnız Demosthenes değil, Atinalı, Korinthoslu, Megaralı başka hatip ve siyaset adamları da onu hâlâ Barbar Philippos olarak anıyorlardı.

Makedonların, güney sınırlarında bulunan vahşi halkların etkisinde kalarak sert bir tını kazanan şiveleri bile onların eğlencesi olmuştu. Bu insanların sonunda bir orjiye dönüşen şölenlerinde yemeleri, içmeleri ve sevişmeleri onlara pek korkunç görünüyordu. Temelinde, yurttaşlık haklarının değil, kan bağlarının bulunduğu ve kendisini yasaların üzerinde tutarak her türlü buyruğu vermeyi kendine

hak gören bir hükümdarın yönettiği bir devlet, Yunanların gözünde barbar bir devletti.

Philippos, Phokislilerin, tüm Yunanistan'ın en ayrıcalıklı ve seçkin soylularından oluşan tapınak kurulundan çıkartılmalarıyla en büyük muradına erdi; çünkü onların temsilcilerinin elindeki iki oy hakkı Makedon Kralı'na verildi ve bu da ona, Olimpiyat oyunlarından sonra en onurlu yarışlar olan Pythia Oyunları'nın başkanlığını kazandırdı.

On yıllık bir savaşım bu sonuçla taçlandırıldığında İskender de on yaşını dolduruyordu.

Gene o dönemde Atina'nın büyük hatiplerinden Isokrates, Philippos'u Yunanların koruyucusu olarak yücelten ve doğunun barbarlarına, yüzyıldan bu yana Hellenlerin özgürlüğünü ve uygarlığını tehdit eden Perslere boyunduruk takabilecek tek kişinin Philippos olduğunu vurgulayan bir konuşma yaptı.

İskender, tüm bu gelişmeleri öğretmenleri aracılığı ile öğreniyordu ve bu haberler onu kaygılandırmaya devam ediyordu. Ülkenin tarihi gelişmesindeki yerini alabilecek kadar büyüdüğünü düşünüyor, öte yandan eyleme geçemeyecek kadar küçük olduğunu da biliyordu.

Oğlu büyüdükçe, Kral ona daha fazla zaman ayırır olmuştu; ona hemen hemen bir erkek gibi davranıyor, ama gene de bu gözü pek tasarılarında ona bir rol vermiyordu. Onun hedefi Yunan Yarımadası'ndaki devletlerin yönetimini ele geçirmek değildi; bu yalnızca bir araçtı. Kralın gözü ötede, denizlerin ötesinde, Asya'nın uçsuz bucaksız bölgelerindeydi.

Kimi zaman Pella'daki sarayında dinlenirken oğlunu sarayın en yüksek kulesine çıkartıyor ve ayın denizin dalgaları arasında battığı ufku gösteriyordu:

"İskender, orada ne var biliyor musun?"

"Asya var, babacığım," diyordu oğlan. "Güneşin doğduğu ülke."

"Asya'nın ne denli büyük olduğunu biliyor musun?"

"Coğrafya öğretmenim Kratippos, Asya'nın on bin stadyon[1] büyüklüğünde olduğunu söylüyor."

[1] Stadyon: 600 Yunan ayağı. 1 ayak: 29,6 cm. / *Herodot Tarihi*. (Çev.)

"Yanılıyor oğlum. Asya bu söylediğinden yüz kat daha büyüktür. Istros Irmağı'nda savaşırken Makedonca konuşan bir İskitli ile karşılaştım. Bana ırmakların ötesinde deniz gibi geniş bir ovanın uzandığını, sonra da doruklarıyla gökleri delen dağların bulunduğunu anlattı. Öyle büyük çöller varmış ki aşması aylar sürüyormuş ve bunların da ötesinde lapislazuli, yakut ve akik gibi değerli taşların bolca bulunduğu maden yatakları ve yüksek dağlar bulunuyormuş.

Bana o ovalarda ateş gibi, yorulmak bilmeyen, günlerce sonsuz düzlüklerde koşabilen atların binlercesinin sürü halinde koştuğunu anlatmıştı. 'Öyle bölgeler var ki,' demişti, 'yılın bir yarısında gece aydınlanmaz ve topraklarının yerini buz alır, ikinci yarısında da güneş ortalığı yakar kavurur, bir ot yetişmez, zehirli yılanlar ve akrepler adamı bir ısırışta öldürürler.' İşte Asya *budur* oğlum."

İskender babasına baktığında gözlerinin hayallerle tutuştuğunu gördü ve ruhunda nasıl bir ateşin yandığını anladı.

Bu konuşmanın üzerinden bir yıl geçmişti ki günün birinde, Philippos ansızın oğlunun odasına girdi. "Trakya pantolonunu giy ve kalın yünden bir pelerin al. Nişan ve süs yok. Yola çıkıyoruz."

"Nereye gidiyoruz?"

"Atları ve yiyecekleri hazırlattım; birkaç gün evden uzak kalacağız. Görmeni istediğim bir şey var."

İskender başka soru sormadı. İstendiği gibi giyindi, odasının kapısından uğrayarak annesini selamladı ve koşarak kraliyet atlarının ve muhafızların beklediği avluya indi.

Philippos çoktan atına binmişti; İskender de karayağız atına atladı; ardına kadar açılmış kale kapısından dörtnala çıktılar.

Birkaç gün batıya doğru ilerlediler; önce kıyı boyunca gittiler, sonra iç bölgelere girdiler ve yeniden kıyıya indiler. Therma'yı, Apollonia'yı, Amphipolis'i geçtiler. Geceleri küçük hanlarda kaldılar; kızarmış keçi eti, av hayvanları, eski koyun peyniri, mangalda kızarmış ekmek gibi geleneksel Makedon yemekleri yediler. Amphipolis'i arkalarında

bırakınca dik bir yamaca tırmanmaya başladılar; sonunda karşılarına çıkan manzara hüzün verici bir çıplaklıktaydı. Dağın üzerindeki tüm bitki örtüsü soyulmuştu, her yanda kesilmiş ağaçlar ve kömürleşmiş odunlar görünüyordu. Toprağın yüzeyi pütür pütür olmuş, pek çok yerinde büyük gedikler açılmıştı. Her mağaranın ağzında toprak yığınları vardı; burası büyük bir karınca yuvasına benziyordu.

Çisil çisil, ama dinmek bilmeyen bir yağmur başladığında atların üzerindekiler başlarını örttüler. Ana patika bir süre sonra çatallaşarak perişan ve bitkin insanların gidip geldiği bir labirente dönüştü. Adamların tenleri kapkara, kırış kırıştı; sırtlarındaki küfeler ağır taşlarla doluydu.

Daha ötede gökyüzüne uzanan kara ve yoğun bir duman göze çarpıyordu; bu dumanın yeryüzüne serptiği kurum yüzünden zor soluk alınıyordu.

Oğluna, "Pelerininle ağzını kapat," diyen Philippos, başka bir söze gerek duymadı.

Tüm bölgenin üzerine engin bir sessizlik egemendi ve hatta adamların yağmurla çamura dönüşmüş toza bulanmış ayaklarının sesi bile duyulmuyordu.

İskender çevresine dehşet içerisinde bakıyordu: Ölüler ülkesi Hades'in böyle bir yer olduğunu hayal etmişti, o anda aklına Homeros'un dizeleri geldi:

Güneş batarken ve kararırken tekmil yollar,
Vardık sınırlarına derin akışlı Okeanos'un,
Oradadır Kimmerlerin ülkesi ve kenti,
Oldum olası bol sisle ve bulutlarla örtülü,
Parlak güneşi onları ışınlarıyla göremez hiçbir vakit
Ne yükseldiği vakit yıldızlı göğe,
Ne de gökten toprağa döndüğü vakit.
Öylece serili durur bir uğursuz gece
Bu zavallı ölülerin üstünde.[1]

Sonra ansızın sessizlik boğuk ve ritmik bir gürültü ile bölünüverdi; sanki bir *Kyklop*[2] olağanüstü gücüyle dağın yamaçlarına yumruklar indiriyordu. İskender artık yeryü-

[1] Çeviri: Azra Erhat. (Çev.)
[2] Tek yuvarlak gözlü dev. (Çev.)

zünü bir yıldırım gibi titretmeye başlayan bu gümbürtünün kaynağını anlayabilmek için atını mahmuzladı.

Ve kayalık bir tepenin ardına kıvrılınca tüm patikaların nerede sonuçlandığını gördü. Büyük kirişlerden yapılmış devasa bir makine tepeye bir makara taşıyordu. Üçleme halat kocaman, demir bir şahmerdan taşıyordu; öteki baştan makaranın halatları bocurgata yüzlerce perişan işçi tarafından sarılıyor, böylece makara kasnağın çevresine dolanınca şahmerdan tahta kulenin içinde yükselip alçalıyordu.

En tepe noktaya vardığında gözcülerden biri kasnağı bağlayan mandalı boşluyor, şahmerdanın gücüyle tersine dönen halat yere müthiş bir hızla çarpıyor ve adamların sırtlarında küfeyle taşıdıkları ve yere boşalttıkları taşları kırıyordu.

Adamlar bu kez de parçalanan madeni başka küfelere dolduruyor, ilerideki açık bir alana taşıyor ve havanlarda unufak etmeleri için buradaki adamlara veriyorlardı. En son işlem olarak bu maden kırıkları kayaklar ve rampalarla yönlendirilen bir çağlayanın sularında yıkanıyor, taneciklerle altın zerreleri ayrıştırılıyordu.

Philippos bir açıklama yaparak, "Bunlar Pangaion madenleri," dedi. "İşte bu altınlarla ordumuzu silahlandırdım ve malzeme sağladım, saraylarımızı inşa ettim, Makedonya'nın gücünü yarattım."

Derinden sarsılan İskender, "Beni neden buraya getirdin?" diye sordu. Konuşurken, hamallardan biri neredeyse atının ayaklarının dibine yıkıldı. Gözcülerden biri onun öldüğüne kanaat getirdikten sonra iki garibe işaret etti; onlar da küfelerini bıraktılar, arkadaşlarını ayaklarından sürüyerek uzaklaştılar.

İskender bir kez daha, "Beni neden buraya getirdin?" diye sordu. Philippos gökyüzünün kurşuni renginin oğlunun kararan gözlerinde yansımaya başladığını fark etti.

Buna yanıt vermektense, "Henüz daha kötüsünü görmedin," dedi. "Yerin altına inmeye cesaretin var mı?"

İskender, "Ben hiçbir şeyden korkmam," dedi.

"O halde beni izle."

Kral atından inip yürüyerek mağaralardan birinin kapısına yaklaştı. Elindeki kırbaca sarılarak gelenlerin önünü kesmeye yeltenen bekçi, karşısındaki kişinin göğsünde Argosların altın yıldızını görünce kralını tanıdı.

Philippos başıyla bir işaret yapınca bekçi döndü, bir fener yaktı ve onları yerin altına indirmek için önlerine düştü.

İskender babasının peşinden yürüyordu, ama içeriye girer girmez onca yoğun idrar, ter, dışkı kokusuyla boğulacak gibi oldu. Yerin altında iki büklüm yürümek, bazı noktalarda tam anlamıyla başı dizlere eğmek gerekiyordu; içeride hiç kesilmeyen çekiç vuruşları, öksürük ve hatta can çekişme sesleri işitiliyordu.

Önlerine kazmayla madeni yerinden sökmeye çalışan insanlar ya da kuyular çıkınca, bekçi durmak zorunda kalıyordu. Solgun fenerlerin ışıkları, işçilerin ayaklarına dibine serilmiş, kemikleri çıkmış bedenleri aydınlatıyordu.

Daha ileride bu kuyuların birinin dibinde bir ceset gördüler.

"Pek çoğu intihar ediyor," dedi bekçi. "Ya kazmalarının üstüne atlıyorlar ya da yontma makinesiyle kendilerini parçalıyorlar."

Philippos, arkasını dönüp oğluna baktı. İskender sessizdi ve ruh halini belli etmemeye çalışıyordu, ama gözlerine bir ölüm karanlığı inmişti.

Tepenin karşı yamacındaki bir gedikten çıktıklarında atlarının ve muhafızlarının kendilerini beklediğini gördüler.

İskender gözlerini babasına dikerek, "Onların günahı neydi?" diye sordu. Yüzü balmumu gibi bembeyazdı.

"Hiç," dedi babası. "Doğmuş olmaktan başka bir günahları yok."

7

Atlarına atlayıp yeniden yağmaya başlayan yağmurun altında yola koyuldular. İskender babasının yanında sessizce ilerliyordu.

"Her şeyin bir bedeli olduğunu görmeni istedim. Ve bunun nasıl bir bedel olduğunu öğrenmeni. Büyüklüğümüz, fetihlerimiz, saraylarımız, giysilerimiz... her şeyin karşılığı ödeniyor."

"İyi ama neden onlar ödüyor?"

"Bunun bir nedeni yok. Dünyayı yöneten yazgıdır. Onlar doğdukları zaman bu biçimde ölecekleri alınlarında yazılıydı; bizler için de son âna dek açıklanmayan bir alın yazısı belirlenmiş.

İnsan, canlıların arasında yalnızca insan, hem tanrıların katına erişebilir, hem de yerin altına inebilir. Sen tanrıların evini görmüş, bir kralın evinde yaşamıştın; yazgının bir insana neler yaşatabileceğini de görmeni istedim. Bu zavallılar arasında belki günün birinde soylu kişiler ya da başkanlar olabilecek insanlar da var, ama alın yazıları onları böyle bir sefilliğin içine itmiş."

"Ama bu herkesin başına gelebilecek bir yazgıysa, talih bizden yana olduğu sürece onlara neden daha cömert davranmıyoruz?"

"Senden duymak istediğim buydu işte. Elinden geldiği kadar cömert olmalısın, ama unutma ki nesnelerin doğasını değiştirmek için hiçbir şey yapılamaz."

O anda İskender'in gözüne kendisinden biraz daha küçük olan ve ağzına dek nohut ve bakla yüklü iki ağır sepeti

patikadan yukarıya taşıyan, belki de bekçilere yiyecek götürmekte olan bir kız çocuğu ilişti.

Prens atından inip onun önüne dikildi: Bu sıska, yalınayak, kirli ve karışık saçlı kızın gözlerinden derin bir hüzün yansıyordu.

"Senin adın nedir?" diye sordu İskender.

Kız çocuğu yanıt vermedi.

Philippos, "Büyük bir olasılıkla konuşmayı bilmiyordur," dedi.

İskender babasına dönerek: "Ben onun yazgısını değiştirebilirim. Ben bunu değiştirmek istiyorum," dedi.

Philippos kabul etti: "İstiyorsan yapabilirsin, ama unutma ki bununla dünya değişmeyecektir."

İskender minik kızı atının terkisine alıp pelerinine sardı.

Yeniden Amphipolis'e vardıklarında akşam olmak üzereydi; burada Kral'ın bir dostunun evinde konakladılar. İskender kızın yıkanmasını ve giydirilmesini buyurdu; yemek yerken de onu seyretmekten kendisini alamadı.

Onunla konuşmaya çalıştı, ama kız tek heceli sözcüklerle yanıt veriyor, söyledikleri de anlaşılmıyordu.

"Barbar dillerden birini konuşuyor," dedi Philippos. "Onunla iletişim kurmak istiyorsan, Makedonca öğrenmesini bekleyeceksin."

"Beklerim," dedi İskender.

Ertesi gün hava düzeldi; yeniden yola koyulan Kral ve oğlu, Strymon Irmağı'nın üzerindeki sallardan oluşan köprüyü geçtiler, ama Bromiskos'a varınca Athos Dağı Yarımadası'nın güneyine doğru ilerlemeye koyuldular. Bütün bir gün boyunca at sürdüler; günbatımında vardıkları noktada gördükleri müthiş büyük hendek, yarımadayı bir uçtan öteki uca kesiyordu. İskender atının dizginlerini çekti ve bu Kykloplara özgü işe şaşkınlıkla bakakaldı.

"Şu hendeği görüyorsun ya!" dedi babası. "Neredeyse yüz elli yıl önce Pers İmparatoru Kserkes, donanmasını geçirmek ve Athos kayalıklarına çarparak parçalanmasını önlemek için bu hendeği kazdırmıştı. On bin adam gece gündüz hiç aralıksız çalıştılar. Daha önce de Büyük Kral,

Boğaz üzerine sallardan bir köprü yaptırmış, Asya ile Avrupa'yı birbirine bağlamıştı.

Birkaç gün sonra Büyük Kral tarafından gönderilen elçileri kabul edeceğiz. Nasıl güçlü bir imparatorluğa kafa tuttuğumuzu görmeni istedim."

İskender bu devasa yapıtı izlerken babasının sözlerini dinliyordu; Kral hareket edince, o da atını mahmuzlayıp babasına yetişti.

Tekrar yanına geldiğinde, "Sana bir şey sormak istiyorum," dedi.

"Seni dinliyorum."

"Pella'da Leonidas'tan eğitim alan, ama derslere bizimle katılmayan bir çocuk var. Onunla karşılaştığım ender zamanlarda da benimle konuşmaktan kaçındı. Zaten pek hüzünlü, kederli bir havası var. Leonidas bana onun kimliğini açıklamaktan kaçınıyor, ama senin onu tanıdığından eminim."

"O senin kuzenin Amyntas," dedi Philippos oğlunun yüzüne bakmadan. "Thessalialılara karşı savaşırken ölen ağabeyimin oğlu. Sen doğmadan önce tahtın vârisi o idi, ben de onun naibi olarak tahtta bulunuyordum."

"Yani şimdi onun mu kral olacağını söylüyorsun?"

"Taht, onu koruyan en güçlü kişinindir," dedi Philippos. "Bunu aklından hiç çıkartma. Bu nedenle ülkemizde yönetimi ele geçiren kişi, hep tehlike oluşturabilecek kişiyi ortadan kaldırmıştır."

"Ama sen Amyntas'ın yaşamasına izin verdin."

"O ağabeyimin oğluydu ve bana bir zararı dokunamazdı."

"Sen de... yüce gönüllülük göstermişsin."

"Sen öyle diyorsan..."

"Baba?"

Philippos döndü. İskender ona yalnızca kızdığı ya da çok ciddi bir soru yönelteceği zamanlarda baba derdi.

"Sen bir savaşta ölürsen, tahtın vârisi ben mi olurum, Amyntas mı?"

"Layık olan olur."

Çocuk başka soru sormadı, ama bu yanıt onu derinden etkiledi ve asla ruhundan silinmedi.

Üç gün sonra Pella'ya döndüler; İskender Pangaion Dağı'nın dehşetinden kurtardığı kızı, dadısı Artemisia'ya emanet etti.

"Bundan böyle," dedi çocuksu bir kurumla, "o, benim hizmetimde olacaktır. Ve bilmesi gereken her şeyi ona sen öğreteceksin."

Artemisia, "Bu kızın hiç olmazsa bir adı var mı?" diye sordu.

"Bilmiyorum. Ben ona Leptine diyeceğim."

"Güzel, bir kız çocuğuna uygun bir ad."

O gün gelen bir haberle Nikomakhos'un ileri yaşı nedeniyle öldüğünü öğrendiler. Kral, gerçekten iyi bir hekim olan ve oğlunun doğumunda da bulunan bu dostunun ölümünden üzüntü duydu.

Oğlu Aristoteles'in başka bir yol tutmuş olmasına, şu anda Asya'da Atarneos kentinde, öğretmeni Platon'un ölümünden sonra kurduğu felsefe okulunda bulunmasına karşın hekimin çalışma odası kapatılmadı.

Nikomakhos'un genç yardımcısı Philippos, onun çalışma odasını ve görevini üstlenerek canla başla çalışmaya başladı.

Bu arada sarayda İskender ile yaşayan çocuklar da bedenen, zihnen, ruhen gelişiyor, çocukken göstermeye başladıkları eğilimleri güçlendiriyorlardı. En yakın dostu Ephestione, Perdikkas, Seleukos, İskender ile hem eğitimde, hem de oyunda iyi bir grup oluşturuyorlardı. Lysimakhos ve Leonnatos zaman geçtikçe bu toplu yaşama ayak uydurmaya alışmış, fazla enerjilerini beden eğitimiyle spor derslerinde harcamaya çalışıyorlardı.

Özellikle Leonnatos güreşe yatkındı, bu nedenle de sürekli yara bere ve tırmık izleriyle dolaşıyordu. Ptolemaios ve Krateros gibi daha büyük olanlar artık birer delikanlı olmuş, süvari birliğinde ağır bir eğitim almaya başlamışlardı.

O dönemde bu gruba Eumenes adında Yunan bir çocuk girdi; Kral'ın mühürdarlığında yardımcı olarak çalışmaya başladığından beri zekâsı ve uyanıklığı ile dikkat çekiyordu. Philippos onun da öteki çocuklarla aynı eğitimi almasını istediğinden Leonidas yatakhanede ona da bir yer bul-

muştu; derken Leonnatos ona meydan okuyarak güreşe davet etti.

"Yerini kazanmak için önce dövüşmelisin," diyerek üzerindekileri çıkarttı ve yarı çıplak kaldı. Eumenes ona başını çevirip bakmadı bile. "Sen deli misin? Buna hiç niyetim yok." Ve sonra giysilerini yatağının ayakucunda bulunan sandığa yerleştirmeye başladı.

Lysimakhos gülerek, "Sana söylemiştim," dedi. "Bu Yunan korkağın teki!" Bunun üzerine İskender de gülmeye başladı.

Leonnatos dirseği ile şöyle bir vurup oğlanı yere yuvarladı. "Haydi bakalım, güreşiyor muyuz, güreşmiyor muyuz?"

Eumenes canı sıkkın bir edayla kalktı, giysilerini düzeltti ve, "Bir dakika, geliyorum," dedi. Sonra kapıya doğru gitti, sarayın üst seyirdim balkonunda nöbet tutan, ayı gibi iri Trakyalı askerin yanına gitti. Cebinden birkaç kuruş çıkartarak nöbetçinin avucuna koydu. "Beni izle, sana iş çıktı," dedi. Sonra yatakhaneye girdi ve Leonnatos'u gösterdi: "Şu çilli ve kızıl saçlı çocuğu görüyor musun?" dedi. Asker başını sallayınca, "İyi, onu tut ve iyice patakla!" dedi.

Leonnatos başına geleceği anlayınca, Poliphemos'un bacakları arasından geçen Odysseus gibi askerin ayakları arasından sıvışıp merdivenlerden aşağı kaçtı.

Giysilerini yerleştirmeye koyulan Eumenes, "Başka itirazı olan var mı?" diye sordu.

"Evet, ben," dedi İskender.

Eumenes duraksadı ve ona döndü. "Seni dinlerim," dedi belli bir saygı tonuyla. "Çünkü burada ev sahibi sensin, ama bu güvercinlerin hiçbiri bana 'korkağın teki' diyemez."

İskender kahkahalarla gülmeye başladı. "Aramıza hoş geldin bay genel sekreter!" dedi. O andan başlayarak Eumenes her bakımdan gruba katıldı ve şakaların yaratıcısı oldu; özellikle de yaşlı Leonidas'a yapılacak tüm muziplikler onun başının altından çıkıyordu. Zavallı adamcağızın yatağına kertenkeleler, mercimek çorbasına canlı kurbağalar koyuyorlar, böylece ders çalışmadıklarında yedikleri değneğin intikamını almış oluyorlardı.

Bir akşam, çocukların eğitiminin planlanmasından hâlâ sorumlu olan Leonidas, ertesi gün Kral'a Pers elçilerinin geleceğini ve onun da Asya'ya ve Asya geleneklerine ilişkin bilgilerini artırmak için bu toplantıya katılacağını bildirdi. Onlara büyük çocukların geçit silahlarını kuşanarak onur kıtasında yer alacaklarını, daha küçüklerin de benzer bir görevle İskender'in yanında olacaklarını bildirdi.

Bu haber çocukları çok heyecanlandırdı: Şimdiye dek hiçbiri bir Pers'le karşılaşmamıştı ve Pers ülkesi hakkında bütün bildikleri Herodotos'un, Ktesias'ın yapıtlarından ve Atinalı Ksenophontes'in ünlü 'Onbinlerin Dönüşü' adlı güncesinden kaynaklanıyordu. Bütün gençler silahlarını parlatmaya, tören giysilerini hazırlamaya başladılar.

"Babam on binlerin seferine katılmış bir adamla konuştu," diye anlatan Ephestione, o adamın Persleri bizzat görmüş olduğunu söylüyordu.

"Düşünebiliyor musunuz çocuklar?" diyerek Seleukos araya girdi. "Bir milyon kişi!" Ellerini yelpaze gibi açıp gözlerinin önünde gezdirerek bu insan kalabalığını anlatmaya çalışıyordu.

"Ya atları şahlanan arabalar!" dedi Lysimakhos. "Ovalarda rüzgâr gibi ilerliyor ve arabaların yanında uzanan oraklar insanları tahıl gibi biçiyor. Ben böyle bir savaş alanında bulunmak istemezdim. "

O âna dek sesini çıkarmadan arkadaşlarını dinleyen İskender, "Bunlar zarardan çok gürültü yaratan tuzaklar," dedi. "Ksenophon da güncesinde böyle diyor. Her neyse, Perslerin silahlarını nasıl kullandıklarını görme fırsatımız olacak. Babam Kral öbür gün, konuklarımız için Eordia'da bir aslan avı düzenledi."

Ptolemaios, "Çocukları da götürecek miymiş?" diye kikirdedi.

İskender delikanlının karşısına dikilerek, "Ben on üç yaşındayım ve kimseden korkum yok. Bu sözlerini yinele de sana tüm dişlerini yutturayım."

Ptolemaios sustu, öteki gençler de gülüşmekten vazgeçtiler. Zaten bir süredir bedenen de iyice gelişmiş olan İskender'i kızdırmaktan vazgeçmişlerdi. Pek çok kez şaşırtıcı

enerjisini ve şimşek hızını gözler önüne sererek herkesi şaşırtmıştı.

Eumenes herkese haftalık harçlıkları karşısında zar atmayı önerdi ve konu orada kapandı. Paraların büyük bölümünü o kazandı; bu Yunan çocuk hem kumara, hem de paraya düşkündü.

Öfkesi dinen İskender, arkadaşlarını orada bırakarak çıkıp yatmadan annesine iyi geceler dilemeye gitti. Olympias uzun zamandan beri ortaya çıkmıyor, tahtın vârisinin annesi olarak sarayda büyük saygı görüyorsa da bundan yararlanmıyordu. Philippos ile buluşmaları ise protokol kuralları çerçevesine sıkışıp kalmıştı.

Kral bu arada siyasi nedenlerle başka kadınlarla evlenmişti, ama Olympias'a saygı göstermeyi sürdürüyordu; Kraliçe'nin daha kolay ve geçimli bir doğası olsaydı belki de ona tutkusu tümden sönmeyecekti.

Kraliçe koltuğunu beş kollu bronz bir şamdanın yanına çekmiş, dizlerine yaydığı bir papirüsü okuyordu. Şamdandan yayılan ışığın dışında odası bütünüyle karanlıktı.

İskender hafif adımlarla içeriye girdi. "Ne okuyorsun anne?" diye sordu.

Olympias başını kaldırdı: "Sappho," dedi. "Harika dizeleri var, yalnızlık duyguları da benimkilere öyle benziyor ki..."

Sonra pencereye yaklaşıp yıldızlı gökyüzüne bakarak titreyen, hüzünlü sesiyle okuduğu dizeleri yineledi:

Önce ay battı sonra da yedi yıldızı ülkerin
Gece yarısı, akıyor çağ, yalnızım yatağımda.[1]

İskender annesine yaklaştığında, ay ışığında onun solgun yanağından titreyerek inen bir gözyaşı damlası gördü.

[1] Türkçesi: Azra Erhat-Cengiz Bektaş, Cumhuriyet Dünya Klasikleri Dizisi 28. (Çev.)

8

Tören başkanı borazancılara çalmalarını işaret edince, Pers yetkilileri görkemli bir biçimde taht salonuna girdiler. Heyetin başı Phrygia Satrapı Arsames idi ve eyaletin askeri valisi ile ileri gelenleri ona eşlik ediyorlardı.

Yanlarında imparatorluğun muhafız alayını oluşturan on iki Ölümsüz asker vardı; bunlar yapılı bedenleri, gösterişli tavırları ve soylu aileleri göz önünde tutularak seçilmiş özel korumalardı.

Satrap, yalnızca imparatorun takabildiği sıkı sarılmış sarıktan sonra en ayrıcalıklı başlık olan gevşek sarılmış sarığını takmıştı. İnce dokunmuş keten kaftanı yeşildi, üzerine de gümüşi renkte ejderhalar işlenmişti; gene işlemeli bir şalvar ve antilop derisinden terlikler giymişti. Öteki yetkililer de göz kamaştırıcı bir zenginlik ve zarafet sergileyen giysilere bürünmüşlerdi.

Ama ev sahiplerinin en çok dikkatini çekenler Büyük Kral'ın Ölümsüzleriydi. Neredeyse altı ayak boyunda, kapkara kıvırcık sakallı, kızgın maşalarla kıvrılmış süslü saçları olan askerlerdi bunlar. Üzerlerine açık mavi renkte ince ketenden dokunmuş mintanlarla altın renginde, ayaklarına dek uzanan üstlükler giymişlerdi. Şalvarları da mavi ketendendi, üzerine altın renginde arılar işlenmişti. Çaprazlamasına boyunlarına astıkları korkunç yayları çift kıvrımlıydı; gene omuzlarında gümüş kaplamalı ve fildişi işlemeli sedir ağacından yapılma kınlar asılıydı.

Ağır adımlarla ilerlerken ucu nar biçiminde altın topuzlarla süslü mızraklarını yere vuruyorlardı. Her birinin

belinden herhalde dünyanın bilinen en iyi silah ustasının elinden çıktığı belli tören silahı sallanıyordu: Bu, pençelerini havaya kaldırmış yakut gözlü akbabalar işlenmiş kınının içinde duran, som altından, çift ağızlı kısa bir kılıç olan göz kamaştırıcı *akinake* idi. Kendi de som altın olan kın, bel kemerine özel bir kanca ile takıldığından, gösterişli savaşçının attığı her adımda serbestçe sallanıyor ve değerli madenin göz kamaştıran yansıması savaşçının adımlarına ritim kazandırıyordu.

Böyle gösterişli konuklar bekleyen Philippos da salonun iki yanına ikişer sıradan otuz altı *pezhetairoi*, ağır piyade alayının güçlü askerlerini dizmişti. Onlar da bronz zırhları içersinde Argos yıldızlı kalkanlar ve on iki ayak uzunluğunda, kızılcık ağacından kargılar tutuyorlardı.

İskender, kendi çizimlerine göre yaptırttığı ilk silahını kuşanmış, çevresinde kişisel muhafızlarıyla babasının ayaklarının dibindeki bir taburede oturuyordu. Kraliçe Olympias'ın ayaklarının dibinde ise, artık bir genç kız olma yolunda adım atmaya başlayan ve büyüleyici bir güzellik kazanan Kleopatra vardı. O da Attika bölgesine özgü, kollarını ve omuzlarını açıkta bırakan, yeni yeni büyümeye başlayan göğüslerine nervürlerle inen şık bir giysi ve gümüş şeritli sandaletler giymişti.

Tahtın önüne gelen Arsames, Kral ve Kraliçe'nin önünde saygıyla eğildi, sonra bir kenara çekilerek ellerinde armağanlarla yaklaşan delegelere yol verdi: Delegeler Kraliçe için değerli taşlar ve zümrütlerle bezeli altın örme bir kemer, Kral için de Hint tarzı bağa bir zırh sundular.

Philippos kendi hazırladığı armağanları konuğa sunması için kendi tören başkanına işaret etti: Pers İmparatoru için altın bir İskit tolgası, İmparatoriçe için de gümüşe kakılmış mercanlarla süslü bir Kypros kolyesi delegelere teslim edildi.

Tören sona erince konuklar bitişikteki toplantı odasına alındılar ve günün programında yer alan anlaşma protokolünü görüşmek üzere rahat divanlara oturdular. Bu toplantıya İskender de kabul edildi, çünkü Philippos onun bir yöneticinin sorumluluklarına ilişkin bilgi edinmesini ve ya-

bancı güçler karşısında nasıl davranılması gerektiğini öğrenmesini istiyordu.

Görüşmenin konusu, Philippos'un Asya'da bulunan Yunan kentleri üzerinde bir tür korumacılık uygulamak isterken tüm bölgenin egemeni olan Pers Hükümdarlığı'nı da biçimsel olarak tanımasının istenmesiydi. Persler, Philippos'un iki anakarayla Küçük Asya, İç Asya ve Avrupa gibi üç büyük bölge arasında hassas bir nokta olan ve birleştirme-ayırma işlevi gören Boğazlar'a doğru yaklaşmasından kaygılanıyorlardı.

Philippos konuklarını fazla telaşlandırmamaya çalışarak kendi bakış açısını ve nedenlerini açıklamaya koyuldu: "Benim Boğazlar bölgesindeki barışı bozmaya niyetim yok. Tek amacım Makedonların Adriyatik Körfezi ve Karadeniz'in batı kıyısı arasındaki hegemonyasını sağlamlaştırmaktır; bu da tüm Boğazlar bölgesine, herkes için can damarı sayılan bir geçiş ve ticaret yoluna süreklilik sağlayacaktır."

Sözlerinin çevrilmesi için çevirmenine süre tanırken, sözcükler Yunanca'dan Persçe'ye dönüştürülürken konukların yüzünde beliren ifadeyi inceledi.

Arsames duygularının yüzünden okunmasına izin vermedi. Onu doğrudan anlayabilirmişçesine gözlerini Philippos'un gözlerine dikerek şöyle dedi: "Büyük Kral'ın çözümlemek istediği sorun, senin Asya Yunanları ve Ege Denizi'nin doğu kıyısında yerleşmiş olan Yunan hanedanlarıyla olan ilişkindir.

Bizler onların özerkliğine her zaman saygı gösterdik ve Yunan kentlerinin... dostumuz olan Yunanlar tarafından yönetilmesine izin verdik. Bir yandan onların geleneklerine ve onurlarına saygı duyarken, öte yandan kendi çıkarlarımızı göz önünde bulundurmak, bize bilgece bir çözüm olarak göründü. Ne yazık ki..." Çevirmenin sözlerini tamamlamasını bekleyerek konuşmasını sürdürdü: "Önemli bir uyuşmazlık ya da açıkça bir savaş yaşanmamış olsa da her zaman iştah kabartmış olan bir bölgeden söz ediyoruz."

Konu canlanmaya ve hassas noktalara yönelmeye başlıyordu; Philippos havayı yumuşatmak için tören başkanına işaret ederek yarı çıplak genç kız ve delikanlıların sara-

yın bodrumunda küplerde saklanan, Bermion Dağı'nın karıyla sulandırılmış tatlı ve baharatlı şaraptan sunmalarını istedi.

Gümüş kupaların dışı hafif bir nemle kaplandığından, metalde donuk bir cila izlenimi uyandırıyor, konuğun, kadehini eline almadan bir serinlik hazzı duymasını sağlıyordu. Kral yabancıların ikramları almalarını bekledikten sonra, konuşmasına devam etti:

"Değerli konuğum, senin ne ima ettiğini çok iyi anlıyorum. Geçmişte Yunanlar ve Persler arasında pek çok kanlı savaş yaşanmış ve hiçbir zaman kesin bir sonuca ulaşılamamış. Ama sana anımsatmak isterim ki benim ülkem ve atalarımın hükümdarları her zaman ılımlı bir yol izlemeyi yeğlemişlerdir; senin Büyük Kral'a, bizim Asya Hellenleriyle dostluğumuzun yalnızca ortak kökenlere, ortak dine, konukseverlik ve akrabalık bağlarına dayandığını bildirmeni isterim..."

Arsames sürme çekilmiş gözlerinin tuhaf bir bakışla donattığı sfenks duruşuyla bu sözleri dinlerken, İskender de bir konuğu bir babasını süzerek bu yuvarlak sözlerin arkasında neler gizlendiğini anlamaya çalışıyordu.

"Ben," diyerek devam etti Philippos, "o kentlerle aramda ticaret ilişkisi doğmasını ve onların bilim konusundaki büyük deneyimlerinden yararlanmak istediğimi saklamıyorum. Bizler de yapılar yükseltmeyi, denizciliği, ırmakların topraklarımızdaki akışının nasıl düzene sokulacağını öğrenmek isteriz..."

Pers konuk tuhaf bir biçimde çevirmenin sözlerini kesti: "Peki bunun karşılığında ne öneriyorsunuz?"

Philippos şaşkınlığını ustaca gizledi, sorunun çevrilmesini bekledi ve hiç renk vermeden yanıtladı: "Dostluk, konukseverlik armağanları; ormanlarımızın ağaçları, harika atlar ve Istros Irmağı kıyısında yaşayan güçlü köleler gibi yalnızca Makedonya'da bulunan ürünler. Ben denizimizin çevresinde yaşayan tüm Yunanların Makedonya Kralı'nı doğal dostları olarak görmeleri istiyorum, o kadar."

Persler Philippos'un bu sözleriyle yetinirmiş gibi görünüyorlardı, yalan söylüyor olsa bile o anda saldırgan tasarıları olmadığını düşünüyorlardı; bu da o anda yetiyordu.

Şölen salonuna geçmek üzere dışarı çıktıklarında İskender babasına yaklaştı ve kulağına fısıldadı:

"Bu söylediklerinin ne kadarı doğru?"

"Neredeyse hiçbiri," dedi Philippos koridora çıkarken.

"Demek ki onlar da..."

"Onlar da bana gerçekten önemli bir şey söylemediler."

"Peki o halde bu görüşmeler neye yarıyor?"

"Havayı koklamaya."

"Koklamaya mı?" dedi İskender.

"Öyle. Gerçek bir siyasetçinin sözlere gereksinmesi yoktur, o en çok burnuna güvenir. Sözgelimi sence o, kızlardan mı hoşlanıyor, oğlanlardan mı?"

"Kim?"

"Konuğumuz elbette."

"Ama... nereden bileyim?"

"Bence oğlanlardan hoşlanıyor. İçeride kızlara bakar gibi yapıyordu, ama gözünün ucuyla soğuk şarap sunan o sarışın oğlanı süzüyordu. Tören başkanına söyleyeyim de o oğlanın adamın yatağında beklemesini sağlasın. Zaten o da Bithynialı ve Persçe anlar. Belki de konuğumuzun düşüncelerine ilişkin yeni bir şeyler öğrenebiliriz. Sense, şölenden sonra onları gezdirecek, onlara sarayı ve çevresini göstereceksin."

İskender bunu kabul etti ve zamanı gelince kendisine verilmiş görevi heyecanla üstlendi. Pers İmparatoru'na ilişkin pek çok şey okumuştu, Atinalı Ksenophon'un *Kyros'un Eğitimi* adlı yapıtını neredeyse ezbere biliyordu ve Ktesias'ın *Persikha-Pers Tarihi* adlı yapıtını, fantastik abartmalarla dolu olmasına karşın, bazı gelenek ve manzaraları anlatması nedeniyle çok ilginç bir kitap olarak görmüştü. Ama şimdi ilk kez gerçek Perslerle konuşma fırsatını elde ediyordu.

Yanlarında bulunan bir çevirmenle onlara sarayı, genç soyluların dairelerini gösterdi ve bu arada yatağını iyi toplanmamış olan Lysimakhos'u da sonradan azarlamaya karar verdi. Makedon aristokratlarının çocuklarının sarayda kendisiyle birlikte eğitim gördüklerini konuklara anlattı.

Arsames bu uygulamanın kendi başkentleri Susa'da da yapıldığını söyledi. Böylece kabile reislerinin ve çıkar iliş-

kileri olan kralların sadakatleri güvence altına alınıyor, aynı zamanda tahta sıkıca bağlı soylu bir kuşak yetiştiriliyordu.

İskender onlara *hetairoi*'lerin, yani 'kralın yoldaşları' olarak anılan ve askerliklerini süvari olarak yapan soyluların yönetimindeki ahırları ve bazı üstün Thessalia atlarının müthiş evrimini gösterdi.

"Harika hayvanlar!" dedi konuklardan biri.

İskender, biraz safça, "Sizin de böyle güzel atlarınız var mı?" diye sordu.

Pers yetkili güldü: "Prensim, sen hiç Nysa atlarını duymadın mı?"

İskender, utançla başını salladı.

"Onlar da inanılmaz güzellikte ve güçte hayvanlardır; yalnızca Media yaylalarında, besleyici gücü çok yüksek olan otların yetiştiği otlaklarda beslenirler. Özellikle mor renkli çiçekler bu çayırların en fazla enerji veren bölümleridir. İmparatorun atı, seyislerin bir bir topladığı çiçeklerden başka şey yemez; kışın da bu çiçekler kurutulur ve atlara yem olurlar."

İskender bu öyküye bayılmıştı; yalnızca çiçekle beslenen bir atın nasıl olabileceğini gözünün önünde canlandırmaya çalışıyordu.

Sonra Kraliçe Olympias'ın Pieria'nın tüm gül çeşitlerini diktirttiği bahçeye geçerek bu mevsimde yoğun kokular saçan çiçeklerin arasında dolaştılar.

"Bahçıvanlarımız saraydaki hanımlar için bu çiçeklerden çaylar ve esanslar yaparlar," dedi İskender, "ama sizin de biz Yunanların 'cennet' dediğimiz bahçelerinizin olduğunu duydum."

"Bizim halkımızın kökeni yaylalara ve kuzeyin çorak bozkırlarına dayanır; bu nedenle bahçeler bizler için her zaman birer düş sayılmıştır. Dilimizde bu bahçelere *pairidaeza* adı verilir: Çevrelerinde yüksek duvarlar örülüdür ve içlerinden öyle sulama kanalları geçer ki, bahçeler tüm yıl boyunca yeşilliklerini korurlar. Soylularımız her türlü yerel ve egzotik bitkiyi yetiştirirler; bunların arasında imparatorluğun her yanından gelen hayvanları beslerler; sülünler, tavuskuşları, papağanların yanı sıra kaplanlar, beyaz

leoparlar, kara panterler yetiştirenler de vardır. Dünyamızı, adı sonsuza dek yaşasın, tanrımız Ahura Mazda'nın elinden çıktığı zamanki yetkinliğine kavuşturmak için çalışırız."

İskender daha sonra onları kapalı bir arabanın içinde başkenti ziyaret etmeye götürdü ve anıtları, tapınakları, kemerleri ve alanları gösterdi.

"Bir başka başkentimiz daha vardır," diye açıkladı. "Bermion Dağları'nın eteklerindeki Aigai: İşte ailemizin kökeni oraya dayanır ve krallarımız orada sonsuz uykularını uyurlar. Sizin de değişik başkentleriniz olduğu doğru mu?"

"Ah, evet 'Genç Prens'," dedi Arsames. "Bizim dört başkentimiz vardır. Pasargade sizin Aigainiz gibi ilk kralların kentidir. Orada, rüzgârların estiği yüksek yaylada Büyük Kyros'un, hanedanımızın kurucusunun mezarı bulunur. Sonra Elam'da, karları yıl boyunca erimeyen Zagros Dağları'nda Ekbatana vardır ve burası yazlık başkenttir. Kalenin surları altın varaklı tuğlalarla örülmüştür ve günbatımında güneş ışıklarının hiç erimeyen karların üzerinde mücevher gibi parlamasının seyrine doyum olmaz. Bu gerçekten heyecan verici bir manzaradır, Prens İskender. Üçüncü başkentimiz Susa, Büyük Kral'ın kışın yaşadığı kenttir; dördüncüsü ise sedir ve tütsü kokan, altın ve mor renkli sütunlarla süslenmiş yüksek Persepolis'tir. Kraliyet hazinesi orada saklanmaktadır ve o harikaları anlatmaya sözcükler yeterli gelmez. Umarım gün gelir, orayı ziyaret edebilirsin."

İskender anlatılanları kendinden geçmişçesine dinlerken hayalinde günün birinde o masalsı kentlerin, o düş bahçelerinin, yüzyıllardır biriktirilen o hazinelerin, o uçsuz bucaksız toprakların sahibi olabilmeyi diledi. Saraya döndükleri zaman konuklarını taş sedirlere oturttu ve *hidromel*[1] ikram etti. İçkilerini içerlerken İskender yeniden sordu: "Söylesenize, Büyük Kral'ın imparatorluğu ne kadar büyüktür?"

[1] Su ile inceltilmiş balın çok düşük ısıda ve uzun sürede fermante edilmesiyle elde edilen bir içecek. (Çev.)

Satrapın yüzü aydınlandı; sesinde mutlu bir tınıyla, doğduğu toprakları dillendiren bir ozan edasıyla anlatmaya koyuldu:

"Büyük Kral'ın imparatorluğu kuzeyde insanların yaşayamayacakları kadar soğuk, güneyde de insanların dayanamayacakları kadar sıcak topraklara kadar uzanır. Bu topraklarda yüz ulus vardır, leopar postuna sarınan kıvırcık Habeşlerden kaplan postuna bürünen düz saçlı Habeşlere kadar pek çok ulus...

Sınırları içerisinde şimdiye dek kimsenin aşmaya cesaret edemediği çöller, tepesine hiçbir insanın tırmanamadığı, dorukları aya yaklaşan dağlar vardır. Tanrıların ve kullarının gözünde kutsal, yeryüzünün en büyük dört ırmağı Neilos (*Nil*), Euphrates (*Fırat*), Tigris (*Dicle*), Indos'un yanı sıra, sınırlarını kimsenin bilmediği gizemli Kaspia (*Hazar*) Denizi'ne dökülen Susa yakınlarındaki coşkun Khoaspes ve Araks (*Aras*) da imparatorluğumuzun topraklarını sular. Kaspia Denizi öylesine geniştir ki, gökyüzünün beşte biri onun sularında yansır. Ve Sardes'ten başlayan yol imparatorluğun eyaletlerinin yarısını aşarak başkent Susa'ya dek uzanır: Bu yol bütünüyle taş döşelidir ve iki yanında altın parmaklıklar vardır..."

Arsames ansızın susup İskender'in gözlerinin içine baktı. O bakışlarda müthiş bir serüven arzusu, yenilmez bir yaşam ışığı gördü. Bu gencin içinde, şimdiye dek karşılaştığı bütün insanlarınkinden daha güçlü bir ruhun alev alev yandığını anladı. O anda çok yıllar önce yaşanmış ve Pers ülkesinde uzun uzadıya sözü edilmiş bir olayı anımsadı: "Günün birinde Işık Dağı'nın tepesindeki tapınağın içinde, beklenmedik bir esintinin, hiçlikten çıkan bir soluğun kutsal ateşi söndürdüğü anlatılmıştı."

Bunu anımsayınca, korktu.

9

Sürek avı gündoğumunun ilk ışıklarıyla başladı ve Kral'ın arzusu üzerine çocuklar da ava katıldılar: İskender ve arkadaşları Philotas, Seleukos, Ephestione, Perdikkas, Lysimakhos, Leonnatos'un yanı sıra Ptolemaios, Krateros ve öteki çocuklar o gün hep birlikteydiler.

Çağrılmış olan Eumenes, bağırsak rahatsızlığını ileri sürüp Hekim Philippos'un birkaç gün dinlenmesi ve yalnızca katı yumurta yemesi gerektiğini bildiren yazısını kanıt göstererek sarayda kaldı.

Epir Kralı İskender bu özel gün için kendi topraklarındaki hayvan yetiştirme merkezlerinden büyük boylu, burnu iyi koku alan köpekler getirtti; bir gün önce dağdaki bir ormanın kıyısına yerleştirilen bu köpekler yüz yıl kadar önce doğudan getirtilmiş köpeklerin soyundandı ve Epir'de Molossia iklimine ve doğasına uyum sağladıklarından özel yetiştirme çiftlikleri kurulmuştu. Bu nedenle bu av köpeklerinin cinsine Molossi denir olmuştu. Güçleri, iri yapıları ve acıya dayanıklılıkları nedeniyle gerçek bir av partisi için en iyi hayvanlar bunlardı.

Çobanlar bir süre önce bu bölgede tüm koyun ve sığır sürülerini korkutan erkek bir aslan görmüşlerdi; Philippos da canavarı öldürtmek için bu fırsatı kollamıştı; böylece oğlunu soylulara yaraşır bir zaman öldürme uğraşıyla tanıştırırken, Pers konuklara düzeylerine uygun bir eğlence sunmuş olacaktı.

Gün doğmadan üç saat önce Pella Sarayı'ndan ayrıldılar ve güneş doğarken Aksios Vadisi'ni Ludias'tan ayıran

kayalık tepenin dibine vardılar. Aslanın yuvası çevredeki meşe ve kayın ağaçlarından oluşan ormanda idi.

Kralın bir işaretiyle avı yöneten kişiler boruları öttürdüler. Yankılarla çoğalan ses dağların tepelerine kadar yükselince, görevliler köpekleri serbest bıraktılar. Sonra peşlerinden koşarken *sarissa*'larını kalkanlara vurarak kendileri de hatırı sayılır gürültü çıkarttılar.

Vadi köpeklerin havlamalarıyla çınlamaya başlayınca, avcılar on beş stadyonluk bir yay üzerine yarımay biçiminde dizilip beklemeye geçtiler.

En ortada Philippos ve generalleri Parmenion, Antipatros ve Kara lakaplı Klitos duruyordu. Sağ yanda Persler dizilmişti. Giyimlerinde büyük bir değişiklik gözleniyordu: İşli mintanlarıyla göz alıcı kaftanlarını giymemişlerdi. Satrap ve Ölümsüz askerleri bozkırlarda yaşayan göçebe ataları gibi giyinmişlerdi. Deri korseler, sert zırhlar, kında iki *sarissa*, çift kıvrımlı yay ve oklar av giysilerini oluşturuyordu. Kral'ın solunda Epir Kralı İskender, Ptolemaios, Krateros duruyordu. İskender, Ephestione, Seleukos ve öteki gençler de onların yanına dizilmişlerdi.

Sis, ırmak boyunca iniyor, bir bölümü hâlâ dağın gölgesinde kalan yemyeşil, çiçekli ovayı bir tül gibi örtüyordu. Ansızın bir aslan kükremesi bu şafak sessizliğini yırttı ve uzaktaki köpeklerin havlamaları, atların kişnemeleri, hayvanları tutmakta zorlanan insanların seslerine karıştı.

Ama aslanın ortaya çıkmasını bekledikleri için kimse yerinden kımıldamıyordu. Bu kez daha güçlü bir kükreme duyuldu ve bambaşka bir yönden bir kükreme ona yanıt verdi: Aslanın bir de dişisi vardı!

Sonunda kocaman erkek aslan ormandan çıktı; çevresinin sarıldığını görünce dağı taşı titreten, atları korkutan müthiş bir kükreyiş saldı. Az sonra dişisi de ortaya çıktı, ama hayvanların ikisi de avcılar yüzünden ikinci bir adım atmaktan çekindiler. Peşlerindeki köpekler yüzünden geri dönemeyeceklerini de anlamışlardı. Bu nedenle kurtuluşu ırmağa doğru seğirtmekte buldular.

Philippos ava başlama işaretini verince, herkes güneşin dağın arkasından çıkarak vadiyi ışık seline boğduğu an koşmaya başladı.

İskender ve arkadaşları konum olarak ırmağa daha yakın olduklarından ve cesaretlerini kanıtlamak istediklerinden atlarını mahmuzlayarak aslanların peşine düştüler.

Bu arada çocukların ciddi bir tehlikeyle karşılaşmalarından korkan Kral Philippos, elinde mızrağı ile öne atılıyor, Persler yarım daire halinde genişliyor ve aslanın yeniden ormana girmemesi için yolunu kesmek üzere ilerliyorlardı.

Kendini koşunun hızına kaptıran İskender, sonunda aslana çok yaklaştı; mızrağını yanı başında beliren erkek aslana fırlatmak üzereyken sürünün önüne düşmüş, korkmuş dişi ormandan çıktı ve bir sıçrayışta Prens'in atının arkasına atlayıp hayvanı yere yıktı.

Dişi aslan köpekler tarafından sarıldı ve avını bırakmak zorunda kaldı; böylece at hemen ayağa kalkıp dörtnala kaçmaya başladı. Koşarken can havliyle kişniyor, geçtiği otları kana buluyordu.

İskender ayağa dikildiğinde aslanla burun buruna geldi. Düşerken mızrağını bıraktığından şimdi silahsızdı, ama o anda Ephestione kendi mızrağı ile yanında belirip silahını hayvana sapladı. Yaralanan aslan acıyla kükredi.

Bu arada dişi, birkaç köpeği boğazlamış, erkeğini yaralayan Ephestione'ye saldırmaya hazırlanıyordu. Çocuk kendini kahramanca savunuyordu, ama aslan korkunç pençeler atıyor, sağa sola kuyruk darbeleri indiriyordu.

Philippos ve Parmenion şimdi çocuğun yanına varmışlardı, ama her an önemliydi. İskender mızrağını yeniden ele geçirmiş ve hedef almaya çalışıyordu; ne var ki dişinin üzerine atlamak üzere olduğunun farkında değildi.

O anda hepsinden daha uzakta bulunan Pers bir savaşçı bir an bile yitirmeden, büyük yayını gerip okunu fırlattı. Dişi aslan sıçradı, ama tiz bir sesle uçan ok hayvana saplandı ve hayvan can çekişerek yere düştü.

Philippos ve Parmenion erkeği tehlikesiz hale getirmişler, çocuklardan uzaklaştırmaya uğraşıyorlardı. Aslanı ilk olarak Kral vurdu, ama İskender ve Ephestione yeniden saldırıya geçerek birer kez de onlar yaraladı. Sonunda Parmenion ölümcül darbeyi indirmeyi başardı.

Tüm çevreyi saran köpekler delirmiş gibi havlarken bakıcıları bir dahaki avda anımsamaları için aslanların kanlarını onlara koklatıyorlardı.

Philippos atından inip oğlunu kucakladı: "Beni tir tir titrettin oğlum, ama öte yandan da seninle gurur duydum. Günün birinde mutlaka kral olacaksın. Büyük bir kral." Ve sonra İskender için yaşamını tehlikeye atan Ephestione'yi de kucakladı.

Heyecan biraz yatıştıktan ve görevliler aslanların postunu yüzmeye başladıktan sonra herkes en can alıcı ânı, dişi aslanı yere deviren oku anımsadı.

Arkalarına dönüp baktıklarında, Ölümsüzlerden biri olan Pers'i gördüler; asker, aslanı yüz adım öteden vuran çift kıvrımlı yayı hâlâ elinde, atının üzerinde dimdik oturuyordu. Kapkara sakallarının arasından bembeyaz dişlerini göstererek gülümsüyordu.

İskender ancak o an, bedeninin bereler, ezikler ve yaralarla dolu olduğunu, Ephestione'nin de aslanın tırmalamasıyla açılan, derin olmayan, ama acı veren bir yaradan dolayı kan kaybettiğini fark etti. Onu kucağına alıp ilgilenmeleri için orada bulunan cerrahlara götürdü. Sonra da uzaktan ona bakan Pers savaşçıya döndü.

Yürüyerek yanına gitti, gözlerinin içine baktı ve şöyle dedi: "Sağ ol yabancı konuk. Seni hiç unutmayacağım."

Ölümsüz Yunanca bilmediği için İskender'in sözlerini anlayamadı, ama ne demek istediğini biliyordu. Gene gülümsedi ve başını öne eğerek onu selamladı, sonra atını mahmuzlayarak arkadaşlarının yanına döndü.

Av bir süre sonra yeniden başladı ve bitirme işaretinin verildiği günbatımına dek sürdü. Taşıyıcılar avcıların vurmuş oldukları bir geyiği, iki yabandomuzunu, iki keçiyi yüklendiler.

Güneş batarken, sürek avına katılmış olan herkes, ovanın ortasına gündüzden kurulmuş olan büyük çadırda toplandı. Gülüşüp şakalaştılar, günün heyecanlı anlarını konuştular. Aşçılar ise büyük şişlere geçirerek pişirdikleri hayvanları ortaya getirdiler, dilimleyip konuklara sundular: Yiyecekler önce Kral'a, konuklara, Prens'e, sonra öteki gençlere verildi.

Kısa bir süre sonra şarap su gibi akmaya başladı; İskender ve arkadaşları da o akşam içme izni kazandılar. Gündüz yaptıklarından ötürü artık gerçek birer erkek olduklarını kanıtlamışlardı.

Belli bir saatten sonra kadınlar da ortaya çıktılar: Flütçüler, dansözler, şölenleri renklendirme konusunda işlerinin ehli olanlar arasından seçilmişlerdi; kadınlar az sonra ateşli hareketleri ve açık saçık şakalarıyla orada bulunanları sevişmeye davet ettiler.

Pek neşeli görünen Philippos, konukların da 'şarap atma' oyununa katılmalarını istedi ve çevirmenlere oyunun kurallarını aktarmalarını söyledi:

O anda soyunmaya başlamış olan dansöz kızlardan birini göstererek, "Şu kızı görüyor musunuz?" diye sordu. "Kupanın dibinde kalan şarabın son damlalarını, kızın bacakları arasına isabet ettirmeniz gerekiyor. Tam hedefi vuran, ödül olarak kızı kazanacaktır. İşte şöyle, bakın!" Sonra işaret parmağıyla orta parmağının arasında tuttuğu kadehi hızla ileri doğru sallayarak içindeki şarapla kızı ıslatmayı denedi. Damlalar aşçılardan birinin yüzüne gelince, herkes kahkahalarla gülmeye başladı. "Efendim, aşçıyı becermen gerekiyor! Aşçıyı! Aşçıyı!"

Philippos omuzlarını silkti, yeni bir denemede bulundu, ama genç kızın ona yaklaşıp hedefi iyice ortaya koymuş olmasına karşın Kral'ın gözleri çevreyi oldukça puslu görmeye başlamıştı bile.

Saf şaraba alışık olmayan Persler çoktan yerlere, masaların altına devrilmişlerdi; baş konuk, Satrap Arsames ise ellerini hâlâ bir önceki gece ona arkadaşlık etmiş olan sarışın oğlandan ayıramıyordu.

Başka denemeler de oldu ama oyun pek tutmadı, herkes iyice sarhoş olduğundan önüne gelen kızı kaptı. Kral ev sahibi sıfatıyla oyunda ödül olarak ortaya koyduğu kızı aldı. Şölen her zaman olduğu gibi bir orjiye dönüştü; yarı çıplak, terli bedenlerin iniltisi ortalığı kapladı.

İskender ayağa kalktı, çadırdan uzaklaşarak sırtındaki pelerinle ırmak kıyısına dek yürüdü. Suyun taşların arasından akarken çıkarttığı ses işitiliyordu; ay o anda Bermi-

un tepelerinde yükseliyor ve ırmağın dalgalarını gümüşlüyor, çimenleri aydınlatıyordu.

Çadırdan taşan çığlıklar ve inlemeler şimdi daha az duyuluyor, onun yerini ormanın sesleri alıyordu: Hışırtılar, kanat çırpmalar, fısıltılar ve derken ansızın bir şarkı duyuldu. Başlangıçta bir cıvıldamaya benzeyen ezgi giderek tiz bir ton tutturdu ve ormanın mis kokulu karanlığında gizemli bir ozanın çaldığı arp sesine dönüştü.

İskender kendisinden geçerek bu minik müzisyenin sesini dinlerken zamanın geçtiğini bile anlamadı. Ansızın yanında birinin belirdiğini hissederek döndü. Bu Leptine idi. Kadınlar, yemek işine yardım etsin diye onu da yanlarında getirmişlerdi.

Kız, ellerini göğsünde kavuşturmuştu; bakışlarındaki duruluk gökyüzünü andırıyordu. İskender onun yüzünü okşadı, sonra kızı yanına oturtup sessizlik içerisinde kolları arasında sıkı sıkı tuttu.

Ertesi gün, Pers konuklarla Pella'ya döndüler; konuklar için yeni bir şölen daha hazırlanmaktaydı.

Kraliçe Olympias oğlunun hemen kendini görmeye gelmesini istemişti; onun kollarındaki ve bacaklarındaki yaraları, ezikleri görünce oğlunu heyecanla kucakladı, sarmaladı. İskender ise utançla geri çekilmeye çalıştı.

"Başına gelenleri anlattılar. Ölebilirdin de."

"Anne, ben ölümden korkmuyorum. Bir kralın gücü ve şanı ancak zamanı gelince canını vermeye hazırsa anlam kazanır."

"Biliyorum, ama ben gene de o yaşadıkların için hâlâ tir tir titriyorum. Yalvarırım bu gözü pekliğini biraz frenlemeye çalış, kendini boş yere ortaya atma. Sen daha çocuksun, büyüyeceksin, bedenini güçlendireceksin."

İskender annesini şöyle bir süzdü. "Kesin olarak bildiğim bir şey varsa benim yazgıma doğru koşacağımdır ve koşum çoktan başladı bile. Bilmediğim ise yazgımın beni nereye sürükleyeceği ve nerede sona ereceği, anne."

"Bunu kimse bilmiyor oğlum," derken, Kraliçe'nin sesi titriyordu. "Yazgı, yüzünü kara tülle örtmüş bir tanrıdır."

10

Pers konukların yola çıktığı günün ertesinde Epir Kralı İskender kollarının altındaki bir bohça ile yeğeninin odasına girdi.

"Bu da ne?" diye sordu İskender.

"Zavallı bir yetim. Annesi geçen gün aslan tarafından parçalandı. Onu ister misin? En iyi soydan geliyor; onu seversen sana bir insan gibi bağlanır."

Sonra bohçayı açtı ve güzel, bakır renkli, alnının ortasında beyaz bir lekesi olan yumuşacık yavru köpeği gösterdi. "Adı Peritas," dedi.

İskender onu aldı, dizlerine koyup okşamaya başladı. "Güzel bir ad. Çok da tatlı bir yavru. Bende kalabilir mi?"

"Senindir," dedi dayısı. "Ama ona iyi bakmalısın. Daha anne sütüyle besleniyordu."

"Leptine onunla ilgilenir. Çabucak büyür, benim av köpeğim ve dostum olur. Sana çok teşekkür ederim."

Leptine yeni görevini pek benimsedi ve büyük bir sorumluluk duygusuyla işine sarıldı.

O da artık yavaş yavaş çocukluktan çıkıyor, gelişiyordu. Teni giderek açılıyor ve ışıldıyordu; duru ve anlamlı bakışları vardı, kestane rengi saçları parlak bakır rengi ışıltılar kazanmıştı.

Ephestione kızı gördükçe, kıkırdayarak İskender'e dönüyor ve, "Hazır olduğunda onu yatağa atacak mısın?" diyordu.

"Belki," diyordu İskender, "ama onu o çamurdan bunun için çıkarmadım."

"Peki o zaman neden?" diyordu Ephestione.

İskender buna ne yanıt vereceğini bilmiyordu.

Ertesi kış gerçekten dondurucu soğuklar yaşandı ve Kral'ın sol bacağındaki ağrılar arttı. Yıllar önce almış olduğu bir yara hâlâ kendini hissettiriyordu.

Hekim Philippos ateşte taşlar ısıtıp yünlü kumaşlara sararak Kral'ın bacağına koyuyor, neft yağıyla ovuşturuyordu. Kimi zaman da ayağı kalçasına değecek biçimde bacağını dizden büktürüyordu; bu, Kral'ın en sevmediği alıştırmaydı, çünkü çok canını yakıyordu. Ama zaten ötekine göre kısalmış olan bacağın giderek kısalması olasılığı vardı.

Kral'ın sabrının ne zaman taştığını anlamak çok kolaydı, çünkü bir aslan gibi kükrüyor, sonra da bulunduğu odadan kırılan tabakların ve fincanların sesi işitiliyordu; duvarlarda parçalanarak kırılan ilaç ve bitki çayı kapları yüzünden Hekim kıvranmaya başlıyordu.

İskender kimi zaman saraydan ayrılarak dağdaki eski başkent Aigai'ye gidip yalnızlığın tadını çıkartıyordu. Orada bazen günlerce kalıyordu. Odasında büyük bir ateş yaktırıyor, saatlerce tepelere, mavi çam ormanlarına ve vadiye lapa lapa yağan karı seyrediyordu.

Tepelerde ve köyde bulunan köylülerin evlerinin bacasından çıkan dumanı seyretmeyi seviyor, sabahın ve akşamın bazı saatlerinde yeryüzüyle gökyüzü arasında asılı kalmış bu dünyanın yoğun sessizliğinin tadını çıkartıyordu. Yattığı zaman uzun zaman gözlerini karanlığa dikiyor, uzak ve gizli vadilerdeki kurtların bir yakınma gibi yankılanan ulumalarını dinliyordu.

Güneş, açık bir günün sonunda batıyorsa Olympos Dağı'nın doruğunun kızıla boyanışı ve Boreas (*kuzey*) rüzgârıyla itilen bulutların uzak dünyalara süzülüşü görülebiliyordu. Göç eden kuş sürülerine bakıyor, onların kanadında olup okyanus dalgaları üzerinde uçabilmeyi ya da şahinle kartalın sırtına atlayıp ayın küresine ulaşabilmeyi diliyordu.

Ne yazık ki tam da böyle anlarda bunu asla gerçekleştiremeyeceğini, günün birinde ondan önceki krallar gibi Ai-

gai Vadisi'nde büyük bir tümülüsün altında sonsuza dek uyumak zorunda kalacağını anımsıyordu.

İşte o zaman çocukluğun onu terk ettiğini, artık bir erkek olduğunu anlıyordu; bu düşünce ona hem hüzün, hem de ateşli bir heyecan veriyordu. Seyrettiği günbatımının tanrıların dağını mora boyamasına ya da köylülerin tepelerde yaktıkları şenlik ateşlerinin coşkusuna göre ruh hali değişiyordu.

Peritas ateşin yanında, sahibinin ayaklarının dibinde yatıyor, o anlarda İskender'in zihninden geçenleri anlarmış gibi mırıl mırıl sesler çıkartıyordu.

Leptine ise sarayın bir başka bölümünde bulunuyor, ancak İskender'in çağırmasıyla ortaya çıkıyor, ona ya akşam yemeği hazırlıyor ya da seramik askerlerle masada oynanan bir tür oyunda ona arkadaşlık ediyordu.

Bu oyunu öyle iyi öğrenmişti ki, kimi zaman karşısındakini yeniyordu, işte öyle zamanlarda gözleri parlıyor, "Ben senden daha iyiyim!" diyordu gülerek. "Beni generalliğe atayabilirsin!"

Bir akşam, neşesinin yerinde olduğunu gören İskender kızın elini tuttu ve, "Leptine, çocukluğuna ilişkin hiçbir şey anımsamıyor musun?" diye sordu. "Adın neydi, hangi köydendin, annen, baban kimdi?"

Kız bir anda altüst oldu, bulanan başını öne eğdi, sanki her yanı buz tutmuş gibi titremeye başladı. O gece İskender onun uykusunda defalarca, yabancı bir dilde bağırdığını duydu.

İlkbaharın gelişiyle pek çok şey değişti. Kral Philippos o dönemde oğlunun Makedonya'nın içinde ve dışında tanınması için elinden geleni yapmaya çalıştı. Onu pek çok kez ordusuna takdim etti ve hatta kısa askeri uygulamalara yanında götürdü.

Bu gibi fırsatlarda ona silahhanesinin en güzel ve değerli silahlarını veriyordu. İskender'in kendi çizimi üzerine yaptırttığı özel silahları da yok değildi. Parmenion'a, İskender'i onu en cesur askerlerine korutması için buyruk vermişti, ama gene de savaş alanında ve cephede, kendi deyi-

miyle, 'kan kokusunu' alması için onu serbest bırakmasını öğütlemişti.

Askerler şaka yollu İskender'e 'kral', Philippos'a, oğlunun bir rütbe altında olduğunu ima ederek 'general' diye hitap ediyorlardı, bu da Kral'ın pek hoşuna gidiyordu. Philippos ayrıca pek çok sanatçıyı saraya çağırmış ve İskender'in resimlerini çizdirerek, büstler, madalyonlar ve tablolar yaptırmış, bunları dostlara, yabancı delegasyonlara ve yarımadanın Hellen kentlerine armağan etmişti. Resimlerde İskender Yunan sanatının en belirgin kurallarına uygun olarak son derece düzgün güzel bir yüzle ve rüzgârda uçuşan altın rengi lüleli saçlarıyla çiziliyordu.

Genç Prens gün geçtikçe güzelleşiyordu: Bedeninin doğal sıcaklığı ergenliğin belirtilerinin yüzüne yansımasını engelliyordu. Teni pürüzsüz, gergin ve mükemmeldi; yanakları ve göğsü hafif pembemsi bir renkteydi.

Gür, yumuşak ve dalgalı saçları, iri ve anlamlı gözleri vardı; başını ilginç bir biçimde sağ omzuna eğik tutması bakışlarını derinleştiriyor, karşısındakinin ruhunu okuduğu izlenimini veriyordu.

Günün birinde babası onu çalışma odasına çağırdı: Burası soğuk görünümlü bir odaydı ve duvarların tümü gerek mühürdarlığın belgeleri, gerekse edebi yapıtlarla dolu raflarla çevriliydi.

İskender hiç peşini bırakmayan ve yanında uyuyan Peritas'ı kapının dışında bırakarak içeriye girdi.

"Bu, çok önemli bir yıl oğlum: Bu yıl erkek olacaksın." Sonra parmaklarıyla oğlunun dudağının üstüne dokundu. "Birkaç tüy çıkmaya başladı; benim de sana bir armağanım var."

Sonra bir çekmeceden üzerinde on altı köşeli Argos yıldızının işlenmiş olduğu şimşir ağacından bir kutu çıkartıp ona uzattı. İskender, kutuyu açınca içinde iyi bilenmiş bir usturayla bir biley taşının olduğunu gördü.

"Teşekkür ederim. Ama beni bunun için çağırdığını sanmıyorum."

"Gerçekten de öyle," dedi Philippos.

"O halde neden çağırdın?"

"Yola çıkmak üzeresin."

"Beni buradan gönderiyor musun?"

"Bir anlamda evet."

"Nereye gidiyorum?"

"Mieza'ya."

"Yakınmış. Bir günlük yol. Neden peki?"

"Önümüzdeki üç yıl boyunca eğitimini tamamlaman için orada yaşayacaksın. Pella'da senin dikkatini dağıtan pek çok şey var: saray yaşamı, kadınlar, şölenler. Mieza'da ise senin için çok güzel bir yer hazırladım. Pırıl pırıl suların aktığı bir derenin yanında harika bir bahçe, defne ve selvilerin sıralandığı bir koru ve güller..."

"Baba," diye onun sözünü kesti İskender. "Senin neyin var?"

Philippos şaşırdı: "Benim mi? Hiçbir şeyim! Neden?"

"Güllerden, korulardan söz ediyorsun... Alkaios'un dizelerini dinler gibiyim."

"Oğlum sana söylemek istediğim şey, eğitimini ve erkek olma yolundaki gelişimini tamamlaman için elimden gelen ortamların en güzelini hazırladığımdır."

"Beni ata binerken, savaşırken, aslan avlarken gördün. Resim yapmayı, geometriyi biliyorum, Makedonca ve Yunanca konuşuyorum..."

"Bunlar yeterli değil oğlum. Lanet olası kutsal savaşlarını kazandığım, onlara barış ve bereket getirdiğim halde Yunanlar bana ne diyorlar biliyor musun? Barbar Philippos diyorlar. Ve bunun anlamını biliyor musun? Bunun anlamı, beni komutanları ve rehberleri gibi görmedikleri, benden korksalar bile beni küçümsedikleridir.

Bizlerin geçmişinde göçebe, barbar ve yabanıl ırkların aştığı uçsuz bucaksız ovalar, önümüzde ise Yunanların denize yansıyan kentleri, sanatta, bilimde, şiirde, teknikte, siyasette ilerlemiş düzeyleri var. Bir kış gecesi yakılan ateşin başında oturanlar gibiyiz: Onların yüzleri aydınlık ve göğüsleri ateşten ısınmış olur, ama arkalarında karanlık ve soğuk vardır.

Bu nedenle savaştım, Makedonya'yı güvenli ve yenilmez sınırlar içine almak istedim ve gene bu nedenle oğlumun Yunanların gözünde Hellen zihniyetine, alışkanlıklarına, hatta görüntüsüne uygun olarak yetişmesini istiyo-

rum. Sen bir insanın alabileceği en seçkin ve kusursuz eğitimi alacaksın. Doğu ve Batı Yunanlarının en yüce zekâsının ürettiklerini öğrenip o düzeyde düşünceler yaratabileceksin."

"Peki bu üstün öğretmen kim olacak?"

Philippos gülümsedi: "Senin doğumunda bulunan Hekim Nikomakhos'un oğlu, Platon'un en ünlü ve parlak öğrencilerinden biri. Adı Aristoteles."

11

Babasının bu kararını dinledikten sonra İskender sordu:

"Yanımda birilerini götürebilir miyim?"

"İstediğin her hizmetkârı alabilirsin."

"Leptine'yi istiyorum. Ya arkadaşlarım?"

"Ephestione, Perdikkas, Seleukos geliyor, başkaları?"

"Başkalarını da isterim."

"Onlar da gelecekler, ama yalnızca senin dinleyebileceğin, seni, tüm ötekilerden değişik bir insan kılacak dersler de olacak. Eğitiminin yönlendirilişine, hangi dersleri yalnız başına, hangilerini arkadaşlarınla izleyeceğine öğretmenin karar verecek. Katı bir disiplin uygulanacak: Karşı çıkmalar, dikkatsizlikler ya da derse katılmamalar kabul edilmeyecek. Ve hak ettiğiniz zaman tümünüz aynı cezayı alacaksınız."

"Ne zaman yola çıkıyorum?"

"Çok çabuk."

"Ne kadar çabuk?"

"Yarın değil, öbür gün. Aristoteles Mieza'ya vardı bile. Şimdi sen de eşyalarını hazırla, o kızın dışındaki hizmetkârlarını seç ve annenle biraz zaman geçir."

İskender bu sözleri dinledi ve sesini çıkartmadı. Philippos belli etmeden baktığında, oğlunun duygularını ve üzüntüsünü belli etmemek için alt dudağını ısırdığını gördü.

Sonra ona yaklaştı ve bir elini omzuna koydu: "Oğlum, inan bana bu gerekli. Ben senin Yunan olmanı, bu dünyanın tek uygarlığının, köle değil, adam yetiştiren uygarlığının bir üyesi olmanı istiyorum. En ilerlemiş bilgilerin kay-

nağı, tanrıların insan, insanların tanrı gibi temsil edildiği *Iliada* ve *Odysseia* destanlarının yazıldığı dili konuşan uygarlığa ait olmanı... Bunun anlamı köklerine ihanet etmek değildir, çünkü sen ruhunun en derin noktasına dek Makedon kalacaksın: Aslanların evlatları aslan olur."

İskender sessizliğini koruyor, şimşir ustura kutusunu elinde evirip çeviriyordu.

Philippos yeniden söze başlayarak, "Fazla birlikte olamadık oğlum," derken eliyle oğlunun saçlarını karıştırıyordu. "Zamanımız olmadı. Görüyorsun ben bir askerim ve senin için elimden gelen, becerebildiğim şeyleri yaptım: Deden Amyntas'tan bana miras kalan toprakları üç katına çıkardım ve Yunanlara, özellikle de Atinalılara burada saygı duymaları gereken bir güç olduğunu öğrettim. Ama ben senin zekânı ve bilgini oluşturma yeteneğine sahip değilim, hatta şimdiye dek sarayda eğitim aldığın öğretmenler de bu düzeyde değiller. Onların sana öğretecek bir şeyleri kalmadı."

"Senin dediğin gibi yapacağım," dedi İskender.

"Seni sürgüne göndermiyorum evladım, görüşeceğiz elbette. Ben seni görmeye geleceğim, annen ve kız kardeşin de sık sık seni ziyaret edecekler. Eğitimin sırasında aklını başına toplayabileceğin bir yer hazırlamak istedim sana. Elbette silah, binicilik eğitmenlerin ve avcıbaşın da seninle gelecek. Ben bir filozof değil, bir kral istiyorum."

"Sen nasıl istersen baba."

"Bir şey daha var. Dayın İskender de bizden ayrılıyor."

"Neden?"

"Şimdiye dek krallığı bir tiyatro oyuncusununkinden farklı değildi. Kral giysileri ve tacı vardı, ama yönetim Aribbas'ın elindeydi. Dayın artık yirmi yaşına geldi; çalışmaya başlamasının zamanıdır. Aribbas'ı aradan çekecek, Epir tahtına İskender'i oturtacağım."

"Onun adına seviniyorum, ama gideceği için de üzülüyorum." İskender babasının planlarını dinlerken söylenenleri olup bitmiş gibi kabul etmeye alışmıştı. Aribbas'ın Atinalılara dayandığını, Kerkyra (*Korfu*) Adası'nda da piyade taburuyla yüklü bir Yunan donanması bulundurduklarını biliyordu.

"Atinalılarm Kerkyra'da oldukları ve karaya geçmeye hazırlandıkları doğru mu? Onlarla çatışmaya girmek zorunda kalacaksın!"

'Benim Atinalılarla alıp veremediğim yok, hatta onlara hayranlık duyuyorum. Ama sınırlarıma yaklaşırlarsa ellerini aslanın inine sokmuş olurlar. Dayına gelince, ondan ayrılmak beni de üzüyor. Harika bir çocuk ve çok iyi bir asker... Onunla annenle anlaştığımdan daha iyi anlaşıyorum."

"Biliyorum."

"Konuşulacak her şeyi konuştuk sanırım. Kız kardeşinle ve elbette dayınla vedalaşmayı unutma! Bir de Leonidas ile. O ünlü bir filozof değil, ama iyi bir adam ve bildiği her şeyi sana öğretti; seninle oğluymuşsun gibi gurur duyuyor."

Kapıdan içeriye girmeye çalışan Peritas'ın sesi geliyordu.

"Bunu yapacağım," dedi İskender. "Şimdi gidebilir miyim?"

Philippos evet dedikten sonra bir belge ararmış gibi yazı masasının arkasına geçti, ama gerçekte gözlerinin yaşardığını oğlunun görmesini istemiyordu.

12

İskender ertesi gün, hava kararırken annesini görmeye gitti. Olympias yemeğini bitirmek üzereydi; hizmetkârlar sofrayı topluyorlardı. Kraliçe onları durdurup bir iskemle getirmelerini söyledi.

"Yemek yedin mi?" diye sordu. "Senin için bir şey yapabilir miyim?"

"Yedim anne. Kardeşin için veda yemeği vardı."

"Biliyorum, yatmadan önce bana veda edecek. Demek ki büyük gün yarın."

"Öyle görünüyor."

"Üzgün müsün?"

"Biraz."

"Üzülmemelisin. Baban, akademinin yarısını Mieza'ya getirebilmek için ne çok para harcadı biliyor musun?"

"Neden akademinin yarısı?"

"Çünkü Aristoteles yalnız gelmiyor. Yanında yeğeni ve öğrencisi Kallisthenes ile büyük bilim adamı Theophratos var."

"Ne kadar para harcıyor?"

"Üç yıl boyunca, yılda on beş talent harcayacak. Zeus izin verirse, Pangaion madenleri yılda bin talent kazandırıyor. Dostlarına yardım etmek, düşmanlarını kandırmak ve tasarılarını gerçekleştirmek için bir o kadar parayı da piyasaya çıkarttı. Son beş yılda Yunanistan'da bütün fiyatlar beş kat arttı. Filozofların fiyatları da!"

"Keyfinin yerinde olmadığını görüyorum anne?"

"Nasıl keyifli olayım ki? Sen gidiyorsun, kardeşim gidiyor. Ben yalnız kalıyorum."

"Kleopatra var. O seni seviyor, sana çok da benziyor. Bu genç yaşında öyle güçlü ve kararlı bir kişiliği var ki!"

"Öyle," dedi Olympias. "Elbette."

Bu sözlerden sonra uzun bir sessizlik oldu. Avluda gece nöbetini devralan nöbetçilerin ayak sesleri işitiliyordu.

"Sen bu karara karşı mıydın?"

Olympias başını salladı: "Hayır, sorun bu değil. Hatta Philippos'un aldığı en bilgece kararlardan biri bu oldu. Benim yaşamım çok zor İskender, gün geçtikçe de zorlaşıyor. Burada Pella'da bana her zaman bir yabancı gözüyle baktılar, beni hiçbir zaman kabul etmediler. Baban beni sevdiği sürece, her şeye katlanabiliyordum. Hatta her şey güzeldi de... Ama şimdi..."

"Sanıyorum ki babam..."

"Senin baban bir kral oğlum ve krallar başka erkeklere benzemezler: Onlar halkın çıkarı için bir, iki, üç kez evlenebilir ya da karılarını boşayabilirler. Sonu gelmeyen savaşlarda çarpışmalı, gerekirse dolaplar çevirmeli, anlaşmalar yapıp bozmalı, hatta arkadaşlarına ve kardeşlerine ihanet etmelidirler... Böyle bir erkeğin yüreğinde benim gibi bir kadına yer olabilir mi sanıyorsun? Ama sen benim için üzülme. Ben gene de bir kraliçe ve İskender'in annesiyim."

"Seni her gün düşüneceğim anneciğim... Sana yazacağım ve elimden geldikçe seni görmeye geleceğim. Ama unutma ki babam pek çok erkekten çok daha iyidir. Tanıdığım kadarıyla elbette..."

Olympias ayağa kalktı: "Biliyorum," dedi. Sonra oğluna yaklaştı: "Seni kucaklayabilir miyim?"

İskender annesini kendine çekince, kadının yanaklarından süzülen gözyaşlarını hissetti. Sonra kapıya yöneldi ve çıktı. Kraliçe yeniden kollu iskemlesine attı kendisini; uzun zaman gözlerini boşluğa dikerek kıpırdamadan oturdu.

Kleopatra, İskender'i görür görmez, ağlayarak boynuna atıldı.

"Hey!" dedi İskender. "Sürgüne gitmiyorum, yalnızca Mieza'ya gidiyorum. Yürüyerek bile birkaç saatte ulaşılabilecek bir yer; sen de her istediğinde beni görmeye gelebileceksin."

Kleopatra yüzündeki gözyaşlarını sildi, burnunu kuruladı. "Bunu beni yüreklendirmek için söylüyorsun," diye sızlandı.

"Hiç de değil. Ayrıca bizim çocuklar da olacak. Birilerinin sana kur yaptığını duydum..."

Kleopatra omuzlarını silkti.

"Kimseden hoşlanmadığını mı söylemek istiyorsun?"

Genç kız bunu yanıtlamadı.

"Çevrede neler söylendiğini biliyor musun?"

"Ne?" dedi kız merakla.

"Perdikkas'tan hoşlandığın konuşuluyor. Eh, birileri de Eumenes'i beğendiğini söylüyor. Yoksa ikisini de mi beğeniyorsun?"

"Ben yalnızca seni seviyorum." Ve sonra yeniden kollarını ağabeyinin boynuna doladı.

"Güzel bir yalan," dedi İskender. "Ama söylediğini doğru kabul edeceğim, çünkü hoşuma gidiyor. Her neyse, birilerinden hoşlanmanda da bir kötülük yok. Elbette hayal kurmamalısın: Senin evliliğine ve seçeceğin kocaya zamanı gelince babamız karar verecektir ve başka birine âşık olursan acı çekersin."

"Biliyorum."

"Kararı ben versem, senin istediğin kişiyle evlenmeni sağlardım, ama tanıdığım kadarıyla babam, senin evliliğinden siyasi bir çıkar sağlamaya bakacaktır. Hem zaten herkes seninle evlenmeye can atacaktır. Öyle güzelsin ki! Haydi bakalım, şimdi söz ver, beni görmeye gelecek misin?"

"Söz veriyorum."

"Ben şu kapıdan çıkınca ağlamayacaksın!"

Kleopatra başını sallarken bile iki kocaman gözyaşı yanaklarından süzülüyordu. İskender ona son bir öpücük verip çıktı.

Akşamın geri kalanını ona bir veda şöleni hazırlamış olan arkadaşlarıyla geçirdi ve ömründe ilk kez sarhoş oldu. Ötekiler de sarhoş oldular; alışık olmadıkları için hepsi ku-

sup hastalandı. Peritas da eksik kalmamak için yere çiş yaptı.

Yatak odasına ulaşmaya çalışırken, İskender bunun kolay olmadığını anladı. Ama ansızın karanlıkta elinde fener olan biri belirdi, ona dayandı; yatmasına yardım etti, ıslak bir bezle yüzünü sildi, dudaklarını nar suyuyla ıslatıp gitti. Bir süre sonra elinde dumanı tüten bir tasla döndü; ona papatya çayını içirip üstünü örttü.

Aklı bir an yerine gelir gibi olduğunda İskender onu tanıdı: Leptine idi.

Mieza, Bermion Dağı'nın eteklerinde, yemyeşil bir çanağın içinde, meşe korularıyla çevrili, içinden dere geçen büyüleyici bir yerdi. Ama Philippos'un hazırlattığı konut ve çevresi öyle güzeldi ki İskender, bahçıvanların Pers konuklardan bazı gizler öğrendiklerini, Makedonya'da da Elam ya da Susiana'dakiler gibi 'cennet' bahçeler yaratmayı başardıklarını düşündü.

Eski bir av köşkü bütünüyle yenilenmiş, içeride konukların kalabilecekleri daireler, kütüphane bağlantılı çalışma odaları, müzik için odeon ve hatta dramaların sergilenmesi için küçük bir tiyatro yapılmıştı. Komedi sevse de Aristoteles'in trajik dramalara özel bir ilgi beslediği biliniyordu.

Bitkilerin sınıflandırılması için bir ecza işliği vardı, ama İskender'i en çok şaşırtan, resim ve heykel atölyesiyle ona bağlı olarak en ileri düzeydeki aygıtların bulunduruldu bir dökümhane idi. Kil, balmumu topakları, kalay, bakır, gümüş gibi madenler raflara son derece düzenli bir biçimde dizilmişlerdi ve her birinin üzerine içindeki maddenin adını ve ağırlığını bildiren, on altı köşeli Argos yıldızıyla mühürlenmiş etiketler konulmuştu.

İskender resim konusunda yetenekli olduğunu bilirdi ve babasının ona biraz üstübeçle birkaç kömür kalemin bulunacağı aydınlık bir oda ayıracağını tahmin etmişti; ama böylesine gösterişli bir atölye ve malzeme bolluğu ona bile bir savurganlık gibi görünmüştü.

Konutun yönetiminden sorumlu olan kişi, İskender'e, "Bir konuk bekliyoruz," açıklamasını yaptı. "Ama baban

onun kimliğini önceden açıklamamam konusuna bana kesin buyruk verdi. Bu senin için bir sürpriz olmalı."

"O nerede?" diye sordu İskender.

"Gel." İskender konutun iç avlusuna açılan odalardan birinin penceresine doğru yürüdü. "İşte," dedi sorumlu kişi. Kemerlerin doğu kanadında gezinen üç kişinin en yaşlısını gösterdi.

Bu kırk yaşlarında, zayıf, dik duruşlu ve ölçülü, handiyse çalışılmış tavırları olan biriydi. Konuşmakta olduğu kişilerin davranışlarını ve neredeyse dudaklarından dökülen sözleri izleyen küçük ve hareketli gözlerinin çevrede olup bitenleri kaçırmadığı da belliydi.

İskender gözlerini ona bir an için olsun çevirmemiş olmasına karşın, adamın kendisini gördüğünü anlamıştı. Bu nedenle dışarıya çıktı ve öğretmenlerinin yarım turlarını tamamlamalarını beklemek için olduğu yerde dikildi.

Kısa süre sonra karşı karşıya geldiler: Aristoteles'in kurşuni gözleri, yüksek ve geniş alnının altında iki derin çizgiydi. Elmacık kemikleri çıkık, yanakları çöküktü. Gür bıyıkları ağzını gölgeliyor, bakımlı sakalı yüzünü çevrelerken ona yoğun düşünceli bir kişi halesi kazandırıyordu.

İskender, filozofun ensesinde uzattığı saçları, tepesinden dökülen saçların yerine örttüğünü fark etti. İskender'in buna dikkat ettiğini anlayan Aristoteles'in bakışları bir an için buz kesti. Prens gözlerini hemen yere indirdi.

Düşünür ona elini uzattı: "Seninle tanıştığıma sevindim. Öğrencilerimi tanımanı isterim: yeğenim Kallisthenes, edebiyat eğitimi almakta ve tarihe özel bir ilgi duymaktadır. Bu da Theophratos," derken sol yanındaki genci gösterdi. "Onun zooloji ve botanik konusundaki yeteneğinden söz edildiğini belki duymuşsundur. Babanla Troia'daki Assos'ta karşılaştığımızda askerlerinin ellerindeki kargılara dikmişti gözlerini. Sonunda Kral'ın sözleri bitince Theophratos benim kulağıma eğilmiş ve, 'Erkek kızılcık ağacının sürgünleri ağustos yeniayında kesilir, ponza taşı ile düzgünleştirilir ve balmumu ile cilalanırsa daha iyi kargılar elde edilir. Bitki dünyasının en sert ve esnek ağacı budur,' demişti. Olağanüstü değil mi?"

"Gerçekten öyle," dedi İskender ve önce Aristoteles'in, sonra da tanıştırılına sırasıyla öğrencilerinin elini sıktı.

"Mieza'ya hoş geldiniz," dedi. "Benimle öğle yemeği yemeyi kabul ederseniz onur duyarım."

Aristoteles yeni öğrencisini gördüğü anda incelemeye başlamış, ona derin bir hayranlık duymuştu. Atina'da anıldığı deyişle, 'Philippos'un çocuğu'nun bakışlarında yoğun bir derinlik, yüz çizgilerinde olağanüstü bir uyum, sesinde ise etkileyici bir tını vardı. Tutkulu bir yaşama ve öğrenme arzusuna, çalışma, uygulama hevesine sahip olduğu her halinden belliydi.

O anda avluda Peritas'ın neşeli havlaması yankılanıyordu. İskender'in sandaletlerinin bağcıklarını kemirmesiyle öğretmenle öğrencinin konuşması yarıda kaldı.

"Çok güzel bir yavru," dedi Theophratos.

"Adı Peritas," diyen İskender eğilerek köpeğini kucağına aldı. "Dayım armağan etti. Annesi son katıldığımız avda bir aslan tarafından parçalandı."

"Seni çok seviyor," dedi Aristoteles.

İskender yanıt vermeyerek onlarla yemek salonuna doğru yürüdü. Konuklarını sofraların önündeki sedirlere buyur etti, sonra kendi de sevimli bir edayla uzandı. Aristoteles tam karşısındaydı.

Hizmetkârlardan biri ellerini yıkamaları için bir tas ve sürahi getirdi, sonra da havluları dolaştırdı. Bir başkası da bu arada yemek sunmaya başlamıştı: haşlanmış bıldırcın yumurtası, haşlanmış tavuk eti, tavuk suyu, kızarmış güvercin eti ve Tasos şarabı. Bir başka hizmetkâr da İskender'in ayaklarının dibine Peritas'ın çorbasını bıraktı.

İskender, burnunu tasa sokmuş, kuyruğunu sevinçle sallayan köpeğine baktı ve sonra, "Peritas'ın beni gerçekten sevdiğini mi düşünüyorsun?" diye sordu.

"Elbette," diye yanıtladı Aristoteles.

"Ama bu, bir köpeğin duyguları ve buna bağlı olarak da ruhu olduğunu göstermez değil mi?"

"Bu soru senin boyunu aşıyor," dedi Aristoteles yumurtasını soyarken. "Hatta benim de. Böyle bir sorunun kesin bir yanıtı olamaz. Bir şeyi unutma İskender, iyi bir öğretmen dürüst yanıtlar verendir.

Ben sana hayvanların ve bitkilerin özelliklerini tanımayı, sınıflara ayırmayı öğreteceğim; gözlerini, kulaklarını, ellerini kullanarak seni çevreleyen doğayı derinlemesine öğrenebileceksin. Bunun anlamı onları yöneten yasaları ve olanaklarının sınırlarını da kavramaktır.

Şu yumurtayı görüyor musun? Aşçı bunu haşlamış ve böylece gelişimini durdurmuş; ama bu kabuğun içinde, yürüme, beslenme, üreme ve on binlerce stadyon uzaklara göç edebilme yetisi taşıyan bir güç vardı. Yumurta kendi başına bu saydıklarımın hiçbiri değildir, ama türünün tüm özellikleri, biçimi ona nakşolunmuştur.

Biçim, malzemeyi, değişik sonuçlar yaratarak işler. Peritas da bu sonuçlardan biridir, sen de, ben de."

Sonra yumurtasını dişledi. "Yumurtanın, kendi haline bırakılsa kuşa dönecek olması gibi."

İskender ona baktı. Ders başlamıştı.

13

Kitaplığa girerken Aristoteles, "Sana bir armağan getirdim," dedi. Elinde tahta bir kutu vardı, görünümünden pek eski bir şey olduğu belliydi.

"Teşekkür ederim," dedi İskender. "Nedir?"

"Aç bakalım," diyerek kutuyu uzattı düşünür.

İskender kutuyu aldı, masaya koyup açtı: İçinden, her biri minik değneklere takılmış, beyaz bir etiketle belirlenmiş, kırmızı mürekkeple yazılmış iki büyük papirüs rulosu çıktı.

"*Iliada* ve *Odysseia*!" diye haykırdı heyecanla. "Harika bir armağan! Gerçekten çok teşekkür ederim. Çok uzun zamandan beri arzu ettiğim bir armağan!"

"Bu oldukça eski bir papirüstür, Pysistratos'un Atina versiyonunun ilk kopyalarından biridir." Aristoteles bu açıklamayı yaparken, başlığı gösteriyordu. "Akademideyken üç kopya olarak yazdırmış, parasını da cebimden vermiştim. Bunlardan birini sana armağan etmekten mutluyum."

Az ötede duran yönetici, Philippos'un ona verdiği paralarla istese bir kopya da kendisinin edinebileceğini düşündü, ama sesini çıkartmadan o günkü ders için istenen malzemeleri hazırlamaya girişti.

"Geçmişin kahramanlarının yiğitliklerini okumak, trajedilerin temsilini izlemek gibi, bir gencin eğitiminde temel taştır," dedi düşünür. "Okuyucu ya da seyirci, büyüklerin ve soylu kişilerin kahramanlıklarına, acı çekmiş ve kendi toplumu ya da ülküleri için canını vermiş kişilerin yüce gö-

nüllülüğüne, atalarının yanlışlarının bedelini ödemek zorunda kalan kişilere hayranlık duyarak coşar. Bana katılıyor musun?"

"Elbette," dedi İskender ve kutuyu özenle kapattı. "Ama senden öğrenmek istediğim bir şey var: Ben neden Yunanlar gibi eğitilmek zorundayım? Neden yalnızca bir Makedon olarak kalamıyorum?"

Aristoteles oturdu, "İlginç bir soru, ama bunu yanıtlayabilmem için sana Yunan olmanın anlamını açıklamalıyım. Eğitimini sindirip uygulamaya koymaya ancak böyle karar verebilirsin. Yunan olmak, İskender, bir insana yaraşır biçimde yaşamanın tek yoludur. Prometheus efsanesini biliyor musun?"

"Evet, Prometheus insanlara vermek için ateşi tanrılardan çalan titandı."

"Evet, öyle. İnsanlar ilkellikten kurtulduktan sonra topluluk halinde yaşamaya ilişkin düzenlemeler yaptılar ve bunu gerçekleştirebilmek için üç yöntem buldular: Monarşi olarak tanınan birinci yöntemde yalnızca bir kişi yönetici konumundadır; oligarşi denilen ikinci yöntemde yönetim bir avuç kişinin elindedir. Demokrasi ise tüm yurttaşların yönetim gücünü ellerinde bulundurdukları sistemin adıdır. Bu da Yunanların gerçekleştirdiği en büyük başarıdır.

Burada, Makedonya'da babanın sözleri yasadır; Atina'da ise yönetim yurttaşların çoğunluğunun seçtiği kişinin elindedir; ama bu durumda bir terlikçi ya da hamal bile mecliste ayağa kalkıp kent yönetiminin kabul etmiş olduğu bir maddeyi, yeterince yandaş bulursa, yürürlükten kaldırtabilir.

Mısır'da, Pers ülkesinde ve Makedonya'da yalnızca tek bir kişi özgürdür: Kral. Geri kalanların tümü köledir."

İskender araya girmeye çalışarak, "Ama soylular..." diyecek oldu.

"Soylular da. Elbette onların daha fazla ayrıcalıkları vardır, daha keyifli bir yaşam sürerler, ama onlar da buyruklara uymak zorundadırlar."

Aristoteles, sözlerinin hedefe isabet ettiğini gördüğü için sustu, çocuğun dinlediklerini sindirmesini istiyordu.

İskender bir süre sonra, "Sen bana Homeros'un destanlarını armağan ettin," dedi. "Bir bölümünü zaten biliyordum. Orada Odysseus'un şöyle bir deyişi vardır:

Hayır, pek çok kişinin işbaşında olması iyi değildir: Bir baş, bir kral olmalıdır; Kronos oğlu ona geniş bir düşünce gücü, bir asa ve yasalar vermiştir ki tüm ötekileri gözetebilsin.

"Bunlar Homeros'un sözleri işte."

"Doğru. Ama Homeros'un anlattıkları çok eski zamanlarda geçer, krallar o zamanlar gerekliydiler. Zamanların çetin olduğu, barbarların sürekli saldırdığı, hâlâ ilkel ve yabanıl bir doğada canavarların ve korkunç hayvanların ortada gezdiği bir dönemdir o. Homeros'un destanlarını sana armağan ederken, dostluğun, değerin, verilmiş söze saygı duymanın soylu duygular olduğunu bilen bir kültürle yetişmeni istediğim içindir. Ama bugünün insanı, İskender, siyasi bir hayvandır. Bundan kuşkun olmasın. Kendini geliştirebileceği tek ortam, *polis*'tir, Yunanların anladığı anlamıyla kenttir.

Ve her ruha kendini ifade edebilme, yaratma, yüceltme yetisini veren özgürlüktür. Bak, ideal bir devlet, herkesin gençken erdemli bir biçimde kurallara uyduktan sonra yaşlılığında erdemli bir biçimde yönetmeyi bildiği devlettir."

"Bu da benim şimdi yaptığım ve gelecekte yapacağımdır."

"Sen tek bir kişisin," dedi Aristoteles. "Ben sana yasanın ve adaletin koruması altında eşit olarak yaşayan binlerce yurttaştan söz ediyorum. Bu yasalar layık olanlara onur kazandırır, değiş tokuşu ve ticareti düzenler, yanlış yapanı cezalandırır. Böyle bir topluluğu bir arada tutan Makedonya'da olduğu gibi kan, aile ve kabile bağı değildir ve yasalar karşısında herkes eşit konumdadır. Yasa bireyin eksikliklerine ve kusurlarına çare bulur, çatışmayı ve yarışmayı sınırlandırır, çalışma ve yükselme dürtüsünü körükler, güçlüleri yüreklendirir, zayıflara destek olur. Benzeri bir toplumda yoksul ve düşkün olmak değil, koşulları geliştirmek için hiçbir şey yapmamak utanç vericidir."

İskender sessizce düşünüyordu.

"Şimdi sana bu söylediklerime ilişkin somut bir kanıt göstereceğim," dedi Aristoteles. "Benimle gel."

Yapının dışına açılan bir yan kapıdan çıktı ve döküm işliğinin penceresine doğru yürüdü.

"Bak," dedi içeriyi göstererek. "Şu adamı görüyor musun?"

İskender başını sallayarak, evet dedi. İşlikte kırk yaşlarını geçmiş, kısa bir iş gömleği giymiş, deri bir önlük takmış bir adam, biri yirmi, öteki on altı yaşlarında iki yardımcısıyla çalışıyordu. Üçü de aletleri yerleştirmeye, eritme potasını taşıyan büyük zinciri takmaya, ocağa kömür dökmeye dalmışlardı.

"Onun kim olduğunu biliyor musun?" diye sordu Aristoteles.

"Hayır, hiç görmedim."

"Şu anda yeryüzünde var olan en büyük sanatçıdır o: Sikyonlu Lysippos."

"Büyük Lysippos. Bir kez Hera Tapınağı'nda onun bir heykelini görmüştüm."

"Bugün olduğu kişi olmadan önce ne iş yapıyordu biliyor musun? Bir işçiydi. On beş yıl boyunca günde iki para alarak bir dökümhanede çalıştı. Ustaların ustası Lysippos haline gelmesi nasıl gerçekleşti biliyor musun? Kent düzenlemeleri sayesinde. Yeteneğe fırsat tanıyan, her insanın sağlıklı bir çiçek gibi büyümesini sağlayan, kenttir."

İskender yeniden bu iri yapılı konuğa baktı: Geniş omuzları, kaslı kolları, iri ve nasırlı elleriyle uzun zaman ağır işlerde çalışmış olduğu belliydi.

"Neden burada şimdi?"

"Gel. Gidip onunla tanışalım, sana bunu kendi söylesin."

Ana kapıdan içeriye girdiler, İskender onu selamladı.

"Ben Makedonya Kralı Philippos'un oğlu İskenderim. Lysippos, Mieza'ya hoş geldin. Seninle tanışmaktan onur duyuyorum. Bu benim öğretmenim Aristoteles, Stagiroslu Nikomakhos'un oğlu. Bir anlamda o da Makedon sayılır."

Lysippos da öğrencileri Arkelaos ve Karethes'i tanıştırdı; ama İskender, sanatçının konuşurken bir yandan da yüz çizgilerini incelediğini ve zihnine kaydettiğini hissetti.

"Baban portreni yapıp bronza dökmemi istedi. Benim için ne zaman poz verebileceğini öğrenmek isterim."

İskender, gülümseyen Aristoteles'e baktı: "Ne zaman istersen Lysippos. Sen onun resmini çizerken, ben rahatça konuşabilirim... Bu seni rahatsız etmezse..."

"Tam tersine," dedi Lysippos, "seni dinlemek benim için bir ayrıcalık olacaktır."

İskender'in yapının geri kalan bölümlerini Arkelaos ve Karethes'e göstermek için odadan çıkmasından sonra Aristoteles, sanatçıya dönerek, "Çocuğu nasıl buldun?" diye sordu.

"Bir tanrının bakışlarına ve yüz çizgilerine sahip," dedi Lysippos.

14

Mieza'da yaşam son derece titiz bir düzen içinde akıp gidiyordu. İskender ve arkadaşları her sabah gün doğmadan uyandırılıyor, çiğ yumurta, bal, şarap ve un karışımından oluşan 'Nestor Lokması' adı verilen kahvaltıyla besleniyorlardı. 'Lokma' tarifi *Iliada*'dan alınmış olduğundan bu adı taşıyordu. Gençler yemekten sonra birkaç saat at eğitimi için dışarıya çıkıyorlardı.

Binicilik dersi sona erince gençler silah eğitmeninin gözetiminde güreş, koşu, eskrim, okçuluk, *sarissa* ve kargı atma çalışıyorlardı. Sonra zamanın geri kalanını Aristoteles ve ötekilerle geçiriyorlardı.

Silah eğitmeni kimi zaman her zamanki çalışmalar yerine, evin öteki konuklarıyla birlikte öğrencileri ava götürüyordu. Ormanlarda yabandomuzları, geyikler, keçiler, kurtlar, ayılar, vaşaklar, hatta aslanlar yaşıyordu.

Günün birinde gene bir av dönüşü Aristoteles onları giriş kapısında tuhaf bir giyimle karşıladı: Dizlerine dek çıkan deri çizmeler giymiş, kocaman bir önlük takmıştı. Vurulan hayvanlar içinden gebe olduğu belli bir yabandomuzunu seçti ve, "Bunu benim işliğime gönderir misiniz lütfen," dedi. Sonra da İskender'e onu izlemesini işaret etti. Yalnızca İskender'in izleyebileceği bir ders olacağı anlaşılmıştı.

Delikanlı, öğretmeninin isteğinin yerine getirilmesi için emir verdi. Dişi yabandomuzu, Theophratos'un bir kenarına keskin ve parlak cerrahi aletler dizdiği büyük bir masaya yatırıldı.

Aristoteles bir neşter istedi, sonra genç Prens'e döndü: "Fazla yorgun değilsen, bu ameliyatı izlemeni isterim. Pek çok önemli şey öğrenebileceksin. Şurada not alman için gerekli malzeme de var," diyerek bir kenarda duran ayaklı sehpanın üzerindeki papirüsleri, mürekkebi ve kalemi işaret etti. "Böylece ölüyü yarma sırasında gördüklerini yazabilirsin."

İskender okunu ve yayını bir kenara bırakıp kalemle papirüsü alarak masaya yaklaştı.

Düşünür, hayvanın karnını yardı; rahmin içinden altı tane minik yabandomuzu çıktı. Bunları teker teker ölçtü.

"Doğuma iki hafta kalmış," dedi. "İşte bu rahim, fetüslerin oluştuğu yer. Bu iç torbanın adı da plasenta."

İskender bu kanlı organları görüp yayılan kokuyu duyunca tiksinmişti, ama yavaş yavaş duruma alışarak not almaya ve gördüklerini çizmeye koyuldu.

"Görüyor musun? Bir domuzun ya da yabandomuzunun organları bir insanınkine çok benzer. Bak: bunlar akciğerler, soluk alıp vermeye yarayan körükler; bağırsakların üst bölümünü, alt bölümden ayıran bu zarın adı *fren*'dir ve kadim insanlar ruhun mekânının burası olduğunu düşünürlerdi. Bizim dilimizde düşünme, mantık yürütme ya da delilik ve düşünmenin dejenere olmasına ilişkin tüm eylemleri gösteren sözcükler *fren* sözcüğünden türemişlerdir. Bir zardan."

İskender bu *fren*'i neyin hareket ettirdiğini, düzenli alçalıp kabarmasını neyin sağladığını sormak istiyordu ama yanıtın ne olacağını da tahmin ediyordu: "Karmaşık soruların yalın yanıtları yoktur." Bu nedenle sesini çıkartmadı.

"Bu ise kalptir: Gemilerdeki sintineyi boşaltmaya yarayan pompanın bir benzeridir, ama çok daha karmaşık ve etkindir. Kadim insanlara göre duyguların mekânı kalptir, çünkü insan öfkeye ya da sevgiye kapıldığında, şehvet ânında kalbin çalışması kendiliğinden hızlanır. Gerçekte kalp atışları merdivenleri çıkarken de hızlanır ve ben merdiven çıkmanın pek duygusal bir iş olduğunu düşünmüyorum!"

Öğretmeninin iç organlar arasında dolaşan kanlı ellerine şaşkınlıkla bakan İskender, "Öyle," dedi.

"Akla yakın bir sav da yaşamanın yoğunluğu arttığında kanın daha hızlı dolaşması gerektiğidir. Ve iki türlü kan dolaşımı vardır: kalpten gelen ve kalbe dönen. Bu ikisi birbirlerinden bütünüyle ayrıdır, gördüğün gibi. Bu konuda," diye ekledi öğretmeni, "hayvanlarla aramızda büyük benzerlikler var. Onlardan kesin olarak ayrıldığımız bir nokta da var elbette." Aristoteles bunları söyledikten sonra neşteri bir kenara bırakıp Theophratos'tan çekiç ve keski istedi. Birkaç ustaca vuruşla, hayvanın kafatasını kırdı. "İşte beyin," dedi. "Beynimiz bütün öteki hayvanların beyninden çok daha büyüktür. Bunun nedenini biliyor musun? Çünkü beyin düşünmenin, bilmenin merkezidir. Bizim düşünme yeteneğimizle beynimizin büyüklüğü arasında doğru bir orantı olduğu kesindir."

Aristoteles işini bitirdikten sonra aletleri temizlemesi için Theophratos'a verdi. Sonra ellerini yıkayıp İskender'den notlarını ve eskizlerini istedi.

"Harika," dedi. "Ben bile daha iyisini yapamazdım. Şimdi bu hayvanı kasaba teslim edebilirsin. Sosise ve kan muhallebisine bayılırım, ama ne yazık ki uzun süredir bunları sindirmekte zorluk çekiyorum. Akşam yemeği için bana biraz pirzola kızartmalarını söyleyebilir misin, zahmet olmazsa?"

İskender öğretmenini bir başka seferinde aynı işlemi daha küçük bir hayvan üzerinde yinelerken gördü: Yalnızca on gün kuluçkada kalmış bir tavuk yumurtasıydı bu.

"Gözlerim eskisi gibi iyi görmüyor; bu nedenle Theophratos'tan yardım istemeliyim. Sen de şimdi dikkat et, çünkü sonra bana sen asistanlık edeceksin."

Theophratos inanılmaz bir ustalıkla elindeki incecik, keskin ustura ile yumurtanın akını çıkarttı ve fetüsü yumurtanın sarısından ayırdı.

"Kuluçkanın başlangıcından on gün sonra bile civcivin kalbini ve akciğerlerini görebilmek mümkün. Bak! Senin gözlerin iyi görüyordur, seçebiliyor musun?"

Theophratos öğretmeninin sözünü ettiği minik pıhtıları gösteriyordu.

"Görüyorum," dedi İskender.

"İşte bir tohumdan bitki oluşmasını sağlayan da aynı mekanizmadır."

İskender öğretmeninin minik, kurşuni, hareketli gözlerinin ta içine bakarak, "Bu işlemi bir insan bedeninde de yaptın mı?" diye sordu.

"Birçok kez. Birkaç haftalık fetüslere de yaptım. Atina'ta Keramikos Mahallesi'nde fahişelere kürtaj yapan bir ebenin eline birkaç kuruş sıkıştırıp ediniyordum bu fetüsleri."

Delikanlının yüzü sapsarı oldu.

"Doğadan korkmamak gerekir," dedi Aristoteles. "Biliyor musun, ortaya çıkmaya başladıkları noktaya doğru ne kadar geri gidersen, canlılar birbirlerine o kadar çok benziyorlar."

"Bu, tüm yaşam biçimlerinin kökeninin aynı olduğu anlamına mı geliyor?"

"Belki, ama şart değil. Ne var biliyor musun oğlum, incelenecek malzeme çok, zaman kısa ve araştırma araçları yetersiz. Yanıt vermek neden zor anlıyor musun? Alçakgönüllülük gerek. İncelemek, tanımlamak, sınıflamak, her adımdan sonra bir adım atmak, giderek daha ileri bilgi aşamalarına ulaşmak gerek. Merdiven çıkmayı getir gözünün önüne: Her basamaktan sonra bir basamak daha çıkar önüne ya, işte onun gibi."

"Elbette," diye kabul etti İskender ama yüzünün ifadesi, sözleriyle çakışır gibiydi, dünyayı tanıma arzusu, öğretmeninin ona önerdiği disiplinli sabırla uyuşmuyordu.

Lysippos uzunca bir süre yalnızca ders saatlerinde onlarla birlikte oldu. Aristoteles konuşurken ya da deneylerinden birini gösterirken, o bir kenarda oturuyor, kimi zaman papirüse, kimi zaman da kanarya otu ya da üstübeçle beyazlatılmış tahtaya İskender'in yüzünün eskizlerini çiziyordu. Sonra günün birinde ona yaklaştı ve şöyle dedi: "Hazırım."

İskender her gün düzenli olarak Lysippos'un işliğine uğramaya ve en az bir saat poz vermeye başladı. Sanatçı bir dayanağa koyduğu blok kil ile büst yapıyordu. Sanatçının parmakları nemli kilde dolaşıyor, modelinin yüzünde bir an yakaladığı bir çizgiyi, bakışlarının beklenmedik bir

ışıltısını ya da zihninde çakan şimşekleri oraya yansıtmaya çalışıyordu.

Derken bir an geliyor aynı el, uğraşarak yarattığı bu biçimi bozuyor, malzemeyi ilk haline döndürüyor ve en baştan inatla bir ifadeyi, bir heyecanı, bir sezginin kıvılcımını yakalamak için uğraşıyordu.

Aristoteles onu büyülenmiş gibi seyrediyordu; kilin üstünde dans eden iri parmakların altında, bir demirci ustasının gizemli duyarlılığıyla, yaşamın neredeyse kusursuz bir kopyasına dönüşmesine hayranlıkla bakıyordu.

"Bu o değil," diye düşünüyordu böyle anlarda filozof. "Bu İskender değil... Lysippos karşısında olduğunu sandığı bir tanrıyı yaratıyor, bu gözler, bu dudaklar, bu burun İskender'in ama aynı anda hem daha fazlası, hem daha azı..."

Bilim adamı sanatçıyı inceliyordu; onun inatçı, ateşli bakışlarını, özümsediği gerçeği kıran ve değiştiren, ellerinden önce zihninde yeniden yaratan adamı seyrediyordu.

Kil model yüzlerce kez Lysippos'un ellerinde yoğrulduktan, evrilip çevrildikten sonra İskender'in üç gün poz vermesi sonucunda büst hazır oldu. Sonra bronzun sonsuzluğuna dökülecek büst için ömrü kısa balmumuyla yeni bir model hazırlanmaya başlandı.

Bermion Dağı'nın arkasında batmaya başlayan güneşin ışınları odanın içine altınsı yansımalarını yollarken sanatçı, sehpasının hareketli ayağını döndürerek İskender'e büstünü gösterdi.

Genç Prens, kendi yüzünün balmumunun saydamlığı içerisinde mucizevi biçimde yansıması karşısında müthiş coşkulu bir heyecan dalgasının yüreğine doğru yükseldiğini hissetti. Aristoteles de gelip büste yakından baktı.

Bu yüce ama huzursuz edici formlarda, bir heykelden çok daha fazlası vardı; bu insanüstü güzelliğin yüzünü saran, kuşatan saçların kaotik canlılığı, alnın görkemi ve dinginliği, gözlerin çekikliği ve bakışlardaki gizemli hüzün, ağzın duyarlılığı ve buyurganlığı, dudakların net ve keskin kıvrımları birebir görülebiliyordu.

O anda, akşamın tatlı, akışkan ışığının sarıp sarmaladığı odada derin bir sessizlik vardı. İskender'in zihninde, öğretmeninin maddeyi biçimlendiren formu, kaosu düzenle-

yen zekâyı, uçucu, geçici ete kendi izini nakşeden ruhu tanımlayan sözleri yankılanıyordu.

Bunun üzerine kurşuni atmaca gözleriyle kendi dehasının sınıflandırmalarında yer almayan bu mucizeyi inceleyen öğretmenine döndü ve, "Ne düşünüyorsun?" diye sordu.

Düşünür irkildi, enerjisini bu mucizeyi yaratma çabasıyla tüketmişçesine kendini taburesine bırakmış sanatçıya baktı ve, "Tanrı varsa," dedi, "Lysippos'un ellerine sahiptir."

15

Lysippos bütün bir ilkbahar boyunca Mieza'da kaldı, İskender de böylelikle onun sanatına ve ustalarının kişiliğine ilişkin ilginç öyküler anlatan yardımcılarıyla da arkadaşlık etme fırsatı buldu.

Genç Prens, Lysippos'un bir beden heykeli, bir de at binen heykelini yapması için birkaç kez daha poz verdi, ama günün birinde yanlışlıkla sanatçının içeride olmadığı bir anda işliğine girdiğinde masasının üzerinde duran dağınık resimler arasında öğretmeni Aristoteles'in de harika bir büstünün olduğunu gördü.

"Hoşuna gitti mi?" Ansızın arkasında belirmiş olan yontucunun sesini duyunca ürktü.

"Beni bağışla," dedi İskender. "Eşyalarını karıştırma niyetinde değildim, ama bu resim gerçekten harika! Sana poz verdi mi?"

"Hayır, konuşurken ya da gezinirken birkaç eskiz çizmiştim. Almak ister misin?"

"Hayır, sende kalsın. Belki günün birinde onun da heykelini yapman gerekir. Böyle büyük bir bilgenin, heykelinin yapılmasını bir kral ya da bir prensten daha çok hak ettiğini düşünmüyor musun?"

"Bence her ikisi de bunu hak eder, hele kral ya da prens de aynı zamanda bir bilgeyse, elbette," dedi Lysippos hafifçe gülümseyerek.

Arada sırada İskender'in konukları da oluyordu. Aristoteles'in, özel araştırmalar ya da Philippos'un verdiği görevler nedeniyle uzaklaştığı dönemlerde, İskender arkadaş-

larıyla daha fazla zaman geçiriyor; bedensel ve askeri çalışmalara ağırlık veriyordu. Kimi zaman da kendisi Pella'ya giderek anne ve babasını, her geçen gün daha güzelleşen Kleopatra'yı ziyaret ediyordu.

Mieza'ya döndüğünde zihinsel ve bedensel bakımdan onu çok oyalayan çalışmalarına bıraktığı yerden başlıyordu. Aristoteles'in araştırmalarındaki düzen, onun da çalışmalarında düzenli ve sistemli olmasına ışık tutuyordu.

Aristoteles, her ikisi de kendi buluşu olan güneş saatini bahçeye, su saatini de kitaplığa kurdurmuştu. Derslerde ve laboratuvar çalışmalarında zamanı ölçüyor, her disipline uygun zaman dilimini ayırmaya özen gösteriyordu.

Binanın bir kanadında toplanan şifalı bitkiler, doldurulmuş hayvanlar, böcekler, kelebekler ve mineraller, giderek daha zengin bir koleksiyon oluşturuyorlardı. Aristoteles'in bazı dostlarının Atarneos'tan gönderdiği zift bile burada sergileniyordu; öğretmeni onu yaktığında yayılan yüksek ısı ve pis koku İskender'i müthiş şaşırttı.

"Bence zeytinyağı çok daha iyi!" dedi. Bu konuda Aristoteles de ona katılıyordu.

Öğretmen doğada bilinen her şeyi sınıflama tutkusuyla, ülkenin değişik yerlerinde bulunan kaplıca sularını ve bunların şifa özelliklerini içeren bir haritayı da burada saklıyordu. Hatta Philippos da Lynkestides'in bir kaplıcasında ağrıyan bacağına şifa aramıştı.

Mieza okulunda bir odanın duvarlarını çevreleyen raflara çoğunluğu balık olan hayvan fosilleri, bitki, yaprak, böcek fosilleri, hatta bir kuş fosili dizilmişti.

"Bence bu çevredeki dağlarda balık fosilleri bulmamız, tufanın gerçekten yaşanmış olduğunu gösterir," diyen İskender'in bu gözlemi hiç de yersiz değildi.

Aristoteles buna başka bir açıklama getirmek isterdi, ama şimdilik tufan efsanesinin bu olguyu mantıklı kılabilen tek açıklama olduğunu kabul etmek zorundaydı. Kaldı ki bu açıklama onun için ikincil bir önem taşıyordu: Onun görüşüne göre ilerideki yıllarda bu konuyla ilgilenecek ve daha mantıklı bir açıklama getirebilecek kişiler için bu nesneleri toplamak, ölçmek, tanımlamak, resimlemek gerekliydi.

Öğrencisiyle kurduğu ilişki, ona büyük doyum sağlıyordu, çünkü Philippos'un oğlu ona sürekli sorular soruyordu; bu da bir öğretmenin isteyebileceği en iyi şeydi.

Politikaya ilgi duyan Aristoteles, İskender'in ve asistanlarının yardımıyla değişik devletlerin, Doğu'nun ve Batı'nın, Yunan ve barbar kentlerinin anayasalarını toplamaya başladı.

İskender bir gün ona, "Dünyada var olan tüm anayasaları toplamak mı istiyorsun?" diye sordu.

"Keşke yapabilseydim," diye içini çekti Aristoteles. "Ama bunun gerçekleşmesi olanaksız bir düş olduğunu düşünüyorum."

"Peki senin araştırmanın amacı nedir? Tümünün içinde en iyi anayasanın hangisi olduğunu bulmak mı?"

"Bu da olanaksız," dedi düşünür. "Birincisi, öğretmenim Platon'un bu konuda söylediklerinin dışında, mükemmel anayasanın nasıl olabileceğini gösterecek bir dayanak noktamız yok. Benim amacım ideal anayasaya varmaktan çok her toplumun kendi gereksinmelerine, içinde geliştiği çevreye, kullanabildiği kaynaklara, dostlara, karşılaşmak zorunda kaldığı düşmanlara göre hazırladığı anayasaları incelemektir.

Bu noktalara dayanarak, elbette ideal bir anayasa olamayacağını, gene ilk noktaya dönerek, Yunan kentlerinin demokratik uygulamalarının özgür insanın yaşamını düzenleyebilecek en iyi uygulama olduğunu söyleyebiliriz."

O anda Leptine beline dayadığı, içi su dolu bir amfora ile avludan geçiyordu; İskender bir an için onun Pangaion cehenneminde yürüyüşünü görür gibi oldu.

"Ya köleler?" diye sordu. "Kölelerin olmadığı bir dünya olabilir mi?"

Aristoteles bu soruya, "Hayır," yanıtını verdi. "Bezini tek başına dokuyamayacak bir dokumacı olamayacağı gibi. Bu mümkün olduğunda kölesiz de yapılabilir, ama bunun gerçekleşebileceğini hiç düşünemiyorum."

İskender, günün birinde öğretmenine o âna dek cesaret edemediği bir soruyu sordu: "Yunan kentlerinin demokratik düzenlemesi özgür insan için tek seçenekse, neden bir

kralın oğlunu eğitmeyi kabul ettin ve nasıl oldu da Philippos ile dostluk kurabildin?"

"İnsani hiçbir kurum kusursuz değildir ve Yunan kentlerinin düzenlenişinin de büyük bir sorunu vardır: savaş! Pek çok kent, kendi içinde demokratik yasalarla yönetiliyorsa da başka kentler üstünde hak iddia etmek, daha varlıklı pazarları, daha bereketli toprakları ele geçirmek, daha avantajlı dostluklar kurmak gibi beklentilere sahip. Bu da kentlerin enerjisini tüketen ve Yunanların yüzyıllık düşmanı Pers İmparatorluğu'nun ekmeğine yağ süren sonsuz savaşlara neden oluyor. Senin baban gibi bir kral bu anlaşmazlıkları, bu iç savaşları sona erdirecek bir arabulucu olabilir; bölünmelere karşı birlik bilincini yerleştirip partiler üstü bir hakem haline gelebilir, hatta gerekirse zor kullanarak barış sağlayabilir. Herkesin içinde olduğu ve sonunda barbarların köleliğine girme olasılığını barındıran bu savaşlardansa Hellen uygarlığını yıkılmaktan kurtaracak Yunan bir kralın varlığını yeğlerim.

Benim düşüncem böyle. Bu nedenle bir kralı eğitmeyi kabul ettim. Yoksa Aristoteles'i satın almaya yetecek para yoktur."

İskender dürüst ve doğru bulduğu bu yanıtla yetindi. Ne var ki zaman geçtikçe içinde huzur bulmayan bir çelişki büyümeye başladı: Aldığı ve inandığı bu eğitim onu sanatta ve bilgide ölçülü davranışlara, düşünce ve arzulara itiyordu; öte yandan ateşli doğası gereğince arkaik savaşçılığa ve Homeros destanlarında, tragedya ozanlarının dizelerinde bulduğu o yiğitlik ülkülerine heves ediyordu.

Anne tarafından *Iliada* destanının kahramanı Troia'nın yenilmez kahramanı Akhilleus'un soyundan geliyor olmak onun için son derece doğaldı, yastığının altında sakladığı, gün biterken okuduğu destan, ruhunu ve hayallerini coşturuyor, ona dizginlenemez bir heyecan veriyordu.

Bu anlarda onu bir tek Leptine yatıştırabiliyordu. Uzun süredir, İskender onun yanında kalmasına izin veriyor ve ondan daha yakın bir ilişki bekliyordu. Bu, belki uzakta olan annesiyle kız kardeşinin özleminden doğan bir gereksinmeydi; ama aynı zamanda onu okşamayı, hafif ve inceden inceye haz vermeyi bilen ellerin, sonunda gözlerini ve tüm bedenini alevlendirebilmesinden de kaynaklanıyor-

du. Leptine ona her akşam sıcak bir banyo hazırlıyor, suyu omuzlarından, başından aşağıya döküyor, rahatlayana dek saçlarını ve bedenini okşuyordu...

Kızla birlikte haz duymaya başladığı bu anlarda İskender artık eyleme geçmek, bu tembel kır yaşamından kurtulup büyüklerinin izinden gitmek arzusuyla yanıp tutuşmaya başladığını belli ediyordu. Bu ilkel öfke, bu bedensel çarpışma tutkusu, kimi zaman gündelik davranışlarında da kendini gösterir olmuştu. Bir gün arkadaşlarıyla ava çıktıklarında avladıkları bir keçiyi Philotas ile paylaşamamışlardı. Her ikisi de hayvanı önce kendisinin vurduğunu iddia ederken, sonunda İskender delikanlının boğazına sarılmıştı. Arkadaşları yetişmese onu neredeyse boğacaktı.

Bir başka sefer de Homeros'un gerçekliği konusundaki bir tartışma yüzünden az kalsın Kallisthenes'i tokatlayacaktı.

Aristoteles onu dikkat ve kaygıyla izliyordu; İskender'in içinde iki doğa vardı: Engin kültüre ve doymak bilmeyen meraka sahip, şarkı söylemeyi, resim yapmayı bilen, Euripides'in tragedyalarını ezbere okuyan gençle, o barbar ve ateşli savaşçı, durdurulamayan kıyımcı çatışıyorlardı. Av, koşu, savaş alıştırmaları gibi çalışmalarda coşkusu bazen öyle taşıyordu ki kılıcının ucunu karşısındakinin boğazına dayayıveriyordu.

Düşünür, o zaman sol gözdeki o beklenmedik kararmayı, kaygı verici gölgeyi, kaos öncesindeki geceye dönüşmesini algılar gibi oluyordu. Ama bu genç Argos aslanını özgür bırakmanın zamanı daha gelmemişti.

Aristoteles ona daha çok ders vermesi, onun bu olağanüstü enerjisini kanalize etmesi, ona bir amaç ve hedef belirlemesi gerektiğini düşünüyordu. Çarpışmanın yabanıl şiddeti için doğmuş bu bedeni, bir program hazırlayıp geliştirebilecek politik bir zihinle donatmak istiyordu. Ancak böyle olursa, o da Lysippos gibi bir başyapıt oluşturmuş olurdu.

Sonbahar geçti, kış geldi. Haberciler, Mieza'ya Kral Philippos'un kış için Pella'ya dönmeyeceği haberini getirdiler.

Trakya kralları başkaldırmıştı ve onlara bir ders vermek gerekiyordu.

Ordu İskit ovalarından ya da Haimos'un buzlu tepelerinden esen o dondurucu rüzgârlar altında kışın sert koşullarına dayanmak zorunda kaldı.

Askerler kendi topraklarında görmedikleri bu korkutucu doğa koşulları karşısında çok zorlandılar, ama ilkbahar geldiğinde Ege Denizi'nin kıyılarından büyük Istros Irmağı kıyılarına dek uzanan o geniş topraklar barışa kavuşarak Makedon İmparatorluğu'na katılmıştı.

Kral bu yabanıl toprakların ortasında bir kent kurdu ve ona Philippopolis adını verdi; Atina'da Demosthenes bu kentle 'hırsızlar kenti', 'soyguncular kenti' diyerek alay ediyordu.

İlkbahar Mieza'nın kırlarını da canlandırdı; çobanlar sürülerini alıp yaylalara çıkmaya başladılar.

Bir gün, günbatımından sonra, ortamın sessizliğini bozan nal sesleri, kuru kuru bağırışlar ve buyruklar duyuldu. Kraliyet muhafızlarından bir süvari Aristoteles'in çalışma odasının kapısına vurdu.

"Kral Philippos burada. Oğlunu görmek ve seninle konuşmak istiyor," dedi.

Aristoteles şanlı konuğunu görmek için yerinden kalktı; koridorda karşılaştığı herkese Kral ve konukları için sıcak bir banyoyla yemek hazırlamalarını söyledi.

Düşünür, avluya çıktığında İskender merdivenlerden koşarak inmiş, onun önüne geçmişti bile.

"Baba!" diye bağırarak koştu ve babasını kucakladı.

"Oğlum!" diye haykıran Philippos da oğluna sıkı sıkı sarıldı ve bırakmadı.

16

İskender babasının kollarından sıyrılıp ona baktı. Trakya seferi Kral'da derin izler bırakmıştı: Teni soğuktan yanmış, sağ kaşının üzerinde derin bir yara açılmış, sol gözü yarı yarıya kapanmış, şakakları kırlaşmıştı.

"Baba, sana ne oldu böyle?"

"Ömrümün en çetin seferiydi evlat; kış ise düşmandan daha acımasızdı; ama şimdi imparatorluğumuz Adriyatik Denizi'nden Pontos Eukseinos'a (*Karadeniz*), Istros Irmağı'ndan Thermopyller geçidine dek uzanıyor. Yunanlar artık beni komutanları olarak görmek zorundalar."

İskender'in ona soracak bin sorusu daha vardı, ama kölelerin ve hizmetçi kızların Philippos ile ilgilenmek üzere seğirttiklerini görünce kenara çekildi; "Bir banyoya gereksinmen var baba. Konuşmamıza yemekte devam ederiz. Özel olarak istediğin bir şey var mı?" dedi.

"Karaca eti var mı?"

"İstediğin kadar. Attika şarabımız da var."

"Demosthenes'e karşı içeriz!"

"Demosthenes'in yüzüne babacığım!" diye bağıran İskender hemen mutfağa koştu ve dört dörtlük yemekler hazırlanması için buyruklar verdi.

Aristoteles banyo odasında Kral'ın yanına gitti; hizmetçi kızlar onun omuzlarını ovar, sırtını sabunlarken bir kenara oturup aklındakileri ona aktarmaya başladı.

"Adaçayı ile hazırlanmış diriltici bir banyo bu. Kendini çok daha iyi hissedeceksin. Nasılsın, efendim?"

"Paramparçayım Aristoteles ve daha yapacak çok işim var."

"Birkaç hafta burada kalsan, gençliğini geri verebilirim demeyeceğim ama, seni kendine getirebilirim: toksinlerden arındırıcı bir beslenme, masajlar, kaplıcalar, bacağın için alıştırmalar... Ve şu gözün... Çok kötü tedavi edilmiş. Bana zaman ayırdığında ona bir bakayım..."

"Ah! Bu keyiflerin hiçbirine ayıracak zamanım yok; askeri cerrahları da bilirsin... Her neyse, sana gene de teşekkür ederim: Askerlerimin kış koşullarında savaşırken almaları gereken besinler listesi gerçekten harika sonuçlar yarattı. Pek çoğunun sanırım hayatını kurtardı."

Düşünür, başını hafifçe öne eğdi.

"Başım dertte Aristoteles," diye konuşmasını sürdürdü Kral. "Senin önerilerine gereksinmem var."

"Konuş."

"Bana katılmadığını biliyorum ama Boğazlar bölgesinde Atina'ya bağlılığını koruyan bütün kentleri işgal etmeye hazırlanıyorum. Perinthos (*Marmara Ereğlisi*) ve Byzantion bir denemeye tabi tutulacaklar: Hangi yanda kalmaya karar vereceklerini görmek istiyorum."

"Atina'yla senin aranda bir seçim yapmalarını istersen, elbette Atina'yı seçeceklerdir ve sen de güç kullanmak zorunda kalacaksın."

"Bugünün dünyasının en iyi askeri mühendislerini aldım ve bana doksan ayak yüksekliğinde korkunç aygıtlar tasarlıyorlar. Bana bir servete mal olacak, ama buna değecek."

"Her neyse, benim karşıt düşüncelerim, seni yolundan alıkoymayacaktır nasılsa."

"Öyle."

"O halde benim önerilerim ne işe yarıyor?"

"Atina'daki duruma yarıyor. Bana haber taşıyan kişiler Demosthenes'in bana karşı panhellenik bir örgüt kurmaya hazırlandığını söylediler."

"Bu anlaşılır bir durum. Onun gözünde sen en tehlikeli düşman, Yunan kentlerinin bağımsızlığı ve demokrasisi için en büyük tehditsin."

"Atina'ya kadar gitmek isteseydim, bunu başarırdım. Oysa ben yetki alanımı Makedon etkisinin doğrudan hissedildiği yerlerle sınırlı tuttum."

"Olyntos'u yerle bir ettin ve..."

"Beni kızdırmışlardı..."

Aristoteles kaşlarını kaldırıp içini çekti: "Anlıyorum!"

"Söyle bakalım, ben bu 'birlik' için ne yapabilirim? Demosthenes başarırsa, orduyla açık alanda savaşmak zorunda kalırım."

"Şimdilik bir tehlike olduğunu düşünmüyorum. Yunanlar arasında öyle çok anlaşmazlık, çekememezlik ve kıskançlık var ki o pek bir başarı sağlayamaz. Ama bu saldırgan politikanı sürdürürsen, onları birbirine kenetlersin. Pers işgali sırasında olanları anımsa!"

"Ama ben bir Pers değilim!" diye kükredi Kral. Ve küvetinin kenarına öyle sert bir yumruk indirdi ki, küçük bir fırtınaya neden oldu.

Sular durulunca, Aristoteles yeniden konuştu: "Hiçbir şey fark etmez. Biri bir gün egemen olduğunda öteki güçler ona karşı birleşirler, bu değişmez bir yasadır. Yunanlar tam bağımsızlıklarına düşkündürler ve bunu korumak için ellerinden geleni yaparlar. Demosthenes Perslerle işbirliği bile yapabilir, anlıyor musun? Onlar için bağımsızlığı korumak, kan ve kültür bağından daha önemlidir."

"Elbette. O halde rahat durmalı ve gelişmeleri izlemeliyim."

"Hayır. Ama şunu bilmelisin ki Atina mülklerine ya da ittifakına karşı ne zaman bir askeri girişimde bulunsan hep kentte bulunan dostlarını tehlikeye atıyorsun; onlar orada hain ve ahlaksız damgası yiyorlar."

"Bazıları öyle zaten," dedi Philippos istifini bozmadan. "Her neyse; ben haklı olduğumu biliyorum ve ilerleyeceğim. Yalnız senden bir ricam var. Senin kayınpederin, Assos'un beyi: Demosthenes Perslerle pazarlığa otururşa, onun bu durumdan haberi olur."

"Ona yazarım," dedi Aristoteles. "Ama şunu unutma: Tasarılarını bu biçimde sürdürmeyi düşünüyorsan, Demosthenes'in örgütünü eninde sonunda karşında bulacaksın. Ya da benzeri bir hareketi."

Kral sessizleşti. Ayağa kalktı; kadınlar onu kurularken, bedenindeki yara izleri düşünürün gözüne takıldı.

Kral birdenbire, "Oğlum ne durumda?" diye sordu.

"Yaşamımda karşılaştığım en olağanüstü insanlardan biri. Ama onu denetim altında tutmam gün geçtikçe zorlaşıyor. Senin seferlerini izliyor ve kendini tutmaya çalışıyor. O da aradan sıyrılıp kendini kanıtlamak istiyor. Sıra ona geldiğinde fethedecek bir toprak kalmayacağından korkuyor."

Philippos gülerek başını salladı: "Keşke sorun bu olsa... Ben onunla konuşurum. Ama şimdilik burada kalmasını istiyorum. Eğitimini sona erdirmeli."

"Lysippos'un yaptığı büstü gördün mü?"

"Henüz görmedim. Bana harika olduğunu söylediler."

"Gerçekten de öyle. İskender gelecekte de tasvirlerini yalnızca Lysippos'a yaptırma kararı aldı. Sonuçtan çok etkilendi."

"Tüm dost kentlere dağıtılması ve halka tanıtılması için bu büstün kopyalarının yapılmasını istedim. Yunanların, oğlumun tanrıların dağının eteklerinde büyüdüğünü görmesini istiyorum."

Aristoteles Kral'ı yemek salonuna götürdü, aslında buraya yemekhane demek daha doğru olurdu. Düşünür, yemek yerken uzanılan sedirleri kaldırtmış, yoksulların evlerindeki ya da askeri çadırlardaki gibi masa ve sandalyeler koydurmuştu. Mieza'da egemen olması gereken eğitim ve ciddiyet havasına böylesinin daha uygun olduğunu düşünüyordu.

Kral koridorlarda yürürlerken, "Kızlarla ilişki kurup kurmadığı dikkatini çekti mi? Başlamasının zamanı geldi artık," dedi.

"Çok içine kapanık, saklı bir doğası var. Ama o kız var, sanırım adı Leptine."

Philippos alnını kırıştırdı: "Devam et," dedi.

"Anlatacak pek bir şey yok. Kız ona bir tanrı gibi tapıyor. Ayrıca İskender'in yanına gece gündüz izinsiz girme hakkına sahip tek dişi varlık o. Başka bir bilgim yok."

Philippos çenesindeki dik sakalları kaşıdı. "O köleden bir piç peydahlamasını istemem doğrusu. Belki de mesleği

bilen bir 'kız arkadaş' göndersem daha iyi olur. Böylece hem sorun çıkmaz, hem de oğluma ilginç bir şeyler öğretebilir."

Artık yemek odasının kapısına gelmişlerdi ki Aristoteles durdu: "Yerinde olsam, bunu yapmazdım," dedi.

"Ama size bir rahatsızlık vermez. Eğitim ve deneyim bakımından birinci sınıf bir insandan söz ediyorum."

"Önemli olan bu değil," dedi düşünür. "İskender, sevgisinden ve yaşına göre olgunluğundan ötürü öğretmeniyle büstünü yapacak sanatçı seçimini sana bıraktı; ama daha ileri gitmeni, onun özel yaşamına karışmanı isteyeceğini sanmıyorum."

Philippos anlaşılmaz birtakım sözler geveledikten sonra, "Karnım aç," dedi. "Burada yemek yenmez mi?"

Hep birlikte neşeyle yemek yediler; Peritas da masaların altına kendisi için atılan karaca kemiklerini kemirdi.

İskender Trakya seferinin bütün ayrıntılarını öğrenmek istiyordu. Düşmanın silahları, savaş teknikleri, köylerin ve kentlerin surları nasıldı; hepsini merak ediyordu. Ayrıca, iki düşman kralın, Kersobleptes ve Teres'in nasıl çarpıştıklarını öğrenmeye can atıyordu.

Köleler sofraları toplamaya başladıklarında Philippos salonda bulunan herkesi selamlayıp, "Şimdi, sizinle vedalaşmama ve iyi geceler dilememe izin verin. Oğlumla biraz baş başa kalmak istiyorum," dedi.

Herkes ayağa kalktı, Kral'ı selamladı ve salondan çıktı. Philippos ve İskender o büyük boş odada, kandillerin ışığında yalnız kaldılar. İşitilen tek ses masanın altından gelen Peritas'ın kemirme sesiydi. Köpek artık büyümüştü; gelişen dişleri aslanlarınkine benziyordu.

"Hemen yola çıkacağın doğru mu?" diye sordu İskender. "Yarın mı gidiyorsun?"

"Evet."

"Birkaç gün kalırsın diye ummuştum."

"Ben de öyle ummuştum oğlum."

Uzun bir sessizlik oldu. Philippos kararları için mazeret bulmaya alışkın değildi.

"Ne yapacaksın?"

"Khersonesos Yarımadası'nda bulunan Atina yerleşimlerini işgal edeceğim. Şimdiye dek görülmemiş büyüklükte savaş aygıtları yaptırtıyorum. Donanmamızın Boğazlar'da dolaşmasını istiyorum."

"Atina'nın buğdayı, Boğazlar'dan geçiyor."

"Öyle."

"Savaş çıkacak."

"Şart değil. Beni saymalarını istiyorum. Bir panhellenik birlik olacaksa, bunun hükümdarının ben olacağını anlamalılar."

"Beni de yanına al baba!"

Philippos oğlunun gözlerinin içine baktı. "Henüz zamanı değil oğlum. Eğitimini, gelişimini tamamlaman gerekiyor."

"Ama ben..."

"Dinle: Bir askeri seferin ne olduğuna ilişkin kısa bir deneyimin oldu; bir av partisinde cesaretini ve yeteneğini kanıtladın; silah kullanmakta da çok usta olduğunu biliyorum ama inan bana, günün birinde bundan çok daha çetin çarpışmalarla karşılaşacaksın. Adamlarının soğuktan ve bitkinlikten öldüklerini, dayanılmaz acılarla kıvrandıklarını, korkunç yaralar alıp ölemediklerini gördüm. Bir duvara tırmanmaya çalışırlarken düşmelerini, yere yapışıp sonsuza dek sessizliğe gömülmeden önceki çığlıklarını işittim.

Ve bir de bana, kollarıma bak: Bir ayının tırnaklarını törpülediği ağaç dallarına benziyorlar. On bir kez yaralandım, topal ve yarı kör oldum. İskender, İskender sen şanı görüyorsun ama savaş aslında bir dehşettir. Kandır, terdir, dışkıdır; toz ve çamurdur; susuzluk ve açlıktır; dayanılmaz soğuk ve sıcaktır. Bırak elimden geldiğince bunları senin yerine ben göğüsleyeyim. Sen Mieza'da kal oğlum. Hiç olmazsa bir yıl daha."

Delikanlı tek söz etmedi. Bu sözcüklerin yanıt istemediklerini biliyordu. Babasının onu sevmesini isteyen ve anlaması için yalvaran bakışlarından bunu okuyordu.

Dışarıda, uzaklardan gelen gök gürültüleri Bermion Dağı'nın tepesinde yeni bir fırtına kopmak üzere olduğunu bildiriyordu.

"Annem nasıl?" diye sordu İskender ansızın.

Philippos bakışlarını yere indirdi.

"Yeni bir eş aldığını duydum. Barbar bir kralın kızıymış."

"Bir İskit reisi. Bunu yapmak zorundaydım. Zamanı gelince sen de aynı şeyi yapacaksın."

"Biliyorum. Annem nasıl?"

"İyi. Koşulları göz önünde bulundurursan..."

"O halde ben gidiyorum. İyi geceler baba." İskender kalkıp peşinde köpeğiyle kapıya doğru yürüdü. Philipos oğluna arkadaşlık edecek, gece boyunca onun soluğunu dinleyecek bu köpeği kıskandığını hissetti.

Yağmur önce iri ama seyrek damlalarla yağmaya başladı, giderek hızlandı. Bomboş odada yalnız kalan Kral da ayağa kalktı. Göz kamaştıran bir şimşek geniş avluyu aydınlatırken revakların altından çıktı. Bir sütuna yaslanıp bardaktan boşanırcasına yağan yağmuru seyre daldı.

17

Her şey Aristoteles'in öngördüğü gibi oldu: Sırtlarını surlarına dayayan Perinthos ve Byzantion Atina'nın tarafını tuttular; Philippos buna yanıt olarak Hellespontos'un (*Çanakkale Boğazı*) güney kıyısında bulunan Perinthos'u, dimdik kayalıkların üzerine kurulmuş, anakaraya bir kıstakla bağlanan bu kenti kuşatmıştı.

Çadırını, tüm olan biteni görebildiği yüksek bir tepeye kurdurmuştu; her akşam generalleri Antipatros'u, Parmenion'u, esmer teni, kara saçları ve gözleri nedeniyle Kara diye tanınan ve iyi bir subay olmasına karşın ruh hali de hep kara olan Klitos'u çadırına toplayıp rapor alıyordu.

O akşam çadıra girdi ve yerine oturmadan, "Teslim olma koşullarını görüşmeye karar verdiler mi?" diye sordu.

"Hayır," dedi Parmenion. "Bence bunu düşünmüyorlar bile. Kent bizim kazdığımız hendekler yüzünden kara tarafından girilmez durumda, ama denizden, Byzantion donanmasından yardım almayı sürdürüyorlar."

"Yapabileceğimiz bir şey yok," dedi Kara. "Denizi denetleme gücümüz yok."

Philippos yumruğunu masaya vurdu: "Denizi denetlemek umurumda bile değil!" diye bağırdı. "Birkaç gün sonra benim saldırı kulelerim hazır olacaklar ve ben onların surlarını yerle bir edeceğim. Onları o zaman görmek isterim, bakalım gene böyle nazlanacaklar mı?"

Kara başını salladı.

"Daha söyleyecek neyin var?"

"Hiç. Ben işin bu kadar kolay çözümleneceğini sanmıyorum."

"Öyle mi? Hah! O zaman beni iyi dinleyin: O lanet olası aygıtların en fazla iki gün içerisinde hazır olmalarını istiyorum. Mühendisten son işçiye kadar hepsini tepelemek zorunda kalsanız bile bunu istiyorum. Anladınız mı?"

"Seni çok iyi anladık Kralım!" dedi Antipatros her zamanki sabrıyla.

Philippos'un öfkesi bazı durumlarda mucizeler yaratmaya yarıyordu. Üçüncü gün kuleler surlara doğru yürüyüşe geçmiş, gıcırdaya gıcırdaya ilerliyorlardı. Bunlar Perinthos'un en yüksek burçlu kalesinden daha yüksek, kendiliğinden hareketli kulelerdi. Karşılıklı asılmış ağırlıklar düzeneği ile işliyor, yüzlerce savaşçıyı, mancınığı ve koç başını barındırabiliyorlardı.

Kuşatma altındaki halk kendilerini neyin beklediğini anlayıp hükümdarın öfkesiyle yerle bir olup küle dönüşen Olyntos'un başına gelenleri anımsayınca telaşlandılar. Lağımlar kazarak, gece vakti ortaya çıkıp bu kuleleri ateşe verdiler. Philippos kulelerin yenilerini yaptırttı ve surların temellerini zayıflatmak için karşı lağımlar kazdırdı; bu arada koçbaşları gece gündüz hiç ara vermeden surları dövüyor, kenti dayanılmaz bir gürültüye boğuyordu.

Sonunda duvarlar yıkıldı, ama Makedon generaller acı bir sürprizle karşı karşıya geldiler. Kral'a bu kötü haberi verme görevi en saygın ve yaşlı komutan olan Antipatros'a düştü.

"Efendim, duvarlar yıkıldı, ama ben piyadeyi saldırıya yollamayalım derim."

"Neden peki?"

"Gel de kendi gözlerinle gör."

Philippos kulelerden birinin yanına geldi, tepesine tırmandı ve yıkılmış duvarların ötesine bir göz attığında dili tutuldu: Kuşatma altındaki halk kentin ilk setinde evleri tek bir sıra olarak yükseltmişti; bu da ikinci bir sur anlamına geliyordu. Perinthos bütünüyle setlerden oluşan bir kent olduğundan, bu işlemin sonsuza dek yineleneceği anlaşılıyordu.

"Lanet olsun!" diye haykırdı Kral.

Sonra çadırına kapandı ve günlerce içi içini yedi. İçine düştüğü bu çıkmazdan nasıl kurtulacağını düşünürken bir kötü haber daha aldı. Bu haberi vermek için tüm generalleri bir araya gelmişti.

"Efendim," dedi Parmenion, "Atinalılar, Küçük Asya'nın Pers valilerinden aldıkları parayla on bin paralı asker tutmuşlar ve bunları denizden Perinthos'a getirmişler."

Philippos başını öne eğdi. Aristoteles'in öngördüğü durum gerçekleşmişti. Pers ülkesi, Makedonya'ya karşı tavır almıştı.

Ortam yeterince iç karartıcı değilmiş gibi, Kara da, "Bu gerçek bir felaket!" dedi.

"Hepsi bu kadar değil," dedi Antipatros.

"Daha ne var?" diye kükredi Kral, "Sözleri ağzınızdan kerpetenle mi çekip çıkartacağım?"

"Hemen söylüyorum," dedi Parmenion. "Donanmamız Karadeniz'de durdurulmuş!"

"Ne?" diye bağırdı Kral sesini yükselterek. "Donanmamızın Karadeniz'de işi neydi?"

"Perinthos'a buğday getiren bir konvoyu yakalamaya çalışıyordu ama Atinalılar durumu fark ettiler; gece kendi donanmalarını yola çıkartıp Boğaz'ın girişini tuttular."

Philippos bir sandalyeye yığıldı, başını ellerinin arasına alıp öylece kaldı.

"Yüz otuz gemi ve üç bin adam!" diye mırıldandı. "Bunları kaybetmeye dayanamam. Kaybetmemeliyim!" Böyle bağırdıktan sonra geniş adımlarla çadırı arşınlamaya başladı.

Bu arada Atinalılar Boğaz'daki gemilerinde zafer naraları atıyor, her akşam karanlık çökünce büyük mangallarda ateşler yakıyor, parlatılmış kalkanlarla ışığı çevreye yansıtıyor ve Makedon gemilerinin karanlıktan yararlanarak kaçmaya çalışmamaları için onları gözlüyorlardı. Ama Philippos'un tuzağa düşüp güç kullanamadığı zaman daha tehlikeli kurnazlıklar düşündüğünü bilmiyorlardı.

Bir gece üç sıra kürekli Atina gemilerinden birinin komutanı, batı kıyılarını gözlerken bir filikanın indirildiğini ve sandalın görünmemek için kıyı kıyı ilerlediğini fark etti.

Mangaldaki ışığın oraya tutulmasını istediğinde filika insızın görünmez oldu; kalkanın yansıttığı ışık fazla gelmişti.

"Olduğunuz yerde kalın!" diye bağırdı subay. "Yoksa sizi vururum!" Sonra dümenciye gemiyi o yana yöneltmesini söyledi.

Filikanın içindekiler korku içinde durdular ve Atinalı komutan onlara yaklaşmalarını buyurunca, Yunan gemisine doğru kürek çekip gemiye çıktılar.

Hallerinde ve görünüşlerinde bir tuhaflık vardı, ama ağızlarını açtıklarında Atinalı subayın hiç kuşkusu kalmadı. Bunlar, savundukları gibi Trakyalı balıkçı değil, kesinlikle Makedondular.

Subay, adamların üstünü aratınca birinin sırtında deri bir mahfaza içinde mektup buldu. Bu gerçekten de şanslı bir geceydi! Adamlarından birine fenerle ışık tutmasını söyleyip mektubu okudu.

Makedon Kralı Philippos'tan Antipatros'a
Generalim selam!
Boğaz'ı geçmekte olan Atina donanması üzerinde ezici bir zafer kazanma fırsatını elimize geçirdik. Yüz gemiyi Tasos'tan yola çıkar ve Hellespontos'un güney çıkışını kapat. Ben donanmamı kuzeyden indireceğim ve onları tam ortada yakalayacağım. Kaçacak delik bulamayacaklar. Yeni ayın ilk gecesi Boğaz'ın girişinde olmalısın.
Kendine iyi bak.

Komutan mektubu okumayı bitirince, "Göklerin tanrıları adına!" diye bağırdı. "Yitirecek bir dakikamız bile yok!"

Hemen rotanın değiştirilmesini ve kürekçilerin bütün güçleriyle küreklere asılmalarını buyurdu. Boğazın ortasına, amiral gemisinin demirde beklediği yere doğru ilerlemeliydiler. Gemiye varınca hemen güverteye çıkan komutan, gemi kaptanı ile görüşmek istediğini söyledi. Geminin yaşlı ve deneyimli kaptanı Phokion'a ele geçirdiği mesajı gösterdi. Kaptan da hızla okuduğu bu mesajı yazmanına verdi. Bu adam uzun yıllar Atina meclisinde çalıştığı için deneyimli bir yazınandı.

Yazman, belgeyi dikkatle inceledikten sonra, "Philippos'un arşivimizdeki başka mektuplarını da gördüm: bu gerçekten onun mührü," dedi.

Az sonra kaptan, amiral gemisinin pruvasından bir kalkan yardımıyla yansıttığı ışıkla donanmanın öteki gemilerine çekilme emrini iletti.

Üç gün sonra Tasos kıyılarına vardılar, ama burada Antipatros'un değil donanmasının, gölgesinin bile olmadığını gördüler. Zaten Antipatros'un hiçbir zaman donanması olmamıştı! Ama bu arada kraliyet donanması rahatça Boğaz'dan ve Hellespontos'tan inmiş, güvenli bir limana sığınmıştı.

Philippos karşıtı söylevlerinden birinde Demosthenes ondan 'tilki' diye söz etmişti: Olanları duyunca onun bu sıfatı gerçekten hak ettiğini düşündü.

Makedon Kralı, Perinthos kuşatmasını sonbaharda kaldırdı, ona yardım göndermeyi reddeden İskit kabilelerini cezalandırmak için kuzeye doğru yürüyüşe geçti; doksan yaşını aşmış olmasına karşın savaş alanına inmiş olan kralları Atas'ı yendi ve öldürdü.

Dönüş yolundayken kış iyice bastırmıştı ki Trakya'nın en vahşi kabilelerinden Triballiler Philippos'un ordusuna saldırdı. Ordu büyük kayıplar vermenin yanı sıra toplamış olduğu tüm ganimeti o topraklarda bırakmak zorunda kaldı. Kral yaralandı ve askerlerini bin bir güçlükle toplayıp savaşarak yolunu açtı.

Pella'daki sarayına dönen Kral hem yorgunluktan, hem de bacağındaki yaranın ağrısı yüzünden tanınmaz haldeydi. Ama aynı gün meclisini toplayarak, yokluğunda Yunanistan'da ve Makedonya'da olanlara ilişkin bilgi aldı.

Haberlerin hiçbiri iyi değildi ve enerjisinin son kırıntılarıyla bir boğa gibi öfkelenmekten geri durmadı.

O akşam odasına çekilip uyudu. Ertesi sabah Hekim Philippos'u çağırdı ve ona şöyle dedi: "Bana iyi bak. Beni nasıl buluyorsun?"

Hekim krala tepeden tırnağa baktı, solgun tenini, sönük bakışlarını, kuru ve çatlak dudaklarını, hırıltılı sesini inceledi. Sonra da, "Berbat durumda efendim," dedi.

"Sözünü sakınmıyorsun doğrusu," dedi Kral.

"Sen iyi bir hekim istiyorsun. Dalkavuk arıyorsan, nerede bulacağını bilirsin."

"Haklısın. Şimdi beni dinle: Bana hazırlayacağın her türlü bitki çayını içmeye, lapayı yutmaya, sırtımı kırdırmaya, boyun kemiğimi masajcılarının eline teslim etmeye, popoma fitillerini sokmaya, sığır eti yerine pis kokulu balıkları yemeye, midemde kurbağalar oluşana dek su içmeye razıyım, ama tanrılar aşkına beni yeniden ayağa kaldır! Yaz başında kükrememin Atina'dan ve daha öteden duyulmasını istiyorum."

"Bana boyun eğecek misin?" diye sordu Hekim kaygıyla.

"Eğeceğim."

"İlaç ve lapa taslarımı duvara fırlatmayacaksın."

"Fırlatmayacağım."

"O halde çalışma odama gel. Seni muayene etmeliyim."

Bir süre sonra, ılık bir ilkyaz akşamında Kral, haber göndermeden Kraliçe'nin dairesine gitti. Hizmetçilerinden son anda haber alan Olympias aynaya bir göz attıktan sonra kapıya çıkarak Kral'ı karşıladı. "Toparlandığını gördüğüme sevindim," dedi. "İçeri buyur, otur. Makedon Kralı'nı bu odada görmek benim için bir onur."

Philippos oturdu ve bir süre gözlerini yerden ayıramadı.

"Bu resmi dil gerekli mi? Uzun yıllardan beri birlikte olan evli bir çift gibi konuşamaz mıyız?"

"Birlikte pek doğru bir sözcük olmaz," dedi Kraliçe.

"Senin dilin kılıçtan da keskin."

"Benim bir kılıcım yok da ondandır."

"Buraya seninle konuşmak için geldim."

"Seni dinliyorum."

"Senden bir ricam olacak. Son seferlerimde pek şanslı olamadım. Pek çok adamımı yitirdim, güçlerimi boş yere hırpaladım. Atina'da benim bittiğimi düşünüyorlar ve Demosthenes'in sözlerine bir kutsal kâhinmiş gibi kulak veriyorlar."

"Ben de öyle duydum."

"Olympias, ben doğrudan bir çatışmaya girmek, hatta buna kışkırtmak bile istemiyorum. Şimdilik iyi niyet devrede olmalı."

"Sana nasıl bir yardımda bulunabilirim?"

"Ben şu anda Atina'ya bir elçi gönderemem; ama düşünüyordum ki, sen Kraliçe olarak böyle bir şey yapsan pek çok şey değişirdi. Şimdiye dek onlara karşı hiçbir girişimde bulunmadın. Hatta senin Philippos'un kurbanlarından biri olduğunu düşünenler bile var."

Olympias bu sözleri yorumsuz bıraktı.

"Anlayacağın, bu tarafsız bir gücün elçisi gibi olacak. Olympias, zamana gereksinmem var, bana yardım et! Bana yardım etmek istemiyorsan, oğlunu düşün! Kurmakta olduğum onun krallığıdır, hazırlamakta olduğum Yunan dünyasında onun hegemonyasıdır."

Kral bu sözlerden sonra sustu. Olympias Kral'la göz göze gelmeyi istemezcesine pencereye doğru döndü; o da birkaç dakika sessiz kaldı. Sonra şöyle dedi:

"Bunu yapacağım. Sekreterim Oreos'u göndereceğim. Bilge ve temkinli bir adamdır."

"Harika bir seçim." Philippos Kraliçe'nin bu kadar yardımcı olacağını ummamıştı.

"Birkaç gün sonra Mieza'ya gideceğimi söylemek istiyordum." Kraliçe'nin yüzünün ifadesi ansızın değişti, solgun yanakları kızardı. "İskender'i eve getiriyorum," dedi Kral.

Kraliçe yüzünü şalına gömmüştü, ama heyecanı tüm bedeninden okunuyordu.

"Bana akşam yemeği yer misin, diye sormadın bile," dedi Philippos.

Olympias yaştan parlayan gözlerini yerden kaldırdı: "Yemek yedin mi?" dedi tekdüze bir sesle.

"Hayır. Ben... kalmamı isteyeceğini umut etmiştim."

Kraliçe başını öne eğdi ve, "Bugün kendimi iyi hissetmiyorum. Üzgünüm," dedi.

Philippos dudaklarını ısırdı ve kapıyı çarparak çıktı.

Olympias bayılacağını hissedercesine duvara dayanarak, kocasının ayak seslerinin koridorda yankılanarak merdivenlerin dibinde sona erişini dinledi.

18

İskender ilkbahar ışıklarıyla yıkanan, çiçeklerle bezeli kırlarda koşuyordu; yalınayaktı, bedeninin yarısı çıplaktı; saçlarını dağıtan, ona denizin tuzlu kokusunu taşıyan rüzgâra karşı koşuyordu.

Peritas efendisini geçmemek ve onu yitirmemek için adımlarını denetim altında tutarak yanı sıra gidiyordu. Arada sırada onun dikkatini çekmek istermişçesine havlıyor, delikanlı ona bakarak gülümsüyor, ama durmuyordu.

Ruhunu özgür bıraktığı, kuş gibi uçtuğunu hissettiği, bir at gibi dörtnala koştuğunu sandığı anlardan biriydi. Şimdi bir kentauros gibi karmaşık ve gizemli doğasını, aynı anda hem şiddetli hem duyarlı, hem karanlık hem güneşli yapısını teksesli bir eyleme dönüştürdüğünü, güneşin yakıcı aydınlığında ya da beklenmedik bir gölgede bir tür 'sırra erme' dansı yaptığını hissediyordu.

Her sıçrayışında bir heykele benzeyen bedeni, bir orak gibi açılıyor, altın rengi saçları sırtına yumuşacık dökülüyor, hafif kolları birer kanat gibi bu koşuda ona uyum sağlıyordu.

Atından inmeyen Philippos, korunun bittiği yerde durmuş, sessizce oğlunu izliyordu. İskender ona yaklaştığında ve köpek varlıklarını hissedip havladığında atını mahmuzladı ve gülerek onlara doğru yaklaştı. İskender'in yorulmak bilmeyen genç bedeninin seyrine doyum olmaz koşusunu bölmemek için oğlunu atından inmeden selamladı.

İskender derenin kenarında durup balıklama suya atladı; o zaman babası da attan inip kıyıda onu beklemeye ko-

yuldu. Oğlu, köpeği ile birlikte akıntının içinden sıçrayarak kıyıya çıktı ve gene köpeği ile üzerindeki sudan kurtulmak için silkindi. Philippos oğluna sıkı sıkı sarıldığında, oğlunun da onu ne kadar güçlü kucakladığını hissetti. İskender artık gerçek bir erkek olmuştu.

"Seni almaya geldim," dedi. "Eve dönüyoruz."

İskender kulaklarına inanamayarak baktı. "Kral sözü mü?"

"Kral sözü," dedi Philippos. "Ama gün gelecek yaşamının bu dönemini özlemle anacaksın. Benim asla böyle bir şansım olmadı; ne şarkılar, ne şiirler, hatta ne de bilgece konuşmalar dinleyemeden büyüdüm. Ve oğlum işte bu yüzden çok yorgunum, yılların ağırlığı üzerime çöküyor."

İskender tek söz etmedi; birlikte kırları geçerek eve doğru yürüdüler. Babası atının yularından tutmuş giderken, Peritas da efendisinin ayaklarının dibinden ayrılmıyordu.

Ansızın Mieza konutlarını gizleyen yükseltinin arkasından bir kişneme işitildi. Bu iç paralayıcı, keskin bir sesti, öfkeli bir kişnemeydi, adeta bir ejderha çığlığıydı. Sonra da adamların bağırışları, çağırışları ve yeri göğü titreten bronz nalların sesi duyuldu.

Kişneme bir kez daha öfkeyle yankılandı. Philippos oğluna baktı ve, "Sana bir armağan getirdim," dedi.

Minik tepeye tırmandıklarında İskender gözlerine inanamadı: Kapkara bir aygır, şimşek gibi şaha kalkıyor, terden, yağmurun altındaki bir bronz heykele benziyordu. Beş adam onu dizginlerinden ve yularından zaptetmeye uğraşıyor, ama gene de kontrol altında tutamıyorlardı.

Aygır, bir karga kanadından daha karaydı ve alnında öküz başı biçiminde bembeyaz bir akıtma vardı. Boynunun ve sırtının her hareketiyle binicilerini yere fırlatıyor, onları cansız kuklalar gibi otların üstünde sürüklüyordu. Sonra ön ayakları üstüne düşüyor, arka ayaklarıyla tekmeler savuruyor, kuyruğu ile havayı dövüyor, uzun parlak yelelerini savuruyordu.

Olağanüstü güzellikteki hayvanın dudaklarının arasından kanlı bir salya akıyordu; arada sırada sakinleştiğinde boynunu eğiyor, içine alabildiği kadar soluk alıyor ve bir ej-

derhanın ağzından ateş saçması gibi yeniden kükrüyordu. Kişniyor, kişniyor, o güzel başını sallıyor, sağrısını şişiriyordu.

İskender kırbaç yemişçesine, ansızın silkinip bağırdı: "Onu bırakın! O atı özgür bırakın Zeus aşkına!"

Philippos elini oğlunun omzuna koydu. "Biraz daha bekle oğlum, onu ehlileştirmelerini bekle! Biraz daha sabredersen, at senin olacak!"

"Hayır!" diye bağırdı İskender. "Hayır! Onu ancak ben ehlileştirebilirim. Bırakın onu! Bırakın dedim size!"

"Ama kaçar!" dedi babası. "Oğlum ona bir servet ödedim."

"Ne kadar?" diye sordu İskender. "Ne kadar ödedin baba?"

"On üç talent."

"On üç talente bahse girerim ki onu ben ehlileştireceğim. Ama şu çakallara söyle, hayvanı bıraksınlar! Sana yalvarırım."

Philippos oğluna baktı ve onun heyecandan aklını kaçırmak üzere olduğunu sandı. Oğlunun boynundaki damarlar da aygırınkiler gibi şişmişti.

Bunun üzerine adamlara döndü ve, "Bırakın onu!" diye bağırdı.

Adamlar birer birer ellerindeki kementleri çözerek, hayvanın boynunda yalnızca yularını bıraktılar. At ovada koşarak uzaklaştı. İskender de hayvanın peşinden koşmaya başladı, Kral'ın ve seyislerin şaşkın bakışları altında ona yetişti.

Kral, başını sallarken mırıldanıyordu: "Ah tanrılarım. Bu çocuğun kalbi çatlayacak." Peritas ise dişlerinin arasından hırlıyordu. Ama adamlar 'dinle' dercesine bir işaret yaptılar. İskender'in atla konuşmasını, soluk soluğa ona bir şeyler söylemesini, hayvanın, ona yanıt verircesine kişnemesini rüzgâr onlara taşıyordu.

İskender neredeyse atla mücadele etmekten yere yıkılaçakken hayvan yavaşladı, bir süre koştu, sonra başını öne eğip burnundan soluyarak yürümeye başladı.

İşte o zaman delikanlı güneşin olduğu yandan ata yaklaştı. Şimdi onu parlak ışıkta tam olarak seyredebiliyordu; geniş kara alnını, öküz başı biçimindeki beyaz lekesini.

"Bukefalos,"[1] diye fısıldadı. "Bukefalos... İşte senin adın bu olacak... Evet, bu... Sevdin mi adını?" Ve onu okşayacak kadar yakınına gitti. Hayvan başını salladı, ama yerinden kımıldamadı; delikanlı elini uzatıp onun boynunu okşadı, sonra elini tatlı tatlı yanağında ve köpük köpük ıslak yüzünde gezdirdi.

"Benimle koşmak ister misin?" diye sordu. "Koşmak ister misin?"

At başını gururla kaldırarak kişnedi; İskender atın buna razı olduğunu anladı. Onun alev alev yanan gözlerinin içine baktı, sonra bir sıçrayışta sırtına atlayıp bağırdı: "Haydi Bukefalos! Koş!" Ve topuklarıyla hayvanın karnına vurdu.

Hayvan dörtnala atıldı, parlak bedenini, başını ve bacaklarını yay gibi gerdi. Ovanın çevresini dolaşarak ormana doğru ilerlerken nal sesleri gök gürültüsü gibi yankılanıyordu.

Sonra gelip olup biteni gözlerine inanamayarak seyreden Philippos'un önünde durdu.

İskender yere atladı. "Bu Pegasus'a binmek gibi bir şeydi baba, sanki kanatları var! Akhilleus'un atları Balios ve Ksanthos da böyle olmalılar! Bana onu armağan ettiğin için sana teşekkür ederim." Bunu söylerken hayvanın terli sırtını ve göğsünü okşuyordu. Sahibinin yeni bir arkadaşı olduğunu fark eden Peritas kıskançlıkla havlıyordu; İskender de güvence verircesine onu da okşuyordu.

Philippos hâlâ olan biteni anlamamış gibi şaşkınlıkla oğluna bakıyordu. Sonra onu alnından öptü ve şöyle dedi: "Oğlum, kendine başka bir krallık ara: Makedonya sana dar."

[1] *Bukefalos*: Mimaride öküz başı biçimindeki süsleme formu. (Çev.)

19

İskender atıyla babasının atının yanında ilerlerken, "Ona gerçekten on üç talent mi ödedin?" diye sordu.

Philippos doğruladı. "Sanırım şimdiye dek bir at için ödenmiş en yüksek para bu. Ama Tesalya'da Philonikos haralarında uzun yıllardır bu kadar güzel bir at yetiştirilmemişti."

Bukefalos'un boynunu okşayan İskender, "Bence daha bile değerli," dedi. "Dünyadaki başka hiçbir at bana uygun olmazdı."

Aristoteles ve Kallisthenes ile birlikte yemek yediler; Theophratos araştırmalarını sürdürmek için Asya'ya dönmüştü ve arada sırada öğretmenine yeni buluşları hakkında mesajlar gönderiyordu.

Sofrada Aristoteles'in Korinthos'tan getirttiği iki seramik ressamı vardı. Onlar vazo boyamak için değil, Philippos'un buyurduğu çok daha ince bir iş için gelmişlerdi: Bilindiği kadarıyla bir yeryüzü haritası hazırlayacaklardı.

Yemek bittiği zaman Kral sabırsızlıkla, "Görebilecek miyim?" diye sordu.

"Elbette," dedi Aristoteles. "Senin fetihlerin sayesinde biz de yeryüzünü öğreniyoruz."

Sonra geniş ve iyi aydınlatılmış bir salona geçtiler. Tabaklanmış öküz derisi üzerine çizilmiş harita kendisiyle aynı boyda bir tahta üzerine gerilerek çivilenmişti. Sanatçıların denizleri, dağları, ırmakları, gölleri, körfezleri ve dalları çizerken kullandıkları renklerle göz alıyordu. Philippos büyülenmiş gibi haritaya baktı. Bakışları doğudan batıya

doğru geziyor, Herakles sütunlarından İskit ovalarına, Boğazlar'dan Kafkasya'ya, Mısır'dan Suriye'ye dolaşıyordu.

Sonra dokunmaya korkarcasına parmağını haritaya uzattı, ülkeleri, dostlarını, düşmanlarını aradı. Parıldayan gözleriyle son olarak Trakya'da kurduğu ve kendi adını taşıyan kenti, Philippopolis'i seçmeye çalışıyordu. Ve işte sonunda egemenliği altındaki toprakların genişliğini somut biçimde görüyordu.

Doğu ve batı uçlarda harita soluyor, güneyde Garamantların ve Libyalıların uçsuz bucaksız çöllerinin uzandığı yerlerde de bir şey görünmüyordu.

Yandaki bir masada bu haritanın hazırlık evrelerini oluşturan pek çok papirüs rulosu vardı. Philippos içlerinden birini aldı ve dünyanın temsil edildiği bir resimle karşı karşıya geldi.

"Sen gerçekten dünyanın yuvarlak olduğunu mu düşünüyorsun?" diye sordu Aristoteles'e.

"Böyle düşünmüyorum. Bundan eminim," dedi düşünür. "Tutulmalarda dünyanın ay üzerine düşen gölgesi yuvarlaktır. Ve bir geminin limandan uzaklaşmasını seyredersen, geminin önce güvertesinin, sonra direğinin yok olduğunu görürsün. Yaklaşan bir gemide de tersi olur."

Kral haritanın *antipodes* yazan bölümünü göstererek, "Peki bu aşağı bölümde ne var?" diye sordu.

"Bunu hiç kimse bilmiyor. Ama bizim yaşadığımız toprakların oralarda da olduğunu tahmin ediyorum. Bu bir denge sorunu. Bizim için asıl sorun, Boreas (*Kuzey*) bölgelerinde neler bulunduğunu bilememiz."

İskender babasına yaklaştı; sonra bakışlarını Ege Denizi'nden Hindistan'a kadar uzanan imparatorluğun topraklarına çevirdi. Aklına üç yıl önce konuk ettiği Pers elçisinin ülkesini tanımlarken kullandığı sözler geldi.

O anda kendini Bukefalos'un sırtında bu uçsuz bucaksız yaylalarda koşarken, dünyanın ucuna dek uzanan çöllerde ve dağlarda uçarken, Homeros'un anlatımına göre tüm yeryüzünü çevreleyen Okyanus Irmağı'nın dalgalarına doğru ilerlerken hayal etti.

Babasının sesi ve omzuna dayanan eliyle kendine geldi. "Eşyalarını topla, kölelerine gerekli buyrukları ver! Pel-

la'ya, eve götürmek istediğin ne varsa hazırlasınlar. Sonra da öğretmeninle vedalaş. Onu bir süre göremeyeceksin."

Bunları söyledikten sonra vedalaşmaları sırasında yanlarında bulunmamak için odadan çıktı.

"Zaman çabuk geçti," dedi Aristoteles. "Mieza'ya gelişin daha dün gibi geliyor bana."

İskender ona, "Nereye gideceksin?" diye sordu.

"Bir süre daha burada kalacağım. Pek çok malzeme topladık ve ince ince düzenlenmesi gereken pek çok not, kayıt var. Biraz zaman alacak bu işler. Şu aralar, bir bedenden ötekine bulaşan hastalıklar üzerine de araştırma yapıyorum."

"Burada kalınana sevindim, böylece arada sırada gelip seni görebilirim. Çünkü sana soracak sorularım daha bitmedi."

Aristoteles onun gözlerinin içine baktı ve bakışlarının değişken ve huzursuz ışığında bu soruları görür gibi oldu.

"Senin içinde kalan o soruların yanıtları yok İskender... ya da varsa... bunları kendi ruhunda araman gerekiyor..."

İlkbahar öğleden sonrasının ışığı çevreye dağılmış kâğıtları, notları, çizimleri, ressamların içinde fırçalar ve boyalar duran taslarını, bilinen dünyanın büyük haritasını, düşünürün küçük, kurşuni gözlerini aydınlatıyordu.

"Peki, sonra nereye gideceksin?"

"İlk önce Stagiros'a, evime gideceğim."

"Benden bir Yunan yaratmayı başardığına inanıyor musun?"

"Senin gerçek bir insan olmana yardımcı olduğumu düşünüyorum, ama ben asıl bir şeyi anladım: Sen asla ne Makedon, ne Yunan olacaksın. Sen yalnızca İskendersin. Sana elimden geldiğince her şeyi öğrettim: Şimdi kendi yolunda yürüyeceksin ve hiç kimse sana nereye gideceğini söyleyemeyecek. Kesin olan tek bir şey var: Seni izlemek isteyen insan her şeyini, evini, sevgililerini, ülkesini arkasında bırakmak ve bilinmezin içinde bir serüvene atılmak zorunda kalacaktır. Elveda İskender, tanrılar seni korusun."

Uzun uzun birbirlerine baktılar ve böyle ayrıldılar. Bir daha asla görüşemeyeceklerdi.

Iskender o gece geç saatlere dek gözünü kırpmadı, uykuya dalmasını engelleyen güçlü bir heyecana yenik düşmüştü. Penceresinden dingin kırları, Bermion ve Olympos dağlarının hâlâ karlarla kaplı tepelerini aydınlatan ayı seyrediyordu; ama kulaklarında hâlâ silahların şakırtısı, şaha kalkmış atların kişnemesi vardı.

Homeros'un destanını gerçekten hak etmiş olan Akhilleus'un şanını, savaşın coşmasını ve silahların kalkmasını düşünüyor, ama bütün bunların ruhunda Aristoteles'in düşüncesiyle, Lysippos'un imgeleriyle, Alkaios ve Sappho'nun dizeleriyle nasıl bağdaşabileceğini bilemiyordu.

Bunun yanıtının, kökeninde, annesi Olympias'ın yabanıl ve hüzünlü doğasıyla, babasının kimi zaman sevimli, kimi zaman acımasız, kimi zaman atak, kimi zaman mantıklı doğasının karışımında aranması gerektiğini düşünüyordu. Barbar ve yabanıl kabilelerden oluşan soyu geçmişiydi, önünde ise tapınakları ve kütüphaneleriyle Yunan kentleri uzanıyordu.

Ertesi gün annesiyle ve ablasıyla buluşacaktı. Onları ne kadar değişmiş bulacaktı? Ya kendisi ne kadar değişmişti? Şimdi Pella Sarayı'ndaki konumu ne olacaktı?

Ruhunun sarsıntısını müzikle dindirmeye karar verdi ve eline *lyra*'sını alıp penceresinin önüne oturdu. Babasının askerlerinin geceleri kamp ateşi çevresinde otururken çok sık söyledikleri bir şarkıyı anımsayarak çalmaya başladı. Dağlıların söylediği gibi kaba, ama tutku ve özlem dolu bir şarkıydı bu.

Ansızın ezginin sesine kapılan Leptine'nin odasına girdiğini, yatağının kenarına ilişip onu dinlediğini gördü.

Ay ışığı kızın yüzünü ve omuzlarını, beyaz, pürüzsüz kollarını yalıyordu. Kız tatlı bir hareketle göğüslüğünü çıkarttı ve kollarını ona uzattı; İskender de *lyra*'sını bir kenara bıraktı. Onun yanına uzandı ve Leptine erkeğin başını göğüslerinin arasına çekerken, saçlarını okşadı.

20

İskender, Pella'ya dönüşünden üç gün sonra saf saf dizilmiş orduya takdim edildi; babasının yanında, zırhını giymiş ve Bukefalos'a binmiş olarak tüm birlikleri denetledi: Önce sağda *hetairoi*, 'kralın yoldaşları' adı verilen ve tüm dağ kabilelerinin soylu Makedonlarından oluşan ağır süvari birliğinin, sonra da 'yaya yoldaşlar' diye bilinen, ovalı çiftçilerden derlenmiş zırhlı piyadeler, *pezhetairoi* birliğinin önünden geçtiler.

Birlikler beş sıra halinde dizilmişlerdi; her birinin değişik uzunlukta ve biçimde kargıları vardı; öyle ki kargıları yere dayadıklarında yalnızca onların tek sıra uçları görünüyordu.

Subaylardan biri adamlarına bağırarak silahlarını göstermelerini isteyince, Kral ve oğlunun onuruna havaya kaldırılan kargılar, görkemli bir görüntü oluşturdular.

"Unutma oğlum: Piyade *–phalanks–* örs, süvariler çekiçtir," dedi Philippos. "Düşman ordusu süvarilerimiz tarafından bu sivri uçlu duvara doğru püskürtüldüğünde kurtuluşu yoktur."

Sonra sol kanatta, 'Uç Birliği' adı verilen kraliyet süvarilerinin baş taburunun önünden geçtiler. Bunlar çarpışmaların en can alıcı ânında ortaya çıkarak, düşman orduya son öldürücü darbeyi vurup onları dağıtan askerlerdi.

Süvariler "Merhaba İskender!" diye bağırdılar. Ve *sarissa*'larını kalkanlarına vurarak, yalnızca komutanlarına özgü olan bir armağan verdiklerini belirttiler.

"Bu birlik senin emrinde artık," dedi Philippos. "Bundan böyle savaşlarda Uç Birliği'nin komutanı sen olacaksın." Bu anda harika zırhlar giymiş, gösterişli, yüksek ve parlak tolgalar takmış bir grup asker taburun önüne çıktı.

Bunlar, gemleri gümüşten, sağrılarını kaplayan örtüleri eflatun rengi yünlü dokumadan atlara binmiş olan askerlerdi; duruşlarındaki soyluluk ve ata binişlerindeki zarafetle ötekilerden hemen ayrılıyorlardı.

Bir anda hepsi birden atlarını harekete geçirip ilerlediler, sonra tek bir işaretle aynı anda İskender'e döndüler... Geniş yayın merkezinde bulunan süvari kendi atını olduğu yerde tutarken, ötekiler hızla yayı genişletiyorlardı. Son atlı hızını bir an bile kesmemişti.

Bu mükemmel dönüş gösterisinden sonra, yeniden hayvanlarını mahmuzladılar ve başa baş, omza omuz harekete geçtiklerinde arkalarında büyük bir toz bulutundan başka bir şey bırakmadılar. Ama bir an sonra yeniden İskender'in önüne gelip dizildiler.

Subaylardan biri müthiş bir sesle bağırdı: "İskender'in süvarileri!"

Sonra da birer birer askerlerini tanıttı:

"Ephestione! Seleukos! Lysimakhos! Ptolemaios! Krateros! Perdikkas! Leonnatos! Philotas!"

Kendi arkadaşlarıydı bunlar!

Yoklama sona erince hepsi birden *sarissa*'larını kaldırıp haykırdılar: "Merhaba İskender!" Ve en son olarak da protokol kurallarını ezerek onun çevresini sardılar, onu atından indirdiler; Kral'ın ve öteki askerlerin önünde, sonu gelmeyen bir sevgi seliyle arkadaşlarını kucakladılar.

Prenslerinin çevresine bir duvar örmüşler, sevinç çığlıkları atıyor, silahlarını havaya fırlatıyor, deliler gibi dans ediyor, hoplayıp zıplıyorlardı.

Tören bittiği zaman, Yunan olduğu için orduda görev alamayan, ama bu arada Philippos'un özel sekreterliğini üstlenerek büyük bir göreve gelmiş olan Eumenes de aralarına katıldı.

O akşam İskender, arkadaşlarının Ptolemaios'un evinde düzenledikleri bir şölene katılmak zorunda kaldı. Salon müthiş gösterişli hazırlanmıştı: Divanlar ve masalar, yal-

dızlanmış bronzlarla süslenmişti; şamdanlar kandil taşıyan kız formunda yapılmış Korinthos bronzundandı. Tavandan sarkan öteki kandiller delikli çanaklardan oluşuyor, duvarlarda hoş yansımalar oluşturuyordu. Kenarları oymalı servis tabakları som gümüştendi. Yemekler Samos ve Smyrna'dan gelen aşçılar tarafından pişirildiğinden Yunan damak tadına uygun, ama Asya mutfağının lezzetlerini de taşıyan özellikteydi.

Şaraplar Kypros'tan (Kıbrıs), Rhodos'tan (Rodos), Korinthos'tan ve hatta uzak Sicilya'dan geliyordu; oradaki sömürge tarımcıları da anavatanlarındaki meslektaşları kadar güzel şaraplar üretebiliyorlardı.

Şarabın konduğu Attika işi ve neredeyse yüz yıllık büyük sürahinin üzerinde Baküs ayinine katılmış yarı çıplak kızları kovalayan satirlerin resmi vardı. Her bir masada aynı süslü servisin, şehvetli şölen sahneleri aynı ressam tarafından boyanmış bir kupası duruyordu; kadeh kaldıran, başlarında sarmaşık dallarından taç taşıyan çıplak flütçü kızlar akşamın nasıl sonuçlanacağını haber verir gibiydiler.

İskender içeri girer girmez müthiş bir coşkuyla karşılandı; ev sahibi de iki kollu bir şarap kupasıyla onu karşıladı. "Hey İskender! Üç yıl pınar suyu içtikten sonra, karnında kurbağalar üremiş olmalı! Bizler hiç olmazsa senden önce kaçtık oradan! Şundan biraz iç de keyfin yerine gelsin!"

"Söyle bakalım, Aristoteles o gizli derslerde sana neler öğretti?" diye sordu Eumenes.

"Ya o atı nereden buldun? Hiç öyle bir hayvan görmemiştim," dedi Ephestione.

Eumenes, "İnanırım," diye araya girdi. "Babasına tam on üç talente mal oldu. Ödeme buyruğunu ben imzaladım."

"Evet," dedi İskender. "Babamın armağanı. Ama onu ehlileştireceğim konusunda babamla bahse girip bir on üç talent de ben kazandım! Ah, orada olmalıydınız! Beş kişi onu zor zaptediyordu ve zavallı hayvan nasıl korkmuştu..."

"Ya sen ne yaptın?" diye sordu Perdikkas.

"Ben mi? Hiç. O adamlara hayvanı bırakmalarını söyledim, sonra da peşinden koştum..."

Ptolemaios arkadaşlarının gürültüsünü bastırmak için var gücüyle bağırarak, "Atlardan bu kadar söz etmek yeter," dedi. "Şimdi kadınlardan konuşalım. Haydi yemek hazır, yerlerinizi alın!"

"Kadınlar mı?" dedi Seleukos. "Perdikkas'ın kız kardeşine âşık olduğunu duydun mu?"

Perdikkas kıpkırmızı oldu ve Seleukos'a bir dirsek atarak onu yere yuvarladı.

"Gerçekten öyle!" dedi Seleukos. "Bir resmi törende ona nasıl göz süzdüğünü ben gördüm! Göz süzen bir kraliyet muhafızı! Hah! Hah!"

Ptolemaios araya girerek, "Bilmediğiniz bir şey var," dedi. "Yarın Prenses'i Tanrıça Artemis Tapınağı'ndaki inisyasyon törenine götürecek olan askerlerin komutası onda olacak. Ben senin yerinde olsam, ona hiç güvenmezdim..."

İskender Perdikkas'ın çok utandığını görerek, konuyu değiştirmek istedi ve biraz sessiz olmalarını söyledi. "Hey, erkekler! Tek bir şey söyleyeceğim! Sizlerle buluştuğum için çok mutluyum, arkadaşım olmanızdan ötürü gururluyum; İskender'in özel muhafız alayının sizlerden oluşması da benim için çok büyük bir onur!" Sonra kupasını kaldırdı ve şarabını bir yudumda içti.

"Şarap!" dedi Ptolemaios. "Herkese şarap verin!"

Sonra da konuklar divanlara uzanmaya başlayınca, ellerini çırptı. Kölelerin bir bölümü büyük sürahiden şarap sunarken, bir bölümü de yiyecekleri dağıtmaya başladı. O akşam keklik şiş, ardıç kuşu, dağ tavuğu, ördek ve en son olarak da ender bulunan sülün yenecekti.

İskender sağına en sevgili arkadaşı Ephestione'yi, soluna da ev sahibi Ptolemaios'u almıştı.

Av hayvanlarından sonra dörtte bir dana, ateşte pişirilmiş olarak geldi ve köleler bunu parçalayarak dağıttılar. Bu arada bir köle de fırından yeni çıkmış sıcak ekmek, soyulmuş ceviz ve haşlanmış ördek yumurtası sunuyordu.

O anda içeriye alınan flütçü kızlar çalmaya başladılar. Hepsi egzotik güzellerdi: Mysialı, Karialı, Trakyalı, Bithynialı kızlar saçlarını renkli şeritlerle ya da gümüş kenarlı bantlarla toplamışlar, üzerlerine amazonlar gibi kısa *pep-*

las'lar giyip omuzlarına yaylar ve kınlar asıp teatral bir görüntüye bürünmüşlerdi.

İlk şarkıdan sonra yaylarını, ikinci şarkıdan sonra kınlarını, sonra da yavaş yavaş giysilerini çıkartıp sonunda bütünüyle çıplak kaldılar. Mis kokularla yağlanmış genç bedenleri kandillerin altında ışıl ışıldı. Biraz sonra müziğin sesiyle dans etmeye, divanlarla masaların arasında dolaşmaya başladılar.

Arkadaşlar yemeğe ara vermişlerdi, ama içmeyi sürdürüyorlardı; artık coşkularının son raddesindeydiler. Bazıları kalktı, giysilerini çıkarttı ve teflerin, zillerin sesiyle iyice hareketlenen müzikle dans etmeye koyuldu.

Ptolemaios, kızlardan birini elinden tutarak çekti ve başdöndürücü dansını durdurarak, onu İskender'e gösterdi:

"İçlerinde en güzeli bu," dedi. "Onu senin için aldım."

"Ya benim için?" diye sordu Ephestione.

İskender kızıl saçlı, güzeller güzeli bir kızı durdurarak, "Bu hoşuna gider mi?" diye sordu.

Ptolemaios kölelerine kandilleri belli bir saatte sönecek biçimde hazırlamalarını buyurduğundan, gece ilerledikçe ortalık yavaş yavaş karardı.

Gençler sedirlerin, halıların, yere serilmiş postların üstünde kucaklaşırken, flütçülerin ezgileri, gençlerin soluklarına ve loş duvarlara vuran gölgelerine ritim tutarcasına sürüyordu.

İskender gecenin iyice ilerleyen bir saatinde, esrikliğin ve denetlenemez bir heyecanın tutsağı olarak salondan ayrıldı. Sanki uzun süredir baskı altında tutulan bir güç, şimdi zincirlerinden kurtulmuş ve ona bütünüyle egemen olmuş gibiydi.

Sarayın teraslarından birine çıkarak, ayılmak için kendisini Boreas rüzgârının esintisine bıraktı ve ayın Eordeas Dağları arkasında batışını görene dek orada kaldı.

Uzakta, karanlığın içinde sessiz ve huzurlu Mieza vardı; belki Aristoteles bu saatte hâlâ düşüncelerine dalmış, oturmaktaydı. Ondan ayrılalı yıllar olmuş gibi hissetti.

Gün doğmadan muhafızlarından biri tarafından uyandırılan İskender, ağrıdan çatlamak üzere olan başını tutarak zorlukla kalkıp yatağın içinde oturdu.

"Umarım beni uyandırmak için iyi bir nedenin vardır, yoksa..."

"Kral seni çağırıyor İskender. Hemen yanına gitmeni istedi."

Delikanlı zorlukla kalktı, su çanağının yanına gidip yüzünü yıkadı, başını birkaç kez ıslattı, sonra çıplak omuzlarına bir pelerin atıp sandaletlerini ayağına geçirerek, muhafızının peşine takıldı.

Philippos onu kraliyet silahlarının bulunduğu odalardan birinde bekliyordu; keyfinin hiç yerinde olmadığı hemen belli oluyordu.

"Berbat bir şey oldu," dedi. "Sen dönmeden önce, hassas bir görev konusunda annenden yardım istemiştim: Demosthenes'in bizim politikamıza zarar verebilecek bir girişimini durdurmaya çalışıyordum. Kraliçe'nin gönderdiği bir elçiye kulak verilmesi olasılığının daha büyük olduğunu düşünüyor, bir şeyler elde etmeyi umuyordum. Ne yazık ki yanılmışım. Elçi, bir casus olmakla suçlandı ve işkenceyle öldürüldü. Bunun anlamı nedir biliyor musun?"

Babasını görünce bir ölçüde kendisine gelen İskender, "Atina'ya savaş açmamız gerektiği," dedi.

"Bu kadar basit değil. Demosthenes panhellenik bir birlik oluşturmaya ve onları bize karşı kışkırtmaya çalışıyor."

"Onları yeneriz."

"İskender, silahın her sorunun çözümü olmadığını öğrenmenin zamanı geldi. Ben panhellenik bir birliğin düşmanı değil, önderi olarak tanınabilmek için elimden geleni yaptım. Şimdi de hırslı bir tasarım var: Asya'ya uzanıp Perslere savaş açmak. Yunanların yüzyıllık düşmanlarını Ege kıyılarında yenerek bu topraklardan uzaklaştırmak ve Doğu'dan bizim kıyılarımıza dek uzanan ticaret yollarının denetimini ele geçirmek. Bu projeyi gerçekleştirebilmek için tüm Yunan devletlerinin güçlerini bir araya getiren topluluğun tartışılmaz başkanı olarak ortaya çıkmak istiyorum. Bu nedenle tüm bu kentlerde, benim ölümümü iste-

yen değil, beni destekleyen partinin başa geçmesi gerekiyor. Anlıyor musun?"

İskender bunu onayladı. "Ne yapmayı düşünüyorsun?" diye sordu.

"Şimdilik bekleyeceğim. Son seferde büyük kayıplar verdim ve Hellespontos'la Trakya'da büyük kayıplar veren ordumuzu yeniden düzene sokmam gerekiyor. Savaşmaktan korkum yok, ama kazanma şansımın fazla olduğu bir zamanı kollamayı yeğlerim.

Atina'daki, Thebai'deki ve öteki Yunan kentlerindeki tüm casuslarımızı uyaracak, onların politik ve askeri gelişmelerini adım adım izleyeceğim. Demosthenes bize karşı bir umut beslemek istiyorsa Thebai'ye gereksinme duyar; çünkü Thebai, yeryüzünde bizden sonra en güçlü orduya sahip kent. Bu nedenle bu birliğin kenetlenmesini engellemek için tetikte bulunmamız gerekli. Bu pek zor olmamalı: Atinalılar ve Thebaililer birbirlerinden her zaman nefret etmişlerdir. Her neyse, her şeye karşın bu birlik oluşursa o zaman şimşek hızıyla ve gücüyle onlara saldırmamız gerekir.

Senin eğitim dönemin sona erdi, İskender. Bundan böyle bizi yakından ilgilendiren her şeyden ânında haberdar olacaksın. Şimdi annene gidip elçisinin öldürüldüğünü haber vermeni istiyorum. O, annenin çok sevdiği bir kişiydi, ama sen gene de ayrıntıları atlama: Bütün olan biteni bilmesini istiyorum.

Sen de hazır ol: Gelecek sefer arkadaşlarının kumandasını üstlendiğinde, ayı ya da aslan avına çıkıyor olmayacağız. Bu, gerçek bir savaş olacak."

İskender annesinin dairesine gitmek üzere çıktığında sahanlıkta kız kardeşine rastladı. Kleopatra, Ion tarzı, işlemeli bir *peplos* giymiş, büyük bir sepetle peşinden gelen köle kızlarla birlikte merdivenlerden iniyordu.

"Demek yola çıktığın doğruymuş," dedi.

Kleopatra büyük sepeti göstererek, "Evet," dedi. "Bütün oyuncaklarımı ve bebeklerimi armağan etmek üzere Artemis Tapınağı'na gidiyorum."

"Öyle ya, artık sen de bir kadın oldun. Zaman çok hızlı akıyor. Bütün hepsini verecek misin gerçekten?"

Kleopatra gülümsedi: "Hayır, hepsini değil. Babamın yaş günümde armağan ettiği, kolları bacakları oynayan ve süs eşyalarıyla dolu bir sepeti olan Mısır bebeğini anımsıyor musun?"

"Evet, sanırım anımsıyorum," dedi İskender belleğini zorlayarak.

"İşte, onu kendime ayırdım. Tanrıça beni bağışlar değil mi, ne dersin?"

"Ah, bundan kuşkum yok. İyi yolculuklar kardeşim."

Kleopatra ağabeyinin yanağına bir öpücük kondurduktan sonra merdivenlerden koşarak inip arabasına bindi. Muhafız alayının komutası Perdikkas'taydı.

"Ama ben arabaya binmek istemiyorum," diye yakındı Kleopatra. "Ata binemez miyim?"

Perdikkas başını salladı. "Ben buyruk aldım... hem sonra Prensesim, o giysiyle..."

Kleopatra tuniğinin eteğini çenesine dek kaldırarak altına giymiş olduğu kısa pantolonu gösterdi. "Bak görüyor musun? Amazonlar kraliçesine benzemiyor muyum?" dedi.

Perdikkas kıpkırmızı oldu. "Görüyorum Prensesim," dedi yutkunarak.

"O halde?" Kleopatra tuniğini bırakıverdi.

Perdikkas içini çekti. "Biliyor musun, sana hayır diyemem. Ama şöyle yapalım. Şimdilik arabaya bin. Sonra biraz uzaklaşıp kimse bizi görmez olunca, ata binebilirsin. Arabaya da benim askerlerden birini bindiririz. Senin kölelerinle neşelenir biraz..."

"Harika!" dedi kız.

Bunun üzerine güneş Rhodopislerin ardında yükselirken yola koyularak, kuzeye, Europe'ye doğru uzaklaştılar. Artemis Tapınağı ikiz gölleri bölen bir kıstağın üzerinde yükseliyordu. Gerçekten güzelliğine doyum olmaz bir yerdi.

Saraydan görünmez olduklarında Kleopatra durmaları için seslendi; sonra askerlerin şaşkın bakışları arasında tuniğini çıkartıp askerlerden birinin atına bindi, onu da arabaya gönderdi. Köleler kıkırdayıp bağırırlarken yola koyuldular.

"Gördün mü?" dedi Kleoparta. "Böylece hepimiz daha çok eğleniyoruz."

Perdikkas ona hak verdi; gözlerini yoldan ayırmamaya çalışıyordu, ama Prenses'in yarıya kadar çıplak bacaklarının atın üzerinde dalgalanmalarına kayan bakışları yüzünden başı dönüyordu.

"Sana bu kadar sorun yarattığım için özür dilerim," dedi Prenses.

"Sorun değil," dedi Perdikkas. "Hatta... bu görevi üstlenmeyi isteyen bendim."

"Gerçekten mi?" dedi Kleopatra gözlerini süzerek.

Perdikkas utanarak başını öne eğdi.

"Sana minnettarım. Bana eşlik eden kişinin sen olması beni de mutlu ediyor. Çok cesur bir insan olduğunu biliyorum."

Delikanlı yüreğinin sıkıştığını hissetti, ama adamlarının kendisini izlediğini düşünerek, ciddi bir tavır takındı.

Güneş gökyüzünde yükseldiğinde kahvaltı etmek için bir ağacın altına oturdular. Perdikkas, Kleopatra'ya üzerini değiştirip arabaya binmesini söyledi: Tapınağa yaklaşmışlardı.

"Haklısın," dedi kız. Sonra arabadan askeri indirdi ve tören tuniğini giydi.

Öğleden sonra tapınağa vardılar. Kleopatra peşinde köleleriyle içeriye girdi, tahtadan oyulmuş, boyanmış antik ve güzel Artemis heykeline doğru yürüdü, oyuncaklarını, bebeklerini, minyatür amfora ve kupalarını onun ayakları dibine bıraktı. Sonra ona yakardı: "Bakire tanrıça, işte çocukluğumun anılarını buraya, ayaklarının dibine bırakıyorum; senin gibi bakire kalma isteğini ve gücünü kendimde bulamazsam, beni bağışla. Sana yalvarıyorum, bu armağanlarla mutlu ol ve aşkın hazzına yenik düşersem beni kıskanma." Tapınağın rahiplerine de cömert bir bağışta bulunduktan sonra çıktı.

Burası inanılmaz güzellikte bir yerdi: Küçük tapınak yemyeşil çimler üzerinde kurulmuş, güllerle çevrilmişti. Hem sağında, hem solunda uzanan ve gökyüzünün rengiyle iki mavi göz gibi görünen göllerde yansıyordu.

Perdikkas ona yaklaştı. "Burada, tapınağın konutunda gecelememiz için sana ve kölelerine yer ayırttım," dedi.

"Ya sen?"

"Ben senin uykunun muhafızlığını yapacağım, hanımım."

Kız başını öne eğdi. "Bütün gece mi?"

"Elbette. Bütün gece. Ben sorumluyum..."

Kleopatra başını kaldırdı ve gülümsedi. "Çok başarılı olduğunu biliyorum Perdikkas, ama bütün gece uyanık kalman içime sinmiyor. Ben düşünüyordum ki..."

"Ne düşünüyordun Prensesim?" dedi delikanlı artan bir heyecanla.

"Hani... canın sıkılırsa... biraz çene çalmak için bana uğrarsın..."

"Ah, bu benim için büyük bir onur ve büyük bir zevk olur ve..."

"O halde kapıyı açık bırakacağım..."

Kleopatra yeniden güldü ve koşarak kırda, güllerin arasında top oynayan kölelerinin yanına gitti.

21

İskender'in Pella'ya dönmesinden kısa bir süre sonra Delphoi Tapınağı Kurulu, Philippos'tan Apollon Tapınağı'nın haklarını Amphissa kenti halkına karşı korumasını istedi. Amphissa halkı, tanrıya ait olan toprakları istediği gibi ekmiş, biçmişti. Kral bu yeni kutsal savaşın gerçek amacının ne olabileceğini tartarken, Asya'dan önemli haberler aldı.

Haberi, kendi casuslarından biri olan Kylikialı Eumolpos getirmişti. Bu Yunan adam Solis kentinde ticaretle uğraşıyordu ve deniz yoluyla gelerek Therma Limanı'na inmişti. Kral onu özel çalışma odasında, yalnız başına kabul etti.

Eumolpos, Tanrıça Astartes'i temsil eden, lapislazuliden oyulmuş minik, değerli bir heykelciği masasına bırakırken, "Sana bir armağan getirdim efendim," dedi. "Bu antik ve ender bulunan heykelcik Kanaanların Aphrodite'ini temsil ediyor. Senin erkeklik gücünü ve cesaretini sonsuza dek koruyacaktır."

"Sana çok teşekkür ediyorum, gücüme gerçekten çok önem veriyorum, ama umarım geliş nedenin yalnızca bunu getirmek değildir."

"Elbette değil," dedi Eumolpos. "Pers ülkesinin başkentinden haberler var: İmparator III. Artakserkses, hekimi tarafından zehirlenmiş; anlaşıldığına göre emri veren de sarayın haremağalarından biriymiş."

Philippos başını salladı. "Hadım edilmiş insanlar sadık olmazlar. Bir kez bana da bir tane armağan etmek istemiş-

lerdi, ama reddettim. Onlara yasaklanan şeye sahip olan herkesi kıskanırlar. Elbette bu da anlaşılır bir durumdur. Doğru bir karar aldığımın kanıtı da bu olay işte..."

"Hadımın adı Bagoas. Görünen o ki bir kıskançlık davası var ortada."

"Hadım edilenin ahlakı da kesilip atılır. Normaldir," yorumunda bulundu Philippos. "Ya şimdi ne olacak?"

"Olan zaten oldu efendim. Bu Bagoas tacı Arses'e, rahmetli Artakserkses'in kraliçelerden Atossa'dan doğma oğluna vermeleri konusunda soyluları ikna etti. Ve işte bakın..." diyerek cebinden bir para çıkarttı ve masaya bıraktı. "Darphaneden yeni çıktı..."

Kral yeni imparatorun kartal burunlu profilini inceledi. "Pek güven verici bir görünümü yok. Hatta zorlu bir rakip olan babasından daha beter duruyor. Sence tahtta kalıcı olur mu?"

"Bilmem," diyen Eumolpos içini çekti. "Bunu söylemek çok zor. Ne var ki bizim gözlemcilerin düşüncesi, Bagoas'ın Arses'i kullanarak yönetimi ele geçirmek istediği yönünde; bu nedenle de Bagoas'ın sözünü dinlediği sürece tahtta kalacağını tahmin ediyoruz."

"Mantıklı. Yeni hükümdara ve o kuru-taşaklı Bagoas'a selamlarımı göndereceğim; bakalım nasıl karşılayacaklar. Susa'daki sarayda olup biten her şeyi bana bildirirsen, memnun edilirsin. Şimdi sekreterime uğra da haberlerinin karşılığını al; ona söyle, sonra da bana gelsin."

Eumolpos gösterişli biçimde Kral'ı selamladıktan sonra Philippos'u düşünceleriyle baş başa bırakarak çıktı. Eumenes odaya girdiğinde, Kral kararını çoktan vermişti.

"Beni mi çağırdın efendim?"

"Otur ve yaz!"

Eumenes bir tabure aldı; sonra yazı tahtasıyla kalemini hazırladı ve hükümdarın söylediklerini yazmaya başladı:

Makedon Kralı Philippos'tan Pers Kralı Arses, Kralların Kralı Arienlerin Işığı'na selam!

Aynı adı taşıyan Artakserkseslerin üçüncüsü, baban, bizim hiçbir kışkırtmamızın olmamasına karşın bize büyük bir hakarette bulundu. Paralı asker birlikleri tutup paralarını ödedi ve biz Byzantion'a karşı Perinthos

kuşatması gerçekleştirdiğimizde onları düşmana yardıma yolladı.

Uğradığımız zarar gerçekten büyük olmuştur. Bu nedenle tazminat olarak ödemen gereken miktar...

Eumenes başını kaldırarak Kral'ın söyleyeceği rakamı merakla beklemeye başladı:

Beş yüz talenttir.

Eumenes kendini tutamayarak bir hayret ıslığı çaldı.

Bu tazminatı ödemezsen seni bir düşman olarak kabul etmek zorundayım, çünkü davranışın onu gösterir.

Kendine iyi bak... vs.vs.

"Bunu papirüse yaz ve mühür için bana getir. Hızlı bir ulak bulmamız gerekiyor."

"Zeus aşkına efendim!" diye haykırdı Eumenes. "Bu kadar tartışmaya yer bırakmayan bir mektup görmedim. Arses'in sana aynı tonda yanıt vermekten başka çaresi yok."

"Benim de istediğim bu," dedi kral. "Ulağın bir-iki ayda gideceğini, yanıtla birlikte geri gelmek için de bir-iki ay harcayacağını düşünürsek, benim Yunanistan'daki işleri çözümlemek için gerekli zamanım olacak demektir. Sonra da o hadımla ve kuklasıyla ilgilenirim. Bu mektubu İskender'in de okumasını sağlayıp ne düşündüğünü öğren."

"Bunu yapacağım efendim," diyen Eumenes, tahtası kolunun altında, odadan çıktı.

İskender mektubu okuyunca babasının Asya'yı işgal etmeye karar verdiğini ve savaşı başlatmak için bir bahane aradığını anladı.

O günlerde, Pella'ya dönüşü nedeniyle birtakım görüşmelere katılması gerekiyordu: Hükümet toplantıları, yabancı konukların, elçilerin ve delegelerin kabulü, saray ile askere destek sağlayan soylular arasında önemli bir işlevi

olan ordu toplantıları bunlardan en önemli olanlarıydı. Görevleri sona erince İskender Mieza'ya gitti.

Aristoteles ayrılmıştı, ama yeğeni Kallisthenes doğa koleksiyonunu düzenleyebilmek ve düşünürün Prens öğrencisine adadığı yapıtlarının yeniden yazımını sağlayabilmek için hâlâ oradaydı. Aristoteles'in İskender için kaleme aldığı, biri monarşi, öteki sömürgecilik üzerine iki incelemede düşünür, tinsel ve maddesel uygarlığın, özgürlüğün tek aracı olarak Yunan modeli kent-devletin yaygınlaştırılması üzerinde duruyordu.

İskender birkaç gün dinlenmek ve rahatça düşünebilmek için Mieza'da kaldı, yemek saatlerinde Yunan devletlerinin politik durumuna ilişkin derin bir bilgisi olan Kallisthenes ile bir araya geldi.

Tarihe olan tutkusu yalnızca, Miletoslu Hekataios, Herodotos ve Thukydides'in klasik yapıtlarıyla sınırla kalmıyor, Sicilya'yla İtalya'yı dillendiren Syrakusalı Philistos'un Roma gibi yeni kurulmakta olan güçleri anlatan yapıtlarını okuyordu. Roma kenti Troialı kahraman Aeneas tarafından kurulmuş, uzak Iberia'dan dönüşünde Herakles tarafından da ziyaret edilmişti.

Akşam yemeğinden sonra avluda revakların altında oturuyor, geç saatlere dek konuşuyorlardı. "Baban İskitlere karşı savaşırken, Delphoi Tapınağı Konseyi Amphissa halkına karşı yeni bir kutsal savaş ilan etti."

"Biliyorum," dedi Prens. "Ne var ki taraflardan hiçbiri üstün değil. Amphissa'nın arkasında Thebai var, ama onlar da konseyde şimşekleri üzerlerine çekmemek için ortaya çıkmıyorlar; böylece durum yeniden kritik bir hal aldı; herkes Atina'nın vereceği kararı bekliyor. Konsey girişimde bulunmamız için resmi başvuruda bulundu ve babamın bunu ikileteceğini sanmıyorum."

Kallisthenes her ikisinin kupasına biraz daha şarap koydu. "Konseyin başkanlığını sizin dostlarınız olan Thessalialılar yapıyor... Babanı iyi tanıdığımdan, bütün bunları onun düzenlediğini öğrenirsem, şaşırmayacağım."

İskender kupasından şarabını yudumlarken ona bakıyordu. "Kallisthenes, uzun kulakların olduğunu düşünürsem, yanılır mıyım?"

Genç adam, kupasını masaya bırakırken, "Ben bir tarihçiyim İskender ve senin gibi ben de amcamın iyi bir öğrencisi oldum. İkinci ya da üçüncü elden dedikodulara kulak vermek yerine mantığın araçlarından yararlanıyorum dersem, şaşırmazsın herhalde.

Şimdi, bırak tahmin edeyim: Baban Atina kamuoyunun Thebailileri sevmediğini iyi bilir, ama Demosthenes'in Atinalıların düşüncesini değiştirtip tapınağa, yani Philippos'a karşı Amphissa'ya destek veren Thebaililerle birlik olmak için elinden geleni yapacağını da bilir.

Öte yandan Demosthenes, ancak Atina'nın ve Thebai'nin güçlerini birleştirirlerse, Makedonya'nın hegemonyasına karşı durabileceklerini de bilir. Bu nedenle Yunanların en yüksek dinsel birliğine ve Tanrı Apollon'un oraklıne karşı çıkmak pahasına da olsa Thebaililerle bir anlaşma yapmak için olmazı olur kılacaktır."

"Peki sence Thebaililer buna nasıl bir tepki vereceklerdir?" İskender, dostunun değerlendirmelerini tüm ayrıntısıyla öğrenmek istiyordu.

"Bu iki etkene bağlı: Atinalıların nasıl davranacağına ve Makedon ordusunun Orta Yunanistan'da nasıl hareket edeceğine. Baban Atina ile işbirliği yapmaması için Thebai üzerinde büyük baskı uygulayacaktır. Böyle bir işbirliği olursa yeryüzünün en büyük ordusu, tüm Yunanistan'ın en güçlü donanması ortaya çıkacaktır ki, bu, Makedon Kralı için bile yutması zor bir lokma olacaktır."

İskender, yakındaki korudan gelen sesleri dinler gibi bir süre sessiz kaldı; Kallisthenes kupasına biraz daha şarap koydu.

İçkisiyle dudaklarını ıslattıktan sonra İskender, "Mieza' daki işin bitince ne yapacaksın?" diye sordu.

"Sanırım, Stagiros'a amcamın yanına gideceğim, ama aslında bir savaşı yakından izlemeyi yeğlerdim."

"Babam onunla gitmemi isterse, sen de bana katılabilirsin."

"Buna sevinirim," diyen Kallisthenes'in böyle bir öneri beklediği anlaşılıyordu; bu öneri hem onun, hem de İskender'in isteklerini yerine getiriyordu.

"O halde, Mieza'daki işini bitirince sen de Pella'ya gel."

Kallisthenes bu öneriyi sevinçle kabul etti. Gecenin ileri saatlerine dek felsefi konulardan söz ettiler. Ertesi gün genç tarihçi, Aristoteles'in ona vaat ettiği iki yapıtı, düşünürün imzalı birer mektubuyla birlikte genç Prens'e verdi.

İskender üç gün sonra akşama doğru saraya döndü ve babasının savaş kurulunun toplantısına katılma fırsatını elde etti. General Antipatros, Parmenion, Kara Klitos, ayrıca piyadelerle süvarilerin tüm ana birliklerinin komutanları bir araya gelmişlerdi. İskender de Uç Birliği'nin komutanı olarak orada bulunuyordu.

Toplantı salonunun duvarında Philippos'un birkaç yıl önce Smyrnalı bir coğrafyacıya çizdirmiş olduğu Yunanistan haritası asılıydı ve Kral nasıl hareket edeceğini bu haritada açıklayarak gösteriyordu.

"Amphissa'ya hemen saldırmak istemiyorum," dedi. "Orta Yunanistan tehlikeli bir bölge; dar vadilerde sıkışıp kalmak, manevra yeteneğini yitirmek ve düşman tarafından saldırıya uğramak olasılığı var. İlk iş olarak bu bölgenin anahtarı olan Kithinion ve Helateas'u ele geçirmeliyiz. Sonra ne yapacağımıza karar veririz.

Birliklerimiz çoktan Thessalia üzerinden yürüyüşe geçtiler; ben ve Parmenion yarın onlarla buluşmak üzere yola çıkıyoruz. Antipatros Makedonya'da kalacak birliklerin kumandasını üstlenecektir."

İskender heyecanla kendisine verilen görevin açıklanmasını bekliyordu, ama düş kırıklığına uğradı.

"Yokluğumda beni temsil etmesi için Argos mührünü oğluma bırakıyorum. Onun her kararı kral kararı değeri taşıyacaktır."

Genç Prens ayağa kalkmaya yeltendi, ama babasının bakışı şimşek gibi çaktı. O anda elinde mührle Eumenes içeriye girdi; mührü İskender'e teslim etti. Prens, mührülü yüzüğü parmağına geçirerek içinden gelmese de, "Bana vermiş olduğu bu görev için Kral'a teşekkür eder, bu göreve layık olmaya çalışacağımı bildiririm," dedi.

Philippos sekreterine dönerek: "Perslerin yeni kralına gönderdiğim mektubu komutanlara da oku. Yakında birilerinin bize yol açmak üzere Asya'ya doğru yola çıkacağını bilmelerini istiyorum."

Eumenes duru ve pürüzsüz bir sesle mektubu okudu.

"Yanıt beklediğim gibi olursa," diye sözlerini sürdürdü Kral, "Parmenion Boğazlar'ı geçebilir ve Asya'ya yönelik olası bir işgalimiz için doğu kıyısını güvence altına alabilir. Bizler de bu arada Yunanlara tek bir panhellenik birlik olabileceğini anlatırız; bu birliğin komutanı da ancak ben olabilirim. Size bütün ileteceğim buydu; şimdi kendi işlerinizin başına dönebilirsiniz."

İskender babasıyla baş başa kalabilmek için tüm komutanların çıkmasını bekledi.

"Beni neden Pella'da bırakıyorsun? Ben Uç Birliği'ne savaşlarda kumanda etmek istiyorum, törenlerde değil. Antipatros da, senin yokluğunda hükümet işlerini yönetme yeteneğine sahip değil mi?"

"Bu kararı almadan önce uzun uzun düşündüm, artık değiştirmek istemiyorum. Ülkenin yönetimi tüm işlerin en çetinidir; hatta belki savaşmaktan bile zordur. İskender; yalnızca Atina ve Thebai'de değil, Pella ve Makedonya'da da düşmanlarım var. Elbette Pers ülkesinden söz bile etmiyorum ve uzaklarda savaşırken, arkamda güvenli ellerde olduğunu bildiğim sakin bir ortam bırakmak istiyorum. Ve sana güveniyorum."

Genç Prens başını öne eğdi; bu sözlere verecek karşılık bulamadı. Ama Philippos onun ruh halini anlayarak hemen şöyle dedi: "Sana verilmiş mühür bütün dünyanın en yüksek onurlu simgelerinden biridir ve bunu taşıyabilmek bir süvari birliğini yönetmekten çok daha yüksek yetenekler ve beceriler gerektirir.

Ve sen bir kral olmayı, burada sarayda öğreneceksin, savaş alanında değil. Bir hükümdarın mesleği kılıç, mızrak kullanmak değil, politikadır. Gene de son çatışma ânında, tüm birliklere gerek olursa, seni ve Uç Birliği'ni savaşa çağıracağım. Başkasını değil. Bu nedenle şimdi suratını asma, çünkü senin keyfini yerine getirecek bir sürpriz hazırladım."

İskender başını salladı. "Baba, neler çeviriyorsun?"

"Göreceksin," dedi babası hafifçe gülümseyerek. Sonra kalkıp toplantı odasından çıktı. Az sonra, İskender onun yaverine seslenerek atının hazırlanmasını ve muhafızların uyandırılmasını buyurduğunu işitti. Babasıyla muhafız alayının gecenin karanlığında uzaklaşmalarını seyretmek için balkonlardan birine çıktı.

İskender geç saatlere kadar çalışma odasında kaldı ve ertesi günün işlerini hazırladı. Gece yarısı olduğunda kandilleri söndürüp kendi dairesine geçti. İçeriye girer girmez Leptine'ye seslendi, ama kız yanıt vermedi.

"Leptine!" diye yineledi sabırsızlıkla. Kız ya hastaydı ya da bilmediği bir nedenle ona kızgındı. Odasının loşluğundan bir başka kızın sesi geldi: "Leptine uzaklaşmak zorunda kaldı. Yarın dönecek."

İskender yatak odasından gelen bu yabancı sesi işitince, "Zeus aşkına!" dedi ve elini kılıcına atarak içeriye girdi.

"Beni delik deşik etmek için o kılıca gerek duymayacaksın," dedi kız. İskender'in yatağında şimdiye dek hiç görmediği güzeller güzeli bir kız oturuyordu.

"Sen kimsin ve içeriye girmene kim izin verdi?" diye sordu.

"Ben baban Philippos'un sana hazırladığı sürprizim. Adım Kampaspe."

"Özür dilerim Kampaspe," dedi İskender. "Bu tip sürprizler istesem, başımın çaresine bakabilirim. Elveda."

Kız ayağa kalktı ama kapıya yöneleceğine, hafif ve çabuk bir hareketle *peplos*'unu tutan iğneleri açtı, üzerinde, ayağındaki gümüş şeritli sandaletlerden başka hiçbir şey kalmamıştı.

İskender'in kapıyı gösteren kolu cansız, yana düştü; gözleri kıza takılıp kaldı. Bu, ömründe gördüğü en güzel kızdı; öyle güzeldi ki Prens'in soluğu boğazında düğümlendi, kanı damarlarında kaynamaya başladı. Kızın uzun ve pürüzsüz bir boynu, düz omuzları, dik ve sert göğüsleri, Paros mermerinden oyulmuş gibi düzgün, sert kalçaları vardı. İskender dilinin kuruyup damağına yapıştığını hissetti.

Genç kız ona yaklaştı, elinden tutarak banyo odasına doğru çekti. "Seni soyabilir miyim?" diye sorup giysilerinin bağcıklarını çözmeye başladı.

İskender, "Sanırım Leptine kızmıştır ve..." gibisinden bir şeyler söylemeye çalıştı.

"Olabilir ama eminim sen mutlu olacaksın. Buna inan."

Prens de bütünüyle çıplak kalınca kız ona sokuldu, ama erkeğin bedeninin tepki verdiğini görünce geri çekilip onu küvete doğru çekti.

"Burada daha zevkli olacak, göreceksin."

İskender onun peşinden gitti; kız da onu, şimdiye dek hiç tatmadığı bir beceri ve bilgiyle okşamaya, gerçek anlamda çıldırtmaya başladı. Arada bir tatlılıkla uzaklaşıyor, sonra gene yaklaşıp bedeninin en kuytu noktalarını okşuyordu.

Erkeğin heyecanının doruğuna ulaştığını hissettiği an, küvetten çıktı, üzerinden mis kokulu sular damlarken yatağa gidip uzandı; ışığın o altın rengi huzmeleri arasında bacaklarını açtı. Erkek ona tutkuyla sarıldı, ama kız, kulağına, "Sen kentlerin surlarını yıkacağın zaman koç başını öyle kullanırsın, ama şimdi bırak sana ben yol göstereyim..." diye fısıldadı.

İskender kendini kıza bıraktı; suya atılmış bir taş gibi giderek daha yoğunlaşıp güçlenen bir haz denizinde boğulmaya başladığını hissetti ve sonunda patladı. Kampaspe onu yeniden istiyordu; ıslak, ateşli ağzıyla onu yeniden canlandırdı. Sonra da üstüne oturarak, inanılmaz bir yavaşlıkla bu aşk dansını sürdürdü. O gece genç Prens, Leptine'nin saf ve beceriksiz aşkıyla tanıdığı hazzın gerçekte çok daha yükseklere çıkabileceğini öğrendi.

22

Philippos saraydan ayrıldıktan sonra İskender'e düzenli olarak mesajlar yollayarak her hareketini, her gelişmeyi oğluna bildirdi. Böylece İskender, Philippos'un ilk girişiminde tasarısını bütünüyle gerçekleştirdiğini ve yaz sonuna doğru Kithinion'u, ardından da Helateas'i işgal ettiğini öğrendi.

Makedonya Kralı Philippos'tan İskender'e selam!

Bugün Metagithnion ayının üçüncü günü, Helateas'ı işgal ettim.

Girişimim Atina'da panik yarattı, çünkü herkes orduyu onlara doğru yürüteceğimi ve Thebailileri de yanımda sürükleyeceğimi düşünüyordu. Ama Demosthenes kentlilere benim bu eylemimin Thebai'nin Atina ile birleşmesini engellemek için olduğunu anlattı. Onları, Thebai ile ittifak kurmaları için elçi göndermeye ikna etmeye çalıştı. Ben de o kente elçi gönderip ters yönde ikna etmeye çalışacağım. Seni haberdar edeceğim.

Kendine ve annen Kraliçe'ye iyi bak.

İskender birkaç gündür sarayda bulunan Kallisthenes'i çağırttı. "İşler aşağı yukarı senin öngördüğün gibi gidiyor," dedi. "Az önce babamdan aldığım bir mesajda sefterin gidişine ilişkin bilgi vardı. Şimdi biri Makedon, biri Atinalı iki elçi Thebai'ye gidecek ve halkı kendi safına katılması için kandırmaya uğraşacak. Sence kim daha şanslı olacaktır?"

Kallisthenes sol koluna düşen pelerinini gösterişli bir edayla düzeltti ve şöyle dedi: "Tahminde bulunmak her za-

man tehlikeli bir alıştırma olmuştur ve bir tarihçiden çok bir kâhine yaraşır. Atina elçilerinin başında kim olacak?"

"Demosthenes."

"O halde o kazanır. Bugün tüm Yunanistan'da Demosthenes'ten daha büyük bir hatip yok. Yola çıkmaya hazırlan."

"Neden böyle diyorsun?"

"Çünkü o son çarpışma olacak ve o gün baban senin savaş alanında yanında olmanı isteyecek."

İskender onun gözlerinin içine baktı. "Bu gerçekleşirse, zamanı gelince benim seferlerimin kaydını tutacak ve tarihi yazacak kişi sen olacaksın."

Prens kısa sürede babasının ne denli haklı olduğunu anladı: Politik gelişmeleri yönetmek açık alanda çarpışmaktan daha zordu. Saraydaki herkes ondan öğüt istiyor, bir yandan da genç yaşına güvenerek kararlarına etki etmeye, onu yönlendirmeye çalışıyorlardı; bu kişilerin başında da annesi geliyordu.

Bir akşam Kraliçe, kendi eliyle işlediği bir pelerini armağan etmek bahanesiyle onu dairesine çağırdı.

Görür görmez pelerinin Ephesos işi olduğunu anladıysa da, İskender, nezaketle, "Harika bir şey," dedi. "Bunu işlemek aylarını almış olmalı."

Odada yalnızca yan yana yerleştirilmiş iki sedirle masa vardı.

"Bu akşam Kleopatra'nın da bize katılacağını ummuştum," dedi.

"Üşüttü, biraz ateşi var. Onu bağışlamanı istedi. Lütfen sen rahatına bak. Yemek hazır."

İskender sedire uzandı; köle kızlardan biri kaz eti çorbası ve külde pişmiş ekmekler sunarken, yanındaki tabaktan ağzına birkaç badem attı. Annesinin yemekleri yalın ve basit olurdu.

Olympias da kendi sedirine uzanıp bir tas çorba aldı.

"Söyle bakalım, babanın tahtında otururken kendini nasıl hissediyorsun?" dedi, birkaç kaşık çorba içtikten sonra.

"Başka bir iskemlede oturmaktan farkı yok," dedi oğlu rahatlıkla.

"Sorumu anlamamazlıktan gelme!" dedi Olympias onu kışkırtarak. "Ne demek istediğimi anlıyorsun."

"Biliyorum anne. Ne söylememi istiyorsun? Elimden geleni yapmaya çalışıyorum, yanlışlıklara düşmemeye, devletin işlerini dikkatle gözetmeye uğraşıyorum."

"Övgüye değer bir durum," dedi Kraliçe.

Kölelerden biri masaya içinde sebzeler ve salata bulunan bir çanak bıraktı, sonra bunu zeytinyağı, sirke ve tuzla karıştırdı.

"İskender," dedi yeniden annesi, "babanın ansızın ölebileceğini hiç düşündün mü?"

"Babam askerleriyle birlikte savaşıyor, elbette bu da olabilir."

"Ya olursa?"

Köle kız şarap sundu, boş tabakları götürüp şişte pişirilmiş turna etiyle bir çanak bezelye püresi getirdi. Prens püreyi istemediğini işaret etti.

"Özür dilerim, bezelye sevmediğini unutmuşum... Evet, bunu hiç düşündün mü?"

"Bu beni üzerdi. Babamı seviyorum."

"Ben başka bir şeyden söz ediyorum, İskender. Senin tahta geçmenden söz etmeye çalışıyorum."

"Tahta benim geçeceğimden kimsenin kuşkusu yok."

"Baban ve ben yaşadığım sürece öyle..."

"Anne, yalnızca otuz yedi yaşındasın!"

"Bunun bir anlamı yok. Felaketler herkesin başına gelir. Söylemek istediğim, kuzenin Amyntas'ın senden beş yaş büyük olduğu ve sen doğmadan tahtın vârisinin o olduğu. Birileri onu senin yerine aday gösterebilir. Kaldı ki babanın yeni... eşlerinden birinden bir oğlu daha var."

İskender omuzlarını silkti. "Arrhidaios zavallı bir aptal."

"Aptal ama gene de soylu kan taşıyor. O da sana gölge edebilir."

"Peki sence ben ne yapmalıyım?"

"Şu anda güç senin elinde ve baban uzakta. Kraliyet hazinesi de emrinde; istediğin gibi davranabilirsin. Birilerine para vermen yeter."

İskender'in yüzü allak bullak oldu. "Babam Amyntas'ın yaşamasına izin verdi, benim doğumumdan sonra bile böyle bir şey düşünmedi; benim de bana önerdiğin şeyi yapmaya niyetim yok. Asla!"

Olympias başını salladı. "Aristoteles senin aklını demokrasi düşünceleriyle doldurmuş olmalı, ama bir kral için her şey bambaşkadır. Bir kral tahta geçişini güvence altına almalıdır. Bunu anlıyor musun?"

"Artık yeter anne! Babam yaşıyor ve bunu sen de çok iyi biliyorsun; bu konu artık kapanmıştır. Günün birinde yardım istersem, senin kardeşine, Epir Kralı'na başvururum. O beni sever ve beni destekler."

"Bana kulak ver," dedi Olympias ama İskender sabırsızlanarak ayağa kalktı, annesini aceleyle yanağından öptü. "Yemek için teşekkür ederim anne. Artık gitmeliyim. İyi geceler."

Sarayın iç avlusuna indi, onu çalışma odasında bekleyen Eumenes'in yanına çıkıp Kral'a gelen mektupları gözden geçirmeden önce nöbetçileri denetledi.

"Babamdan haber var mı?" diye sordu.

"Evet, ama yeni bir durum yok. Thebailer ne tarafı tutacaklarına daha karar vermemişler."

"Amyntas bu günlerde ne yapıyor?"

Eumenes İskender'in yüzüne şaşkınlıkla baktı. "Ne demek istiyorsun?"

"Söylediğimden başka bir şey demek istemiyorum."

"Bilmem. Sanırım Lynkestides'e ava gitti."

"İyi. Döndüğü zaman ona diplomatik bir görev ver."

"Diplomatik mi? Ne tür bir görev?"

"Sen bul. Ona uygun bir iş vardır elbette, değil mi? Asya'da, Trakya'da, adalarda... Canın nerede isterse..."

Eumenes karşı çıkmaya yeltendi: "Aslına bakarsan ben..."

Ama İskender çoktan çıkmıştı bile.

Philippos'un elçileri sonbaharın ilerleyen günlerinde Thebai'ye gittiler ve tiyatroda toplanmış olan kent meclisinin önünde konuşmaya davet edildiler.

Aynı gün bizzat Demosthenes'in başkanlığındaki Atina elçileri de bir konuşma yapmıştı; çünkü meclis halkın iki öneriyi dinleyip karşılaştırmasını ve kısa sürede karar vermesini istemişti.

Philippos, Thebai'ye yapılacak önerilerin neler olabileceğini yüksek rütbeli subaylarıyla uzun uzun tartışmıştı; sonunda kararlaştırılan önerilerin reddedilemeyecek denli çekici olduklarına karar vermişti. Thebai'nin onunla birleşmesi gibi bir istekte bulunmuyordu, çünkü Amphissa'nın, kutsal savaşın açıldığı o kentin arkasında Thebai halkının bulunduğunu biliyordu. Philippos, onların tarafsızlığı ile yetinmeye razıydı. Bunun karşılığında da doyurucu ekonomik avantajlar ve topraklar sunuyordu. Önerinin reddedilmesi halinde ise dehşetli yıkımlarla tehdit ediyordu. Böyle bir öneriyi reddetmek delilik olurdu.

Makedon delegasyonunun başı Oreoslu Eudemos övgüleri, tehditleri, fidyeleri dengeleyerek sunumunu yapıp kenara çekildi.

Az sonra arkadaşı ve habercisi olan bir Thebailiyle karşılaştı. Adam onu toplantının gizlice seyredilip dinlenebileceği bir yere götürdü. Philippos'un orada olup biteni onun ağzından dinlemek isteyeceğini, ikinci kişilere güvenmeyeceğini biliyordu.

Toplantı Makedonlarla Atinalıların karşılaşmaması için kısa bir ara verdikten sonra Demosthenes'in sahneye gelmesiyle yeniden başladı.

Büyük hatibin ciddi, düşünürlere yakışır bir görünüşü vardı. Sıska bir adamdı; kırışık alnının altında da anlamlı gözleri vardı. Gençken konuşma zorluğu çektiği ve kısık bir sesinin olduğu, fırtınalı deniz kenarlarında Euripides'in dizelerini yüksek sesle okuya okuya bunları aştığı söylenirdi. Doğaçlama konuşma yeteneği olmadığı bilinirdi; bu nedenle giysisinin kıvrımları arasından yazılı kâğıtlar çıkartınca kimse şaşırmadı.

Çalışılmış olduğu pek belli bir ses tonuyla uzun bir konuşma yaptı ve Philippos'un önlenemez ilerleyişiyle anlaşmalarına sadakatsizliği konusunda örnekler verdi. Bir süre sonra, söylediklerinden kendi coştu, içinden geldiği gibi konuşmaya başladı.

"Siz Thebaililer kutsal savaşın daha öncekiler gibi bir bahane olmadığını fark etmiyor musunuz? Philippos sizin tarafsızlığınızı istiyor, çünkü niyeti özgür Yunanistan'ın güçlerini bölmek ve özgürlüğün kalelerini bir bir yıkmak. Atinalıların onunla yalnız karşı karşıya gelmesine izin verirseniz sıra size de gelir; sonunda siz de yenik düşer, canınızdan olursunuz.

Aynı biçimde Philippos'la tek başınıza karşı karşıya kalırsanız ve yenilirseniz Atina sonra kendi kendini kurtaramaz. Onun niyeti bizi bölmek, çünkü onun gücü karşısında biz bir arada olduğumuz sürece ayakta kalabiliriz.

Geçmişte aramızda pek çok çatışma ve anlaşmazlık olduğunu biliyorum, ama o zaman söz konusu olanlar özgür kentler arasındaki anlaşmazlıklardı. Bugün bir yanda bir tiran, öte yanda özgür yurttaşlar var. Thebaililer, seçim size kalmıştır!

İyi niyetimizi kanıtlamak için kara ordularımızın yönetimini size bırakıyor, biz yalnızca donanmanın kumandasını üstleniyoruz; masrafların da üçte ikisini biz üstleniyoruz."

Meclis üyeleri arasında bir uğultu yükseldi ve hatip, sözlerinin hedefini bulduğunu anladı. Bunun üzerine, riskli olduğunu, hatta hükümetinin bunu yadsıyacağını bilse de son darbeyi indirmeye karar verdi.

"Yarım yüzyıldan bu yana," dedi, "Plataia ve Tespia kentleri Boiotia'ya ait olmalarına karşın Atina ile müttefik idiler ve Atina onun bağımsızlığını her zaman için garanti etti. Şimdi, önerimizi kabul eder, bu savaşta tirana karşı bizden yana olmayı seçerseniz, bizler de bu adı geçen kentleri sizin yönetiminize vermeye, onları sizin yetkiniz altına sokmaya hazır olacağız."

Demosthenes'in coşkusu, etkili ses tonu, sesinin tınısı, konu seçimi arzulanan sonucu elde etmişti. Sustuğu zaman, yüzü ter içinde kalmıştı ama pek çok kişi ayağa kalkarak onu alkışladı, ötekiler de ona katıldı ve sonunda tüm katılanların coşkusuyla, adeta bir şenlik havası yaşandı.

Onları ikna eden, Atinalı hatibin coşkulu konuşması kadar, Philippos'un gözdağı verişi ve fidyeden söz edişinin yarattığı soğukluk olmuştu. Meclis başkanı alman kararı değerlendirdi, ardından sekreterini çağırarak bunu Make-

don elçisine iletmesini söyledi. Kral Philippos'un önerisi reddedilmişti ve elçiler ertesi gün günbatımına dek Boiotia topraklarını terk etmek zorundaydılar; yoksa tutuklanarak casus olarak yargılanacaklardı.

Philippos, yanıtı aldığı zaman bir boğa gibi öfkelendi, çünkü Thebaililerin, Kral onların sınırına dayanmışken, ona meydan okuyacak kadar deli olduklarını tahmin etmemişti; ama gene de bu karara saygı duymak zorundaydı.

Öfkesi biraz yatışınca, pelerinini dizlerine çekti ve onun buyruğunu yerine getirmekten başka bir şey yapmamış olan Oreoslu Eudemos'a teşekkür sözleri mırıldandı. Elçi o âna dek ayakta durmuş, Kral'ın sövgülerini dinlemişti. Philippos'un öfkesi yatışınca izin isteyerek kapıya yöneldi.

"Bekle," diye seslendi Philippos. "Demosthenes nasıl biri?"

Eudemos eşikte durdu ve döndü.

"Özgürlük, diye bağıran bir sinir yumağı," dedi. Ve çıktı.

Philippos üzerindeki şaşkınlığı atamadan müttefik ordular yola çıktılar. Thebaililerin ve Atinalıların hafif birlikleri tüm dağ geçitlerini tuttular; böylece düşmanın Boiotia ve Attika yönünde bir askeri girişimde bulunmasını engellemiş oldular. Hükümdar, kötü hava ve tehlikeli bir hal almış olan koşullar yüzünden kışı Pella'da geçirmeye karar verdi. Thessalia'da başında Parmenion'la Kara Klitos'un bulunduğu birlikler bırakarak saraya döndü.

İskender onu Thessalia sınırında bir muhafız alayıyla karşıladı; eve birlikte girdiler.

"Gördün mü?" dedi babası selamlaştıktan sonra. "Acele etmeye gerek kalmadı. Henüz bir girişimde bulunmadık, ama oyun açıldı."

"Evet ama her şey bize karşıt gibi görünüyor. Thebai ve Atina dostluk antlaşması yaptılar, üstelik şimdiye dek de önemli başarılar elde ettiler."

Kral, sıkıntılı bir düşünceyi savmak istercesine eliyle bir işaret yaptı ve, "Ah!" dedi. "Bırak bu başarılarıyla se-

vinsinler. Uyanışları acı olacak. Ben Atinalılarla karşı karşıya gelmek istemedim ve Thebaililere bu işe karışmamalarını söyledim. Beni saçlarımdan sürükleyerek savaşa çekiyorlar ve şimdi onlara kimin güçlü olduğunu göstermek zorundayım. Başka ölüler, başka yıkımlar olacak; bu işten tiksiniyorum, ama başka seçeneğim yok."

"Ne yapmayı düşünüyorsun?" diye sordu İskender.

"Şimdilik ilkbaharı beklemeyi. Hem sıcakta savaşmak kolay, hem de biraz düşünmekte yarar var. Unutma oğlum: Ben asla ellerimi kirletmek için savaşmam. Savaş benim için yalnızca başka araçlarla yapılmış politikadır."

Bir süre sessizce ilerlediler; Kral çevresine bakıyor, tarlalarda çalışan köylüleri seyrediyordu. Sonra ansızın soruverdi: "Sürprizim nasıldı?"

23

İskender, "Babamı anlamıyorum!" diye bağırdı. "Silah zoruyla kendimizi kabul ettirebilirdik, ama o bir Atinalı elçi ile karşılaştırılarak küçük düşmeyi göze aldı. Sonunda da alay konusu olduk. Önce saldırıp sonra pazarlık edebilirdi."

"Seninle aynı düşüncedeyim," dedi Ephestione. "Bence de bu yanlış bir davranıştı. Önce zorlu bir yumruk yiyip sonra düşünmeliydiler."

Eumenes ve Kallisthenes atlarıyla bu ikiliyi izliyorlardı: Philippos'un bir mesajını Thessalia birliğinin müttefiklerine iletmek için Pharsalos'a doğru ilerliyorlardı.

"Oysa ben onu çok iyi anlıyorum," dedi Eumenes, "Ve onaylıyorum. Biliyorsun baban gençliğinde bir yıl Thebai'de rehin kalmış ve Yunanistan'ın son yüzyıldır gördüğü en büyük strateji uzmanı Pelopidas'ın evinde yaşamış. Yunan kent-devletlerinin politik sistemine, onların harika askeri düzenlemelerine, kültürlerinin zenginliğine hayran kalmış. Yunan kültürünü Makedonya'da yaymak ve tüm Yunanları tek bir konfederasyon altında toplamak arzusu babanın o gençlik deneyiminden kaynaklanıyor."

Kallisthenes söze karışarak, "Troia Savaşı döneminde olduğu gibi," dedi. "Babanın niyeti şu: önce Yunan devletlerini bir araya getirmek, sonra Agamemnon'un bin yıl önce Kral Priamos'un imparatorluğunun üzerine yürümesi gibi, Asya'ya geçip ilerlemek."

İskender bu sözleri duyunca şöyle bir irkildi: "Bin yıl önce mi? Troia Savaşı'ndan bu yana bin yıl geçti mi?"

Kallisthenes, "Bin yıl olmasına beş yıl kaldı," dedi.

"Bu bir işaret olmalı," diye mırıldandı İskender. "Belki de bir işarettir."

"Ne demek istiyorsun?" dedi Eumenes.

"Hiçbir şey. Ama beş yıl sonra benim Troia'ya doğru yola çıkan Akhilleus ile aynı yaşta olacak olmam, gene beş yıl sonra Homeros'un dillendirdiği o destanın savaşının bininci yıldönümünün gelecek olması size de tuhaf görünmüyor mu?"

"Hayır," dedi Kallisthenes. "Tarih aradan uzun yıllar geçse de benzer olaylarla, görkemli sonuçlar doğuran benzer girişimlerle karşımıza çıkar; ama hiçbir şey aynı biçimde yinelenmez."

"Sen böyle mi düşünüyorsun?" diye sordu İskender. Ve bir an uzakta bir görünüp bir yok olan imgelere bakarcasına alnını kırıştırdı. Ephestione, elini arkadaşının omzuna uzattı. "Senin ne düşündüğünü biliyorum. Her ne karar alırsan, nereye gitmek istersen ben seni izleyeceğim. Cehennemin dibi de olsa seninle geleceğim, dünyanın öteki ucuna da."

İskender arkadaşına döndü ve gözlerinin ta içine baktı. "Biliyorum," dedi.

Ulaşmak istedikleri yere gün batarken vardılar ve İskender Makedon tahtının vârisi olarak törenle karşılandı. Sonra arkadaşlarıyla Thessalia Konfederasyonu'nun temsilcilerinin konuklar için hazırladıkları akşam yemeğine katıldı. O dönemde Philippos Thessalia Konfederasyonu'nun başkanlığı görevini, *tagos*'luğu da yürütüyordu; bu nedenle kral ve başkan olarak iki devletin yönetiminden sorumluydu.

Thessalialılar da içkiye düşkündüler, ama akşam yemeğinde Eumenes elini içkiye sürmeyerek soylu ve geniş araziler sahibi bir kişiyle bir parti at alımı konusunda pazarlıklar yaptı; adamın sarhoşluğundan yararlanarak hem kendisi, hem de Makedonya Krallığı için son derece avantajlı fiyatlar ve ödeme koşulları elde etti.

Ertesi sabah görevleri sona erince İskender arkadaşlarıyla birlikte yola koyuldu, ama bir süre gittikten sonra

giysilerini değiştirip muhafızlarıyla vedalaşarak güneye inen yola saptı.

Bu beklenmedik davranış karşısında şaşıran Eumenes, "Nereye gidiyorsun?" diye sordu.

"Ben de onunla gidiyorum," dedi Ephestione.

"İyi ama nereye?"

"Aiolis'e," dedi İskender.

Kallisthenes hiç istifini bozmadan, "Troia Savaşı için Akhaların yola çıktıkları liman," dedi.

"Aiolis mi? Siz deli misiniz? Aiolis Boiotia'da, düşman topraklarında."

"Ama ben orayı görmek istiyorum ve göreceğim," dedi Prens. "Kimse bizim farkımıza varmayacak."

"Yineliyorum, siz delisiniz," diye ayak diredi Eumenes. "Sizi elbette fark edeceklerdir: Konuşursanız aksanınız sizi ele verecektir, konuşmazsanız da neden konuşmadığınızı merak edeceklerdir. Kaldı ki senin tasvirlerin tüm kentlere dağıtıldı. Ya yakalanırsan, bu işin nasıl sonuçlar doğuracağını düşünebiliyor musun? Baban ödünler vermek zorunda kalacak, tasarılarından vazgeçecek, ona yitirilmiş bir savaş gibi gelecek fidye ödeyecek. Hayır, ben bu çılgınlığın bir parçası olmak istemiyorum. Ben sizin konuştuğunuzu bile duymamış olayım, hatta sizi görmedim bile; gün ağarmadan sessizce yola çıktınız."

"Anlaştık," dedi İskender. "Sen kaygılanma. Boiotia topraklarında birkaç yüz stadyon gideceğiz. İki günde gidip döneriz. Bizi durdurmak isteyen olursa, Delphoi orakline danışmaya giden hacılar olduğumuzu söyleriz."

"Boiotia'da mı? İyi ama Delphoi Phokis'te."

"Biz de yolumuzu yitirdiğimizi söyleriz!" diye bağırdı atını şaha kaldıran Ephestione.

Kallisthenes yol arkadaşlarının bir birine, bir ötekine bakıyor, ne karar alacağını bilemiyordu.

"Senin niyetin nedir?" diye sordu Eumenes.

"Ben mi? Aslında İskender'e olan sevgim onu izlemem gerektiğini söylüyor, ama temkinli yanım da ağır basıyor..."

"Anladım," diye kestirip attı Eumenes. "Durun! Zeus sizi yaksın, durun!" İki arkadaş donup kaldılar. "En azın-

dan benim Makedon aksanım yok ve istersem kendimi bir Boiotialı olarak bile yutturabilirim."

"Ah, bundan hiç kuşkum yok," diye güldü Ephestione.

"Gül, gül sen!" diye homurdandı Eumenes atını mahmuzlarken. "Kral Philippos burada olsaydı, kırbacını nasıl şaklatacağını bilirdi. Haydi, yürüyün, yola çıkalım."

İskender, "Ya Kallisthenes?" diye sordu.

"Geliyor, geliyor," dedi Eumenes. "Tek başına nereye gideceğini sanıyorsun?"

Thermopyller'i ertesi gün geçtiler ve İskender yüz kırk yıl önce Pers işgalcilerle savaşırken şehit düşen Spartalı askerlerin gömütlüğünü ziyaret etti. O dehşetli ve zor günleri anlatan Lakonik (Sparta) lehçeyle yazılmış kitabeyi okuyup denizden gelen rüzgârın sesine kulak verdi.

"Şu insan yazgısı ne kadar da gelip geçici, uçucu!" dedi hüzünle. "Yalnız şu birkaç satır bile yeryüzünü sarsan ve Homeros'un bir destan yazmasını hak edecek bir çarpışmanın dehşetini yansıtmaya yetiyor. Oysa şimdi her şey ne denli sessiz."

Lokris ve Phokis'i birkaç gün içerisinde, hiçbir zorlukla karşılaşmadan geçip deniz kıyısında Boiotia'ya girdiler. Euboia Adası karşılarındaydı; öğle güneşiyle yıkanmakta, Euripos Kanalı'nın suları ışıl ışıl parlamaktaydı. Bir düzine üçsıra kürekliden oluşan küçük bir donanma denize açılmaktaydı ve rüzgârla şişmiş yelkenlerinde Atina baykuşunun imgesi seçiliyordu.

"Şu gemidekiler kıyıda kimlerin durduğunu ve onları seyrettiğini bir bilselerdi..." diye mırıldandı Eumenes.

"Haydi gidelim," dedi Kallisthenes. "Şu yolculuğu olabildiğince çabuk tamamlayalım. Yaklaştık sayılır." Ama içten içe İskender'in onlardan daha tehlikeli bir şeyler isteyeceğinden korkuyordu.

Bir tepeye tırmandıklarında, ufak Aiolis Koyu ansızın karşılarında beliriverdi. Euboia'nın karşı kıyısında, Khalkis kenti hayal meyal görünüyordu. Denizin rengi lacivertti; meşeler ve pırnallar deniz kenarına kadar uzanan yamaçları yeşile boyamıştı; denizle aralarında böğürtlen çalıları, bir sıra çakıl taşı ve kumdan başka bir şey yoktu.

Akhaların bin gemisinin yol aldığı denizde şimdi yalnızca bir balıkçı sandalı vardı.

Dört genç atlarından inip gerçekte binlerce Hellen koyundan hiç farklı olmayan, ama gene de onlara bambaşka görünen bu yerleri sessizlik içerisinde seyrettiler. O anda İskender, babasının küçüklüğünde onu Pella'daki sarayın balkonunda kucağına alıp uzak ve uçsuz bucaksız Asya'yı anlatışını anımsadı.

"Bin gemi buraya sığmaz ki!" dedi Ephestione sessizliğin büyüsünü bozarak.

"Öyle," dedi Kallisthenes, "ama ozana göre daha az olamazdı. Bir ozan olayları aynen yaşandığı gibi dile getirmez; o yüzyıllar sonra kahramanların heyecanlarını ve tutkularını yeniden yaşatmayı amaçlar."

İskender, duyguyla yaşaran gözlerini ona çevirdi. "Bugün, Homeros gibi büyük bir ozana esin kaynağı olabilecek insanlar var mıdır acaba?" diye sordu.

"Kahramanları yaratanlar ozanlardır İskender," dedi Kallisthenes, "tersi değil. Ve ozanlar yalnızca deniz, gökyüzü ve yeryüzü arasında barış varsa doğarlar."

Thessalia'ya döndüklerinde, dört bir yanda onları aramakta olan kraliyet muhafızlarından bir birlikle karşılaştılar. Eumenes yolda rahatsızlandığını ve arkadaşlarının onu yalnız bırakmak istemediklerini anlatmak zorunda kaldı; bu bahaneye inanan çıkmadı. Ama İskender arkadaşlarının, Eumenes ve Kallisthenes gibi korkanların bile onu izlemeye hazır olduklarını öğrenmişti. Aynı zamanda Kampaspe'den ayrı kalmanın ona zor geldiğini anlamıştı; şimdi kandillerin simli ışığında yatağa uzanmış onu bekleyen kıza kavuşmak için can atıyordu.

Ne yazık ki saraya dönme fırsatı bulamadılar, çünkü bu arada durum değişmiş, Kral orduyu harekete geçirmiş, geçitleri tutmak için Phokis'e doğru inmeye başlamıştı. Rakiplerden hiçbiri bilgece davranamamış, söz gene silahlara düşmüştü.

İskender aynı akşam babasının çadırına çağrıldı. Kral Thessalia'daki görevinden dönerken neden geciktiğini ona sormadı. Masaya serdiği haritayı gösterip şöyle dedi:

"Atinalı Komutan Karethes on bin paralı askeriyle Kithinion ve Amphissa arasındaki yolda bekliyor, ama bizim şu anda burada olduğumuzu bilmiyor. Sen bu mevkiyi tut, ne olursa olsun buradan ayrılma! Bütün gece yürüyeceğim ve sabah onu uyandıracağım. Karethes'i ortadan kaldırır kaldırmaz buradan, Krisa Ovası'ndan geçeceğim; Atinalılarla Thebailileri geçitlerden temizleyeceğim. Tuttukları yerleri ister istemez terk edip Boiotia'daki ilk noktalarına gerileyecekler." Bunu söylerken haritada düşmanının çekileceği yeri işaret ediyordu. "Sen süvarilerini alıp orada benim ordumla buluşacaksın: Khaironeia'da!"

24

Philippos'un birlikleri, Karethes'in paralı askerlerden oluşan ordusuna tanyeri ağarırken beklenmedik bir biçimde saldırdı ve onları kırıp geçirdi; ayakta kalabilen askerler ise süvariler tarafından öldürüldü. Kral Amphissa'ya ilerleyeceği yerde söylediği gibi geri dönerek geçitleri denetim altında tutan Atinalılarla Thebaililerin üzerine yürüdü; bu askerler de çekilmekten başka bir yolları olmadığını anlayarak geriliediler.

İskender üç gün sonra babasının Khaironeia Ovası'nda yirmi beş bin piyade ve beş bin süvariyle savaş düzeni aldığını, zaman yitirmeden onlarla buluşması gerektiğini haber aldı. Kamp yerini toplama işini kölelere bıraktı ve gün doğmadan hareket borazanlarını çaldırdı. Atları yormamak için sabah serinliğinde yol almak istiyordu.

Meşalelerin ışığında Uç Birliği'ni denetleyip Bukefalos'a bindi; kendi birliklerinin kumandasını üstlenmiş arkadaşları mızraklarını kaldırarak onu selamladılar. Hepsi silahlanmıştı ve yola çıkmaya hazırdı, ama bazılarının gece gözünü yummamış olduğu belliydi. Bu onların ilk savaş deneyimi olacaktı.

"Erkekler, unutmayın!" diye bağırdı İskender. "*Phalanks* örs, süvariler çekiç ve Uç Birliği... çekicin başıdır!" Sonra Bukefalos'u sağdaki ilk birliği yöneten Ptolemaios'a doğru sürerek ona parolayı söyledi: "*Phobos kái Deimos.*"

"Savaş tanrısının atları," diye yineledi Ptolemaios. "Hiçbir parola duruma bundan uygun olamazdı." Ardından,

ağızdan ağıza aktarılmak üere, parolayı sağındaki ilk süvariye iletti.

İskender borazancıya işaret etti; hareket işareti çalınınca tüm birlik yürüyüşe geçti. İskender en önde ilerliyordu, hemen arkasından Ephestione ile ötekiler geliyordu. Ptolemaios'un bölüğü en arkadaydı.

Gün doğmadan Krisa'yı aştılar ve güneş yükselirken Makedon ordusunun mızrakları *sarissa*'ların buğday tarlasındaki başaklar gibi parladığını gördüler.

Onları uzaktan gören Philippos atını mahmuzlayarak, oğlunu karşılamaya gitti. "Merhaba oğlum!" derken, bir eliyle oğlunun omzuna vurdu. "Her şey tahmin ettiğim gibi oldu. İşte orada bizi bekliyorlar. Adamlarını sol kanada yerleştir, sonra benim yanıma gel. Parmenion ve Kara ile savaş planını hazırladık; toparlamak için de seni bekledik. Tam zamanında geldin. Kendini nasıl hissediyorsun?"

"Merhaba baba. Kendimi çok iyi hissediyorum ve bir dakika sonra senin yanında olacağım."

Bunu söyledikten sonra birliğini alıp sol kanattaki yerlerine yerleştirdi. Ephestione eliyle tepeleri göstererek haykırdı: "Ah, göklerin tanrıları, şuraya bak! Baban bizi Thebaililerin Kutsal Taburu'nun karşısına yerleştirmiş. Şu tepede kan rengi pelerin ve *khiton* giymiş askerleri görüyor musun? İskender, onlar gerçekten çetin cevizdir ve şimdiye dek onları alt eden olmamıştır."

"Görüyorum Ephestione. Biz onları alt edeceğiz. Adamlarını üç saf halinde diz. Dalga dalga saldıracağız onlara."

"Ulu Zeus!" diye bağırdı Seleukos. "Onlara neden Kutsal Tabur dendiğini biliyor musunuz? Çünkü her biri bir arkadaşına kutsal bir yeminle, ölene dek onu bırakmama yeminiyle bağlanmıştır."

"Öyledir," diye onayladı Perdikkas. "Ve söylentilere göre askerlerin hepsi birbirinin sevgilisiymiş; bu nedenle de daha güçlü bir sevgiyle birbirlerine bağlıymışlar."

"Bu onları bizim darbelerimizden koruyamayacaktır," dedi İskender. "Ben dönene dek yerinizden kımıldamayın."

Atını mahmuzlayıp orduyu bütünüyle görebilmek için bir yükseltiye çıkmış olan Philippos, Parmenion ve Ka-

ra'nın yanına gitti. Karşılarında, sağda Khaironeia Akropolisi ve tapınakları görünüyordu.

Merkezde ve solda, ovaya hâkim bir dizi tepeye önce Atinalılar, sonra Thebaililer dizilmişlerdi. Kalkanları, beyaz bulutların gelip geçtiği bu ilkyaz göğünde yükselen güneşle parlıyordu. En sağda ise Thebaililerin Kutsal Taburu koyu renkli bir leke gibi göze çarpıyordu.

Philippos kendi sağ yanına iki 'kalkancı' birliğini dizmişti; bunlar üç gün önce Karethes'in ordusunu yerle bir eden saldırı birlikleriydi ve doğrudan onun kumandasındaydılar. Adlarını, bakır ve gümüş Argos yıldızıyla süslü kalkanlarından alıyorlardı.

Merkezde Parmenion ve Kara'nın yönetiminde on iki *phalanks* taburu beş sıra halinde dizilmişti; uzun mu uzun, hafif yan yatık duran mızrakları sivri uçlu ağaçların oluşturduğu bir orman gibiydi. Solda ise İskender'in Uç Birliği ile sona eren safları, *hetairoi*'lerin süvarileri oluşturuyordu.

"İlk önce ben saldıracağım," dedi Philippos; "Atinalıları oyalayacağım. Sonra gerilemeye başlayacağım ve onlar peşimden gelirlerse Parmenion, sen *phalanks*'ların bir taburunu araya sokacak ve düşmanı ikiye böleceksin, sonra da öteki altı taburunu onların üstüne saldırtacaksın. Kara ise ordunun geri kalanıyla seni izleyecek.

İskender, o zaman sıra sana gelecek: Süvarilerini Thebaililerin sağ kanadına doğru süreceksin ve Uç Birliğinle Kutsal Tabur'a saldıracaksın. Çökertebilirsen, sonra ne yapacağını biliyorsun."

"Çok iyi biliyorum baba: *Phalanks* örstür, süvari çekiç."

Philippos oğlunu göğsüne bastırdı, bir an için Kraliçe'nin loş odasında yeni doğmuş bebeğini göğsüne bastırdığı anı yeniden yaşadı. "Dikkatli ol, evladım. Çarpışma sırasında her yandan darbe yağar," dedi.

"Dikkatli olacağım baba," dedi İskender. Sonra Bukefalos'un sırtına atlayıp savaş düzenine girmiş tüm ordunun önünden geçerek kendi birliğini denetledi. Philippos uzaktan bakışlarıyla onu izledi, sonra yaverine dönüp, "Kalkanım," dedi.

"Ama efendim..."

"Kalkanım," diye yineledi Kral.

Yaveri, Argos yıldızı altından olan kraliyet kalkanını Philippos'un koluna taktı.

Tepelerin doruğundan bir borazan sesi yankılandı; hemen sonra rüzgâr vadiye flütlerin tüyler ürpertici sesini taşıdı. Davullar da savaş adımlarıyla yürüyen askerlere tempo tutuyordu. En önden yürüyen birlik güneşin ışığını bin bir alev dilimine bölüyor, zırhlı piyadelerin ağır demir adımları vadide tuhaf yankılar uyandırıyordu.

Uç Birliği şimdiden üçgen biçiminde dizilmişti, İskender de öteki askerlerin önünde yerini almıştı; gözlerini düşman ordunun sağ kanadındaki yenilmek bilmez Kutsal Tabur'a dikmişti. Bukefalos ise huzursuzlanıyor, nallarıyla toprağı eşeliyor, kuyruğu ile sağrılarını dövüyordu.

Süvarilerden biri saldırı işaretini vermek üzere olan Philippos'a yanaştı: "Efendim," dedi yere atlarken, "Demosthenes Atinalıların ağır piyadeleriyle savaş alanında."

"Öldürülmemesini istiyorum," dedi kral. "Buyruğumu askerlerin arasında dolaştır."

Sonra arkasını döndü ve 'kalkanlılar'ına baktı; tolgalarının göz deliğinden görülen gözleri düşmana kilitlenmişti ve yüzleri ter içindeydi. Şimdi, her birinin ölüme yakından baktığı, sağ kalabilme arzusunun tüm öteki duygulardan baskın olduğu bir andı. Onları kaygıyla kıvranmaktan kurtarmanın ve saldırıya geçirmenin zamanı gelmişti.

Philippos kılıcını kaldırdı, savaş narası attı ve adamları vahşi hayvanlar gibi bağırarak, yüreklerinden her korkuyu söküp atarak, yalnızca kalabalığın içine dalıp çarpışma öfkesi içinde her şeyi, hatta kendilerini de unutarak ileri atıldılar.

Subaylar adımlarını ve sıraları bozmamaları, düşmana birlik içinde saldırmaları için bağırırken onlar koşarak ilerliyorlardı.

Artık pek az zaman kalmıştı, Atinalılar adım adıma, kılıç kılıca, mızraklarını ileri uzatmışlar, flütlerin tiz seslerine, davulların gümbürtüsüne uyarak, naralar atarak ilerliyorlardı:

Alalalài!

Askerlerin birbirlerine girişmeleriyle doğan gümbürtü tüm vadide bir bronz gök gürültüsü olarak patladı, tepelerin yamaçlarına çarptı, birbirini yok etmeye çalışan yirmi bin erkeğin öfkesiyle yükselen naralarla gökyüzünü deldi.

Altın Argos yıldızıyla öteki askerlerden ayrılan Philippos gemlenemez bir hırsla ön safta savaşıyordu; kılıcını ve kalkanını savururken iki yanında kızıl saçları, kıllı bedenleri ve yüzlerini, kollarını, göğüslerini kaplayan dövmeleriyle dikkat çeken dev gibi Trakyalı askerler onu koruyorlardı.

Atina ordusunun ilk safları saldırının şiddeti karşısında bir süre sendeledi, ama bir şahin çığlığı gibi tiz ve yürek parçalayıcı ses onları yüreklendirerek coşturdu: Flütlerin ve davulların sesini bastıran bu naralar Demosthenes'e aitti. "Atinalı erkekler, cesaret! Dövüşün erkekler! Özgürlüğünüz, eşleriniz ve oğullarınız için savaşın! Tiranı bu topraklardan kovun!"

Çarpışmanın şiddeti daha da artınca her iki ordudan da askerler yere düşmeye başladılar, ama Philippos savaş kazanılana dek kimsenin durup ölü soymaya kalkmaması için buyruk vermişti. Her iki ordu da saldırmak ve yaralamaktan başka bir şey düşünmüyordu.

Birinci sırada yer alan piyadelerin kalkanları artık kanla kaplanmıştı; kan damlaları toprağa damlıyor, can çekişen bedenler zaten kaygan topraklarda sürükleniyor, bir kişi yere düşer düşmez, ikinci sıradaki bir arkadaşı onun yerini alarak dövüşmeyi sürdürüyordu.

Philippos'un beklenmedik bir işaretiyle borazancıbaşı bir işaret verdi ve 'kalkanlılar'ın iki taburu birden ölüleriyle yaralılarını yerde bırakarak gerilemeye başladı. Yavaş yavaş, kalkanlarını yüzlerinde tutarak, mızrak ve kılıçlarıyla darbe üstüne darbe indirmeye devam ediyorlardı.

Düşmanın gerilediğini gören ve onlara göre daha uygun bir konumda bulunan Atinalı askerler güçlerini iki katına çıkarttılar, naralarıyla birbirlerini coşturdular. İkinci ve üçüncü sıradaki askerler ise kalkanlarıyla öndeki arkadaşlarını ileriye itiyorlardı.

Philippos'un saldırmadan önce verdiği buyruğa uyarak 'kalkanlılar'ın sırası gerileyerek solda yüz adım geride

yükselen kayalık bir yükseltiye vardılar, arkalarını dönüp koşarak kaçmaya başladılar.

O anda savaşın hızına kendini kaptırmış, naralarla, kan kokusuyla ve silahların şakırtısıyla sarhoş olan, üstelik zaferi pek yakın sanan Atinalılar, onları tamamen yok etmek için düşmanlarının peşinden koşmaya başladılar. Komutanları Stratokles, onları savaş düzeninde tutabilmek için soluğu yettiğince bağırıyor, düşmanı Makedonya'ya dek kovalamalarını söylüyordu.

O sırada soldan başka borazanlar çaldı ve iki at arabasının arasına asılmış olan olağanüstü büyüklükte bir davul gök gümbürtüsüne benzeyen sesini vadide duyurdu; yer gök inledi. Parmenion bir işaret verince *phalanks*'ların on iki taburu birden aynı adımla ve enlemesine yayılarak ilerlemeye başladılar.

Bu görüntü karşısında Thebaililer de tek sıra halinde ve dişbudak ağacından yapılmış ağır mızraklarını öne uzatmış olarak atıldılar, ama Makedonların ilk taburu, Atinalıların 'kalkanlılar' tarafından kovalanırken dağılmış olan cephesiyle Thebaililerin sol kanadı arasına sızıverdi.

Philippos kan lekeleri içinde kalmış olan kalkanını yaverine verdi ve atına atlayarak Parmenion'un yanına gitti. General'in kaygılı gözleri onlara doğru ilerleyen ve yaşananlara aldırmadan acımasızca silahlarını doğrultmuş yürüyen Kutsal Tabur'a kilitlenmişti.

Merkezde yokuşa doğru yürüyen birinci Makedon taburu yüksekliğin avantajını kullanıyordu. Thebaililerin bir piyade bölüğü geçidi tutmaya niyetlendiğinde, *pezhetairoi*'ler kargılarını indirerek yüz yüze gelmeden düşmanı kırdılar, sonra da atlarının nal seslerini ovadan, yankılanan büyük davulun ritmine uydurarak yürüyüşe geçtiler.

Arkadan verev bir çizgi halinde öteki askerler geliyordu; üçüncü sıraya kadar hepsi *sarissa*'larını indirmişlerdi. Geri konumdaki piyadelerin silahları dik tutuluyor, askerler yürürlerken rüzgârda salınan buğday başakları gibi görünüyorlardı. Silahların tehditkâr tıngırtısı savaşçıların ağır yürüyüşüyle örtüşüyor, düşmanın kulağına uğursuz bir kehanet, bir ölüm sesi olarak ulaşıyordu.

Kral, General Parmenion'a, "Şimdi!" dedi. Ve Parmenion parlatılmış kalkanıyla İskender'e üç yansımalı bir işaret göndererek süvarilerin ve Uç Birliği'nin harekete geçmesinin zamanının geldiğini bildirdi.

Prens mızrağını havaya kaldırarak haykırdı: "Üç dalga istiyorum erkekler!" Ve sonra sesini daha da yükselterek "*Phokis kái Deimos!*" diye bağırdı. Sonra da topuklarıyla Bukefalos'a vurdu. Aygır dörtnala koşmaya başlayarak çığlık ve ölüm dolu ovayı aşmaya başladı. At, bir cehennem zebanisi gibi kapkara, süvarisi gözler kamaştıran zırhı içinde ışıl ışıldı, tolgasının yüksek tepeliği rüzgârda dalgalanıyordu.

Uç Birliği'nin tüm askerleri bir bütün olarak onun arkasından geliyordu; Bukefalos'un kişnemeleriyle coşan atlar süvarilerinin topuklarıyla hızlanıyor, borazanların sesiyle coşuyordu.

Kutsal Tabur safları sıklaştırdı ve erkekler mızraklarını bu öfkeli kalabalığı durdurabilmek için toprağa gömdü; ama İskender'in birliğinin birinci dalgası erim noktasına gelince onları ok yağmuruna tuttuktan hemen sonra bir manevrayla döndü. Sonra ikinci ve üçüncü dalga askerler gelip aynı şeyi yaptılar. Thebaili askerlerin pek çoğu düşman oklarıyla dolu kalkanlarını terk etmek ve korunmasız savaşmak zorunda kaldılar. Bunun üzerine İskender birliğine üçgen biçimini almalarını buyurarak hepsinin başına geçti. Bukefalos'u Kutsal Tabur'un içlerine sürükledi, mızrağını dört bir yana salladı; sonra kalkanını da atıp kılıcıyla dövüşmeye başladı.

Yanından ayrılmayan Ephestione, kalkanını onu korumak için kaldırıyordu.

Kutsal Tabur'un savaşçıları savaş alanına terk ettikleri her askerden sonra birbirlerine sokuluyorlar, yarasını onaran bir beden gibi kalkanlarıyla bir set oluşturuyorlar, bitmek bilmeyen bir enerjiyle darbe üstüne darbe vuruyorlar, sonsuz bir hırsla çarpışıyorlardı.

İskender geriledi ve Ephestione'yi çağırdı: "Seninkileri şu yana götür, bir gedik aç ve Thebaililerin merkezini arkadan sar. Kutsal Tabur'u bana bırak!"

Ephestione bu buyruk üzerine Seleukos, Perdikkas, Philotas, Lysimakhos, Krateros ve Leonnatos ile ilerledi, süvarileri Kutsal Tabur ve Thebaililerin geri kalan birlikleri arasına soktu. Sonra İskender'in önünde geçit yaptıkları gün olduğu gibi geniş bir dönüş yapıp düşmanı arkadan sararak onları akın akın yaklaşan *phalanks*'ların sivri mızraklarına doğru ittiler.

Kutsal Tabur'un savaşçıları Uç Birliği'nden aldıkları sürekli darbelere umutsuz bir cesaretle karşılık verdiler, ama son adama kadar birer birer düştüler ve onları birbirlerine bağlayan, gerilememe, asla arkalarını dönmeme yeminine son adam düşene dek sadık kaldılar.

Güneş gökyüzünün tepesine varmadan çarpışma kazanılmıştı. İskender zırhı kan içinde, kılıcı elinde, Parmenion'un karşısına çıktı. Bukefalos'un göğsü ve sağrıları da kıpkırmızıydı. "Kutsal Tabur artık yok!" dedi.

"Tüm cephede zafer bizim!" dedi Parmenion.

İskender, "Kral nerede?" diye sordu.

Parmenion, çarpışma nedeniyle hâlâ toz duman içinde olan ovaya doğru baktı; cesetlerin ortasında, topallayarak, kendinden geçmişçesine tek başına dans eden bir adamı gösterdi: "İşte orada," dedi.

25

Bu savaşta iki bin Atinalı asker öldü, pek çoğu esir alındı. Bunlar arasında yarası hâlâ kanayan ve zırhı sırtında olan hatip Demades de vardı. Demosthenes, Plataia ve Levadia'ya doğru uzanan geçitlerden kaçarak kurtulmuştu.

En büyük kitlesel kaybı Thebaililerle onların merkezde konuşlanan müttefikleri Akhalar vermişti. İskender'in askerleri Kutsal Tabur'u yok ettikten sonra onları arkadan sarmış, *phalanks*'ların mızraklarına iterek bir kıyıma yol açmışlardı.

Philippos öfkesini kendisine ihanet ettiklerine inandığı Thebaililerin üstüne kusmuştu. Tutsakları köle olarak sattı ve gömülmeleri için cesetlerini teslim etmeyi reddetti. Onu uyaran İskender oldu.

Kral'ın öfkesi biraz olsun dindiğinde, "Baba, sen bana, insanın elinden geldiğince cömert ve yüce gönüllü olması gerektiğini söylemiştin," dedi. "Akhilleus da Hektor'un cesedini ona yalvaran yaşlı Kral Priamos'a teslim etmişti. Bu insanlar da aslanlar gibi dövüştüler ve kentleri için canlarını verdiler. Saygı görmeyi hak ediyorlar. Kaldı ki, bu ölüleri vermeyerek ne kazanacaksın?"

Philippos yanıt vermedi, ama oğlunun sözlerinin bir kıvılcım yaktığı belliydi.

"Ayrıca burada seninle konuşmak isteyen Atinalı bir subay var."

"Şimdi olmaz!" diye kükredi Philippos.

"Onunla konuşmayı kabul etmezsen, yarasını sardırmayarak kendini ölüme terk edeceğini söylüyor."

"Pek iyi olur. Bir tanesi eksilir."

"Nasıl istersen. Onunla ben ilgilenirim."

Sonra babasının yanından ayrılarak iki 'kalkanlı' askerini çağırdı. "Şu adamı benim çadırıma getirin, bir de cerrah çağırın."

Askerler emri yerine getirdi. Atinalı soyulup temizlenerek yelken bezinden bir yatağa yatırıldı.

Az sonra askerlerden biri geri geldi, "İskender, cerrahların tümü bizim askerlerimizle ilgileniyorlar ve ağır yaralı olanları kurtarmaya çalışıyorlar, ama sen emredersen, gene de onları bırakıp gelecekler."

"Önemi yok," dedi Prens. "Onunla ben kendim ilgilenirim. Bana iğne, iplik, şiş getirin, su kaynatın, bir de temiz sargı bezi bulun." Adamlar şaşkınlıkla prenslerine baktılar, yaralı asker ise hepsinden şaşkındı.

"Benimle yetinmelisin," dedi İskender. "Bir düşmanı kurtarmak için Makedon askerimi feda edemem."

O anda çadıra giren Kallisthenes, Prens'in önüne önlük takmış, ellerini yıkadığını gördü.

"Ne oluyor?"

"Bu da aramızda kalacak, ama bana yardım edebilirsin. Aristoteles'in anatomi derslerini sen de benimle izledin. Yarayı şarap ve sirke ile yıka, sonra iğneye ipi geçir: Benim gözlerimin çevresi terli."

Kallisthenes titizlikle Prens'in söylediklerini yaparken, Prens yarayı incelemeye başladı. "Bana makası ver: Burası çok parçalanmış."

"Al işte."

İskender, yaralıya bakarak, "Adın ne?" diye sordu.

"Demades."

Kallisthenes'in gözleri faltaşı gibi açılmıştı; bu adın bir şey ifade etmediği belli olan İskender'in kulağına, "İyi ama bu o ünlü hatip!" diye fısıldadı.

Cerrahlığa o anda başlamış olan hekimi yarasını keserken Demades yüzünü buruşturdu. İskender sonra iğneyle ipliği aldı.

İskender o arada, "Bana Demosthenes'ten söz etsene," dedi.

"O... bir vatanseverdir," dedi Demades dişlerinin arasından, "ama düşüncelerimiz birbirinden farklıdır."

"Ne anlamda?" İskender yardımcısına döndü, "Parmağını şuraya bassana," dedi.

Yaralı, soluğunu tutarak konuşmaya çalışıyordu; "Şu anlamda ki ben Thebaililerle birlikte savaşa katılmaya karşıydım ve bunu açıkça söylüyordum," dedi. İskender ipliğin düğümünü atınca derin bir soluk verdi.

"Doğru," diye fısıldadı Kallisthenes. "Konuşma metinlerinin bazıları bende var."

"Bitirdim," dedi Prens. "Şimdi sarabiliriz." Sonra Kallisthenes'e dönerek, "Yaralıyı yarın bir hekime göster. Yara şişip iltihap toplarsa diren koymak gerekir; o zaman gerçek bir hekim ilgilense iyi olur."

Demades bez yatağın üzerinde doğrularak, "Sana nasıl teşekkür edebilirim?" diye sordu.

"Bana bunu da öğreten öğretmenim Aristoteles'e teşekkür et. Ama anladığım kadarıyla siz Atinalılar onun değerini pek bilememişsiniz."

"Bu akademinin kendi içinde yaşanan bir sorundan kaynaklanıyor. Kentin konuyla ilgisi yok."

"Beni dinle. Ordu meclisi, burada savaş alanında toplanıp sana politik bir görev yükleyebilir mi?"

"Kuramsal olarak evet. Büyük bir olasılıkla oy kullanabilecek yurttaşların büyük bölümü şu anda Atina'da değil, burada bulunuyor."

"O zaman şimdi git onlarla konuş ve Kral'la barış koşullarına ilişkin bir görüşme yapılmasını sağla."

Demades bir yandan giyinirken, şaşkınlıkla, "Bunu ciddi mi söylüyorsun?" diye sordu.

"Benim sandığımdan temiz bir giysi alabilirsin. Geri kalanını ben babamla konuşacağım. Kallisthenes de sana kalabileceğin bir yer bulacaktır."

"Sağ ol... ben..." Demades söyleyecek bir söz bulamadan İskender çadırdan çıktı.

Prens babasının çadırına girdiğinde Philippos'un Parmenion, Kara ve öteki komutanlarıyla akşam yemeğini yemekte olduğunu gördü.

"Bizimle bir lokma yer misin?" diye sordu Kral. "Yemekte keklik var."

"Burada binlerce var," dedi Parmenion. "Sabah Kopais Gölü'nden havalanıp gün boyunca buradaki ırmakta besleniyorlar."

İskender de bir tabure çekip oturdu.

Kral biraz sakinleşmiş, neşelenmeye başlamıştı.

"Söyle bakalım Parmenion, oğlumu nasıl buldun?" derken eliyle oğlunun omzuna vurdu.

"Harikaydı Philippos: Görevini en kıdemli *hetairoi* subayının yapamayacağı bir başarıyla tamamladı."

"Oğlun Philotas da büyük bir cesaretle çarpıştı General," dedi İskender.

"Pekâlâ, o Atinalı tutsağı ne yaptın?" diye sordu Kral.

"Onun kim olduğunu biliyor musun? Demades."

Philippos ayağa fırladı. "Bundan emin misin?"

"İstiyorsan Kallisthenes'e sor."

"Tanrılar aşkına, hemen bir cerrah gönder, adamın yarasıyla ilgilensin. O her zaman bizim politikamız lehine konuşan bir hatip olmuştur."

"Yarasını ben diktim bile, yoksa şu anda kanamadan ölmüş olurdu. Ona kamp içinde belli bir özgürlük verdim. Yarın sana bir barış anlaşması önerisiyle döneceğini umuyorum. Yanlış anlamadıysam, sen Atina ile savaş istemiyordun."

"Öyle. Ve bir deniz kentini ele geçirmek için denizin de efendisi olmak gerekir ki biz öyle değiliz. Bunu Perinthos ve Byzantion'da denedim. İyi önerileri olursa dinlerim, yoksa kendi önerimi sunarım. Şu etini ye de soğumasın."

Khaironeia Savaşı'nda canını kurtaranların Atina'ya dönerken yanlarında götürdükleri umutsuzluktu. Yenilgiyi anlatarak ölen ve tutsak düşenlerin sayısını dile getirdiklerinde kent ağlamalar, ağıtlarla inlemeye başladı, çünkü kent halkı sevdiklerinin ölü mü, yoksa tutsak mı olduğunu bilemiyordu.

Hâlâ bitkin ve yaralı olan Demosthenes, halkı son bir kez daha dayanışma göstermeye, Attika köylülerini surların içine sokmaya çağırdı ama yandaş toplayamadı.

Philippos tarafından gönderilen bir haberci birkaç gün sonra korumaları eşliğinde kente girerek bir barış anlaşması önerisi için kent kurulunu toplantıya çağırdı. Halkın temsilcileri bu önerinin Khaironeia'da tutsak düşen kentlilerce onaylandığını ve Demades'in imzasını taşıdığını görünce şaşırdılar.

Atinalılar açık havada, ilkyaz güneşi altında toplanmışlardı. Ulak konuşma izni aldığında şöyle dedi:

"Hâlâ Kralımız Philippos'un konuğu olan kentliniz Demades sizler için bir anlaşmanın koşullarını Kral'la görüşerek, sizlerin de olumlu bulacağınız bir anlaşma metni hazırlamıştır.

Kralımız sizin düşmanınız değildir, hatta kentinize ve yapıtlarına hayrandır. Delphoi Tanrısı'nın isteğine uyarak bu savaşı açarken aslında son derece gönülsüzdü."

Toplantıya katılanlar konuşmayı yapan habercinin beklediği tepkiyi vermediler: Hepsi koşulları öğrenmekte sabırsızlandıklarından sessizliklerini koruyorlardı. Konuşmacı ulak sözlerini sürdürdü:

"Philippos intikam peşinde değildir; Ege Denizi'ndeki adalarınızın sizde kalması gerektiğine inanmaktadır ve sizin yöneticilerinizin yüzyıllık bir dostluğa ihanet ederek Thebaililere verdiği Oropos, Thespia ve Plataia'yı size iade ediyor."

İlk sırada, kent temsilcilerinin yanında oturan Demosthenes yanındaki kişinin kulağına eğilerek fısıldadı: "Böyle yaparak Boğazlar'daki kentlerimize el koyacağını anlamıyor musunuz? O kentlerin adını anmadı bile."

"Sonuç daha da kötü olabilirdi," diye yanıtladı onu arkadaşı. "Sus da başka neler söyleyeceğini dinleyelim."

"Kral sizden tazminat ve fidye istemiyor," diyen Makedon sözlerini sürdürdü. "Tutsaklarınızı ve onurlarına layık biçimde gömülebilmeleri için şehitleri geri verecek. Bu hüzünlü görevi bizzat Kral'ın oğlu İskender üstlenecektir."

Duygu seline kapılan halk bu haberi alınca öyle mutlu oldu ki, Demosthenes partiyi yitirdiğini anladı. Philippos

onları en hassas noktalarından vurmuştu, üstelik bu merhametli davranış için Prens'i Atina'ya göndermekteydi. Bir aile için, şehit düşen evladının törenle gömülemeden akbabalarla köpeklere yem olduğunu bilmek kadar iç paralayıcı bir durum yoktu.

"Şimdi görelim bakalım bu kadar cömertliğin karşısında bizden neler istiyor?" diye mırıldandı Demosthenes.

"Bunun karşılığında Philippos'un Atinalılardan tek istediği, onların dost ve müttefik olmayı kabul etmeleridir. Tüm Yunan temsilcileriyle sonbaharda Korinthos'ta buluşarak düşmanlıklara son verecek ve kalıcı bir dostluk kuracak görüşmeler yapacaktır. Bundan sonra da şimdiye dek denenmemiş görkemli bir girişimde bulunacak, bunu Yunanlarla birlikte yapmaktan sevinç duyacaktır. Bunun anlamı Atina'nın özel donanma birliğini çözmesi ve Philippos'un şimdi kurmakta olduğu büyük panhellenik birliğe katmasıdır: Philippos yarımadanın yüzyıllardır süren iç savaşlarını sona erdirmeye ve Asya'daki Yunan kentlerini Perslerin boyunduruğundan kurtarmaya karar vermiştir."

Kenti son bir kez coşturmak için söz isteyen Demosthenes'in konuşmasına karşın öneri büyük çoğunlukla kabul edildi. Konsey, büyük hatibi incitmemek ve gönlünü almak için şehitlerin defin töreninde onun bir konuşma yapmasını istedi. Demades'in imzasını taşıyan belge, tüm hükümet temsilcileri tarafından imzalanarak Philippos'a geri gönderildi.

Kral haberi alır almaz, savaş alanında yakılmış cesetlerin kemikleri ve külleriyle yüklü araba konvoyuyla birlikte İskender'i yola çıkardı. Tutsaklar, şehit düşmüş askerlerin büyük bir bölümünün kimliğini saptamıştı; Eumenes bu bilgilerin ışığında her bir tahta kutunun üstüne şehit askerin adıyla aile adını yazdırmıştı.

Tanınmayan askerlere ait kutular en arkadaki arabalara yüklenmişti, ama hekimler bu cesetlerin niteliklerini, göz ve saç rengi gibi özelliklerini not etmişlerdi.

İyi niyetinin göstergesi olarak Philippos meçhul askerlerin tanınmalarına yardımcı olabilir düşüncesiyle, silahlarını da yanlarına koydurmuştu.

Philippos, yola çıkan oğluna sokularak, "Seni kıskanıyorum oğlum," dedi. "Dünyanın en güzel kentini görmek üzeresin."

Arkadaşları da onu yolcu etmeye geldiler.

Prens, Ephestione'ye dönerek, "Bukefalos'u sana emanet ediyorum," dedi. "Onu böyle uzun bir yolculukta yormak ve tehlikeye sokmak istemiyorum."

"Ona güzel bir kadın gibi bakacağım," dedi arkadaşı. "İçin rahat olsun. Beni asıl üzen..."

"Nedir?"

"Keşke... Kampaspe'nin bakımını da bana emanet etseydin."

"Kes sesini, rezil..." diyerek güldü İskender. Sonra da seyislerinden birinin getirdiği kara bir ata binerek hareket emri verdi.

Uzun araba konvoyu gıcırdayan tekerleklerin sesleriyle yola çıkınca Atinalı tutsaklar da kişisel eşyalarıyla satın alabildikleri yiyeceklerini koydukları çıkınlarını omuzlarına atarak yürümeye başladılar. Barış antlaşmasında üstlendiği önemli rol nedeniyle Demades'e bir at verildi.

Bu arada Thebaili şehitler hâlâ gömülmeden savaş alanının kenarına biriken ve iç paralayıcı ağıtlar yakan analarının gözleri önünde yatıyor, gündüzleri kargalar, akbabalar, geceleri de başıboş köpekler ve geceleri ortaya çıkan yabanıl hayvanlar tarafından parçalanıyorlardı. Bazı anneler de Khaironeia surlarının içinde Philippos'un en feci biçimde ölmesi için kara büyüler yapmakla meşguldüler.

Ama o âna dek ne yalvarmalar, ne lanet okumalar işe yaramıştı: Kral kendisine ihanet ettiğine inandığı bu yenik düşmanının ölülerini ailelerine teslim etmeme konusunda inat etmişti.

Sonunda kendi başlarına da aynı şeyin gelebileceğinden korkan arkadaşlarının ısrarlarına yenik düşen Kral onların sözünü dinledi.

Thebaililer yas giysileriyle kentten çıkıp ağıtlar eşliğinde büyük bir çukur kazdılar ve savaş alanından topladıkları oğullarının cesetlerinin kalıntılarını buraya gömdüler. Mezarın üstüne bir tümülüs inşa ettiler; önüne de sa-

vaşçılarının cesaretini simgelemesi için büyük bir aslan heykeli diktiler.

Sonunda onlarla da bir barış imzalandı, ama Thebaililer Akropolis üzerinde Makedon egemenliğini ve Boiotia birliğinden çıkarak Philippos'un panhellenik birliğine katılmayı kabul etmek zorunda kaldılar.

İskender Atina'da en saygın konuğa yaraşır törenlerle karşılandı. Üstlenmiş olduğu bu hüzünlü ve merhametli görev ve tutsaklara davranışındaki yüce gönüllülük nedeniyle kent konseyi alana bir heykelinin yerleştirilmesine karar verdi. Bu nedenle Prens, Lysippos'tan başkasına poz vermeme kararı almış olmasına karşın büyük Atinalı yontucu Prothegenes'in karşısında da poz verdi.

Demosthenes yenilgiye karşın kentlilerince hâlâ çok seviliyordu. Bu görüşmeler sırasında üzülmemesi ve iki tarafın da küçük düşmemesi için Trezene kenti karşısındaki Kalauria Adası'na gönderilmişti.

İskender durumu anlayarak ona ilişkin bir şey sormadı. Resmi görevleri sona erer ermez Aristoteles'in ona bazı anıtların resmini göstererek anlattığı Akropolis'i görmek istedi.

Fırtınalı bir gecenin sabahında Akropolis'e tırmanan İskender renklerin parıltısı, heykellerin ve resimlerin güzelliği karşısında gözlerinin kamaştığını, dilinin tutulduğunu hissetti. Parthenon geniş düzlüğün ortasında görkemle yükseliyor, Phidias'ın yapıtı olan ve Athena'nın Zeus'un alnından doğuşunu temsil eden yontular grubuyla bezeli alınlıkla taçlanıyordu. Heykeller gerçekten olağanüstü büyüklükteydi; duruşları da çatının saçağının eğimini izliyordu; ortada ayakta duranlar önemli kahramanlardı, yanlara doğru heykeller diz çökmüş ya da uzanmışlardı.

Hepsi canlı renklerle boyanmış, bazı bölümleri bronz ve altın parçalarla bezenmişti. Tapınağın yanında, giriş merdivenlerinin solunda Phidias'ın bir başka heykeli vardı. Altın uçlu bir mızrak tutan tanrıça heykeli, Atinalı denizcilerin kentlerinin limanına girerken ilk gördükleri parıltı olurdu.

Ama en büyük beklentisi, tapınağın içinde yer alan ve gene Phidias'ın dehasının ürünü olan dinsel heykeli görmekti.

İskender tanrıların mekânı olan bu kutsal ortama duyduğu saygıyla sessiz adımlarla içeriye girdi, çocukluğundan beri dinlediği altın ve fildişi güzellikle karşı karşıya geldi.

İçerideki hava rahiplerin tanrıça onuruna aralıksız yaktıkları tütsüler nedeniyle pek ağırdı; ayrıca tapınak oldukça loş olduğundan çatıyı ayakta tutan çift sıra sütunun arkasında yükselen heykelin altın ve fildişi oymaları daha da göz alıcı biçimde parlıyordu.

Tanrıça heykelinin ayaklarına dek uzanan *peplos*'u, tolgası, mızrağı ve kalkanı saf altındandı; yüzü, kolları ve ayakları ise ten rengine uygun fildişinden oyulmuştu. Tanrıçanın maviye çalan yeşil gözlerini yansıtabilmek için sedef ve turkuvaz kullanılmıştı.

Tolgasının tepesinde kırmızıya boyanmış üç yükselti vardı; iki yandaki iki pegasus tarafından, ortadaki ise bir sfenks tarafından ayakta tutuluyordu. Tanrıçanın sağ elinde Kanatlı Zafer'in bir imgesi vardı. Prens'e bu heykelin gerçek insan boyutlarında olduğu söylenmişti. Böyle olunca Tanrıça Athena heykelinin otuz beş ayak uzunluğunda olduğu düşünülebilirdi.

İskender bu mucizevi güzelliği izlerken böyle bir heykeli yaratan kentin gücünü ve şanını geçirdi aklından. Tiyatrolar, tapınaklar inşa eden, bronzu eritip mermeri oyan, inanılmaz güzellikte freskler yaratan bu insanların yüceliğini düşündü. Denizlere egemen olan cesur denizcileri, gerçeklerini o uzak ve pırıltılı limanlara dek ileten filozofları, tragedyaları ile binlerce kişiyi duygulandıran ozanları düşündü.

Hayranlık ve mutluluk duygularıyla sarsılan İskender, Philippos'un aksak ayağıyla Khaironeia'da ölüler arasında kendisinden geçmişçesine dans edişini anımsadığında utançtan kızardı.

26

İskender, Akropolis'in eteklerinde bulunan Dionysos Tiyatrosu'nu, büyük alanın kentin tüm anılarını barındıran yapılarını ve anıtlarını ziyaret etti. Ama Polignotos'un resimlediği ve Pers savaşlarını dile getiren fresklerin yer aldığı 'Süslü Revak'ın karşısında gerçek anlamda kendinden geçti.

Marathone Savaşı'na ilişkin kahramanlık destanları, zafer haberini getiren atlet Pheidippides'in koşarak Atina'ya girmesi ve yorgunluktan yere yıkılması da burada fresklerle anlatılmıştı.

Daha ötede İkinci Pers Savaşı'nın çarpışmaları resmedilmişti. Kentlerini terk etmek zorunda kalarak Salamis Adası'na çekilen Atinalıların buradan ağlayarak Akropolisleriyle tapınaklarının yakılışını seyretmeleri görülüyordu. Fresklerde anlatılan konulardan biri de Atina donanmasının Pers donanmasını bozguna uğrattığı Salamis Deniz Savaşı'ydı; Büyük Kral'ın kara bulutlar ve dalgalar arasında dehşetle kaçışı da seyredilebiliyordu.

İskender bu harikalar ortamından, insan dehasının en ileri kanıtlarını verdiği bu mücevher kutusundan ayrılmak istemiyordu, ama görevi ve babasının Pella'dan göndermeyi sürdürdüğü mesajlar nedeniyle evine dönmek zorundaydı.

Annesi Olympias da ona pek çok kez yazmış, Khaironeia Savaşı'ndaki başarısını kutlamış ve özlemini dile getirmişti. Nedeni pek açıklanmayan bu ısrarda İskender derin bir huzursuzluk, itiraf edilemeyen bir rahatsızlık hisse-

diyor, annesini tanıdığı kadarıyla bunun yeni, acı verici bir gelişmeden kaynaklandığını tahmin ediyordu.

Böylece yaz başlarında bir gün korumalarıyla birlikte yola çıktı ve kuzeye doğru ilerlemeye başladı. Tanagra'dan Boiotia'ya girdi, sıcak bir öğleden sonrasında Thebai yakınlarından geçti, güneşin yakıcı ışınları altında ovayı aştı, sonra puslu Kopais Gölü kıyıları boyunca ilerledi.

Arada sırada bir balıkçıl kanatlarını hafif hafif çırparak bir hayalet gibi bataklık kıyılardan yükselerek pusu deliyordu; görünmeyen kuşların çığlıkları boğuk iniltiler gibi yankılanıyordu. Evlerin ve köylerin kapılarından yas belirtisi kara örtüler sarkıyordu, çünkü ölüm pek çok ailenin sevdiklerini ellerinden almıştı.

İskender ertesi akşama doğru Khaironeia'ya vardı. Hilalin aydınlatamadığı karanlık gökyüzünün altında bir hayalet kente benzeyen çevre burada yaşanan zaferi yansıtmaktan çok uzaktı. Çakalların iniltisi ve baykuşların hıçkırıkları ile dolu gece boyunca Prens büyük, yalnız bir meşenin altına kurulan çadırında karabasanlar gördü.

Babası, Lynkestides'te Illyrialı kabile reisleriyle görüşmeye gittiğinden onu karşılamaya çıkmadığı için Prens sarayına törensiz girdi. Onu heyecanla karşılayan Peritas dört bir yana koşuyor, kuyruğunu sevinçle sallıyor, sonra sahibinin üstüne atlıyor, yüzünü ve ellerini yalayıp duruyordu.

İskender onu okşayarak başından savdı, Kampaspe'nin kendisini beklediği dairesine girdi.

Kız koşarak onu karşıladı ve sıkı sıkı kucakladı. Sonra giysilerini soydu, yolculuktan sertleşmiş kaslarını okşaya okşaya yıkadı. İskender banyodan çıktığında kız da soyunmaya başladı ama tam o anda Leptine içeriye girdi. Yüzü kızardı, gözlerini hemen yere indirdi.

"Olympias hemen onun yanına gitmeni istiyor," dedi. "Akşam yemeğini onun yanında yiyeceğini umuyor."

"Öyle yapacağım," dedi İskender ve Leptine uzaklaşırken Kampaspe'nin kulağına fısıldadı: "Bekle beni."

Kraliçe oğlunu görür görmez aşırı bir heyecanla kucakladı.

Delikanlı kendisini annesinin kollarından kurtardı, gözlerinin içine bakarak, "Ne oldu anne?" diye sordu.

Olympias'ın gözleri doğduğu toprakların dağ gölleri gibi karanlıktı; bakışları da o anda ruhunda çırpınan tutkuların şiddetli çelişkisini yansıtıyordu.

Kraliçe alt dudağını ısırarak başını öne eğdi.

"Ne oldu anne?" diye yineledi oğlu.

Olympias düş kırıklığını ve utancını gizlemek için pencereye döndü.

"Babanın bir sevgilisi var," dedi.

"Babamın yedi karısı var. O ateşli bir erkek ve tek bir kadın ona hiçbir zaman yetmedi. Kaldı ki o bizim kralımız."

"Bu sefer değişik. Baban kız kardeşin yaşındaki bir kadına âşık oldu."

"Bu daha önce de olmuştu. Geçer."

"Bu sefer durumun değişik olduğunu söylüyorum sana. Şimdi âşık oldu ve aklı başından uçtu. Sanki..." Kraliçe içini çekti. "Onu ilk tanıdığım günlerdeki gibi..."

"Arada ne fark var?"

"Çok," dedi Olympias. "Kız gebe ve baban onunla evlenmek istiyor."

Yüzü bir anda allak bullak olan İskender, "Kim bu kız?" diye sordu.

"General Attalos'un kızı Euridises. Neden kaygılandığımı anladın mı şimdi? Euridises Makedon asıllı, en soylu ailelerin birinden geliyor; benim gibi bir yabancı değil."

"Bunun hiçbir anlamı yok. Sen kral soyundan, Akhilleus'un oğlu Pyrrhus'un ve Hektor'un karısı Andromakhe'nin soyundan geliyorsun."

"Bunlar hep masal oğlum. Kızın bir erkek evlat doğurduğunu varsayalım..."

İskender söyleyecek söz bulamadı, beklenmedik bir kaygı sarıvermişti içini. "Ne söyleyeceksen açık açık söylesene! Aklında olanları anlat bir bir; bizi dinleyen yok nasıl olsa."

"Varsayalım Philippos beni tahttan indirerek Euridises'i kraliçe ilan etti –ki bu, onun gücü dahilinde bir iştir–

işte o zaman Euridises'in oğlu yasal vâris olur, sen de tahttan indirilmiş yabancı kadının piçi olur çıkarsın."

"Bunu neden yapsın ki? Babam beni her zaman sevmiş, benim için hep en iyiyi istemiştir. Beni bir kral olmam için eğitti."

"Sen bunları anlamazsın. Güzel ve ateşli bir kız olgun bir erkeğin aklını başından alıverir; yeni doğmuş bir bebek de ona kendini genç hissettirir, durmadan akan zamanı durdurarak tüm dikkatleri üzerine çeker."

İskender bu sözlere ne yanıt vereceğini bilemedi, ama bu düşüncelerin onu derinden tasalandırdığı belliydi.

Bir iskemleye oturdu; düşüncelerini toplamak istercesine alnını sol eline dayadı. "Sence ne yapmalıyım?" diye sordu annesine.

"Bunu ben de bilemiyorum," dedi Kraliçe. "Böylesine küçük düşürüldüğüm için öfkeliyim, altüst oldum, çılgın gibiyim. Erkek olsaydım..."

"Ben erkeğim," dedi İskender.

"Ama sen onun oğlusun."

"Ne demek istiyorsun?"

"Hiç. Katlanmak zorunda olduğum bu onur kırıcı durum, sağduyumu yok etti."

"Pekâlâ, bu durumda ben ne yapmalıyım?"

"Hiç. Şimdi hiçbir şey yapamazsın. Ama seni uyarmak için konuşmak istedim, çünkü bu andan sonra her şey olabilir."

"Gerçekten çok mu güzel?" diye sordu İskender.

Olympias başını eğdi, bu soruyu yanıtlamanın çok zor geldiği belliydi. "Tahmin edemeyeceğin kadar güzel. Ve onu kralın yatağına babası General Attalos soktu. Kesin bir planı olduğu belli; pek çok Makedon soylusunun da arkasında olduğundan emin olmalı. Biliyorum, benden nefret ediyorlar."

İskender gitmek üzere ayağa kalktı.

"Yemeğe kalmıyor musun? Senin için de hazırlattım. Senin sevdiğin şeyleri pişirttim."

"Aç değilim anne. Üstelik çok yorgunum. Bağışla beni. Pek yakında yeniden bir arada oluruz. Şimdi sen huzurunu

hozmamaya çalış. Şu anda yapabileceğimiz pek bir şey olduğunu sanmıyorum."

Annesinin sözleriyle altüst olmuş durumda çıktı. Babasının onu tahttan indirmesi, sürgüne göndermesi gibi bir olasılık asla aklından geçmemişti, Khaironeia zaferiyle Atina'daki diplomatik görevindeki belirgin rolü göz önünde tutulursa, şu dönemde böyle bir şey yapması beklenmezdi.

Bu düşünceleri zihninden kovup atını görmek için ahırlara indi; onun sesini duyan Bukefalos da kişneyip çifteler atarak sevincini belli etti. Atının ahırı son derece düzenliydi ve taze saman kokuyordu. Hayvanın tüyleri pırıl pırıldı, yelesi ve kuyruğu bir kız saçı gibi örülmüştü. İskender ona yaklaştı, kucakladı, boynuyla yüzünü uzun uzun okşadı.

"Sonunda dönebildin!" dedi arkasından bir ses. "Seni burada bulacağımı biliyordum. Söyle bakalım, Bukefalos'u nasıl buldun? Sence ona nasıl bakmışım? Sana söz verdiğim üzere, güzel bir kadın gibi değil mi?"

"Ephestione, sensin!"

Delikanlı ilerledi ve arkadaşının omzuna sevinçle vurdu. "Hey haydut, özledim seni!"

İskender de ona şöyle bir vurdu. "Ben de seni at hırsızı!"

Sonra iki arkadaş zamandan, ölümden ve dostluktan daha sıkı bir kucaklaşmayla birbirlerine sarıldılar.

İskender dairesine dönebildiğinde oldukça geç olmuştu; Leptine'nin, kapısının önünde artık sönmüş bir kandilin yanında oturmuş uyuyakaldığını gördü.

Onu yavaşça kollarının arasına almadan eğilip yüzünü seyretti, sonra da yatağına bıraktı ve dudaklarına bir öpücük kondurdu. Kampaspe o akşam İskender'i boşuna bekledi.

Birkaç gün sonra Philippos saraya döndü ve oğlunu hemen yanına çağırdı. İskender odasına girer girmez Kral onu coşkuyla kucakladı. "Tanrılar aşkına, harika görünüyorsun. Atina'yı nasıl buldun?" Ama oğlunun kendine aynı coşkuyla karşılık vermediğini gördü.

"Ne var oğlum? Şu Atinalılar seni yumuşattılar mı ne? Yoksa âşık mı oldun? Ah, Herakles adına, bana âşık oldu-

ğunu söyleme sakın! Ah ben ona 'kız arkadaşların' en deneyimlisini armağan ediyorum, o tutup âşık oluyor! Kime peki? Güzel bir Atinalı kıza mı yoksa? Söyleme ben biliyorum; Atinalı kızların güzellikte eşi yok diyorlar. Ah, işte bu iyi bir haber. Bunu hemen Parmenion'a anlatmalıyım."

"Âşık değilim baba. Ama söylediklerine göre sen âşıkmışsın."

Philippos ansızın dondu kaldı, ardından uzun adımlarla odayı arşınlamaya başladı. "Annen! Annen!" diye haykırdı. "Kıskançlık ve çekememezlik onun tüm ruhunu sarmış. Üstelik seni bana karşı kışkırtmaya uğraşıyor. Öyle değil mi, söyle!"

"Başka bir kadın varmış!" dedi İskender buz gibi bir sesle.

"Ne var bunda? Bu ne ilk, ne de son olacak. O bir çiçek, güneş kadar, Aphrodite kadar güzel. Hatta daha da güzel. Onu kollarımın arasında çırılçıplak buluverdim, memeleri olgun armutlara benziyordu, yumuşacıktı, mis gibi kokuyordu ve bacaklarını bana açıverdi: Ne yapmalıydım? Annen benden nefret ediyor, beni sevmiyor, beni her gördüğünde yüzüme tükürecek gibi bakıyor. Oysa bu kız bal gibi tatlı."

Kral kendini bir iskemleye atarak öfkelendiği zaman yaptığı gibi pelerinini dizlerine çekti.

"Yatağa kimi aldığın beni ilgilendirmemeli baba."

"Bana 'baba' demeyi de kes, yalnızız!"

"Ama annem küçük düşürüldüğünü, onurunun kırıldığını düşünüyor ve kaygılanıyor."

"Anladım!" diye bağırdı Philippos. "Anladım! O beni seninle karşı karşıya bırakmak istiyor. Ve bunun hiç de akılcı bir açıklaması yok. Gel, benimle gel. Bu aptallıklarla günümü mahvetmeden önce sana nasıl bir sürpriz hazırlamıştım, gel de gör."

Onu önce merdivenlerden aşağı indirdi, sonra atölyelerin bulunduğu uzun koridorlardan geçirdi. Kapıların birini zorlayarak açtı.

"Bak!" dedi.

İskender yandaki çok büyük pencereden bol ışık alan aydınlık bir odada buldu kendini. Büyük, yuvarlak bir kil

tablet bir masaya dayanmış duruyordu; üzerinde de Tanrı Apollon gibi başında defne dalından bir taç taşıyan kendi profili resmedilmişti.

"Hoşuna gitti mi?" diye sordu köşeden gelen bir ses.

"Lysippos!" diye haykıran İskender heyecanla döndü ve usta sanatçıya sarıldı.

"Hoşuna gitti mi?" diye sordu babası yeniden.

"İyi ama bu nedir?"

"Khaironeia Savaşı'ndaki zaferini ve tahtın vârisi olduğunu anımsatmak için yarın dağıtılacak olan Makedonya Krallığı'na ait yeni bir paranın ilk çalışması," dedi Kral.

İskender karışan kafasını öne eğdi.

27

Philippos'un bu davranışı ve Lysippos'un sarayda bulunması baba oğul arasındaki bulutları dağıttı, ama İskender babasının Euridises'e ne denli bağlı olduğunu kendi deneyimleriyle de fark etti.

Ne var ki politikanın bitmek bilmeyen sorunları hem Kral'ı, hem Prens'i özel sorunlardan uzaklaştırmaya yetiyordu.

Pers Kralı Arses'ten yanıt gelmişti ve Philippos'un mektubundan daha da hırçındı. Eumenes mektubu ulağın elinden alır almaz Kral'a okudu.

Kralların Kralı, İran Kralı, Arienlerin Işığı, dünyanın dört bucağının efendisi Arses'ten Makedonyalı Philippos'a.

Babam Artakserkses, bu adı taşıyanların üçüncüsü, davranışında haklıydı ve sen bir kulumuz olarak atalarının gibi haraç ödemek zorundasın.

Kral hemen İskender'i çağırtıp mektubu yeniden okuttu. "Her şey öngördüğüm gibi oluyor: Planım her ayrıntısıyla gerçekleşiyor. Pers Kralı, babasının yarattığı zararın bedelini ödemeye yanaşmıyor, bu da savaş açmak için yeterli bir neden. Şimdi düşlerim gerçek olacak. Ben anavatandaki ve Doğu kolonilerindeki Yunanların tümünü bir araya toplayacağım, Hellen kültürünü kurtarıp her yere yayacağım. Demosthenes benim tasarımı anlamadı ve benimle bir tiranmışım gibi çarpıştı ama şimdi çevrene bir bak! Yunanlar özgürler; ben ise yalnızca hain Thebaililerin

Akropolisi'ne Makedon bir konsey koydum. Sanatçıları ve yazarları korudum, pek çok kez Delphoi Tapınağı'nın şampiyonu oldum."

Babasının bunca meziyeti arasında bu sonuncusuyla övünmesine pek şaşıran İskender, "Asya'ya geçmeyi gerçekten istiyor musun?" diye sordu.

Philippos onun gözlerinin ta içine baktı.

"Evet. Ve bunu müttefiklerimize Korinthos'ta bildireceğim. Tüm dostlarımızdan bana asker ve savaş gemisi vermelerini isteyeceğim, böylece şimdiye dek hiçbir Yunan'ın sona erdiremediği girişimi başarıyla noktalayacağım."

"Senin peşinden geleceklerini düşünüyor musun?"

"Hiç kuşkum yok," dedi Philippos. "Onlara bu seferin amacının Asya'da barbarların egemenliğinde bulunan Yunan kentlerini özgürlüğe kavuşturmak olduğunu söyleyeceğim. Kaçamak davranacaklarını sanmıyorum."

"Peki, seferin gerçek amacı bu mu?"

"Dünyanın en güçlü ordusuna sahibiz, Asya uçsuz bucaksız bir yer ve bir insanın kazanabileceği şanın sonu yoktur oğlum," diyen Kral durumunu kabullendiğini belli etti.

Birkaç gün sonra Pella'ya bir başka konuk geldi. O sıralar dünyanın en iyi ressamı olarak kabul edilen Apelles'ti bu konuk. Philippos, kendisinin Kraliçe'yle birlikte bir tablosunu yapması için çağırmıştı onu, elbette gerekli rötuşlar yapılıp kraliyet armaları eklenecekti ve tablo Delphoi Tapınağı'na asılacaktı; ne var ki Olympias, Philippos ile poz vermeye yanaşmadığı için Apelles Kraliçe'yi uzaktan gözleyerek eskizler çizdi.

Çalışmaların sonunda ortaya çıkan yapıt Philippos'u hoşnut ettiğinden Kral, oğlu İskender'in bir portresinin de yapılmasını istedi ama Prens bunu reddetti.

"Ben kız arkadaşımın resmini yapmanı yeğlerim," dedi. "Çıplak olarak."

"Çıplak mı?" diye sordu ressam.

"Evet. Uzaklara gittiğim zaman onun güzelliğini özlüyorum. Ona çok benzeyen, ama yanımda taşıyabileceğim kadar küçük bir resim olmasını istiyorum."

"Onu kanıyla canıyla yanı başında bulacağın bir resim olacak efendim," dedi sanatçı.

Ve böylece, Yunanistan'ın en güzel kadını olduğu söylenen Kampaspe, ressamların en büyüğüne tüm güzelliğiyle çıplak olarak poz verdi.

İskender böyle olağanüstü bir karşılaşmanın sonucunu görmek için sabırsızlanıyor, her gün çalışmanın aşamalarını görmek için ressamın atölyesine uğruyordu, ama bir süre sonra neredeyse hiçbir gelişmenin olmadığını fark etti. Apelles hâlâ eskizler çizmeyi, onları karalayıp yenilerini çizmeyi sürdürüyordu.

"İyi ama bu Penelope'nin dokuduğu beze benzedi," dedi Prens. "Yolunda gitmeyen nedir?"

Apelles'in utandığı belliydi. Bir güzeller güzeli modeline, bir İskender'e bakıyordu.

"Neler oluyor?" diye sordu ressam.

"Gerçeği söylemem gerekiyorsa... böylesine göz kamaştırıcı bir güzellikten ayrılmak istemiyorum," dedi ressam.

Bu kez İskender bir Kampaspe'ye, bir ressama baktı; bu ikilinin bütün gün boyunca yalnızca resim yapmakla ilgilenmediklerini sezdi. "Anladım," dedi. O anda gözleri ağlamaktan kızaran Leptine'yi anımsadı ve canı istediği sürece eline geçirebileceği güzel kadınları düşündü. Ayrıca Kampaspe'nin gün geçtikçe şımardığını, sürekli bir şeyler istediğini anımsadı. Bunun üzerine ressama yanaşıp kulağına fısıldadı: "Sana bir önerim var. Sen bana resmi bırak, ben sana kızı vereyim. Yanlış anlamıyorsam buna bir itirazın olmayacak."

Bu öneriye pek sevinen sanatçı ne diyeceğini bilemeyerek, "Ah benim efendim..." diye kekeledi. "Sana nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum..."

Genç Prens elini Apelles'in omzuna vurdu: "Önemli olan ikinizin mutluluğu ve resmin güzel olması." Sonra kapıyı açtı ve çıkıp gitti.

Philippos ile İskender yaz sonuna doğru Korinthos'a indiler ve kent tarafından konuk edildiler. Bu yeri seçmeleri boşuna değildi: Yüz elli yıl önce Yunanlar Korinthos'ta buluşup Pers işgaline direnecekleri konusunda yemin etmişlerdi; şimdi de anakaranın ve adaların Yunanlarını bir araya getirecek Asya seferinin kararı burada alınmalıydı. Bu

girişimin yanında Homeros'un dile getirdiği Troia destanı bile sönük kalacaktı.

Toplanan delegeler önünde yaptığı ateşli bir konuşmayla Philippos, Avrupa'yla Asya arasında yaşanan tüm uyuşmazlıkları dile getirerek mitolojilerden örnekler verdi; Marathone'da ve Thermopyller'de ölenleri, Atina Akropolisi'yle tapınaklarındaki yangınları anımsattı. Bunlar kuşaklar öncesinde kalmış olaylar bile olsa hepsi halk kültüründe halen yaşamaktaydı; Persler de Yunanların içişlerine burunlarını sokmaktan hiçbir zaman vazgeçmemişlerdi.

Ama bu solgun anılardan çok onları ikna eden, Philippos'un bu isteğindeki kararlılığıyla politika denilince bundan savaşı anlaması oldu. Thebai'nin ve müttefiklerinin hazin kaderi hâlâ gözlerinin önündeydi.

Sonunda meclis Makedon Kral'a Pers ülkesi üzerine başlatılacak seferin panhellenik komutanı olma görevini verdi, ama delegelerin pek çoğu bunun bir propaganda yöntemi olduğunu düşünüyordu. Oysa yanılıyorlardı.

O günlerde İskender şimdiye dek görmediği Korinthos'u ziyaret etme fırsatını buldu. Kallisthenes ile birlikte gerçekten işgal edilmesi olanaksız olan Akropolis'e çıkıp birer harika olan Apollon'un ve kentin koruyucusu Deniz Tanrısı Poseidon'un heykellerini beğeniyle seyretti.

Prens'i özellikle hayrete düşüren, mühendislik harikası bir 'gemi kızağı' idi; gemilerin Aigina Körfezi'nden kıstağı aşarak Korinthos Körfezi'ne doğrudan geçebilmelerini sağlıyordu; böylelikle donanmaya ait gemiler keskin kayalıklarla dolu olan Peloponnesos yarımadalarının çevresinden dolaşmak zorunda kalmıyorlardı.

Aralıksız olarak öküz yağı ile yağlanan kızak Aigina Körfezi'nden tırmanmaya başlıyor, kıstağın doruk noktasına ulaşıyor, sonra Korinthos Körfezi'ne doğru alçalıyordu. Bu kızaktan geçmek durumunda olan gemi en yüksek noktaya dek belli sayıda öküz tarafından çekiliyor, sonra peşinden çekeceği ikinci bir gemi gelene dek bekletiliyordu.

En yüksek noktaya varan gemi aşağıya kayarken, arkasına bağlanan ve henüz aşağıda olan ikinci bir gemiyi tepeye çekmiş oluyor, böylece kendi inme hızı da yavaşlatılıyordu. Sonra tepeye varan ikinci gemiye bir üçüncü bağla-

nırken, ilk gemi körfezde yol almaya başlıyor ve bu böyle sürüp gidiyordu.

İskender kızaktaki işleyişi izlerken, Korinthoslu ev sahiplerine, "Bu iki körfezi birleştirmek için buraya bir kanal açmayı düşünen olmadı mı?" diye sordu.

Rehberi, Prens'e, "Tanrılar toprağın olduğu yerde deniz olmasını isteselerdi, Peloponnesos'u bir ada olarak yaratırlardı, sen böyle düşünmüyor musun?" dedi. "Yunanistan'ı işgali sırasında Perslerin Büyük Kralının başına gelenleri anımsıyor musun? Ordusunu Boğazlar'dan geçirebilmek için denizin üstüne bir köprü atmıştı ve donanmasını geçirebilmek için Athos Yarımadası'nı bir kanalla kesmişti ama sonra hem karada, hem denizde feci biçimde yenilerek bu kibrinin cezasını gördü."

"Doğru," diyen İskender bu açıklamayı kabullenir göründü. "Bir keresinde babam beni o devasa çukuru görmeye götürmüş, bana Büyük Kral'ın bu girişimini anlatmıştı. Kanal düşüncesi benim de aklıma bundan geldi."

İskender'e bu yakınlarda, hakkında ilginç şeyler anlatılan ünlü kinik[1] düşünür Diogenes'in yaşadığı da söylendi.

"Biliyorum," dedi İskender. "Aristoteles bana kiniklerin kuramlarından söz etmişti. Diogenes her türlü arzudan, böylelikle her türlü mutsuzluktan kurtulmanın yolu olarak yüzeysel olan her şeyden sıyrılmak gerektiğini savunuyor."

Kallisthenes söze karışarak, "Pek tuhaf bir kuram," dedi. "Mutluluğa değil ama kaygısızlığa ulaşmak için her şeyden sıyrılmak bana oldukça yersiz bir işlem gibi geliyor; hani kül satabilmek için odunu yakmaya benziyor, ne dersin?"

"Olabilir," dedi İskender. "Gene de onu tanımak isterdim. Bir yağ fıçısının içinde yaşadığı doğru mu?"

"Doğru. Son savaş sırasında babanın askerleri bizi kuşattıkları zaman tüm kentliler surları güçlendirmekle görevlendirildiklerinden sağa sola koşup duruyorlardı. Derken ortaya çıkan Diogenes fıçısını bir tepeye doğru itmeye başladı, sonra aşağı indirdi ve yeniden tepeye doğru yuvarladı. 'Bunu neden yapıyorsun?' diye sordular ona. O da

[1] Antisthenes'le Diogenes'in oluşturdukları Sokratesçi öğreti. Dünya zevklerini ve özentili felsefeleri sırt çevirmeyi benimseyen öğreti. Yunanca *köpeksi* anlamındaki *knikhos* sözcüğünden türemiştir. (Çev.)

'Hiçbir nedeni yok,' dedi. 'Ama herkes öyle telaşlı ve meşgul görünüyor ki, benim boş boş oturmam ayıp kaçar diye düşündüm.' İşte bu Diogenes'in kişiliğini anlatan bir öykücük. Düşünsenize; tüm malvarlığı çeşmeden su içebilmek için kullandığı bir tastı, ama günün birinde çeşmeden eliyle su içen bir çocuğu görünce o tası da fırlatıp attı. Onunla tanışmayı gerçekten istiyor musun?"

"Evet, lütfen," dedi İskender.

"Israr ediyorsan gideriz," diye söylendi Kallisthenes, "Ama bil ki bu seyredeceğin gösterilerin en eğlencelisi olmayacaktır. Diogenes ve öğrencilerine neden 'kinik' dendiğini biliyor musun? Çünkü onların kurallarına göre doğal olan eylemlerin hiçbiri ayıp değildir ve onlar köpekler gibi her şeyi açıkta yaparlar."

"Öyle," dedi rehber. "Gelin, bu deyimi kullanmak yersiz kaçmazsa, evi pek uzak değil. Yolun kenarında, gelip geçenin rahatça sadaka verebileceği bir yerde yaşıyor."

'Gemi kızağı'ndan Poseidon Tapınağı'na uzanan yolda yürümeye başladılar; onu uzaktan ilk gören İskender oldu.

Yetmiş yaşlarında çırılçıplak bir adamdı ve sırtını dayayarak oturduğu toprak fıçının içinde yatak niyetine kullandığı belli olan samanlarla lime lime bir örtü görünüyordu. İskender Peritas'ın yuvasının kesinlikle daha konforlu bir yer olduğunu düşündü. Yaşlı düşünürün yanı başında oturan bir köpek yavrusu onunla aynı tastan yemek yiyor, belli ki onunla aynı döşeği paylaşıyordu.

Diogenes kollarını dizlerinin çevresine dolamış, sırtını sefil barınağına dayamış, güneşin son sıcak ışınlarının keyfini çıkarıyordu. Başının tepesi keldi ama ensesinden uzayan saçları beline kadar iniyordu. Yüzündeki çizgiler pek sık ve derin, sakalı seyrekti. Elmacık kemikleri çıkık, alnı geniş ve parlak, gözleri çukurdu.

Gözlerini sıkı sıkı yummuş, kımıltısız oturuyordu.

İskender önünde durup onu uzun uzun, sessizce seyretti; düşünür onun varlığını fark etmişe benzemiyordu, gözlerini bir an olsun açmamıştı.

Genç Prens bu cılız adamın geniş alnının gerisinde, bu sıska boynun üstündeki güçlü beynin içinden neler geçtiğini merak ediyordu. İnsan ruhuna ilişkin araştırmalarla ge-

çirilen bir yaşamın sonunda onu böyle yol üstünde çıplak ve yoksul bir halde yatmaya, gelip geçenin alay konusu olmaya iten neydi?

Bu gururlu yoksulluk, bu mutlak yalınlık, ölüm geldiğinde onun karşısına doğduğu andaki gibi her anlamda çıplak çıkmaya hazır bu insan, İskender'i derinden etkiledi ve duygulandırdı.

Aristoteles'in şu anda yanında olmasını, bu iki beynin güneşte kılıç, kalkan kullanırcasına çarpışmalarını, kendi adına da onlara duyduğu hayranlığı dile getirebilmeyi isterdi.

"Merhaba Diogenes. Karşında duran Makedonya Prensi İskender'dir. Bana ne istediğini söyle, sana vermekten mutluluk duyacağım," dedi.

Yaşlı adam dişsiz ağzını açtı: "Herhangi bir şey olabilir mi?" diye sordu titrek sesiyle.

"Herhangi bir şey," dedi İskender.

"Gölge etme, başka ihsan istemem."

İskender hemen kenara çekilip bir mürit gibi onun ayaklarının dibine oturdu. Sonra Kallisthenes'e dönerek, "Bizi yalnız bırakın," dedi. "Bana başka şeyler söyler mi bilmiyorum ama bunların kayda geçmesini istemiyorum dostum." Kallisthenes'in gözleri yaşarmıştı. "Belki de sen haklısındır, bütün bunlar kül elde etmek için odun yakmaya benziyordur, ama ben bu kapalı gözkapaklarının arkasında ne olduğunu merak ediyorum. Ve inan bana, olduğum insan olmasaydım, İskender olmasaydım, Diogenes olmak isterdim."

28

Birbirlerine ne söylediklerini kimse bilmiyor, ama İskender o karşılaşmayı asla unutmadı, belki Diogenes için de aynı şey olmuştur.

İki gün sonra Philippos ve maiyetindekiler Makedonya'ya doğru gitmek için kuzeye uzanan yolda ilerlemeye başladıklarında Prens de onlara katıldı.

Pella'ya geldiklerinde Kral, Doğu'ya başlatılacak olan büyük seferin hazırlıkları için buyruklar verdi. General Attalos, Kara Klitos, Antipatros ve Parmenion'un katıldığı savaş kurulu hemen her gün toplanıyor, asker, silah ve malzeme alımları düzenleniyordu. Atina ile kurulan iyi ilişkiler sayesinde deniz yolu güvence altına alınmış, ordunun Asya'ya Makedon ve müttefik donanmalarıyla taşınması tasarlanmıştı.

İskender kendini bu hummalı çalışmalara kaptırmış olduğundan ne Euridises'in gebeliğini, ne de annesinin kaygılarını düşünüyordu; oysa annesi, saray dışına çıktığında İskender'e mesajlar göndermekten, Pella'da bulunduğunda sürekli özel konuşmalara çağırmaktan vazgeçmiyordu.

Olympias, kardeşi Epir Kralı İskender ile de sık sık yazışıyor, onun desteğini güvence altına almaya çaba gösteriyordu: Şu arada dairesine kapanmıştı, kendini her zamankinden yalnız hissediyordu.

Ona sadık kalmış kişilere sürekli ne denli hazin bir yazgısı olduğundan dem vuruyor, başka söz etmiyordu. Gelecek günlerinde yalnız ve gözden düşmüş bir kadın olarak kalacağından korkuyordu. Yeni kraliçe, unvanıyla birlikte

ayrıcalıklarını ve haklarını ele geçirdiği anda artık halk içine çıkması bile olanaksız olacaktı; yabancı delegeler ve konuklarla buluşamayacak, onların hanımlarını kendi dairesinde ağırlayamayacaktı.

Onu özellikle korkutan nokta da tahtın vârisi Prens'in annesi olarak sahip olduğu ayrıcalıkları yitirmekti.

İskender ise daha huzurluydu, çevresini saran arkadaşları her gün ona sadakatleriyle bağlılıklarını dile getiriyorlardı.

Bu arada babasının sağ ve sol kolları olan generaller Parmenion ve Antipatros'un da tam güvenlerini kazanmıştı. Komutanlar onu hem savaş alanında, hem de hükümet yönetiminde görüp beğenmişlerdi. Günün birinde onun ellerine kaldığında kraliyetin güvende olacağından emindiler. Ama gerçekte hanedanlıkta durum pek iç açıcı değildi; İskender'in kuzenleri Amyntas ve kardeşi Arkhelaos, her an soylular sınıfından destek bulabilirlerdi. Yarı deli olan üvey kardeşi Arrhidaios ise şu an için ona bir rahatsızlık verecek gibi durmuyordu.

Philippos'un evlilik tarihi kış başında resmen açıklandı; uzun süredir bekleniyor olmasına karşın haber saraya yıldırım gibi düştü.

Törenin alabildiğine görkemli ve gösterişli olmasını isteyen Kral halkını şaşırtmıştı.

Kraliyetin sekreterliğini üstlenmiş olan Eumenes, her ayrıntıyı İskender'e bildiriyordu: Davetlilerin listesi, giysiler, süsler, yiyecekler, şaraplar, eşyalar, gelinin ve nedimelerinin mücevherleri için harcanan para hemen İskender'e rapor ediliyordu.

İskender onu yaralamamak için bu bilgilerin büyük bölümünü annesine aktarmaktan kaçınıyordu, ama Olympias'ın her yerde gözü ve kulağı vardı; olan biten her şeyi oğlundan önce öğreniyordu.

Büyük güne artık pek az kalmıştı ki Kraliçe düğüne resmi olarak davet edildi ve bu davet belgesi bizzat İskender tarafından getirildi. Her ikisi de bu çağrının bir buyruk olduğunu biliyor, gönülsüzce de olsa hem törene, hem de ar-

kasından yapılacak şölene katılmak zorunda olduklarını hissediyorlardı.

Eumenes çağrılıların masalara ve sedirlere dizilmesini ustalıkla dengeleyerek arzulanmayan karşılaşmaların önüne geçmeye çalışmıştı. Kabile reisleri ve Makedon prensleri hemen hemen ayrı taraflara yerleştirilmişlerdi, çünkü şarap su gibi akmaya başladığında kan da aynı hızla akar, her söz ve davranış yanlış yorumlanabilirdi.

Gelinin güzelliği gerçekten büyüleyiciydi; kraliçe giysileri ve nişanlarıyla bezenmişti, ama gebeliği iyice belli oluyordu. Saçlarını mercan başlı altın tokalarla ensesinde toplamış, başına tacını takmıştı; gümüşten dokunmuş ve inanılmaz güzellikte işlemelerle bezenmiş bir *peplos* giymişti; keramik sanatçılarının tarzına öykünen bu işlemelerde Aphrodite heykeli önünde dans eden kız çocukları resmedilmişti. Gelinin başında alnını yarı yarıya örten bir de duvak vardı.

Tahtın vârisi niteliği ile İskender töreni yakından izlemek, ardından verilen şölende de babasına en yakın sedirde uzanmak zorunda kaldı.

Olympias ise yardımcılarıyla Philippos'un tam karşısındaki bölümde bulunuyordu; söylentilere göre kendi yaşıtı gelinle pek anlaşamayan Prenses Kleopatra da annesinin yanında yer almıştı.

Sedirler bir dikdörtgenin dört kenarına dizilmişlerdi; yalnızca uzun kenarın sonunda yiyecekleri taşıyan aşçıların, şarap servisi yapan ve sürekli yere dökülen yiyecekleri temizleyen kölelerin girip çıkmaları için bir boşluk bırakılmıştı.

Flütçüler çalmaya, bazı dansözler masalar arasında dans etmeye başlamışlardı. Ortam ısınmaya başlamıştı; bir damla içki içmeyen İskender belli etmeden annesini izliyordu. Annesi gençliğinin güzelliğini koruyan bir kadındı, ama yüzü solgun, bakışları buz gibiydi. Ona bir şamata gibi görünen bu ortamın, flütçülerin sevimsiz gelen seslerinin, davete katılanların anlamsız bağırış çağırışlarının çok uzağında, bir intikam tanrıçası gibi kayıtsız duruyordu.

Konukları, özellikle Makedonlar gibi her türlü ölçüsüz davranışa yenik düşerek, kâh genç gelinle, kâh yanından

geçen dansözlerle şakalaşarak eğlenen Philippos'u seyreden Olympias ağzına bir lokma yiyecek ya da içki sürmedi.

Sonra sıra kutlamalar için kadeh kaldırmaya geldi. Damat kadehini salonda bulunanların onuruna kaldırdı. Ötekiler kadar sarhoş olan Attalos da sendeleyerek ayağa fırlayıp kadehini kaldırırken şarabını hem işlemeli yastıklara, hem yanındaki konukların üstüne döktü. Sonra da pek emin olmayan bir sesle: "Kraliyet çiftinin, damadın erkekliğinin ve gelinin güzelliğinin onuruna kadehimi kaldırıyorum. Tanrıların Makedonya tahtına yasal bir vâris vermelerini diliyorum," dedi.

Bu, o anda söylenebilecek en talihsiz cümleydi, çünkü Makedon soyluları arasında Kraliçe'nin sadakatsizliğine ilişkin söylentiler dolaşıyordu; bu durum da Prens'in soylu kanına gölge düşürüyordu.

Olympias'ın yüzü bir ölü gibi bembeyaz oldu. Attalos'un dileklerini açık seçik işiten konuklar sessizliğe büründüler ve kıpkırmızı kesilerek ayağa fırlayan, öfke nöbetlerinden birine tutulduğu belli olan İskender'e baktılar.

"Rezil herif!" diye bağırdı. "Köpek soyu! Ben neyim peki? Piç miyim? O söylediklerini geri al, yoksa seni domuz gibi keserim!" Tehditlerini yerine getireceğini kanıtlarcasına kılıcını kınından çekti.

İskender'in, kayınpederine bu biçimde davranmasına ve düğününü bozmasına alınan Philippos içtiği şarabın etkisiyle kılıcını çekip oğlunun üstüne yürüdü. Konuklar çığlık çığlığa bağırmaya başladılar, dansözler kaçıştılar, aşçılar kopmak üzere olan kasırgadan korunmak için masaların altına sığındılar.

İstifini hiç bozmadan dimdik duran İskender'e vurmak için bir sedirden ötekine atlamaya çalışan Philippos'un ayağı kaydı; masa örtülerini, yiyecekleri devirerek kıpkırmızı bir şarap gölünün ortasına düştü. Ayağa kalkmaya çalıştı ama yeniden kayıp yüzüstü yuvarlandı, boylu boyunca yere serildi.

İskender babasına doğru yürüdü, kılıcını ona uzattı; salon derin bir sessizliğe büründü. Dansözler bir köşeye üşüşmüş tir tir titriyorlardı. Attalos ise kül gibi bembeyaz olmuştu; ağzının bir kenarından salyası sızıyordu. Yeni gelin

için için ağlayarak yalvarıyordu: "Durun, tanrılar aşkın birisi onlara engel olsun!"

"Şuna bir bakın!" diye alaycı bir kahkaha attı İskender. "Avrupa'dan Asya'ya geçmek isteyen şu adam daha yuvarlanmadan bir sedirden ötekine atlayamıyor."

Philippos şarabın ve artık yemeklerin içinde sürünüyor, "Seni geberteceğim!" diye bağırmaya çalışıyordu.

Ama İskender gözünü bile kırpmıyordu: "Sen hele bir ayağa kalk da gerisi kolay!" diyerek onunla alay etti. Arkadan da kölelere döndü, "Şunu ayağa kaldırıp temizleyin," dedi.

Sonra Olympias'ın yanına gitti. "Gidelim anne, sen haklıydın; burada bize yer yok," dedi.

29

İskender annesinin elinden tutmuş koşarak saraydan çıkarken Philippos'un öfkeli naraları peşinden geliyordu. Dış avluya varır varmaz annesine dönerek, "Ata binebilecek misin, yoksa sana araba hazırlatayım mı?" diye sordu.

"Hayır, atla gelirim," dedi Kraliçe.

"Giysini değiştirip dairenin kapısında beni bekle: Birkaç dakika sonra senin yanında olacağım. Pelerinini ve kalın giysilerini almayı unutma. Dağa çıkıyoruz."

"Sonunda!" diye bağırdı Kraliçe.

İskender ahırlara koştu, Bukef'alos'u aldı, bir de örtüsü, heybeleri hazır olan doru bir at ve sarayın kuzey kapısına gitti.

Arkasından, "İskender, bekle!" diyen bir ses duydu.

"Ephestione! Geri dön, yoksa babam sana da kızar."

"Umurumda değil, ben seni bırakmam. Nereye gidiyorsun?"

"Epir'e, dayımın yanına."

"Hangi yoldan gidiyorsun?"

"Berovo yolundan."

"Tamam sen yola çık. Daha sonra sana katılacağım."

"Tamam, ötekilere de selamlarımı söyle, Eumenes'e de Peritas'a iyi bakmasını anımsat."

"İçin rahat olsun." Ephestione koşarak oradan ayrıldı.

"Günde en az bir kemik versin!" diye bağırdı İskender arkasından. "Dişleri için!"

Arkadaşı anladığını belirtmek için eliyle bir işaret yaptı ve ahırların içinde gözden kayboldu.

Olympias hazırlanmıştı. Saçlarını topuz yapmış, deri bir yelek, Illyria tarzı pantolon giymiş, sırtına, içinde yiyecek ve para olan bir heybe asmıştı. Kölelerinden biri ağlayarak peşinden geliyordu: "Kraliçem... Kraliçem..."

"İçeriye gir ve odanın kapısını kapat," diye emretti Olympias.

İskender atın yularını annesine uzattı. "Anne, Kleopatra nerede? Onunla vedalaşmadan gidemem."

"Kölelerden birini gönderip seni kadınlara ait dairede beklediğini söyledi, ama yitirdiğimiz her an çok önemli, unutma!"

"Hemen dönerim anne."

Sonra başını pelerininin kapüşonuyla örtüp kız kardeşinin üzerinde hâlâ düğünde giydiği giysi, korkuyla titreyerek onu beklediği yere koştu.

Kleopatra onu görür görmez, boynuna sarılıp ağlayarak, "Gitme, yalvarırım gitme," dedi. "Babama seni bağışlamasını ben söyleyeceğim; o bana hayır diyemez."

"Şimdi nerede?"

"Onu dairesine götürdüler."

"Sarhoş mu?"

Kleopatra evet dercesine başını salladı.

"Ayılmadan kaçmalıyım. Artık burada benim için de, annem için de yer yok. Elimden gelirse, sana yazarım. Seni seviyorum tatlı kardeşim."

Kleopatra daha umutsuz bir ağlama tutturdu; İskender onun kollarından zorlukla sıyrıldı.

Kleopatra, "Seni bir daha ne zaman görebileceğim?" diye sordu.

İskender kardeşini, "Tanrılar istediği zaman," diye yanıtladı. "Ama sen her zaman benim yüreğimde olacaksın."

Sonra koşarak annesinin beklediği yere gitti.

"Haydi yola çıkalım!" diye bağırdı ve annesine şöyle bir bakarak gülümsedi. "Anne çok güzelsin! Bir amazona benziyorsun!"

Olympias başını salladı. "Anneler oğullarının gözünde her zaman güzeldirler, ama gene de teşekkür ederim oğlum." Sonra bir sıçrayışta eyere atlayıp atını mahmuzladı.

Toprak yollardan ilerlediler, bir süre sonra İskender'in Mieza'da bulunduğu dönemde kullandığı bir kır yoluna saptılar ve hiçbir sorun yaşamadan karanlık basana dek ilerlediler.

Atları dinlendirip su içirmek için birkaç kez durdular, sonunda Eordia ve Haliakmon Vadisi'ni kaplayan büyük ormana vardılar. Önünde bir kaynak bulunan bir mağaraya sığındılar; İskender rahatça otlamaları için atları serbest bıraktı. Sonra iki parça dal ve bir minik yay ile ateş yaktı. "Bunu bana Aristoteles öğretmişti," diye açıkladı. "Sürtünme nedeniyle ısı oluşuyor ve tutuşuyorlar."

"Mieza'da rahat mıydın?"

"Çok güzel yıllardı, ama bana göre bir yaşantı değildi." Sonra kuru yapraklar toplayarak tutuşan dalların üzerine koydu ve biraz duman yükselince üflemeye başladı.

Cılız bir alev oluştu; İskender kuru dallar ve yapraklar ekledikçe ateş gürleşti.

Alev iyice harlanınca büyük dallar ekleyen İskender pelerinini yere serdi.

"Gel, rahatına bak anne. Bu akşam yemeğini sana ben hazırlayacağım."

Olympias yere oturup ormanın sessizliğinde alevlerin dansını seyretmeye daldı; oğlu da heybeleri açtı ve içinden çıkarttığı ekmeği ateşin üzerinde tütsüledi. Sonra bıçağıyla bir parça peynir kesip annesine uzattı.

Anne oğul sessizce yemeklerini yemeye başladılar.

Olympias, "Bunca sene sonra yediğim en lezzetli yemek bu," dedi. "Burası da herhangi bir saraydan daha güzel. Çocukluğumun dağlarına dönmüşüm gibi hissediyorum."

İskender tahta bardağına kaynaktan su doldurdu ve annesine verdi. "Ama gene de bu sana layık bir durum değil. Politikanı, ilişkilerini, entrikalarını özlersin, değil mi?"

"Belki, ama şimdi bırak biraz düş göreyim. Son kez seninle birlikte uyuduğumda yürümeye yeni başlamıştın. Ve baban beni seviyordu."

Ardından akşam rüzgârının meşelerin arasında dolaşan sesini ve ateşin çıtırtısını dinleyerek alçak sesle konuş-

tular. Sonunda uzun ve heyecanlı günün yorgunluğu ile uyuyakaldılar.

Her ikisini de yoğun bir hüzün sarmıştı: Bitkin iki kaçaktılar, artık ne yanlarında bir dostları, ne başlarında bir çatıları kalmıştı. Ve her ikisi de sert, despot, zorba, ama kendini sevdirmekte herkesten usta olan bir adamdan kopmanın üzüntüsünü hissediyorlardı.

Gecenin ilerleyen saatlerinde İskender uzaktan gelen bir sesle uyanarak gözlerini açtığında annesinin yanında yatmadığını gördü. Çevresine bakındı ve ilerideki patikada ay ışığının aydınlattığı asırlık meşelerin altında bir gölgenin kımıldadığını fark etti. Bu Olympias'tı. Gövdesi oyulmuş büyük bir ağacın önünde dimdik duruyor, sanki birileriyle konuşuyordu. Yerde sürünerek annesine yaklaştı ve Olympias'ın anlamadığı bir dilde mırıldandığını, sonra verilen yanıtı dinlercesine sustuğunu, sonra gene alçak sesle bir şeyler söylediğini duydu.

İskender bir meşenin arkasına sığınarak annesini izlemeyi sürdürdü ve az sonra onun, ay ışığıyla uzun gölgeler bırakan dallar altında ilerlediğini gördü. Gene hiç ses çıkartmamaya özen göstererek onu izledi. Annesi, tahtadan oyulmuş dinsel bir heykelin zamanın ve hava koşullarının acımasızlığıyla tanınmayacak bir hal aldığı antik bir tapınak kalıntısının önünde durdu. Orji tutkusunun ve sarhoşluğun tanrısı Dionysos'un arkaik imgesi bu yerin hâlâ ziyaret edildiğinin bir göstergesi olarak birkaç kandille aydınlatılmıştı.

Olympias yavaşça heykele yaklaşırken sanki dans adımlarıyla ilerliyordu; sonra elini heykelin kaidesine koyar koymaz sanki büyülü bir biçimde parmaklarının arasında bir flüt belirdi ve Kraliçe bunu çalmaya başladı. Tatlı ve içli notalar, büyülü ve gizemli ezgiler rüzgârla dağılarak ormandaki sesleri bastırdılar, uzak dallar arasında gezinmeye başladılar.

Zaman geçtikçe sanki ormanın içinden bir başka ezgi ona karşılık vermeye başladı; kimi zaman yaprakların hışırtısına, kimi zaman uzak bir bülbülün sesine karışan, belirsiz ezgiler giderek daha net ve belirgin bir hal aldılar;

önce bir mağara oyuğundaki kaynaktan dökülürcesine akan notalar giderek yükselip daha saf bir tını kazandılar.

Bu notalar da bir flütten ya da pek çok ilkel kamış kavaldan çıkıyor, rüzgârın ezgilendirdiği uzun ve durgun bir tınıya benziyordu.

Olympias kendi flütünü kaidenin üzerine koydu, üzerindeki pelerini çıkartıp attı ve bu ezgiyle dans etmeye koyuldu; az sonra ormanın karanlığından yüzlerinde yabanıl yaratıkların maskeleri olan, Satyr[1] ve Bakkha[2] görünümlü yaratıklar çıktı. Kimi kamışların içine üflüyor, kimi tapınaktaki idolün ve Kraliçe'nin çevresinde dans ediyordu; Kraliçe'yi ikinci bir tanrıça olarak görür gibiydiler.

Ve dans yavaş yavaş daha hızlı ve baş döndürücü bir hal aldıkça ellerinde teflerle davullar olan başkaları çıkageldiler ve dansın ritmini daha da coşturdular. Ormanın karanlığı ve yüzlerindeki maskeler nedeniyle hiçbirinin kimliği belli değildi, ama bedenler yavaş yavaş soyunuyor, dansın ritmiyle önce ayakta, sonra yerde kıvranmaya başlıyorlar, yabanıl cinsel birleşmelerle çırpınıyorlardı.

Bu sahneyi seyrederken hem uyarılan, hem de rahatsız olan İskender elini kılıcına atmak üzereyken onu gözlerden gizleyen meşe ağacının gövdesinde fark ettiği bir şeyle olduğu yerde dondu kaldı. O anda yerin altından dev bir yılan çıktı, tanrının heykeline doğru sürünüp annesinin bacaklarına dolandı.

Olympias kımıldamıyordu, kolları ve bacakları kımıltısızdı, gözleri ise boşluğa takılıp kalmıştı; sanki olan bitenleri görmüyor, duymuyordu. Bir başka yılan daha yerin altından çıktı, sonra bir başkası ve daha başkaları... Bütün bu yılanlar Kraliçe'nin bacaklarına dolanmak için birbirleriyle yarışır gibiydiler. İlk önce ortaya çıkan ve hepsinin en büyüğü olan yılan sarmallarıyla Kraliçe'nin tüm bedenini sararak başını onun başının üstüne kaldırdı.

Bu doğaüstü olayın etkisi altında kalan ve neredeyse korkan çılgın müzik ansızın kesildi, maskeli figürler kenar-

[1] Satyrler doğayı simgeleyen cinlerdir ve Dionysos alayında yer alırlar. Gövdelerinin belden üstü insan, belden aşağısı ise at ya da teke biçimindedir. (Çev.)

[2] Tanrı Dionysos'un dinsel törenlerini kutlayan kadınlar alayı. Tanrının kendi gibi çıplak bedenlerini ceylan postuyla, başlarını sarmaşık çelenkleriyle sararlar ve gecelori dağda, ormanda, kendilerinden geçerek tanrıya karışırlar.(Çev.)

lara çekildiler. Sonra yılan ağzını açtı, çatallı dilini uzatıp Olympias'ın flütünden çıkmış olan sesin aynısını çıkarttı. Bu, rüzgârın meşelerin arasında dolaşan sesine benzeyen yoğun, akışkan, donuk ve tüyler ürpertici bir sesti.

Kandiller birer birer söndüler; İskender ay ışığı altında sürüngenlerin parlayan pullarını ve sonra ansızın boşluğun içinde yok oluşlarını gördü. Derin bir soluk alıp alnında biriken soğuk terleri sildi. Yeniden ufak, yarı yıkık tapınağa baktığında ortalık tamamen boşalmış ve sessizleşmişti; sanki burada hiçbir şey yaşanmamış gibiydi.

O anda birinin omzuna dokunduğunu hissederek elini kılıcına attı.

"Benim, oğlum," dedi Olympias ona şaşırmış gözlerle bakarak. "Uyandığımda yanımda olmadığını gördüm. Ne yapıyorsun burada?"

İskender gözlerine inanamaz gibi elini annesine uzattı.

Kraliçe, "İyi ama neyin var senin?" diye yeniden sordu.

İskender bir düşten ya da karabasandan uyanmak istercesine başını salladı; annesinin geceden daha karanlık ve kara olan gözleriyle karşılaştı.

"Hiçbir şey," dedi. "Geri dönelim."

Ertesi sabah güneş kaynağın suyunu ısıtırken uyanıp sessizlik içinde batıya doğru uzanan yollarına koyuldular. Her ikisi de konuşmaktan çekinir gibiydi.

Ansızın İskender annesine döndü ve, "Senin hakkında ilginç şeyler anlatıyorlar," dedi.

"Ne gibi şeyler?" dedi annesi ona bakmadan.

"Diyorlar ki... Geceleri Dionysos'un gizli orji ayinlerine katıldığın ve büyülü güçlerin olduğu söyleniyor..."

"Peki sen buna inanıyor musun?"

"Bilmiyorum."

Olympias buna bir yanıt vermedi; gene sessizlik içinde yollarına devam ettiler.

"Bu gece seni gördüm," dedi İskender bir süre sonra.

"Ne gördün?"

"Flütünün sesiyle bir orji ayini başlatışını ve yerin altındaki yılanları yerin üstüne çağırışını."

Olympias ansızın oğluna dönerek ona gece ortaya çıkan yılanların gözlerindekine benzer soğuk bir bakış fırlattı.

"Sen benim düşlerime can verdin ve ormanda dolaşan ruhumu izledin: Bu ölülerin gölgeleri gibi boş bir imge. Çünkü sen benim bir parçamsın, tanrısal bir gücün parçasısın."

"Bu bir düş değildi," diye ayak diredi İskender. "Gördüklerimden eminim."

"Bazı yerler ve zamanlar vardır ki düşle gerçek orada birbirine karışır; gerçeğin sınırlarının ötesine atlayıp gizemin yerleştiği bölgelerde gezinebilen insanlar vardır. Günün birinde sen beni bırakacaksın ve ben seni görebilmek, sesini, soluğunu duyabilmek, her gereksinme duyduğunda yanında olabilmek için bedenimden çıkmak ve gecenin karanlığında uçmak zorunda kalacağım."

Bu sözler üzerine ikisi de derin bir sessizliğe gömüldüler; güneş gökyüzünde yükselip onlar Berovo yoluna varana dek başka tek söz etmediler. Yol ayrımına vardıklarında kendilerini beklemekte olan Ephestione'yi gördüler; İskender atından atlayarak arkadaşına doğru koştu.

"Bizi nasıl bulabildin?" diye sordu.

"Senin Bukefalos yabanıl bir boğa gibi iz bırakıyor ardında. Bu nedenle hiç zor olmadı."

"Haberler nasıl?"

"Sana verecek fazla haberim yok, çünkü ben de hemen arkanızdan ayrıldım. Ama sanıyorum Kral ayakta duramayacak kadar sarhoştu. Onu yıkayıp yatağına yatırdıklarını düşünüyorum."

"Sence bizi izletir mi?"

"Neden?"

"Beni öldürmek istiyordu."

"Yalnızca fazla içmişti. Onu duyar gibiyim; uyanır uyanmaz, 'İskender nerede?' diyecektir."

"Bilmem... Havada pek iddialı sözcükler uçuştu. Babam onları unutmak istese bile ona anımsatacak birileri her zaman olacaktır."

"Olabilir."

"Köpeği Eumenes'e emanet ettin mi?"

"İlk işim o oldu."

"Zavallı Peritas. Bensiz mutsuz olacaktır: Onu terk ettiğimi düşünecektir."

"Başka pek çok kişi sensiz mutsuz olacaktır İskender. Ben de senin uzakta olmana katlanamazdım: Bu nedenle seni izlemek istedim."

Atını önden tek başına süren Olympias'a yetişmek için biraz hızlandılar.

"Selam Kraliçem!" dedi Ephestione.

"Selam oğlum," dedi Olympias ve yolculuklarını birlikte sürdürdüler.

"İskender nerede?"

Philippos az önce banyodan çıkmıştı; kadınlar keten bir çarşafla sırtına ve omuzlarına masaj yapıyorlardı.

Kamp yaveri yanına geldi. "Burada değil efendim," dedi.

"Burada olmadığını görüyorum. Çağırt onu!"

"Buradan gittiğini söylemeye çalışıyorum efendim."

"Gitti mi? Nereye gitti?"

"Bilinmiyor efendim."

"Ah!" diye bağıran Philippos çarşafı kaptığı gibi yere fırlattı, odasının içinde büyük adımlarla çırılçıplak yürümeye başladı. "Onun hemen buraya gelip yaptıklarından ötürü benden özür dilemesini istiyorum! Beni konuklarımın ve karımın önünde küçük düşürdü. Onu hemen bulup bana getirin! Yüzünü kanatana dek tokatlayacağım, tekmeleyeceğim, onu..." Kamp yaveri ne yapacağını bilemeden sessizce duruyordu.

"Zeus aşkına, beni duyuyor musun?"

"Seni dinliyorum efendim, ama İskender şölen salonundan çıkar çıkmaz yola çıktı ve sen fazla..."

"Emir veremeyecek kadar sarhoş olduğumu söylemeye mi çalışıyorsun?"

"Söylemeye çalıştığım şu ki... efendim..."

"Kraliçe'yi çağırtın, çabuk."

"Hangisini efendim?" diye sordu giderek sıkışan yaver.

"Hangisi ne demek lanet olasıca? Şimdi o küçücük kızı ne yapayım? Bana kraliçeyi çağır, çabuk!"

"Kraliçe Olympias da buradan gitti efendim."

Kralın kükremesi sarayın dış avlusunda bulunan muhafızların kulağına dek gitti. Az sonra yaverin merdiven-

lerden koşarak indiği ve karşısına çıkan herkese buyruklar verdiği görüldü. Onlar da atlarına atlayarak dört bir yana dağıldılar.

O gün yabancı delegeler de birer birer saraydan ayrıldılar; Philippos gitmelerinden önce her birini kabul etmek, gösterişli düğün armağanları için teşekkür etmek zorunda kaldı. Bu işler tüm sabahını ve öğleden sonrasını aldı.

Akşam olduğunda tüm hafta boyunca sürmüş olan düğün hazırlıkları ve bir önceki gün yaşananlar yüzünden müthiş yorgundu; üstelik yaşamında hiç alışık olmadığı biçimde bir köpek kadar yalnızdı.

Euridises'i yatağa yolladı, çatıya çıktı ve ay ışığının aydınlattığı terasta bir aşağı, bir yukarı yürüdü. Ansızın sarayın batı kanadından ısrarlı bir köpek havlaması yankılandı, sonra sonu gelmez bir ulumaya dönüşerek iniltili bir sızlanmayla sona erdi.

Peritas da İskender'in artık yanında olmadığını anlamış, umutsuzluğunu aya karşı dile getirmişti.

30

Üç kaçak bir hafta içinde Epir ülkesi sınırlarına varıp Kral İskender'e haber göndermişlerdi.

Genç Kral, kendisiyle iletişim kurmak konusunda çok hızlı bir yöntem öğrenmiş olan ve yollarda gizlenerek zaman yitirmeyen habercilerinden olan bitenin haberlerini almıştı.

Onları karşılamaya bizzat kendisi çıktı, ablasını, yeğenini ve son olarak da Pella'da kaldığı sürede yakından tanıdığı Ephestione'yi uzun uzun kucakladı.

O akşam bir av köşkünde uyuyup ertesi sabah bir onur kıtası eşliğinde yola çıktılar; Butrotos Sarayı'na varmalarına daha iki gün vardı. Denizin üzerine kurulmuş kent küçük Epir Krallığı'nın efsanevi yüreğiydi. Destanların anlattığına göre, Akhilleus'un oğlu Pyrrhus yanında köle olarak Hektor'un dul eşi Andromakhe ve Troialı kâhin Hellenos ile bu limana yanaşmıştı. Pyrrhus Andromakhe'yi kuma olarak almış, sonra Hellenos'a vermişti. Bu ilk ve ikinci birleşmelerden doğan evlatlar kendi aralarında evlenerek hâlâ o topraklara egemen olan kraliyet hanedanının kökenini oluşturmuşlardı.

Böylece Makedonyalı İskender, anne tarafından hem Hellenlerin en büyük kahramanlarının, hem de Asya'ya egemen olan Priamos'un soyundan gelmekteydi. Akşamları Epir Kralı'nın ve konuklarının şölenlerini neşelendirmek isteyen ozanlar bunları dillendiriyorlardı işte. Konuklar birkaç sakin gün geçirdiler ama Epir Kralı fazla hayal kur-

muyordu; birkaç gün sonra ziyaretçilerin gelmeye başlayacağını biliyordu.

Ziyaretçilerin ilkinin saraya girdiği, tanyeri ağarırken kendisine bildirildi. Bu Philippos'un özel muhafızlarından biriydi ve zavallı adam tepeden tırnağa çamura bulanmıştı; son günlerde dağlar çok yağışlıydı.

"Kral çok öfkeli," dedi sıcak bir banyo yapmayı bile istemeden. "İskender'in, babasını konukların ve gelinin önünde küçük düşüren davranışları nedeniyle düğünün ertesi günü huzuruna çıkıp özür dilemesi bekleniyordu."

"Yeğenim bana Kral'ın ona kılıcıyla saldırdığını, Attalos'un da piç dediğini anlattı. Philippos oğlunun kendi kanından geldiğini, onunla aynı gururu, aynı onuru ve benzer bir kişiliği taşıdığını unutmamalı."

"Kral açıklama değil, İskender'in hemen Pella'ya dönerek bağışlanmasını dilemesini bekliyor."

"Onu tanıyorsam, bunu yapmayacaktır."

"O halde bunun sonucuna katlanmak zorunda kalacaktır."

Uykusu hafif olan İskender saray muhafızlarının beklediği kestirme yoldaki nal seslerini duymuştu. Yatağından kalkmış, sırtına bir pelerin atmış, babasının gönderdiği habercinin söylediklerini duyabilmek için kapının arkasında bir yere gizlenmişti.

"Hangi sonuçlara?" diye sordu Kral.

"Kral'ın sekreteri olan Eumenes ve General Parmenion'un oğlu Philotas dışında bütün arkadaşları hain ya da komplocu suçlamasıyla sürgüne gönderilecek."

"Bu söylediklerini yeğenime bildireceğim ve yanıtını sana ileteceğim."

"Dönüşünü burada bekleyecek, sonra hemen yola çıkacağım."

"Ama yıkanıp karnını doyurmak istemez misin? Bu evde konuklara saygıda kusur edilmez."

"Yapamam. Kötü hava koşulları nedeniyle buraya gelişim bile uzadı."

Kral toplantı salonundan çıkınca koridorda onu bekleyen yeğeniyle burun buruna geldi.

"Duydun mu?"

İskender başıyla evetledi.

"Ne yapmayı düşünüyorsun?"

"Asla babamın ayaklarına kapanmayacağım. Attalos topluluk içinde bana hakaret ettiği için babam araya girip benim onurumu iade etmek için girişimde bulunmalı. Bunu yapacağına kılıcına davranıp üstüme yürüdü."

"Ama arkadaşların yüksek bir bedel ödeyecekler."

"Biliyorum ve bu bana çok acı veriyor. Ama başka seçeneğim yok."

"Son yanıtın bu mu?"

"Evet."

Kral onu kucakladı. "Senin yerinde olsam ben de böyle davranırdım. Gidip haberciye söyleyeyim."

"Dur, bekle. Ben kendim söylerim."

Sonra pelerinine sarınıp yalınayak toplantı salonuna girdi. Haberci önce bir şaşkınlık belirtisi gösterdi, sonra saygıyla Prens'in önünde eğildi.

"Tanrılar seni korusun İskender."

"Seni de korusunlar iyi yürekli dostum. İşte Kral'ın babam için yanıtım: Attalos benden af dilemeden ve Kraliçe Olympias'a kraliçelik onuruna uygun davranılacağı güvencesini almadan, kendisine Makedonya Kraliçesi liyakatı iade edilmeden ben özür dilemeyeceğim."

"Hepsi bu mu?"

"Hepsi bu."

Haberci eğildi ve çıkışa yöneldi.

"Ona bir de de ki... De ki..."

"Ne diyeyim?"

"Sağlığına dikkat etsin."

"Bunu söyleyeceğim."

Az sonra bir kişneme ve uzaklarda yitip giden nal sesleri işitildi.

"Ne yemek yedi, ne dinlendi," dedi İskender'in arkasından gelen ses. "Philippos senin yanıtını almakta çok sabırsızlanıyor olmalı. Gel, kahvaltını getirttim."

Kraliyet dairesinin bir başka salonuna geçtiklerinde iki koltuğun önünde iki sofra kurulmuş olduğunu gördüler. Sofrada taze ekmek, uskumru ve şişte kılıç balığı vardı.

"Seni zor durumda bırakıyorum," dedi İskender. "Seni tahta çıkartan babam olmuştu."

"Doğru. Ama bu arada ben de büyüdüm; artık çocuk değilim. Krallığının doğu kanadını ben koruyorum ve seni temin ederim bu hiç de kolay bir iş değil. Illyrialılar düzen bozmaya pek düşkünler, korsanlar kıyıları yağmalıyorlar, iç bölgelerde de Istros boyundan inen başka halkların çıkarttığı karışıklıklar var. Babanın da bana gereksinmesi var. Kaldı ki ablam Olympias'ın onurunu korumak da bana düşer."

İskender bir parça balık yiyip biraz şarap içti; bu Ion adalarından gelme hafif ve köpüklü bir şaraptı. Sonra denize bakan pencereye gitti ve elindeki ekmeği kemirmeyi sürdürerek dışarıya baktı.

"Ithaka nerede?" diye sordu.

Kral güneyi gösterdi. "Odysseus'un adası şurada, güney yönünde bir günlük deniz yolculuğu ile varılıyor. Krokyra'nın karşısına düşüyor.

"Hiç gördün mü orayı?"

"Ithaka'yı mı? Hayır, ama görecek pek fazla bir şey yok. Yalnızca keçiler ve domuzlar dolaşıyor."

"Olabilir, ama gene de oraya gitmek isterdim. Akşam inerken, deniz renk değiştirip suların ve toprakların yollarını kararttığında Odysseus'un uzun yolculuktan sonra orayı nasıl gördüğünü anlamak isterim. Ben... Onunla aynı duyguları paylaşacağımdan eminim..."

"İstersen seni oraya gönderiririm. Söylediğim gibi pek uzak bir yer değil."

İskender bu öneriyi duymamış gibi davrandı ve güneşin Epir Dağları arkasında doğarak Korkyra Dağı'nın tepesini kızıla boyayışını seyretmek için gözlerini doğuya çevirdi.

"Şu dağların ve denizin ötesinde İtalya var değil mi?"

Kralın yüzü bir an için aydınlandı. "Evet İskender, İtalya ve Büyük Hellas var. Olasılıkla varlıklı ve güçlü Hellenler tarafından kurulmuş kentler var orada: Taranto, Lokroi, Kroton, Thurry, Rhegion ve başka pek çok kent. Uçsuz bucaksız ormanlar, binlerce hayvanlık mandıralar, göz alabildiğine uzanan buğday tarlaları var. Yılın her ayında karla kaplı kalan, hiç beklenmedik anda ağızlarından ateş ve alev fışkırtarak yeri göğü titreten dağlar da orada.

İtalya'dan başka bir de Sicilya var; orası insanların bilmediği en çiçekli ve en güzel ada. Orada varlıklı Syrakusa, Agrigentum, Gela ve Selinus kentleri var. Sonra Sardunya; ardından sonsuz gümüş, kalay ve demir madenleri olan dünyanın en varlıklı ülkesi İspanya var."

"Bu gece bir düş gördüm," dedi İskender.

"Nasıl bir düştü?"

"Sen ve ben ikimiz krallığının en yüksek dağı Imaros'un tepesinde atlarımızın üstündeydik. Ben Bukefalos'a, sen savaş atın Keraunos'a binmiştin; batıdan batmakta olan bir güneşle doğudan doğmakta olan ikinci bir güneşin ışıkları aynı anda her ikimizi parlak bir ışıltıya boğuyordu. İki güneş, düşünebiliyor musun? Müthiş heyecan verici bir görüntüydü.

Ve o anda biz vedalaşıyorduk; çünkü sen güneşin battığı ben de güneşin doğduğu yere varmak istiyorduk. Harika değil mi? Doğan güneşe doğru İskender, batan güneşe doğru İskender! Vedalaşmadan, atlarımızı ışık kürelerine doğru mahmuzlamadan önce birbirimize görkemli bir söz veriyorduk: ancak yolculuklarımız amaçlarına ulaştıktan sonra birbirimizle buluşacaktık ve buluşma noktamız da..."

"Neresi olacaktı?" diye sordu İskender merakla.

İskender bunu yanıtlamadı, ama bakışlarında kaçamak bir gölge dolaştı.

Epir Kralı ayak diredi: "Neresi olacaktı? Nerede buluşacaktık?"

"Bunu anımsayamıyorum."

31

Kısa süre sonra İskender Butrotos Sarayı'nda kalışının hem kendisi, hem de dayısı için dayanılmaz hal almaya başladığını kavradı. Philippos, oğlunun Pella'ya iade edilmesi, İskender'in suçunu kabul ederek saray halkı önünde kendisinden özür dilemesi için Epir Kralı'na baskı yapıyordu.

Bunun üzerine genç Prens oradan ayrılmaya karar verdi.

"İyi ama nereye gideceksin?" diye sordu dayısı.

"Kuzeye, beni bulamayacağı bir yere."

"Gidemezsin. Oralar yarı göçebe yabanıl kabilelerin topraklarıdır ve birbirleriyle sürekli savaş halindedirler. Bu da yetmezmiş gibi havalar bozmaya başlıyor. O dağlarda kar yağmaya başlamıştır; sen hiç don nedir gördün mü? Korku verici bir düşmandır gerçekten."

"Korkmuyorum."

"Bunu biliyorum."

"O zaman yola çıkıyorum. Benim için kaygılanma."

"Nereye gideceğini söylemezsen seni bırakmam. Sana gereksinmem olursa, seni nerede arayacağını bilmeliyim."

"Senin haritalarını inceledim. Gölün batısındaki Lyknidos'a geçeceğim, oradan da Drilon Vadisi boyunca ilerleyeceğim."

"Ne zaman yola çıkmak istiyorsun?"

"Yarın. Ephestione de benimle geliyor."

"Hayır. İki günden önce hareket etmenize izin vermem. Yolda gereksinme duyacağınız her şeyi hazırlatacağım. Ay-

rica bunları taşıyacak yedek bir de at vereceğim. Atın taşıdığı yiyecekleri bitirdiğinizde onu satar, yolunuza devam edersiniz."

"Sana teşekkür ederim," dedi İskender.

"Kelidonya ve Dardania'nın Illyrialı kabile reislerine vermen için mektuplar da hazırlarım. İşine yarar. O bölgelerde dostlarım var."

"Sana borçlarımı ödeyebileceğim günlerin gelmesini dilerim."

"Böyle söyleme. İçin rahat olsun."

Aynı gün Kral aceleyle bir mektup yazdı, onu ulaklarının en hızlısına emanet ederek Pella'ya, Kallisthenes'e gönderdi.

Yola çıkacağı gün İskender vedalaşmak için annesinin yanına gitti. Olympias sıcak gözyaşları içinde, Philippos'u ruhunun derinliklerinden lanetleyerek oğlunu kucakladı.

"Ona beddua okuma anne," dedi İskender hüznünü gizlemeye çalışarak.

Acının ve nefretin kölesi olmuş olan annesi "Neden?" diye bağırdı. "Neden? O beni küçük düşürüp yaraladı; onun yüzünden sürgündeyiz. Şimdi de seni kaçıp yabancı topraklarda kış ortasında dolaşmaya, beni de senin için meraklanmaya mahkûm ediyor. Umarım en feci biçimde ölür, bana yaşattığı kederlerin acısını çeker!"

İskender annesine baktı ve içinin ürperdiğini hissetti. Annesi ona sahnede pek çok kez gördüğü tragedyaların kahramanlarını anımsatmıştı: Kocası Agamemnon'u öldürmek için baltasına sarılan Klytaimnestra ya da kocası Iason'u can evinden vurmak için kendi oğullarını öldüren Medeia, annesiyle aynı düşüncede olmalıydılar.

O anda aklına Pella'da Kraliçe hakkında anlatılan öykülerden biri geldi: Orpheus'a tapınılan gizemli bir törende Olympias'ın insan eti yendiği söylenirdi. Annesinin iri, karanlık gözlerinde öyle umutsuz bir şiddet vardı ki, ondan her şey beklenirdi.

"Ona lanet okuma anne," diye yineledi. "Belki de benim yalnızlığı, sürgünü, soğuğu, açlığı yaşamam gerekiyor. Babamın bana vermek istediği derslerin bu bölümü eksik

kalmıştı. Belki bunları da öğrenmemi istiyor. Belki de bu son derstir, bana ondan başka kimsenin yaşatamayacağı son ders."

Zorlukla annesinin kollarından sıyrıldı, Bukefalos'un sırtına atlayıp atını sertçe mahmuzladı.

At kişnedi, şaha kalktı; burun deliklerinden kızgın buharlar savurarak yola atıldı. Ephestione de arkada kalanlara veda etmek için kolunu havaya kaldırdı, sonra ikinci atın yularından da tutarak yola çıktı.

Olympias, iki genç kuzeye giden patikanın sonunda görünmez olana dek gözyaşları içinde arkalarından baktı.

Epir Kralı'nın Pella'ya yazdığı mektup Kallisthenes'in eline birkaç gün sonra geçti ve Aristoteles'in yeğeni ruloyu sabırsızlıkla açtı.

Molossia Kralı İskender'den Kallisthenes'e selam.

Umarım iyisindir. Yeğenim İskender'in de sağlığı yerinde; Epir'de askeri yaşamdan ve gündelik devlet işlerinden uzakta huzurlu günler geçirmekte. Günlerini tragedya ozanlarını, özellikle Euripides'i ve elbette Homeros'u, öğretmeni ve dayın Aristoteles'in kutusuyla armağan ettiği baskısından okuyarak geçiriyor. Kimi zaman da lyra çalarak eğleniyor.

Bazı günler ava çıkıyor...

Kallisthenes mektubu okudukça ne denli sıradan ve önemsiz haberler içerdiğini anlayıp şaşırdı. Kral ona kişisel ya da kayda değer hiçbir şey iletmiyordu. Bu bütünüyle yararsız bir mektuptu. İyi ama neden?

Düş kırıklığına uğrayarak mektubu bir kenara bıraktı ve odasında ileri geri yürüyerek, bu iletinin ne gibi bir amacı olabileceğini düşünmeye başladı. Sonra ansızın kâğıda bir göz atınca kenarında minik yırtıklara benzeyen çentikler olduğunu fark etti ve bu çentiklerin bilerek, makasla yapılmış olduğunu anladı.

Eliyle alnına vurdu. "Ah, neden daha önce düşünemedim! Elbette bu birbirini kesen çokgenler şifresi!"

Bu Aristoteles'in onlara bir kez öğrettiği, Kallisthenes'in de günün birinde savaş durumunda işe yarayabileceğini düşünerek Epir Kralı'na aktardığı bir şifreydi.

Cetvelle gönyeyi aldı; tüm çentikleri belli bir düzenle birleştirdi; sonra da kesişme noktalarını belirledi. Sonra iç çokgenin her bir kenarından inen düşey çizgiler çizerek başka kesişme noktaları elde etti.

Her kesişmenin ortasında bir sözcük kalıyordu; Kallisthenes bu sözcükleri Aristoteles'in ona öğrettiği sayı sırasıyla yeniden alt alta yazdı. Bu gizli mesajlar göndermek için dâhiyane ama basit bir yöntemdi.

Sonra, gelen mektubu yakıp hemen Eumenes'e koştu. Onu vergiler ve *phalanks*'ın başka dört taburunun seferi için alınacak malzemelerin paralarını hesaplamak için kâğıtlara gömülmüş olarak buldu.

"Bir bilgiye gereksinmem var," deyip kulağına bir şeyler fısıldadı.

Eumenes başını kâğıtlarından kaldırarak, "Üç gün önce yola çıktılar," dedi.

"İyi, ama nereye gittiler?"

"Bilmiyorum."

"Çok iyi biliyorsun."

"Bunu öğrenmek isteyen kim?"

"Ben."

"O halde bilmiyorum."

Kallisthenes ona yaklaştı ve kulağına bir şeyler daha fısıldadı; sonra ekledi: "Ona bir haber iletmen mümkün mü?"

"Bana ne kadar süre veriyorsun?"

"En fazla iki gün."

"Olanaksız."

"O halde ben yaparım."

Eumenes başını salladı. "Haydi söyle bakayım, ne yapmayı düşünüyorsun?"

İskender ve Ephestione, tepelerine kar düşmüş Argirinos dağ zincirine tırmandılar, sonra da vadinin dibinde parlak yeşil bir şerit gibi görünen Aoos Vadisi'ne indiler. Dağların ormanlık yamaçları sonbaharın yaklaşmasıyla renk

değiştiriyordu; gökyüzü ise yuvalarını terk ederek pigmelerin yaşadığı uzak sıcak topraklara doğru göç eden turna sürüleriyle doluydu.

İki gün boyunca kuzeye uzanan Aoos Vadisi'nden inip Apsos Vadisi'ne girip yeniden tırmandılar. Böylece Epir Kralı İskender'in yönetimindeki topraklardan çıkıp Illyria topraklarına giriyorlardı.

Bu ülkenin insanları taş surların arkasındaki dağınık küçük köylerde yaşıyorlardı ve hayvancılıktan, kimi zaman da haydutluktan elde ettikleriyle geçiniyorlardı. Ama İskender ve Ephestione barbarlar gibi pantolon giyip kaba yünden dokunmuş pelerinlere sarınmışlardı; görüntüleri korkunçtu ama bu giysiler onları yağmurdan korumakla kalmayıp yöre halkından farksız kılıyordu; böylece fazla dikkat çekmeden ilerliyorlardı.

İç dağlar zincirine tırmanmaya başladıklarında kar yağmaya başladı ve ısı belirgin biçimde düştü. Atların burnundan çıkan buhar bulutları giderek büyürken, hayvanlar buzlu topraklarda ilerlemekte zorluk çekiyorlardı. İskender ve Ephestione, sık sık yere inerek atlarını çekiyor, onlara yardım ediyorlardı.

Kimi zaman bir tepenin doruk noktasına vardıklarında durup geriye bakınca, kendi atlarının nal izlerinden başka izin bulunmadığı uçsuz bucaksız beyazlıktan ürküyorlardı.

Geceleri ıslanmış giysilerini kurutmak için ateş yakabilecekleri, pelerinlerini serip biraz dinlenebilecekleri bir yer arıyorlardı. Uykuya dalmadan önce uzun uzun alev dilimlerini, lapa lapa yağan karı seyredip uzak vadilerden yankılanan kurt ulumalarını dinliyorlardı.

Onlar, ergenlik çağlarına ilişkin anılarını henüz unutmamış çocuklardı ve bu anlarda tarifsiz bir hüzün ve yalnızlık duygusuna gömülüyorlardı. Kimi zaman aynı pelerini omuzlarına çekiyor, karanlıkta birbirlerine sarılıp oturuyorlardı; bu ucu bucağı olmayan bozkırda çocukluk bedenlerini, bir karabasan ya da azap çeken bir mahkûmun çığlığı yüzünden korkup birbirlerinin yatağına gidişlerini anımsıyorlardı.

Birbirlerinin sıcağını aramalarına yol açan nedenlerden biri dondurucu soğuğun kol gezdiği karanlık olduğu ka-

dar geleceğe ilişkin umutsuzluklarıydı da; kırılgan ama onurlu çıplaklıkları, umutsuz ama gururlu yalnızlıklarıydı.

Seherin donuk ve aydınlık ışığı ile açlık midelerine vurmaya başlayınca yiyecek bulma derdine düşüyorlardı.

Karda bir hayvan izi görünce tuzak kurarak onu yakalama umuduna kapılıyorlardı; bir tavşan ya da dağ kekliği yakalayabilirlerse önce kanını içiyor, sonra sıcaklığını yitirmeden etini yiyorlardı. Kimi zamansa o konuk sevmez topraklardan elleri boş, mideleri aç, üşüyerek ayrılıyor; yeniden yola koyuluyorlardı. Atları da toynaklarıyla eşeledikleri karın, toprağın altından buldukları kuru otlarla yetinmek zorunda kalıyorlardı.

Günlerce çok zor koşullar altında yürüdükten, dondurucu soğuk ve açlıkla savaştıktan sonra solgun kış güneşinin altında ayna gibi parlayan Lyknidos Gölü'nü gördüler. Karanlık çökmeden önce gölle aynı adı taşıyan köye ulaşabilmek için gölün kuzey kıyısı boyunca ilerlediler; orada bir ocağın başında sıcak bir gece geçirme umudu taşıyorlardı.

İskender arkadaşına seslenerek, "Şu ufuktaki dumanı görüyor musun?" diye sordu. "Yanılmamışım; köy şurada olmalı. Atlarımız için saman, kendimiz için yiyecek ve uzanacak saman döşekler bulabiliriz umarım."

"Bu kadarı bile çok fazla, düş görüyorum sanki," dedi Ephestione. "Bütün bu harika şeyleri orada bulabilir miyiz sence?"

"Ah evet, hatta belki kadın bile bulabiliriz. Babam bir keresinde iç bölgelerde yaşayan barbarların yabancılara ikram olarak karılarını sunduklarını söylemişti."

Kar yeniden lapa lapa yağmaya başlamıştı; atlar yüksek karın içinde zorlukla ilerliyorlardı. Dondurucu soğuk ıslak giysilerinin içinden iliklerine dek işliyordu. Ephestione ansızın atının dizginlerini çekti: "Ah! Tanrılar aşkına şuraya bak!"

İskender başlığını geriye iterek, sık yağan karın arasından ileriye bakmaya çalıştı. Bir öbek erkek geçidi tutmuşlar, ellerinde mızrakları, omuzları ve başları karla kaplı atlarının üstünde dimdik oturmuş bekliyorlardı.

Prens elini kılıcına atarak, "Sence bizi mi bekliyorlardır?" diye sordu.

"Sanırım öyle. Her neyse pek yakında öğreniriz," diyen Ephestione de kılıcını çekip atını hızlandırdı.

"Sanırım yolumuzu açmak için biraz çaba göstereceğiz," dedi İskender.

"Bence de öyle."

"Bir tas sıcak çorbadan, yataktan, alev alev yanan ateşten vazgeçecek değilim. Ve hatta belki güzel bir kızdan! Ya sen?"

"Ben de öyle."

"Benim işaretimle, tamam mı?"

"Tamam."

Ama tam saldırıya geçmek üzerelerken, vadide müthiş bir ses yankılandı:

"İskender'in birliği komutanını selamlar!"

"Ptolemaios!"

"Burada!"

"Perdikkas!"

"Burada!"

"Leonnatos!"

"Burada!"

"Krateros!"

"Burada!"

"Lysimakhos!"

"Burada!"

"Seleukos!"

"Burada!"

Son yankı donmuş gölün üzerinde söndüğünde İskender yaşaran gözleriyle karın altında kımıldamadan duran altı süvariye baktı; sonra başını inanmazlıkla sallayarak Ephestione'ye döndü, "Ah Zeus aşkına!" dedi. "Bunlar bizim çocuklar!"

32

Düğünden üç ay sonra Euridises bir kız çocuğu doğurdu ve adı Europa kondu. Gelin kısa süre sonra yeniden gebe kaldı. Philippos gerek siyasi gelişmeler, gerekse özel nedenlerden ötürü bu yeni babalığının tadını pek fazla çıkartamadı.

O kış, Solisli Eumolpos adındaki casusu onu ziyaret etti. Havanın kötülüğüne karşın deniz yoluyla gelmişti, çünkü getirdiği haberler geciktirilecek türden değildi. Kendi kentinin sıcak havasına alışkın olduğundan soğuktan donmuş gibiydi; Kral onu hemen ateşin başına oturttu ve sert bir şarap ikram etti. Sonra da dilini çözmek için tatlılar sundu.

"Söyle bakalım dostum, ne gibi haberler getirdin bana?"

"Şans Tanrıçası Thykhe senden yana Kralım. Dinle bak Pers Sarayı'nda neler oldu: Tahmin edebileceğin gibi yeni kral Arses saraydaki gerçek patronun kim olduğunu anladı ve buna katlanamayarak Bagoas'ı zehirletmeye kalkıştı."

"Haremağasını mı?"

"Aynen öyle. Ama Bagoas bunu beklediğinden komployu ortaya çıkardı, karşılık olarak da Kral'ı zehirletti. Bundan sonra da Kral'ın bütün evlatlarını öldürttü."

"Yaşlı kurutaşak yılan yuvasından bile daha tehlikeli."

"Öyle. Ne var ki böyle olunca hanedandan kimse hayatta kalmadı. Bir bölümünü III. Artakserkses öldürtmüştü, kalanları da Bagoas temizledi."

"Sonra?"

"Sonra Bagoas ailenin ikinci kuşak akrabalarından birini buldu ve onu III. Dareios adıyla tahta çıkarttı."

"Peki kimmiş bu Dareios?"

"Büyükbabası II. Artakserkses'in erkek kardeşi Ostanes idi. Kırk beş yaşında ve hem kadınlardan, hem oğlanlardan hoşlanıyor."

"Bu, çok önemli değil," dedi Philippos. "Daha ilginç haberlerin yok mu?"

"Krallığı açıklanmadan önce Ermenistan Satrapı'ydı."

"Zor bir eyalet. Zorlu bir tip olmalı."

"Becerikli diyelim. Göğüs göğüse çarpıştığı Kadusi kabilesinden birini kendi eliyle öldürdüğü söyleniyor."

Philippos elini sakalında şöyle bir dolaştırdıktan sonra, "Sanırım yaşlı kuru-taşak dişine göre lokma buldu."

"Gerçekten öyle," dedi ısınmaya başlayan Eumolpos, "Anlaşılan şu ki III. Dareios, Boğazlar'ın denetimini ve Asya'da bulunan Yunan kentlerinin yönetim hakkını ele geçirmeye niyetli. Hatta dolaşan bir söylentiye göre, Makedonya krallığının da biçimsel olarak onu tanıyacağı bir anlaşma imzalamasını isteyecekmiş, ama ben şimdilik bunu önemsemiyorum. Dareios senin düzeyinde bir hasım sayılmaz: Kükremeni duyar duymaz yatağın altına gizleneceğinden eminim."

"Göreceğiz bakalım," diye mırıldandı Philippos.

"Başka bir şeye gereksinmen var mı efendim?"

"İyi iş becerdin, ama işin zor bölümü bundan sonra başlıyor. Eumenes'e uğra ve ücretini al. Habercilerine vermen gerekiyorsa, onlar için de para iste. Dareios'un sarayında olup biten her şeyden haberimiz olması gerekiyor."

Eumolpos teşekkür ederek Kral'ın yanından ayrıldı ve kendi sıcak deniz kentine dönebilmek için hemen yola çıktı.

Birkaç gün sonra Kral, sarayın silah salonunda Parmenion, Antipatros, Kara Klitos ve kayınpederi Attalos'tan oluşan savaş konseyini topladı.

"Size söylediğim sözcüklerin tek biri bile bu salondan çıkmayacak!" diyerek konuşmaya başladı. "Pers Kralı Arses öldürüldü, yerine de ikinci dereceden akrabası olan Prens III. Dareios geçirildi. Yeni Kral'ın onursuz biri olma-

dığını anlıyoruz, ama bir süre kendi gücünü kanıtlamak ve sağlamlaştırmakla uğraşacak gibi görünüyor.

Bu nedenle harekete geçme zamanı gelmiştir: Attalos ve Parmenion zaman yitirmeden on beş bin askerlik bir orduyla Asya'ya geçecek ve denizimizin doğu kıyısını ele geçirecekler; Pers egemenliği altında olan Yunan kentlerine benim özgürlük bildirimi iletecekler. Bu arada ben de asker alımını tamamlayacağım, sonra onlara katılıp işgal için harekete geçeceğim."

Toplantının geri kalan bölümünde ayrıntılar incelendi, bu başlangıç seferinin lojistik, politik ve askeri sorunlarına çözüm arandı. Ama toplantıda bulunanları en çok etkileyen, Kral'ın konuşmasında alıştıkları o heyecan ve coşkunun olmamasıydı. Öyle ki Parmenion salondan ayrılmadan önce Kral'a sokuldu ve, "Yolunda gitmeyen bir şey mi var efendim? Yoksa kendini iyi hissetmiyor musun?" diye sordu.

Philippos onu geçirirken bir elini omzuna koydu ve, "Yok eski dostum yok; her şey yolunda," dedi.

Oysa doğruyu söylemiyordu: İskender'in ilk anda ona pek ağır gelmeyen yokluğu gün geçtikçe koyuyordu. Oğlu, annesi ve dayısı ile Epir'deyken babasının içi rahattı; tek derdi onu geri getirtip özür diletmekti, ama önce buna karşı koyması, sonra da kuzeye kaçması Kral'da öfke, huzursuzluk ve üzüntü yaratmıştı.

Birileri yardım etmek için araya girmeyi önerse Kral bunu bir hakaret sayarak öfkeleniyordu; tam tersine kimse bu konudan söz etmezse haber alamamak yüzünden için için kıvranıyordu. Casuslarını dört bir yana salmış, Kuzey'in krallarına ve kabile reislerine haberciler göndermiş, İskender'in ve Ephestione'nin attığı her adımdan haberdar edilmesini istemişti. Thessalia'dan, Akarnaia'dan ve Atamas'tan giden öteki savaşçı gençlerin de katılımıyla kaçakların sayısının sekiz kişiye yükseldiğini bu haberciler sayesinde öğrenmişti.

İskender'in ekibi neredeyse tamamlanmıştı ve Philippos hemen her gün Parmenion'a oğluna göz kulak olması için öğüt veriyordu; Philotas'ın da Illyria karları altında başıboş gezen gençlere katılmasını istemiyorlardı. Öte yan-

dan Eumenes'e de kuşkulu gözlerle bakıyor, her an kâğıtlarını ve işlerini bir tarafa fırlatıp serüven aramaya gideceğinden kuşkulanıyordu.

Kral kimi zaman da yalnız başına Aigai'deki eski saraya gidiyordu. Saatlerce oturup sessiz kırlara, mavi çam ormanlarına, hanedanının doğduğu vadiye yağan karları seyrediyor, kuzeyin dondurucu soğuğunda yol alan İskender'i ve arkadaşlarını düşünüyordu.

Karnına dek kara gömülen atlarıyla kar fırtınalarıyla savaşan, perişan giysilerini delip geçen rüzgâra direnen, buz kesen gençleri merak ediyordu. Bakışlarını büyük taş ocağa, aleve alev yanarak kadim taht salonunun duvarlarını ısıtan meşe kütüklerine çeviriyor, rasgele bulabildikleri sığınaklarda ıslak tahtaları üst üste dizip cılız bir ateş yakabilmek için uzun uzadıya uğraşmak zorunda kalan ya da dört bir yanlarındaki kurt ulumaları yüzünden uyuyamayan çocuklar için üzülüyordu.

Haberler giderek kötüleşti, ama gene de pek acil bir durum yoktu. İskender ve arkadaşları ağır bedeller ödeyerek de olsa kışı atlatmakla kalmayıp Makedon sınırında yaşayan bazı kabile reisleriyle dostluklar kurmuşlardı. Onların iç savaşlarında çarpışarak güvenlerini kazanmışlar, hatta onları buyrukları altına almışlardı. Bu da günün birinde bir tehdit oluşturabilecek bir noktaydı.

İskender'in öyle bir doğası vardı ki, onunla ilişki kuran herkes, kadın, erkek, hatta hayvan tüm canlılar bu çocukla dost olmaya can atardı. Sonradan Bukefalos adını alan o kara şeytanla ilk andan yakınlık kurması ve onu bir kuzu gibi yola getirmesi başka türlü nasıl açıklanabilirdi?

Ya Peritas gibi tek bir çene darbesiyle domuzun bacak kemiğini kırma gücüne sahip bir hayvanın, efendisi ortadan kaybolduğundan beri neredeyse hiçbir şey yemeden günlerdir bekliyor olması ne anlama geliyordu?

Sonra o Leptine, Pangaion cehenneminden çekip aldığı o kız, neden her an gelebilirmiş gibi hâlâ her gün yatağını hazırlayıp banyo suyunu ısıtıyordu?

Philippos, şimdi Epir Krallığı'nın da kendisi için bir tehlike oluşturmasından korkuyordu, çünkü Kraliçe Olym-

pias kardeşinin yanına yerleşmiş gibi görünüyordu. Ruhunu kemiren nefret duygusuyla ona bir kötülük yapması işten bile değildi; Olympias Philippos'un hem siyasi, hem ailevi tasarılarını altüst edebilirdi. Kral İskender şimdilik dostuydu, ama onun yüreği de şimdi barbar topraklarda sürgün hayatı yaşayan yeğeni için çarpıyor olmalıydı.

Epir Kralı'nı Pella Sarayı'na daha güçlü ilişkilerle bağlamak ve kötücül niyetli Kraliçe'yi safdışı bırakmak gerekiyordu.

Günün birinde Philippos kızı Kleopatra'yı, ailesinden yanında kalan son kişiyi odasına çağırttı.

Prenses on sekiz yaşının ışıltısını yansıtıyordu. İri yeşil gözleri, bakır yansımalı uzun saçları, Olympos tanrıçalarını andıran bir bedeni vardı. Makedonya'da onunla evlenmeyi hayal etmeyen soylu yoktu.

"Artık senin evlenme zamanın geldi, kızım," dedi kral.

Kleopatra başını öne eğdi. "Damadı çoktan seçmiş olduğunu tahmin ediyorum," dedi.

"Öyle," dedi Philippos. "Kocan Epir Kralı, annenin erkek kardeşi İskender olacak."

Genç kız sessizliğini korudu, ama babasının kararından pek rahatsız olmuşa benzemiyordu. Dayısı çok yakışıklı ve değerli bir gençti, uyruğu tarafından çok seviliyordu, üstelik kişilik olarak da ağabeyi İskender'e benziyordu.

"Bir şey söylemeyecek misin?" diye sordu Kral. "Yoksa aklında başka biri mi vardı?"

"Hayır baba. Seçim yapmanın sana düştüğünü biliyordum; bu nedenle hiç hayal kurmamıştım. Yalnız senden tek bir şey isteyeceğim."

"Konuş kızım."

"Ağabeyim İskender düğüne davet edilecek mi?"

Philippos bir kamçı darbesi yemişçesine ansızın arkasını döndü. "Benim için artık ağabeyin yok," dedi buz gibi bir sesle.

Kleopatra gözyaşlarına boğuluverdi. "Ama neden baba? Neden?"

"Nedenini biliyorsun. Sen de oradaydın. Tüm Yunan kentlerinin delegeleri, komutanlarım ve kentimin ileri gelenleri önünde beni nasıl küçük düşürdüğünü gördün!"

"Baba, o..."

"Sakın ha onu koruyayım deme!" diye bağırdı Kral. "Ben onu eğitsin diye Aristoteles'i, heykelini yapsın diye Lysippos'u buralara çağırdım, adına paralar bastırdım. Bunun anlamını anlayabiliyor musun? Hayır kızım, hakarette ve nankörlükte fazla ileri gitti, aşırıya kaçtı..."

Kleopatra ağlıyor, elleriyle yüzünü örtüyor, hıçkırıyordu; Philippos ona yaklaşmak istiyor ama kendisinin de duygularına yenik düşeceğinden korkuyordu.

"Baba..." diye yalvardı kız.

"Onu koruma dedim sana..."

"Ama ben onu koruyacağım. O gün ben de oradaydım ve sen sarhoş davranışlarla bir elinle yeni gelinin memesini tutar, bir elinle karnını okşarken annemin yüzünün nasıl bembeyaz olduğunu gördüm. İskender de gördü; o da annesini sever. Yoksa sevmemeli mi, önemsememeli mi onu? Senin gibi yaşamından çıkartıp atmalı mı?"

Philippos iyice öfkelendi. "Asıl suçlu Olympias! O beni yaşamından çıkartıp attı! Öyle değil mi?" diye bağırırken yüzü kıpkırmızıydı. "Hepiniz bana karşı oldunuz, hepiniz!"

Kleopatra babasının ayaklarına kapandı.

"Doğru değil baba, doğru değil, biz senin kendine gelmeni istiyoruz. İskender elbette yanıldı..." Philippos bu sözler üzerine bir an duraksadı. "Ama onu anlayamıyor musun? Onu anlamaya çalışamaz mısın? Sen onun yerinde olsan ne yapardın? Birisi herkesin içinde sana piç deseydi, kendinin ve annenin onurunu korumaz mıydın? Senin oğluna her zaman öğrettiğin bu değil miydi? Sana benzediği, senin gibi davrandığı için onu reddediyorsun! Senin istediğin Akhilleus'tu!" dedi ıslak yüzünü yerden kaldırarak. "Akhilleus'u istiyordun ve şimdi ona sahipsin. İskender'in öfkesi, Akhilleus'un öfkesidir baba!"

"İyi, onunki Akhilleus'un öfkesiyle, benimki de Zeus'un öfkesidir."

"Ama o seni seviyor baba, seni seviyor ve acı çekiyor, biliyorum." Kleopatra bu sözleri söylerken hıçkırıklar içinde yere yığılmıştı.

Philippos bir süre dudaklarını ısırarak kızına baktı. Sonra odadan çıkmak için arkasını döndü.

"Hazırlan," dedi kapının önünde. "Düğünün altı ay sonra yapılacak."

Eumenes onun allak bullak bir yüzle çalışma odasına girdiğini fark etti, ama görmemiş gibi yaparak elindeki papirüs rulolarıyla koridorda yürüyüp gitti.

Kapı kapandığı zaman geri dönüp kulağını kapıya dayadı. Kral ağlıyordu.

33

Eumenes sessizce uzaklaşıp kraliyet arşivindeki odasına girdi. Kollarını ve başını yazı masasına dayayarak oturdu, uzun süre derin derin düşündü. Sonra da karar verdi.

Arşivden bir çanta aldı, pelerinini düzeltti, ellerini saçlarının arasında gezdirdi, sonunda yeniden koridora çıkıp Kral'ın odasına gitti.

Derin bir soluk alarak kapıya vurdu.

"Kim o?"

"Eumenes!"

"Gel."

Eumenes içeriye girip kapıyı kapattı. Philippos'un başı öne eğikti; önündeki bir belgeyi okur gibi yapıyordu.

"Efendim, bir evlilik önerisi var."

Kral ansızın başını kaldırdı. Yüzü kederliydi; açık kalan tek gözü yorgunluktan, öfkeden, ağlamaktan kızarmıştı.

"Konu nedir?"

"Karia'nın Pers Satrapı Piksodaros kızını sarayımızın prenslerinden birine sunuyor."

"Boş ver gitsin. Benim Perslerle işim yok."

"Efendim, ben işimiz olması gerektiğini düşünüyorum. Piksodaros tam olarak bir Pers değildir, Büyük Kral'ın adına Küçük Asya'nın kıyı kentlerinden birini yönetmektedir ve Halikarnassos Kalesi'nin denetimi ona aittir. Boğazlar'ı geçmeye hazırlanıyorsan, bu stratejik önem taşıyan bir seçim olabilir. Özellikle de şu aralar Pers tahtı hâlâ güvenli ellerde değilken!"

"Belki de haklısın. Ordum birkaç gün sonra yola çıkacak."

"Bu da fazladan bir neden."

"Sen olsan kimi seçerdin?"

"Eh, ben düşünüyorum ki..."

"Arrhidaios? Evet, işte buldum. Oğlum Arrhidaios yarı akıllıdır, fazla dert yaratmaz. Yatakta da başarılı olmazsa, gelinin çaresine ben bakarım. Nasıl bir kız?"

Eumenes çantasından minik bir resim çıkartıp masaya koydu; Yunanlı bir ressamın işi olduğu belli olan resmi Kral'a gösterdi.

"Pek şirin görünüyor ama güven olmaz; bunların kendilerini görünce insan hayal kırıklığına uğrayabilir."

"O halde ne yapayım?"

"Bu önerinin beni duygulandırdığını ve onurlandırdığını söyle; kız için değerli Prensimiz Arrhidaios'u seçtiğimi bildir. Prensin genç, savaşlarda cesur, değerli olduğunu ve senin iyi bildiğin öteki saçmalıkları yaz. Sonra da getir mektubu, imzalayayım."

"İyi bir karar oldu efendim. Hemen hazırlarım." Eumenes kapıyı açmak üzereyken döndü ve o anda önemli bir şey anımsamışçasına, "Sana bir soru sorabilir miyim efendim?" dedi.

Philippos ona kuşkulu gözlerle baktı. "Neymiş bakalım?"

"Asya'ya gönderdiğin ordunun komutanı kim olacak?"

"Attalos ve Parmenion."

"Harika. Parmenion çok büyük bir askerdir ve Attalos da..."

Philippos ona güvensizlik dolu gözlerle baktı.

"Söylemek istediğim şuydu ki, belki Attalos'un buradan uzaklaşması..."

"Bir tek söz daha edersen dilini keserim."

Eumenes korkusuzca sözlerini sürdürdü: "Oğlunu geri çağırmanın zamanıdır, Kralım. Pek çok geçerli nedenin var."

"Sus!" diye bağırdı Philippos.

"Birincisi siyasi bir gerekçe: Yunanlar, kendi ailesi içinde barışı sağlayamayan, Kral'ın ortak anlaşma altında

toplayacağı toplulukta barışı sağlayamayacağını iddia ederlerse, onları nasıl kandırabilirsin?"

Kral yumruğunu masaya vurarak kükredi: "Sus!"

Eumenes yüreğinin göğsünün içinde sıkıştığını ve sonunun geldiğini hissetti, ama artık umutsuz bir duruma düşmüş olduğundan geri dönüşü yoktu; bu nedenle erkekçe ölmeyi göze alarak konuşmayı sürdürdü: "İkincisi de son derece kişisel bir gerekçe: Biz hepimiz o lanet olası çocuğu çok özledik, Kralım!"

"Tek söz daha edersen seni muhafızlara tutuklatırım."

"İskender de bundan büyük acı duyuyor."

"Muhafızlar!" diye kükredi Philippos. "Muhafızlar!"

"Bunu sana kanıtlayabilirim! Prenses Kleopatra da ağlamaktan başka şey yapmıyor."

Muhafızlar silahlarını şakırdatarak içeriye daldılar.

"İskender'den aldığım bir mektup şöyle diyor..."

Muhafızlar ellerini Eumenes'e uzattılar.

İskender'den Eumenes'e selam.

Philippos bir işaretle muhafızları durdurdu.

Babama ilişkin anlattıklarına, sağlığının iyi olduğuna, Asya'ya geçmek üzere olduğuna sevindim.

Kral muhafızlara çıkmalarını söyledi.

Ama aynı zamanda, verdiğin haberler beni derinden yaraladı.

Eumenes durup Kral'ı süzdü. Derin bir sarsıntı geçiren, allak bullak olmuş Kral'ın tek gözü, kırışık alnının altında kor gibi yanıp sönüyordu.

"Devam et," dedi.

Çok eskiden beri en büyük hayalim bu büyük seferde yer alabilmek, onun yanı başında atımı sürebilmekti, tüm ömrümce onun krallığının değerine ve saygınlığına erişebilmek çabasında olduğumu göstermek istedim.

Ne yazık ki koşullar beni onulmaz bir duruma düşürdü; öfkem beni bir oğlun asla aşmaması gereken sınırı aşmaya sürükledi.

Ama elbette bunlara neden olan bir tanrıdır, çünkü eylemlerinin denetimini elden kaçırdıkları zaman insanların alınlarında yazılı olan kaderi yaşadığı anlaşılır.

Arkadaşlarım iyiler, ama benim gibi vatanlarını ve sevdiklerini özlüyorlar. Bu arada benim iyi yürekli dostum Eumenes, seni de çok özledik. Kral'a elinden geldiğince iyi bak. Ne yazık ki bu benim elimden gelmiyor. Kendine iyi bak.

Eumenes mektubu bir kenara kaldırıp elleriyle yüzünü örten Philippos'a baktı.

"Ben de sizden izin almadan..."

Kral telaşla başını kaldırdı ve, "İzin almadan ne yaptın?" diye sordun.

"Bir mektup hazırladım..."

"Ey ulu Zeus, ben bu Yunan'ı ellerimle öldüreceğim, şimdi sıkacağım boğazını..."

Eumenes o anda kendisini fırtınalı bir denizde dalgalarla boğuştuktan sonra yırtık yelkenleri, su alan bordasıyla uzaktaki limanı seçmeye başlayan bir geminin kaptanı gibi hissediyordu; ama son bir çaba gösterip bu enkazı karaya çıkarmalıydı. Bu nedenle derin bir soluk aldı, çantasından bir başka kâğıt çıkarttı ve Kral'ın şaşkın bakışları altında okumaya başladı.

Makedonya Kralı Philippos'tan İskender'e selam!

Düğün günümde yaşananların bende yarattığı sonsuz acılarla, tüm sevgime karşın seni artık karşımda görmek istemediğime karar verdim; ama zaman iyi bir ilaçtır ve en derin yaraları bile iyileştirir.

Olan biten üzerine uzun uzun kafa yordum; yaşça daha ileri ve bu yeryüzünde deneyimi daha fazla olanların genellikle tutkuları nedeniyle gözleri kör olan gençlere örnek oluşturmaları gerektiğini düşündüm; bu nedenle seni mahkûm ettiğim bu sürgün yaşantına son verme kararı aldım.

Seni izlemeye karar vererek aynı sürgün yaşamına atılan arkadaşların da beni gerçekten kırdılar.

Burada üstün gelen bir yargıcın ve bir kralın değil, bir babanın yüce gönüllülüğü, cömertliğidir. Bunun karşılığında senden tek istediğim, attığın adım için üzüldüğünü bana ifade etmen, evlat sevginin benzer durumlara yol açmayacağını bana göstermendir.

Kendine iyi bak.

Eumenes odanın içinde hareketsiz duruyor, tek söz etmeden başına gelecekleri merak ederek bekliyordu. Philippos da bir şey diyemiyordu; ama ruhunu çalkalandıran duyguları gizlemeye çalıştığı belliydi; açık tek gözünden yaşlar süzüldüğünü göstermemek için başını öte yana çevirmişti.

Sonunda Eumenes tüm cesaretini toplayarak, "Ne dersin Kralım?" diye sordu.

"Ben bile daha iyisini yazamazdım."

"O halde imzalamak ister misin?"

Philippos elini uzattı, bir kamış aldı, mürekkebe batırdı, ama sonra sekreterinin kaygılı bakışları karşısında duraladı.

"Bir şey mi var efendim?"

"Hayır, hayır," diyen Kral mektubu imzaladı. Hemen sonra kâğıdı çevirdi ve arkasına, en dip köşeye bir şeyler karaladı. Eumenes mektubu aldı, üzerine kül döküp üfledi, eğilip selamını vererek kapıya yöneldi. Kral düşüncesini değiştirmeden çıkmak istiyordu.

"Bir dakika!" dedi Kral.

Eumenes durdu. "Ne arzu ediyorsun, Kralım?"

"Bu mektubu nereye göndereceksin?"

"Eh, bazı ilişkileri sürdürmeye, bazı bilgilerin peşinde koşmaya cüret etmiştim..."

Philippos başını salladı. "Bir casus, demek ben sekreter adı altında bir casus besliyormuşum. Ben bu Yunan'ı eninde sonunda boğazlayacağım. Zeus aşkına, şu ellerimle boğmazsam seni..."

Eumenes yeniden eğilerek selam verip odadan ayrıldı. Çalışma odasına doğru seğirtirken, gözleri kâğıdın arkasına karalanan sözlere ilişti.

Bunu tekrar denersen kulaklarını kopartıp sana yediririm.

Seni özledim.

Baban.

34

Direnişle karşılaşmadan Asya'ya geçen Attalos ve Parmenion, Doğu yakasındaki Hellen kentleri tarafından kurtarıcı olarak karşıladılar; Hellenler Makedon Kralı'na heykeller adayıp ve büyük şölenler düzenlediler.

Philippos bu kez ulaklarından gelen haberleri sevinçle karşılıyordu; Asya seferi daha uğurlu bir ortamda başlayamazdı. Pers İmparatorluğu hâlâ son hanedanlık krizi nedeniyle güçlükler içindeydi, o ise değeri, dürüstlüğü, birliği ve kararlılığıyla dünyada bir eşi olmayan ulusal bir ordu kurmuştu. Kendi okulunda yetiştirdiği generalleri taktik ve strateji bakımından olağanüstüydüler, tahtın vârisi Homeros'un ülküleriyle, felsefi düşüncenin mantığı çerçevesinde yetişmiş gururlu, gem vurulamaz bir prensti.

Ömrünün en büyük ve son seferi için yola çıkma zamanı gelmişti. Karar alınmış, hazırlıklar yapılmıştı; İskender'i karşılayacak, kızı Kleopatra'yı kayınbiraderiyle unutulmaz bir düğünle evlendirerek Epir Krallığı ile engelleri aşacak, sonra da büyük sıçrayış için Boğazlar'ın öte yakasında ordusuyla buluşacaktı.

Gene de, tam her şey çözülmüş, iyiye yönelmiş görünürken, İskender Pella'ya dönüp kız kardeşinin düğününde yer alacağını bildirmişken geceleri gözlerini kırpmadan oturmasına yol açan bir gerginlik içerisindeydi.

İlkbaharın başlarında bir gün Eumenes'i ahıra çağırttı; birlikte bir at gezisi yapıp konuşacaklardı. Bu alışılmadık bir yöntemdi, ama sekreter Trakya tarzı pantolon, İskit tarzı uzun bir ceket, çizme ve geniş kenarlı şapkayla duruma

uyum sağladı! Oldukça yaşlı ve sakin bir at ayarlayıp randevu yerine geldi. Philippos gözlerine inanamaz gibiydi.

"Nereye gidiyoruz sandın sen; İskitleri işgale mi?"

"Giysi görevlisine fikir sormuştum, Kralım."

"Belli oluyor. Haydi gidelim!" Kral atını şaha kaldırarak kentten çıkan bir patikaya sürdü.

Çiftçiler tarlalarında tahıllarının, darılarının dibini çapalıyor, bağlarda asma kütüklerini temizliyorlardı.

"Çevrene bak!" dedi Philippos sekreterine. "Çevrene iyi bak! Bir tek kuşakta yarı barbar çoban ve dağlı halkı yerleşik tarımcılara dönüştürdüm; şimdi düzenli yönetilen kentlerde ve köylerde yaşıyorlar. Onlara ülkelerine ait olma onurunu verdim. Tavda demir gibi onlara biçim verdim, yenilmez askerler yarattım. İskender de biraz şamata yaptığımı, bir sedirden ötekine atlayamadığımı iddia ederek bana karşı çıktı."

"Bunu artık düşünme Kralım. Her ikiniz de acı çektiniz; doğru, İskender'in ağzından söylememesi gereken sözler döküldü ama bunun karşılığını ağır bir bedelle ödedi. Sen büyük, en büyük kralsın; o da bunu biliyor ve seninle gurur duyuyor; sana yemin ederim."

Philippos sustu ve yolunu bir süre daha sessizlik içerisinde sürdürdü. Az sonra yanına vardıkları derenin suları duruydu; tepelerden inen kar sularıyla beslendiği için soğuk olduğu da belliydi; Kral atından indi, bir kayaya oturup Eumenes'in kendisine yetişmesini bekledi.

Sonra yanına oturan sekreterine, "Gidiyorum," dedi.

"Gidiyor musun? Nereye?"

"İskender yirmi günden önce gelemez; bu arada ben Delphoi'ye gitmek istiyorum."

"Oradan uzak dur Kralım; seni bir başka kutsal savaşa sürükleyecekler."

"Ben yaşadığım sürece Yunanistan'da ne dinsel, ne din dışı savaş olacaktır. Tapınağa öğüt almaya gitmiyorum. Tapınağa gidiyorum."

Eumenes durumu kavrayamayarak, "Tapınağa mı?" diye sordu. "Ama efendim tapınak zaten senin. Sen ne istersen, orakl onu söylüyor."

"Sen öyle mi düşünüyorsun?"

Hava ısınmaya başlamıştı. Eumenes ceketini çıkarttı, mendilini suya sokup alnını ıslattı.

"Seni anlamıyorum. Konseyin orakli idare ettiğini, tanrıya politik çizgide ve askeri anlaşmalarda işlerine geleni söylettiğini gören sen mi bunu söylüyorsun?"

"Doğru. Gene de tanrı kimi zaman ona hizmet etmesi gereken insanların sahtekârlığına, yüzsüzlüğüne karşın gerçeği söylemeyi başarır. Bundan eminim." Sonra kollarını dizlerine dayadı ve başını eğerek derenin sesini dinlemeyi yeğledi.

Eumenes ne diyeceğini bilemiyordu. Kral ne söylemek istiyordu? Her türlü aşırılığı tatmış, her türlü düzenbazlığın ve ahlaksızlığın tanığı olmuş, insanlığın her anlamda yanlış davranışlarını görmüş bir adamdı. Bedeninin her yanı gözle görünen görünmeyen yara izleriyle örtülü bu erkeğin Delphoi Vadisi'nde ne işi vardı?

"Tapınağın girişinde ne yazıyor biliyor musun?" diye sordu Philippos.

"Biliyorum efendim. 'Kendini tanı' yazıyor."

"Bu sözleri kimin yazdığını biliyor musun?"

"Tanrı mı?"

Philippos başıyla evet işareti yaptı.

"Anlıyorum," diyen Eumenes aslında bir şey anlamamıştı.

"Yarın yola çıkıyorum. Krallık mührünü ve evrakı Antipatros'a bıraktım. Sen İskender'in dairesini hazırlat, köpeğini ve Bukefalos'un ahırını temizlet, zırhını parlattır, Leptine'nin her zamanki gibi oğlumun yatağıyla banyosunu temizlemesini denetle. Her şeyi buradan ayrıldığı günkü gibi bulmalı. Ama kutlama ya da şölen istemiyorum. Kutlanacak bir şey yok; ikimiz de acı yüklüyüz."

Eumenes gene başıyla olur işareti yaptıktan sonra, "Sen huzurla çık yoluna Kralım. Emrettiğin her şey en iyi biçimde yapılacaktır."

"Biliyorum," diye mırıldanan Kral, sekreterinin omzuna vurdu ve atına atlayıp uzaklaştı.

Ertesi sabah Kral küçük bir muhafız alayı ile hareket edip güneye yöneldi; Makedonya Ovası'ndan geçerek Thes-

ıolia'ya girdi. Yedi günlük yolculuktan sonra Phokis yoluy la Delphoi'ye vardı. Kent her zamanki gibi hacılarla doluy du.

Dünyanın dört bir yanından, hatta Sicilya'dan ve Adriyatik Körfezi'nde denizin ortasında yükselen Spina kentinden bile gelenler vardı. Tapınağa giden kutsal yol boyunca tüm Yunan kentlerinin Tanrı Apollon'a adanmış tapınakçıkları vardı; bu tapınakçıklar da heykellerle süslenmişti; genellikle yanlarında ya da önlerinde bronz ve boyalı mermerden küçük süslemeler vardı.

Ticari amaçla kurulmuş tezgâhların sayısı da oldukça kabarıktı; kurban olarak sunulmak üzere hayvanlar, tapınakta kutsamak için boy boy heykeller, tapınağın içinde bulunan kutsal heykelin bronz ya da toprak taklitleri ya da bu yörenin başka noktalarında bulunan başyapıtları anıştıran nesneler satılıyordu.

Tapınağın yanında bulunan devasa üçayaklı bronz kazanı, birbirine sarmalanmış üç yılan ayakta tutar gibiydi; bu yılanlar Plataia Savaşı'nda Atinalıların tutsak aldıkları Perslerin silahlarının eritilmesi ile elde edilen bronzdan dökülmüşlerdi.

Philippos göze çarpmamak için başlığıyla başını örterek öteki ziyaretçilerin arasında sıraya girdi, ama Apollon rahiplerinin gözünden hiçbir şey kaçmıyordu. Görevlilerin kulaktan kulağa fısıldaşmaları sonucunda tapınağın en karanlık ve iç noktasında gizlenmiş olan yöneticiler de konuğun varlığından haberdar oldular.

Genç müritlerden biri telaş içinde, "Makedonya Kralı ve tapınak konseyimizin başkanı burada," diye bildirdi.

O gün için tapınma ve orakl işlevlerinden sorumlu olan rahip, "Söylediklerinden emin misin?" diye sordu gence.

"Philippos'u herhangi biriyle karıştırmak olanaksızdır."

"Ne istiyormuş?"

"Tanrıya sorular sormak isteyen ziyaretçilerle sıraya girmiş."

Rahip içini çekti. "İnanılmaz bir şey. Nasıl oldu da kimse bizi haberdar etmedi. Böylesine kudretli bir insanın arzusunu yerine getirmek için hazırlıksız yakalandık... Ça-

buk olun!" diye buyurdu. "Tapınak konseyinin nişanlarını sergileyin ve Kral'a eşlik ederek onu bana getirin! Savaşın büyük galibi, tapınak konseyinin başkanı özel bir ayrıcalığa sahip olmalıdır!"

Genç mürit yandaki küçük bir kapıdan çıktı. Rahip ayin giysisini kuşandı, başına sardığı kutsal sarığın ucunu serbest bırakarak tapınağa girdi.

Yüzü ve elleri fildişinden, gözleri sedeften, defne dallarından örülmüş tacı gümüşten olan Tanrı Apollon tahtında oturmaktaydı. Bu büyük idolün bakışlarında hem şaşkın, hem de orada değilmiş gibi bir ifade vardı; dudakları da kimi zaman alaycı gibi görünen anlaşılmaz bir gülümsemeyle aralanmıştı. Ayaklarının dibindeki bir mangalda tütsü yanıyor, dumanı, tavanda bulunan ve göğün bir bölümünü gösteren küçük bir aralığa mavi mavi yükseliyordu.

Kapıdan süzülen ışık demeti içerinin karanlığını bir parça deliyor, Dor sütunların hatlarını belirginleştiriyor, ağır ve yoğun havada asılı duran toz zerrelerini görünür kılıyordu.

Ansızın kapının boşluğunda iriyarı bir siluet belirdi ve gölgesi ta rahibin ayakları dibine dek uzadı. Tanrının heykeline doğru ilerledi; çivili ayakkabılarıyla ağır aksak yürürken çıkarttığı ses tapınağın derin sessizliğinde yankılanıyordu.

Rahip içeriye giren kişiyi karşılayınca Makedonya Kralı'nı tanıyıverdi. "Ne arzu ediyorsun?" diye sordu saygıyla.

Philippos yanı başında yükselen tanrının boş bakışlarına çevirdi gözlerini. "Tanrıyı sorgulamak istiyorum," dedi.

"Pekâlâ, sorun nedir?"

Philippos tek gözüyle rahibin ruhunu delercesine baktı ona.

"Ben sorumu doğrudan *Pythia*'ya[1] soracağım," dedi. "Beni onun yanına götür!"

[1] Delphoi'de Pythia adlı kız fala bakıp gaipten haber verirdi. Kutsal su ile temizlenmiş olan bu genç kız defne yaprakları çiğner, bu çeşit yaprakların dumanını içine çeker, sonra kendinden geçerek bir takım sözler söylerdi; bunlar da rahiplerce yorumlanırdı. *Dinler Tarihi*: Felicien Challaye: *Varlık Yayınları* (Çev.)

Rahip karmakarışık başını öne eğdi; asla hayır diyeme yeceği beklenmedik bir istekle karşı karşıya kalmıştı.

"Sorunu doğrudan Apollon'un sesine sormak istediğin den emin misin? Pek çok kişi buna dayanamadı. Tanrının sesi bir savaş borazanından daha tiz, gök gürültüsünden daha yüksek olabilir..."

"Ben buna dayanırım," dedi Philippos kararlı bir biçimde. "Beni *Pythia*'ya götür!"

"Sen bilirsin," dedi rahip. Sonra bir sütuna asılı duran bronz gonga yaklaşıp tokmağı ile üzerine vurdu. Gongun gümbürtüsü duvarlar arasında dalga dalga dolaşıp tapınağın en içrek hücresi, gizi olan *adyton*'da yankılandı.

Yankılar birer birer sönünce rahip konuğuna dönerek, "İzle beni," dedi.

Tanrı heykelinin kaidesinin arkasına geçtiler, hücrenin arka duvarını kaplayan bronz levhanın önünde durdular. Rahip tokmakla levhaya vurunca, yerin altında bulunan ama görünmeyen bir boşluğun yuttuğu donuk bir gümbürtü duyuldu. Sonra büyük levha hiç ses çıkarmadan ekseni üzerinde döndü, toprağın derinliklerine doğru gözden kaybolan daracık bir merdiven göründü.

Rahip Kral'a bakmadan, "Bu kuşaktan hiç kimse buraya girmedi," dedi. Philippos dik ve birbirine eşit olmayan basamakları zorlukla inerek, pek az sayıda kandilin aydınlattığı bir mekânda buldu kendini.

O anda dipte, bütünüyle karanlığa gömülmüş duvarın içinden ayaklarına dek uzanan kırmızı bir giysiye bürünmüş bir siluet belirdi. Yüzü kül gibi beyazdı ve ağır sürme çekilmiş gözlerinde yabanıl hayvanlara özgü bir hareketlilik vardı. Onu kollarının arasında sürüklercesine içeriye getiren yardımcılar üç ayaklı tabureye benzer bir nesnenin üzerine zorlukla oturtup yerdeki yanardağ ağzına benzer boşluğun içerisine yerleştirdiler.

Sonra bin bir güçlükle taban döşemesindeki bir taş kapağı açtılar, arzın merkezinden iğrenç kokulu buharlar yükselmeye başladı.

Rahibi şimdi saran titreme düzmece değildi; gerçekten korku içindeydi. "Bunun adı *chasma ghes*'tir," dedi. "Burası gecenin kaynağı, başlangıçtaki kaosun son ağzıdır. Nere-

de bittiğini kimse bilmez ve aşağıya inen kimse geri gelmedi." Rahip mağaranın kayalık tabanından bir taş alıp boşluğun içine attı. Hiç ses duyulmadı.

"Şimdi tanrı, *Pythia*'nın bedenine girmek, onu varlığıyla işgal etmek üzere. Bak."

Kâhin arzın merkezinden yükselen buharları içine çekerken güçlükle soluk alıyor, kıvranıyor, spazmlar geçiriyor, kimi zaman boşluğun ucuna oturarak cansız kollarını bacaklarını aşağıya sallandırıyor, gözlerinin yalnızca akı görünüyordu. Sonra ansızın acı çekerek fısıldamaya başladı, fısıltılar boğuk seslere sonra da tizleşerek bir yılan ıslığına dönüştüler. Yardımcılardan biri elini onun göğsüne dayadı ve rahibe bakarak zamanın geldiğini işaret etti.

"Philippos, şimdi tanrıyı sorgulayabilirsin. Tanrı burada," dedi rahip kısık bir sesle.

Philippos *Pythia*'nın eline değecek kadar öne ilerledi.

"Ey tanrım, evimde büyük bir hazırlık var; barbarlara, bizim topraklarımızdaki tapınaklara verdikleri zararın bedelini ödetmek üzere yola çıkıyorum. Ama yüreğim sıkışıyor; içim sıkılıyor ve geceleri karabasanlardan başka şey görmüyorum. Benim bu huzursuzluğumun yanıtı nedir?"

Pythia'dan uzun bir inilti işitildi, sonra yavaşça iki elini çukurun ucuna dayayarak kalktı; metalik ve titrek bir sesle konuşmaya başladı:

Boğa taçlandı
Son yaklaştı
Kurban edici hazırlandı.

Sonra cansız bir beden gibi sırtüstü yere düştü.

Philippos bir an sessizlik içersinde kâhine baktı, sonra merdivenin yanı başına gidip yukarıdan yağan ışık huzmesinin içinde gözden kayboldu.

35

Gecenin ilerleyen saatlerinde atını dörtnala sürerek gelen adam muhafızların önünde yere atlayıp terden köpüren atını seyislerden birine emanet etti.

Tetikte uyuyan Eumenes hemen yatağından kalktı, sırtına bir pelerin atıp eline bir kandil alarak aceleyle merdivenlerden indi.

Revağın altında karşılaştığı adama "Gel," deyip onu silah odasına yönlendirdi. Peşindeki adam soluk soluğa ilerlerken ona, "Bu saatte Kral nerededir?" diye sordu.

"Bir günlük yürüyüş mesafesinde, daha fazla değil. Senin bildiğin nedenden ötürü zaman yitirdim."

Eumenes elindeki anahtarla kilitli bir kapıyı açarak, "Tamam, tamam," deyip adamı susturdu. "Gir, burada bizi rahatsız eden olmaz."

Burası onarımda olan silahların konulduğu büyük ve boş bir odaydı. Bir kenarda örs olarak kullanılan bir kütüğün yanı başında iki-üç tabure vardı. Eumenes taburelerden birini arkadaşına verdi, birine de kendisi oturdu.

"Ne öğrenebildin?"

"Pek kolay olmadı ve de pahalıya patladı. *Adyton*'a girebilme hakkı olan görevlilerden birine rüşvet vermek zorunda kaldım."

"Sonra?"

"Kral Philippos neredeyse gizlenerek beklenmedik bir anda gelip öteki müritlerle birlikte sıraya girdi; sonra fark edildi ve tapınağa alındı. Rahipler onun orakli sorgulamak

istediğini anlayınca uygun bir yanıt hazırlamak için soruyu önceden almak istediler."

"Bu sıradan bir uygulama."

"Öyle; ama Kral buna karşı çıktı. *Pythia*'yı doğrudan sorgulamakta ayak diredi ve hemen *adyton*'a götürülmek istedi."

Eumenes elleriyle yüzünü örttü. "Ah yüce Zeus!"

"O gün görevli olan rahip, konseyi haberdar etmeye bile zaman bulamadı. Kral'ın buyruğunu yerine getirmekten başka seçeneği yoktu. Bu nedenle Philippos hemen *adyton*'a indirildi ve vecit haline girer girmez *Pythia*'ya sorusunu sordu."

"Bundan emin misin?"

"Kesinlikle eminim."

"Peki, oraklin yanıtı ne oldu?"

"Boğa taçlandı, son yaklaştı, kurban edici hazırlandı."

"Başka bir şey söylemedi mi?" diye soran Eumenes'in yüzü allak bullak olmuştu.

Adam başını salladı.

Eumenes pelerinin cebinden bir para kesesi çıkartıp dostuna verdi. "İçinde sana vaat ettiğim miktar var; ama o görevliye rüşvet verdikten sonra kalanı zaten senin cebe attığından eminim."

"Ama ben..."

"Boş ver, bu işlerin nasıl yürütüldüğünü bilirim. Yalnız şunu unutma, bu konuda ağzından tek bir söz kaçırırsan seni nerede olursan ol bulurum ve doğduğuna pişman ederim."

Adam, kimseye tek söz etmeyeceğine yeminler ederek parayı aldı ve çekip gitti.

Eumenes büyük boş mekânda tek başına kalınca, kandilin ışığında oraklin yanıtını kralına uğurlu bir biçimde yorumlayabilmek için derin düşüncelere daldı. Sonra çıkıp yatak odasına döndü, ama bir daha uyuyamadı.

Ertesi günün ilerleyen saatlerinde Kral saraya döndü; Eumenes de bazı belgeleri imzalatmak bahanesiyle olabildiğince çabuk onun yanına seğirtti.

İmzalanacak kâğıtları bir bir Kral'ın önüne bırakırken, "Gezinin sonucunu öğrenebilir miyim efendim?" diye sordu.

Philippos başını kaldırıp sekreterine döndü. "Bu sorunun yanıtını bildiğin konusunda on gümüş talentine bahse girerim."

"Ben mi efendim? Ah, o kadar da başarılı değilim. Hayır hayır, bunlar şakaya gelmeyecek kadar hassas konulardır."

Philippos bir başka belge almak için sol elini uzattı, sonra da mührünü bastı.

"Boğa taçlandı, son yaklaştı, kurban edici hazırlandı."

"Yanıt bu mu efendim? Ama bu olağanüstü, harika bir yanıt! Tam Asya'ya geçmek üzereyken! Perslerin yeni kralı henüz taç giydi; başkent Persepolis'in simgesi neydi anımsıyor musun? Boğa; kanatlı boğa. Evet hiç kuşku yok, boğa Persleri simgeliyor. Kurban verici hazır olduğuna göre onun da sonu yakın. Onu yerle bir edecek kurban verici sensin. Orakl Pers İmparatorluğu üzerinde kazanacağın büyük ve yakın zaferi görmüş gerçekten.

Hatta efendim, ne düşündüğümü söyleyebilir miyim? Bu doğru olamayacak kadar güzel bir yanıt; acaba o düzenbaz rahipler sana uygun bir yanıt hazırlamış olabilirler mi? Bu kadar iyi bir dilek zor bulunurdu!"

"Hayır, önceden hiçbir şey hazırlamadılar. Oraya ansızın vardım, tapınak görevlilerinden birini yakasından yakalayıp *adyton*'u açtırdım, kendinden geçmiş, gözlerinin akı ortaya çıkmış, salyaları akan, *chasma*'dan çıkan dumanı içine çeken *Pythia*'yı gördüm."

Eumenes hiç durmadan Kral'ı onaylıyordu: "Söyleyecek tek söz bulamıyorum, yıldırım gibi bir operasyon gerçekleştirmişsin, sana da böylesi yakışır zaten! Her şey bir yana, aldığın yanıt da olağanüstü!"

"Öyle."

"İskender de birkaç gün sonra burada olur."

"İyi."

"Onu gidip eski sınırda karşılayacak mısın?"

"Hayır, burada bekleyeceğim."

"Kallisthenes ile ben gidebilir miyiz?"

"Evet, elbette."

"Muhafız alayından bir düzine askerle Philotas'ı da alsak... Küçük bir onur kıtası..."

Philippos bunu da onayladı.

"Efendim, teşekkür ederim, başka bir şey yoksa çıkabilir miyim?" diyen Eumenes kâğıtlarını toplamaya başladı.

"Gençliğimde, bir gecede iki kadını becerdiğim zamanlar askerlerim bana ne derlerdi biliyor musun?"

Eumenes dönüp Kral'ın yaralı gözüne baktı.

"Bana 'Boğa' derlerdi."

Eumenes ne diyeceğini bilemedi. Telaşla eğilip selam verdi ve kendisini kapının dışına attı.

Küçük karşılama komitesi, I. Amyntas'ın topraklarının eski sınırının geçtiği Berovo yoluna çıktı. Eumenes arkadaşlarının buradan geçeceğini hesaplayarak, muhafızları Haliakmon Geçidi'nde durdurdu.

Atlarından inerek, hayvanları otlamaya bıraktılar; kimisi susuzluğunu gidermek için matarasını çıkarttı, kimisi heybesinden ekmeğini, peynirini, zeytinini, kuru incirini aldı, yere oturup karınlarını doyurmaya başladılar. Muhafızlardan biri İskender'in gelişini görebilsin diye tepeye çıkartıldı.

Birkaç saat sonra güneş Pindos tepelerinin ardında alçalırken henüz ufukta görünen yolcu yoktu.

Kallisthenes sürekli, "İnan bana bu pek kötü bir yoldur," deyip duruyordu. "Haydut kaynar. Hiç şaşırmazdım..."

"Ah, haydutlarmış!" diye bağırdı Philotas. "Onlar o haydutları çerez yapıp yerler. Onlar kışlarını Illyria Dağları'nda geçirmiş adamlar; sen bunun ne demek olduğunu biliyor musun?"

Ama Eumenes tepede bekleyen ve şimdi kırmızı bir bayrak sallamaya başlamış olan adama dikmişti gözlerini. "Geliyorlar!" dedi neredeyse duyulmayacak kadar alçak bir sesle.

Az sonra tepedeki adamın fırlattığı bir ok, hemen yanı başlarına düşüp toprağa saplandı.

"Hepsi tamammış," dedi Eumenes. "Eksik olan kimse yok." Ve bunu söylerken kendi sesine kendi de inanamaz gibiydi. Bu arada muhafız da tepeden inmişti.

Philotas'ın, "Muhafızlar! Atlara!" diye emretmesiyle, on iki muhafız aynı anda atlarına atlayıp mızrakları ellerinde dizildiler.

İskender'le arkadaşları tepenin yamacında göründüklerinde Eumenes ve Kallisthenes yaya olarak yol boyunca ilerlemeye başladılar.

Sekiz arkadaş yan yana ilerlerken arkalarında batmakta olan güneşin ışınları onları eflatun bir ışık, altın rengi bir aylayla sarıyordu. Dörtnala ilerleyen atlar, uçuşan toz zerreciklerini aydınlatan ışık ve aralarındaki mesafe yüzünden sanki havada asılıymış gibi görünüyorlardı; sanki bir başka zamandan, büyülü ve kadim topraklardan, dünyanın sınırından dönüyorlardı.

Sonunda müthiş bir hızla geçide varıp ırmağa atladılar; onları vatanlarından ayıran hiçbir âna katlanamaz gibiydiler. Atların ayakları, batıda alçalan büyük ateş topuna karşı ırmağın sularını köpürte köpürte havalandırdı.

Eumenes giysisinin yeniyle gözlerini silerek gürültüyle burnunu sümkürdü. Sesi titriyordu. "Ah yüce tanrılar, bunlar bizimkiler. Geliyorlar..."

O anda altın bukleli saçları, ateş kırmızısı bakır zırhı güneşte parlayan bir siluet, suların içinden, büyük bir köpük girdabının ortasından sıçrayıp arkadaşlarından sıyrıldı, nallarıyla yeri göğü titreten atının üstünde şimşek gibi öne atıldı.

Philotas bağırdı: "Muhafız alayı, hizaya!" Ve on iki savaşçı başları dik, göğüsleri ileride, mızrakları havada yan yana dizildiler.

Eumenes artık kendini dizginleyemiyordu.

"İskender..." diye kekeledi gözyaşları içinde. "İskender döndü!"

36

Eumenes ve Kallisthenes, Kral'ın çalışma odasının kapısına kadar İskender'e eşlik ettiler. Eumenes kapıya vurdu; Philippos'un oğlunu içeriye çağıran sesini duyunca, bir elini arkadaşının omzuna koydu ve biraz utanarak şöyle dedi: "Baban bana yazdığın mektuptan söz ederse, şaşkınlık belirtisi gösterme. Senin adına ilk adımı atma hakkını kendimde buldum, yoksa sen şu anda hâlâ dağlarda karların arasında olacaktın."

İskender sonunda neler olduğunu kavrayarak arkadaşına hayretle baktı, ama artık bu noktada elinden başka bir şey gelmeyeceği için içeriye girdi.

Babasıyla karşı karşıya geldiğinde onu yaşlanmış buldu; aslında evden uzakta geçirdiği süre bir yıldan daha azdı, ama Kral'ın alnındaki çizgilerin derinleştiğini, şakaklarının iyice kırlaştığını fark etti.

İlk konuşan İskender oldu: "Seni sağlıklı bulduğuma sevindim baba."

"Ben de," dedi Philippos. "Daha güçlenmiş gibisin. Geri geldiğin için mutluyum. Arkadaşların da iyiler mi?"

"Evet, hepsi iyi."

"Otur."

İskender kendine bir iskemle seçti; babası da iki kupayla bir sürahi aldı.

"Biraz şarap içer misin?"

"Evet, teşekkür ederim."

Philippos oğluna yaklaşınca İskender içgüdüsel olarak ayağa kalkarak babasının yüzüne yakından baktı. Gözü-

nün ferini söndüren, alnını kırıştıran yaşam yorgunluğunu hissetti.

"Baba, sağlığına ve Asya'da başlatmak üzere olduğun sefere içiyorum. Delphoi oraklinin büyük kehanetini duydum."

Philippos başını salladı ve şarabından bir yudum içti.

"Annen nasıl?"

"Son gördüğümde iyiydi."

"Kleopatra'nın düğününe gelecek mi?"

"Umarım gelir."

"Ben de."

Karşılıklı durup birbirini süzen iki erkek gerçekte kendilerini sel gibi akan duygularının eline bırakmak istiyorlardı; ne var ki yakın geçmişte yaşanan büyük acılar, öfkeler, pişmanlıklar onları sertleştirmişti ve bu duygular henüz canlıydılar. Bir kıvılcım birbirlerine el kaldırmalarına, kan dökmelerine neden olabilirdi.

Philippos sessizliği bozarak, "Gidip Kleopatra'yı gör," dedi. "Yokluğunda çok üzüldü."

İskender başıyla evet diyerek odadan çıktı.

Eumenes ve Kallisthenes koridorun dibine gizlenmişler, bir şiddet ya da sevinç patlaması beklemişlerdi. Bu gerçek dışı sessizliği bir türlü yorumlayamamışlardı.

"Ne düşünüyorsun?" diye sordu Kallisthenes.

"Kral bana, 'Ne eğlence, ne şölen istiyorum. Kutlanacak bir şey yok; her ikimiz de acı yüklüyüz,' demişti."

İskender sarayın koridorlarında düşteymişçesine yürüyordu. Geçerken herkes gülümsüyor, başıyla selamlıyor ama kimse yanına gidip konuşmaya cesaret edemiyordu.

Sarayın duvarları beklenmedik bir köpek havlamasıyla yankılandı ve Peritas bir yıldırım gibi iç avluya daldı. Sonra Prens'in üzerine atlayarak onu yere devirdi; durmadan havlıyor, sevinçten yerinde duramıyordu.

İskender bu yaratığın herkesin ortasında tüm içtenliği ve heyecanıyla kendisine gösterdiği sevgiden duygulanmıştı. Onu uzun uzun okşadı, kulaklarının arkasını kaşıyarak onu sakinleştirmeye çalıştı. Yıllar sonra geri geldiğinde Akhilleus'u bir tek köpeği Argos tanımıştı; şimdi bunu anımsayan İskender'in de gözleri yaşarmaya başlıyordu.

Odasının kapısında ağabeyini görür görmez boynuna atlayan Kleopatra da sevinç gözyaşları dökmeye başladı.

"Miniğim..." diye mırıldandı kardeşini göğsüne bastıran İskender.

"Çok ağladım... Çok ağladım..." diye hıçkırıyordu kız.

"Artık yeter. Döndüm ve açım. Beni akşam yemeğine davet edeceğini ummuştum."

"Elbette!" diye haykıran Kleopatra hemen yüzünü kuruladı. "Gel, içeriye gir."

Onu bir köşeye oturtup hemen sofraların kurulmasını buyurdu; sonra da ağabeyi ellerini, kollarını, yüzünü yıkayabilsin diye su getirtti.

"Annem düğünüme gelecek mi?" diye sordu yemek için uzandıklarında.

"Umarım gelir. Erkek kardeşi kızıyla evleniyor; bunu kaçırmaması gerekir. Bu durum belki babamızın da hoşuna gider."

Kleopatra biraz sakinleşmiş gibiydi; ayrı kaldıkları bir yıl boyunca neler yaptıklarını birbirlerine anlattılar. İskender baş döndürücü serüvenlerini, Illyria Dağları'nda yabanıl hayvanlar yüzünden atlattığı tehlikeleri anlatırken, Kleopatra'nın yüreği ağzına geliyordu.

İskender konuyu değiştirerek kız kardeşine düğünde nasıl giyineceğini, Butrotos Sarayı'nda nasıl yaşayacağını soruyor ya da başını kendine özgü biçimde sağ omzuna eğip hafifçe gülümseyerek sessizce onu seyrediyordu.

Aklına o anda gelmiş bir düşünceyi dile getirerek, "Zavallı Perdikkas," deyiverdi. "Sana deli gibi âşık ve evleneceğini duyunca pek tasalandı."

"Onun için üzgünüm; iyi bir çocuk."

"İyiden de öte. İnsanları tanımayı öğrendiysem, günün birinde Makedonya'nın en iyi generallerinden biri olacak. Ama yapacak bir şey yok: Herkes kendi yazgısını yaşar."

"Öyle," dedi Kleopatra.

Uzun süre sonra görüşen iki genç derin bir sessizliğe gömüldüler; her ikisi de kendi duygularına kulak veriyorlardı.

"Kocanla mutlu olacağını düşünüyorum," dedi İskender. "Zeki ve cesur olduğu kadar hayal kurmayı da bilen

bir genç. Onun için üzerine şebnem düşmüş bir ilkyaz çiçeği, altın mahfazaya konmuş bir inci olacaksın."

Kleopatra yaşlı gözlerle ona baktı: "Sen beni öyle mi görüyorsun?"

"Elbette öyle görüyorum; eminim o da seni öyle görecektir." Sonra kız kardeşinin yanağını tek parmağıyla okşayıp yanından ayrıldı.

Bir yıllık özlemden sonra odasına girerken saatler ilerlemişti; dairesini süsleyen çiçeklerin ve banyosunun kokunu duyuyordu.

Duvarlara asılı kandillerden sıcak ve huzurlu bir ışık yayılıyordu. Usturası, tarağı küvetin yanında düzenle sıralanmış, Leptine kısacık bir *peplos*'la küvetin yanı başındaki bir tabureye oturmuş onu bekliyordu.

Kız onu görür görmez ayaklarına atılıp dizlerine sarıldı; onu öpücüklere ve gözyaşlarına boğuyordu.

"Yıkanmama yardım etmeyecek misin?" diye sordu İskender.

"Evet, evet, elbette efendim. Hemen."

Leptine onu soydu, büyük küvete girmesine yardım etti, sonra da süngeriyle onu okşamaya başladı. Yumuşak ve düz saçlarını yıkadı, uzak Arap ülkelerinden gelen bir tas zeytinyağını başından aşağı döktü.

Prens sudan çıkınca onu kurulayıp yatağına kadar eşlik etti. Sonra kendisi de soyundu ve düğümlenmiş kaslarını yumuşatmak için uzun uzun İskender'e masaj yaptı; erkeğe kokular sürmedi çünkü onun teninin kokusunu her parfümden daha çok beğeniyordu. Erkeğin rahatladığını ve gözlerinin kapanmaya başladığını hissettiği zaman çırılçıplak ve sıcacık bedeniyle onun yanına uzanıp bedeninin her yerini öptü.

37

Euridises, ilkyazın sonlarına doğru, Kleopatra'yla Epir Kralı İskender'in düğün tarihinden bir süre önce, bir erkek evlat doğurdu. Bu gelişme Prens'le babası arasındaki kolay gitmeyen ilişkiyi daha da gerginleştirdi.

Anlaşmazlıklar ve uyuşmazlıklar arttı; Philippos'un İskender'in en yakın arkadaşlarını, özellikle de Ephestione, Perdikkas, Ptolemaios ve Seleukos'u saraydan uzak tutma kararı alması bu duruma tuz biber ekti.

O sırada Asya'da bulunan Philotas eve dönüşünden sonra İskender'e gözle görülür bir yakınlık göstermemişti. Hatta ısrarla kuzeni Amyntas'la, İskender'in doğumundan önce tahtın vârisi olan Prens'le sıkı fıkı olmuştu.

Sarayla yakınlığını yitiren, derin bir yalnızlığa kapılan İskender'in sürüklendiği tehlikeli güvensizlik duygusu, beceriksizce girişimlerde ve anlam verilemeyen davranışlarda bulunmasına yol açtı.

Philippos'un Karia Satrapı'nın kızına damat olarak üvey kardeşi yarım akıllı Arrhidaios'u önerdiğini öğrendiği zaman ne düşüneceğini bilemedi. Konuyu uzun uzadıya tarttıktan sonra bu seçimin herhangi bir biçimde Asya seferiyle ilgili olabileceği kararına vardı ve Piksodaros'a habercilerinden birini göndererek kızla kendisinin evlenmek istediğini bildirdi; ne var ki Kral bu girişimden hemen haberdar oldu. Öfkesi başına vurarak, artık bozulmuş olan bu evlilik tasarısından vazgeçmek zorunda kaldı.

İskender'e bu kötü haberi vermek gene Eumenes'e düştü.

"İyi de böyle bir şey yapmak aklına nereden geldi?" diye sordu. "Bana neden bir şey söylemedin, neden akıl danışmadın? Ben sana..."

"Ne derdin bana?" diye öfkelendi İskender. "Sen yalnızca babamın buyruklarını yerine getiriyorsun. Benimle konuşmuyor, beni her şeyin dışında tutuyorsun!"

"Şu anda pek sağlıklı düşünemediğin belli," dedi Eumenes. "Philippos'un tahtın vârisi olan oğlunu düşmanının bir hizmetkârının kızıyla evlendireceğini nasıl olur da düşünebilirsin?"

"Ben artık Philippos'un vârisi değilim. O bana böyle bir şey söylemiyor, bana tek söz etmiyor. Bütün zamanını yeni karısıyla bebeğe ayırıyor. Sizler de beni terk ettiniz. Hepiniz artık tahtın vârisi olmadığımı düşünerek benden uzak durmaya çalışıyorsunuz. Çevrene bir baksana; babamın pek çok çocuğu var. Bunlardan bazıları Amyntas'ın tarafını tutabilir; ben doğmadan önce yasal vâris o değil miydi zaten? Philotas benden çok onunla zaman geçiriyor. Attalos, kızının yasal vârisi doğuracağını söylememiş miydi? Tamam işte, babamın bir oğlu oldu."

Eumenes sessiz kaldı. İskender'in odanın içinde kocaman adımlarla yürüyüşünü seyrediyor, sakinleşmesini bekliyordu. Sonra arkadaşının arkasını dönüp pencerenin önünde durduğunu görünce yeniden konuşmaya başladı.

"Şu anda seni boğazlamak istese bile babanla karşı karşıya gelmelisin. Üstelik Kralımız pek de haksız sayılmaz."

"Gördün mü? Sen de onun tarafını tutuyorsun."

"Yeter artık! Bana bu biçimde davranmaktan vazgeç. Ben senin aile üyelerinin tümü karşısında her zaman dürüst oldum. Babanın büyük bir insan, Avrupa'nın son yüz yıldır gördüğü en büyük insan olduğuna inandığım için her zaman sizin aranızı bulmaya çalıştım; ayrıca seni çok seviyorum lanet olasıca inatçı keçi! Haydi bana tek bir şey, sana karşı yaptığım tek bir şeyi bul da söyle; beni tanıdığın bunca yıl içinde seni kıracak, zararına olacak ne yaptım? Haydi konuş, bekliyorum."

İskender buna yanıt veremedi. Ellerini ovuşturuyor, gözlerinde biriken yaşları göstermemek için arkası dönük

duruyordu. Ayrıca, babasının çocukken olduğu gibi kendisini hâlâ korkutabiliyor olmasından öfke duyuyordu.

"Onunla yüzleşmelisin. Hemen şimdi. Yaptıkların için sana öfkelenmiş olduğu şu an. Korkmadığını, erkek olduğunu, günün birinde onun tahtına oturmaya layık olduğunu kanıtlamak için şimdi git, dikil karşısına! Yanlışını kabullen ve özür dile. Gerçek yüreklilik budur."

"Tamam," dedi İskender. "Ama Philippos'un bir gün kılıcını bana doğru sallamış olduğunu unutma."

"Sarhoştu."

"Şimdi nasıl?"

"Ona karşı haksızlık ediyorsun. O senin için olmazı olur yaptı. Senin için ne büyük yatırım yaptığını biliyor musun? Söyle, biliyor musun? Ben biliyorum çünkü onun tüm hesaplarını ben tutuyorum, arşivini ben düzenliyorum."

"Bunu bilmek istemiyorum."

"En aşağı yüz talent harcadı; bu çok büyük bir rakam. Atina kentinin en parlak döneminde sahip olduğu hazinenin dörtte birine eşittir bu para."

"Bunu öğrenmek istemiyorum."

"Bir çarpışmada gözünü yitirdi; bir çarpışmanın sonucunda bir bacağı aksak kaldı. Senin için Boğazlar'ın batısında var olmuş en büyük imparatorluğu kurdu; sense şimdi onun planlarını engelliyor, onun yaşında bir adamın ömründe tadabileceği son zevk kırıntılarını elinden alıyorsun. İskender, o sana gelmeden sen onun yanına git ve konuş!"

"Tamam! Onunla yüzleşeceğim!" Bunu söyleyen İskender kapıyı vurarak çıktı.

Eumenes de peşinden koridora doğru koştu. "Bekle! Bekle, dedim sana!"

"Gene ne var?"

"Bırak önce ben konuşayım."

İskender onun geçmesine izin verdi ve arkadaşının sarayın doğu kanadına doğru telaşla yürümesini seyretti.

Eumenes kapıya vurup bir yanıt beklemeden içeriye girdi.

Philippos asık bir yüzle, "Ne var?" diye sordu.

"İskender seninle konuşmak istiyor."

"Ne konuşacak?"

"Efendim, oğlun yaptıkları için üzülüyor ama sen de onu anlamaya çalışmalısın; kendini yalnız, terk edilmiş hissediyor. Artık senden bir yakınlık ve içtenlik göremiyor. Onu bağışlayamaz mısın? Eninde sonunda o da çok genç. Senin onu terk ettiğini düşünüyor, bu nedenle de gerçekten korkuyor."

Eumenes kralın her zamanki öfke nöbetlerinden birine tutulacağını beklerken inanılmaz bir biçimde sakin kalmasına şaşırdı ve pek etkilendi.

"Kralım, iyi misin?"

"İyiyim, iyiyim. Al onu içeriye."

Eumenes çıktığında, kapıda bekleyen İskender'in yüzünün bembeyaz olduğunu gördü.

"Baban pek bitkin," dedi. "Kendisini senden daha yalnız hissediyor. Bunu unutma."

Prens eşiği aşıp odaya girdi.

"Bunu neden yaptın?" diye sordu Philippos.

"Ben..."

"Neden?" diye bağırdı Kral.

"Çünkü kendimi senin kararlarından, planlarından dışlanmış hissediyordum; yalnızdım; bana yardım eli uzatan, öğüt veren kimse yoktu. Kendi kişiliğimin onurunu kabul ettirebileceğimi düşündüm."

"Pers Kralı'nın bir hizmetkârının kızıyla evlenerek mi?"

'Eumenes'in sözleri!' diye düşündü İskender.

"Peki benimle neden konuşmadın?" Philippos'un sesi şimdi biraz daha sakinleşmiş gibiydi. "Neden babanla konuşmayı denemedin?"

"Yarım akıllı Arrhidaios'u bana yeğ tutmuştun."

Philippos yumruğunu masaya vurarak, "Aynen öyle!" diye bağırdı yeniden. "Peki bu sana bir anlam ifade etmedi mi? Aristoteles sana mantık yürütmeyi böyle mi öğretti?"

İskender hiçbir şey söylemeden dururken, Philippos odanın içinde aksak ayağıyla ileri geri yürüyordu.

Prens beklenmedik bir anda, "Sana verdiğim zarar çok mu büyük?" diye sordu.

"Hayır," diye yanıtladı Philippos. "Asya'ya geçmeye hazırlandığım günlerde Pers Satrapı'yla bir evlilik bağı kurulması işime gelirdi, ama her şeyin bir çaresi bulunur."

"Üzgünüm. Bir daha olmayacak. Şimdi Kleopatra'nın düğününde yerimin ne olacağını bildirmeni bekliyorum."

"Yerinin mi? Elbette tahtın vârisi konumunda olacaksın oğlum. Eumenes'e git; törenin bütün ayrıntılarıyla o ilgileniyor."

İskender işittiği bu sözler üzerine utançtan kıpkırmızı kesildi; Mieza'daki günlerde olduğu gibi babasını kucaklamak istedi, ama ilişkileri gerginleştiği günlerden bu yana babasının huzurunda utanç ve çekingenlik duyuyor, böyle bir içtenlik gösteremiyordu. Gene de Kral oğlunun gözlerindeki sevecenliği okuyarak sevindi; şöyle dedi: "Haydi şimdi ayaklarımın altından çekil, beni yalnız bırak, yapacak işlerim var."

Eumenes, "Gel," diyerek İskender'i içeriye çağırdı. "Arkadaşının ne yetenekleri olduğunu görmelisin. Bu düğün töreni yaşamımın başyapıtı olmalı. Kral tüm mabeyincileri ve törencileri dışlayarak sorumluluğu olduğu gibi bana yükledi. Ve şimdi," diyerek bir kapıyı açıp arkadaşını salona soktu, "şuraya bir bak!"

Prens kendini kraliyet silahlarının durduğu büyük salonlardan birinde buldu; mekân bütünüyle boşaltılmış ve tahta beygirler üzerine bir tahta masa konmuştu. Masanın üzerinde de Aigai Sarayı'nın tapınakları ve tiyatrosuyla belli bir ölçeğe göre küçültülmüş bir maketi yerleştirilmişti.

Mekânların üzerleri açıktı, böylece odaların içleri görülebiliyordu; seramikten yapılmış renkli insan figürleri törende yer alacak kişilerin konumlarını ve duruşlarını belirliyordu.

Eumenes masanın ucunda duran bir değneği aldı; "İşte," diyerek büyük, sütunlu bir salonu işaret etti. "Düğün burada olacak, sonra da şimdiye dek görülmemiş derecede olağanüstü bir tören ve geçit yapılacak.

Törenden sonra nedimelerince gerdek odasına götürülen geline geleneksel banyosu yaptırılır, saçları taranırken

geçit töreni yapılacak. Önde, şu gördüklerin, yani Olympos'un on iki tanrısının heykelleri görevlilerce taşınacak, dinsel duygularını ve tüm Yunanlar adına yüklendiği işlevi belirtmek için babanın heykeli de bu tanrılar arasında yer alacak.

Baban Kral beyaz bir pelerin, meşe yapraklarından altın bir taç takmış olarak ortadan yürüyecek. Kral'ın hemen önünde, sağda tahtın vârisi Prens niteliğiyle sen, solunda da damat Epir Kralı İskender yer alacak. Sizler tiyatroya doğru ilerleyeceksiniz. İşte şuraya.

Konuklar ve yabancı delegeler şafağın ilk ışıklarıyla yerlerini almış olacaklar; sizler girene dek Atina'dan, Sikyon'dan, Korinthos'tan getirtilmiş ünlü aktörlerin yer aldığı gösterilerle oyalanarak bekleyecekler. Aktörler arasında senin çok beğendiğini duyduğum Thessalos da bulunuyor."

İskender omzundaki bembeyaz pelerini şöyle bir düzeltip dayısıyla bakıştı. Her ikisi de muhafızları eşliğinde, üzerine altın sırmayla palmiye ve üzüm desenleri işlenmiş kırmızı bir *peplos* ve beyaz bir pelerin giymiş olarak yürüyen Kral'ın hemen arkasında yer alıyorlardı. Kral fildişi asasını sağ elinde tutuyordu; meşe yaprağı motifli altın tacı da başındaydı. Eumenes'in silah odasındaki makette gösterdiği heykelcikle gerçekten birebir benzeşiyorlardı.

Kraliyet ayakkabıcılarının ona özel olarak hazırladıkları sandaletler, üzerindeki giysiyle örtülüyor, Kral'ın aksak yürüyüşünü düzeltip boyunu uzatmak için konmuş olan kalın taban dikkat çekmiyordu.

Eumenes tiyatronun arkasına, en yüksek noktaya yerleştirilmiş olan ahşap bir kafesin üzerinde duruyor, gösterişli geçidi düzenlemek için tören görevlilerine renkli bayraklarla işaretler veriyordu.

Başını sağa çevirerek hıncahınç dolu olan yarım daire tiyatroya baktıktan sonra bakışlarını girişe çevirdi; en büyük sanatçıların yaptığı heykellere gerçek giysiler giydirilmiş, gerçek altın taçlar takılmıştı; yanlarında kutsal hayvanlarını taşıyorlardı; Zeus'un kartalı, Athena'nın baykuşu, Hera'nın tavuskuşu öyle müthiş bir gerçeklikle yapılmıştı ki her an uçup gidecek gibi görünüyorlardı.

Onların arkasında kutsal sarıklarını sarmış rahipler ellerinde buhurdanlarla bekliyorlardı; flüt ve davullar eşliğinde düğün şarkıları söyleyen melekler gibi güzel çıplak gençlerden oluşan bir koro yerini almıştı. Kral, önünde oğlu ve damadı, arkasında da geçit giysilerini giymiş yedi muhafızıyla kortejin arasındaki noktada önemli ânın gelmesini bekliyordu.

Eumenes'in uyarısıyla tören görevlisi bir işaret verdi ve borazancılar var güçleriyle üfleyerek ortalığı çınlattılar.

Gerçekten pek etkileyici olan bu görüntü, güneşin ışıltısıyla daha da görkemli bir hal almıştı. Geçidin başı yarım dairenin içine girmeye başlamıştı; tanrıların heykelleri birer birer orkestranın yarım dairesinin önünden geçip sahnenin önüne diziliyorlardı.

Geçitte yer alan kişiler giriş yolunun ağzında beliriyorlar, yeniden sahnenin ortasında görünene dek Eumenes'in görüş alanından çıkıyorlardı.

Buhurdanların yaydığı dumanın ortasında geçit yapan rahiplerden sonra gelin için aşk şarkıları söyleyip dans eden gençler göründüler; Eumenes onların kemerin altında gözden kayboluşlarını, sonra halkın coşkusuyla sahnede belirişlerini izledi.

Şimdi Makedonyalı İskender ile Epirli İskender geçiyorlardı, arkalarından da Kral geliyordu. Daha önceden belirlendiği üzere kemerin altına varınca Kral korumalarına çekilmeleri buyruğunu verdi; çünkü Yunanların gözünde muhafız alayıyla yürüyen bir tiran gibi görünmek istemiyordu.

Eumenes iki gencin halkın alkışları arasında tiyatronun sahnesinde yürüyüşlerini izlerken, Kral aynı anda kemerin altında gözden kayboldu. Bu arada gözucuyla çekilen muhafızları fark etti. Onlara önce özensizce bakmıştı, ama aynı anda zihninde bir şimşek çaktı; şimdi sayıca bir kişi eksiktiler!

Tam o anda Philippos güneş ışıkları altında tiyatro sahnesine girdi, Eumenes gırtlağını yırtarcasına bağırmaya başladı; olacakları sezmişti ama çığlıkları kopan gürültüyü bastırmaya yetmiyordu. Her şey göz açıp kapatana dek oldu: Eksik olan muhafız ansızın karanlıktan sıyrıldı,

elindeki kısa baltayla Kral'ın üzerine atıldı, silahını Kral'ın beline daldırıp hızla oradan uzaklaştı.

İskender seyircilerin yüzündeki ifadeden bir şeyler olduğunu anlayıp hemen arkasını dönmüştü ama, ancak babasının yaralandığını, yüzünün tanrıların fildişi yüzleri gibi bembeyaz kesildiğini görebilmişti. Kralın sendeleyişini, eliyle yarasına bastırışını ve bembeyaz pelerininin dalga dalga kana boyandığını seyretmek zorunda kaldı.

Hemen arkasında yol boyunca kırlara doğru koşan bir adam vardı. İskender, dizlerinin üstüne çöken Philippos'a atılırken, Epir Kralı da, "Şu adamı yakalayın!" diye bağırıyordu.

İskender, yere düşüp tozlara bulanmadan babasını tuttu; fışkıran kan her ikisinin giysilerini, ellerini, kollarını ala boyarken "Baba!" diye bağırıyor, hıçkırıklara boğuluyordu! Oğlunun gözyaşları, Philippos'un solgun yanaklarında hissettiği son sıcaklık oldu.

Gökyüzü, sonsuz sayıda ışıklı benekle patladı ve sonra ansızın karardı. O anda gölgeye bürünmüş bir odanın ortasında kucağındaki bebeği göğsüne bastırdığı an Philippos'un gözlerinin önünde beliriverdi. Bebeğin yumuşacık teninin kendi sert yanağına, dudaklarının yaralı omzuna değişini yeniden hissetti; sonsuza dek karanlığa ve sessizliğe gömülmeden önce havada Pieria güllerinin o baygın kokusunu duydu.

38

Soluk soluğa koşan kaçak, ağaçların altında bekleyen suç ortaklarının yanına varacağı sırada arkadaşlarının izlenmekte olduğunu gören adamlar da kaçmaya başladılar.

Yalnız başına kalan cani arkasına baktı, yakalanmak üzere olduğunu anladı. Epirli İskender pelerinini bir yana atmış, elinde kılıçıyla peşinden geliyor, "Onu canlı istiyorum, onu canlı yakalayın!" diye bağırıyordu.

Adam var gücüyle koşmaya başladı; atına yaklaşınca üzerine atlamak için bir hamle yaptıysa da ayağı bir ağaç köküne takılınca tökezleyip yere yapıştı. Yeniden kalkmaya davrandıysa da askerler üzerine çullandılar, onu onlarca kılıç darbesiyle ânında öldürdüler.

Epir Kralı yaptıklarını görünce askerlere çılgınlar gibi bağırmaya başladı: "Aptallar! Size onu canlı yakalamanızı söylemiştim!"

"Ama efendim silahlıydı ve bize saldırmaya hazırlanıyordu!"

"Ötekilerin peşine düşün!" diye emretti Kral. "Hiç olmazsa onları yakalayın!"

Bu arada üstü başı kan içinde olan İskender de oraya varmıştı. Önce katile, sonra Epir Kralı'na baktı; "Onu tanıyorum. Adı Pausanias; babamın muhafızlarından biriydi," dedi. "Onu soyun, tiyatronun girişinde bir direğe asın; çürüyüp kemikleri görünene kadar orada bırakın!"

Bu arada meraklı saray muhafızları, ordu subayları ve yabancı konuklar cesedin çevresine üşüşmüşlerdi.

İskender, hemen dayısıyla birlikte boşalmakta olan tiyatroya döndü; gelinliğiyle umutsuzca babasının cansız bedenine kapanmış ağlamakta olan kız kardeşi Kleopatra'yı buldu. Eumenes az ötede gözleri yaşlı, bir elini şaşkınlıktan ağzına kapatmış, olan biteni anlayamıyormuş gibi başını sallayarak umarsızca duruyordu. Sabahtan beri beklenmekte olan Kraliçe Olympias henüz gelmemişti.

İskender çevrede bulunan bütün askerlerinin toplanması için borazancıya emir verdi, ayrıca babasının bedeninin yerden kaldırılmasını ve cenaze töreni için hazırlanmasını söyledi. Yardımcılarına Kleopatra'yı dairesine götürmelerini söyledikten sonra kendisiyle dayısı için iki zırh istedi.

"Eumenes!" diye bağırarak arkadaşını sarsmaya başladı. "Kraliyet mührünü bulup bana getir. Ve hemen habercilerini salıp Ephestione, Ptolemaios, Perdikkas, Seleukos ve ötekilere olan biteni bildir. Yarın akşamdan önce toplanıp Pella'da beni beklemelerini söyle."

Birkaç dakika sonra gelen zırhları kuşanıp tolgaları takan iki İskender, kılıçlarını ellerine aldılar ve seçilmiş bir birliğin korumasında kalabalığın arasından geçerek saraya el koymak üzere ilerlediler. Kraliyet ailesinin orada bulunan bütün üyeleri sıkı gözetim altına alınarak dairelerine konuldular; bir tek silahlarıyla huzura gelen Amyntas İskender'e, buyruğunda olduğunu bildirdi. "Bana ve sadakatime güvenebilirsin. Başka kan dökülmesini istemiyorum," dedi.

"Sana teşekkür ederim," dedi İskender. "Bu davranışını asla unutmayacağım."

Kentin kapıları 'kalkanlılar' birliğince ve süvarilerce tutuldu. Philotas kendiliğinden sarayda ortaya çıkıp emir beklediğini söyledi.

Öğleden sonranın ilerleyen saatlerinde İskender yanında Epir Kralı ve kuzeni Amyntas olmak üzere, silahları, kraliyet pelerini ve tacı ile saf saf dizilmiş ordusunun karşısına çıktı. Vermek istediği mesaj son derece açıktı.

Subaylar borazanları çaldırdılar; tüm askerler de bir ağızdan onu selamladılar:

Selam sana Makedonya Kralı İskender!

Sonra bir başka işaretle mızraklarını kalkanlarına vurarak sarayın bütün duvarlarını kulakları sağır edici bir gümbürtüye boğdular.

İskender saflara dizilmiş öteki askerlerinin de selamını kabul ettikten sonra Bukefalos'un hazırlanmasını ve yola çıkmak üzere hazır olunmasını istedi. Sonra Eumenes'le törende bulunan Kallisthenes'i çağırttı.

"Eumenes, sen babamın naaşıyla ilgilen. Yıkanmasını, mumyalanmasını sağla; senin ilgileneceğin cenaze törenine dek bozulmadan kalmalı. Ve gelirse, annemi karşıla. Sonra bir mimar çağırtıp kraliyet mezarı için hazırlıkları başlat.

Kallisthenes, sen burada kalıp suçluya ilişkin araştırma yap. Arkadaşlarını, suç ortaklarını bul, son saatlerde neler yaptıklarını öğren, İskender'in buyruğuna karşın katili öldüren askerleri sorgula. Gerekirse işkenceye başvur."

Eumenes bir adım öne çıkarak İskender'e küçük bir kutu uzattı.

"Kraliyet mührü efendim."

İskender onu alıp parmağına taktı. "Eumenes, beni seviyor musun? Bana sadık mısın?"

"Elbette efendim."

"O halde bana İskender diye hitap etmeyi sürdür."

Sonra alana çıktı, Bukefalos'a atladı, Philotas'ın kumandasında bir birliği Aigai'de bırakarak dayısı ve artık kayınbiraderi olan İskender ile birlikte Pella'ya doğru yola çıktı. Philippos'un tahtına oturmak, hem soylulara, hem de saraya yeni kralın kim olduğunu göstermek istiyordu.

Bu noktada tiyatro bütünüyle boşalmış, kaideleri üzerinde duran tanrı heykelleri yalnız kalmıştı. Philippos'un heykeli, batan güneşin ışıklarıyla yıkanıyor, unutulmuş bir tanrının hüznünü yansıtıyordu.

Hava kararmaya başlarken karanlığın içinden sıyrılan bir gölge yoktan var olurcasına ortaya çıktı: Pelerinini başına çeken bir adam boş alana girip hâlâ toprağı boyayan kanı inceledi; sonra arkasını döndü, sahnenin yanındaki kemerin altından geçti. Yarı yarıya kuma gömülmüş ve kanlanmış madeni bir nesne dikkatini çekmişti. Eğildi, kı-

pır kıpır oynayan gri gözleriyle bu nesneyi inceledi; sonra onu aldı, pelerininin kıvrımlarının arasına sakladı.

Yeniden açıklığa çıktı; güneşin son ışıkları altında, katilin direğe çivili cansız bedenine baktı. O anda arkasından bir ses duydu:

"Aristoteles amca, seni burada bulacağımı hayal bile etmiyordum."

"Kallisthenes. Bir sevinç günü olması beklenen bugün çok hazin bir olaya tanıklık etti."

"İskender seni yeniden kucaklayabilmeyi çok istiyordu, ama olayların beklenmedik gelişmesi..."

"Biliyorum. Bu beni de üzüyor. Şimdi nerede?"

"Birliklerinin başında Pella'ya doğru gidiyor. Bazı soyluların tahta el koymasından çekindiği için elini çabuk tuttu. Ama sen nasıl oluyor da buradasın? Bu hiç de neşeli bir görüntü değil!"

"Bir hükümdarın öldürülmesi insani olayların gelişmesinde kritik bir noktadır. Ve duyduğuma göre Delphoi oraklinin şöyle bir yorumu varmış: 'Boğa taçlandı, son yaklaştı; kurban verici hazırlandı.'" Ve sonra Pausanias'ın delik deşik cesedine baktı; "İşte kurban veren kişi. Kehanetin son satırındaki kişinin o olduğunu kim tahmin edebilirdi ki?"

"İskender cinayeti araştırma görevini bana verdi. Babasının katilinin ardında ne gibi güçler olabileceğini öğrenmek istiyor." Uzaklarda sarayın gizli köşelerinde kralın ölümüne ağlayan kişilerin yaktığı ağıtlar çınlıyordu. "Bana yardım eder misin?" diye sordu Kallisthenes. "Her şey öyle anlamsız görünüyor ki!"

"İşte cinayetin anahtarı da bu!" dedi Aristoteles. "Anlamsızlığı! Hangi katil böylesine gösterişli bir cinayet, böylesine teatral bir mekân seçebilirdi ki! Sanki canlı olarak yorumlanan bir tragedya seyrettik; akan kan gerçekti ve..." Sonra pelerinin kıvrımları arasından bir demir parçası çıkartıp gösterdi. "Çekilen kılıç gerçekti.. Tam olarak söylemek gerekirse, bu iki uçlu kısa bir Kelt baltası."

"Hiç de sıradan olmayan bir silah.. Görüyorum ki sen araştırmalarına başlamışsın bile.."

"Merak bilginin anahtarıdır." Aristoteles yeniden çarmıhtaki katili göstererek, "Ona ilişkin ne biliniyor?" diye sordu.

"Pek fazla bilgi yok. Adı Pausanias ve Lynkestidesli. Fiziksel özellikleri nedeniyle kraliyet muhafızları arasına seçilmişti."

"Ne yazık ki artık bize tek söz söyleyemez; elbette bu da planın bir parçasıydı. Onu öldüren askerleri sorguladın mı?"

"Bir-ikisini sorguladım ama pek bir şey öğrenemedim. Hepsi Kral İskender'in onu canlı istediğini duymadığını söylüyor. Sözde duydukları üzüntü ve öfke nedeniyle onu paramparça etmişler."

"Doğru da olabilir, ama büyük olasılıkla gerçekdışıdır. Epir Kralı nerede?"

"O da İskender ile birlikte Pella'ya gidiyor."

"Anlaşılan gelin ile birlikte olamayacak."

"Son derece anlaşılır olan iki nedenden ötürü; hem tahta geçme gibi kritik bir anda yeğeninin yanında olmak, hem de Kleopatra'nın yasına saygı göstermek için bu kararı aldı."

Aristoteles yeğenini susturmak için parmağını ağzına götürdü.

Uzaktan onlara doğru geldiği belli olan bir atın nal sesleri giderek belirginleşiyordu.

"Gel gidelim," dedi Aristoteles. "Buradan çekilelim. Gözlendiğini bilmeyen daha rahat hareket eder."

At giderek yavaşladı, sonunda durdu. Karalara bürünmüş bir siluet yere atladı, direğe çivilenmiş katilin yanına geldi, pelerininin kapüşonunu indirerek uzun, dalgalı saçlarını serbest bıraktı.

Kallisthenes, amcasının kulağına, "Tanrılar adına! Bu Olympias!" diye fısıldadı.

Kraliçe yaklaştı, pelerinin kıvrımları arasından bir şey çıkarttı, sonra parmaklarının ucunda yükselerek katilin cesedine uzandı.

Birlikte geldiği kişilerin yanma dönerken, Pausanias'ın boynunda bir çiçek çelengi asılıydı.

"Ah, yüce Zeus!" diye inledi Kallisthenes. "Demek ki..."

Aristoteles başını sallayarak, "Sence çok mu açık?" dedi. "Sence katili gönderen o olsaydı, korumalarının gözü önünde, üstelik belki de Pausanias'ın cesedini gözetleyen birileri varken böyle bir şey yapar mıydı?"

"İyi ama onu gözleyenin zihninde kendisini temize çıkarmak istese böyle bir şey yapacağını sanmıyorum."

"Doğru ama gene de bir insanı suç işlemeye iten nedenleri araştırmak, başkalarının ne düşüneceğini araştırmaktan daha bilgece bir davranıştır," dedi Aristoteles. "Bana bir kandil ya da meşale bul da Pausanias'ın öldürüldüğü yere bir gidip bakalım."

"İyi ama gün ışığını beklemek daha iyi değil mi?"

"Güneş doğmadan önce pek çok gelişme olabilir. Seni orada bekleyeceğim."

Aristoteles katilin öldürüldüğü meşe ve karaağaç ormanına doğru yürümeye başladı.

39

Gecenin ilerleyen saatlerinde Ephestione, Perdikkas, Seleukos ve Ptolemaios zırhlara bürünmüş, yorgunluktan bitmiş, tere batmış durumda saraya vardılar, atlarını seyislere emanet ettikten sonra koşarak sarayın merdivenlerinden tırmanıp İskender'in onları beklediği salona seğirttiler.

Leonnatos ve Lysimakhos ertesi günden önce gelemeyeceklerdi, çünkü şu anda Thessalia'da Larissa'da bulunuyorlardı.

Bir muhafız onları kandillerin yandığı, İskender'in, Philotas'ın, General Antipatros'un, Epir Kralı İskender'in, Amyntas'ın ve bazı *phalanks* taburlarıyla *hetairoi* süvarilerinin komutanlarının bulunduğu salona aldı. Kral dahil herkes zırhlıydı, tolgaları başında, kılıçları masadaydı. Anlaşılan durum gerginliğini koruyordu.

İskender arkadaşlarını heyecanla karşıladı: "Dostlarım! Sonunda gene birlikteyiz!"

Ephestione herkes adına konuştu: "Kral Philippos'un ölümü bizi derinden yaraladı. Bizleri mahkûm ettiği sürgünü artık bütünüyle unuttuk. Onu büyük bir hükümdar, savaşçıların en değerlisi, yöneticilerin en bilgesi olarak anımsayacağız. Bizler için katı ve ciddi, aynı zamanda da cömert ve atak bir baba oldu. En içten duygularımızla kederlere gömüldük. Bu korkunç bir olay ama artık onun görevini sen devralıyorsun ve bizler seni kralımız olarak tanıyoruz."

Bu sözleri söyledikten sonra ona yaklaşıp iki yanağından öptü; öteki arkadaşları da aynı şeyi yaptılar. Sonra Epir Kralı'nı ve öteki komutanları selamlayarak masadaki yerlerini aldılar.

Iskender konuşmasına kaldığı yerden devam etti: "Philippos'un ölümü binlerce kişinin gözü önünde gerçekleştiğinden birkaç gün içinde her yanda duyulacaktır. Şimdiden öngörmesi zor, tepkiler alacağız; krallığımızı zayıflatabilecek ya da babamın oluşturduğu birliği yıpratacak gelişmeleri önleyebilmek için her şeye hazırlıklı olmalıyız. İşte benim planım şu:

Kuzey sınırımızda bulunan devletlerden, yeni müttefiklerimiz Atinalılardan ve Thebaililerden haberler alıp tepkilerini öğrenmeliyiz." Sonra Philotas'a anlamlı bir bakış fırlatarak, "Asya'da seferde bulunan komutanlarımızın, Attalos ile Parmenion'un niyetlerini soruşturmalıyız. Emirlerinde on beş bin kişilik bir ordu olduğuna göre onlardan yana içimizin rahat olması önemlidir."

Philotas anlayışlı bir ses tonuyla, "Ne yapmayı düşünüyorsun?" diye sordu.

"Hiçbirinizi utandırmak istemem: mesajımı Hekateos adındaki bir subayla göndereceğim; küçük bir bölükle Boğazlar bölgesinde bizim hizmetimizde bulunuyor. Gene de anlayacağınızı umduğum nedenle Attalos'u görevinden alacağım."

Bu karara kimse karşı çıkmadı. Bir yıl önce Philippos'un düğününde yaşanan sahne hepsinin zihninde canlıydı.

"İnanıyorum ki," diye yeniden konuştu İskender, "Kral'ın ölümüne bağlı gelişmeler kısa sürede kendilerini göstereceklerdir. Bazıları eski günlere dönülebileceğini sanacaktır; onlara yanıldıklarını hemen göstermemiz gerekecektir. Ancak o zaman babamın tasarısını yeniden yürürlüğe koyabiliriz."

İskender sustuğu anda herkes nasıl olacağını tahmin edemedikleri bir geleceğin yapılanmakta olduğu bu odada zamanın durduğunu hissetti. Philippos'un ağır bir eğitimle hazırladığı oğlu şimdi Argosların tahtında oturmaktaydı ve yaşamında ilk kez, okuduğu destanlardaki kahramanların üstlendiği müthiş güç şimdi kendi ellerindeydi.

İskender *phalanks*'ların ve *hetairoi* süvarilerinin belli bölüklerinin kumandasını arkadaşlarına, kraliyet sarayı-

nın yönetimini de Ephestione'ye emanet etti; ardından babasının gömülmeyi beklediği ve can sıkıcı işlerle karşılaşacağını bildiği Aigai'ye doğru Epir Kralı'yla birlikte yola çıktı.

Yarı yola vardıklarında Eumenes'in acil olarak yola çıkardığı bir ulakla karşılaştılar.

"Neyse ki seni buldum efendim," diyen ulak Kral'a mühürlü bir rulo emanet etti. "Eumenes bunu hemen okumanı istedi."

İskender mektubu açıp özlü mesajı okudu.

Eumenes'ten Makedonya Kralı İskender'e selam.
Euridises'in bebeği beşiğinde ölü bulundu; annenin canı için korkuyorum.
Kraliçe Olympias senin ayrıldığın gece saraya geldi.
Mutlaka burada bulunmalısın.
Kendine iyi bak.

İskender dayısına dönerek, "Annemin biz yola çıkar çıkmaz geldiğini biliyor muydun?" diye sordu.

Epir Kralı başını salladı. "Butrotos'tan ayrılırken bana bir şey söylemedi, ama törene katılacağını ummuyordum. Bu onun için zor bir karşılaşma olacaktı. Düğünden sonra batı sınırlarını güvence altına alacağım için Kral'ın onu tamamen dışlayacağını düşünüyordu. Aigai'de benimle buluşacağını tahmin etmiyordum doğrusu."

"Her neyse; şimdi orada ve ciddi girişimlerde bulunmuş. Kımıldayalım ve onarılması olanaksız başka şeyler yapmadan oraya varalım," diyen İskender Bukefalos'u hızlandırdı.

Ertesi akşam gün batarken Aigai'ye vardıklarında, saraydan yükselen iç paralayıcı bağırışlar duymaya başladılar. Eumenes onları eşikte karşıladı.

"İki günden beri böyle haykırıyor. Bebeğini annenin öldürdüğünü söylüyor ve minik cesetten ayrılmak istemiyor. Aradan da çok zaman geçtiği için, anlarsın ya..."

"Nerede?"

"Güney kanadında," dedi arkadaşı. "Benimle gel."

İskender muhafızlarına peşinden gelmelerini işaret ederek her yanının silahlı adamlarca korunduğu sarayı

boydan boya geçti. Askerlerin pek çoğu dayısıyla birlikte gelen Epirlilerdi.

Yaklaştıkça kızın ağlaması daha güçlü işitiliyordu. Kimi zaman acı çığlıklar atıyor, kimi zaman ağlayışı hıçkırıklarla bölünüyordu.

Karşılarına çıkan kapıyı İskender duraksamadan açtı, ama gözlerinin önündeki sahne nedeniyle dondu kaldı. Euridises odasının bir köşesine büzülmüştü; saçları darmadağın, gözleri kıpkırmızı ve şiş, bakışları çılgıncaydı. Bebeğinin cansız bedenini göğsüne bastırmıştı. Bebeğin başıyla kolları arkaya düşmüştü; morarmaya başlayan rengi de cesedin çürümekte olduğuna işaret ediyordu.

Annenin giysileri paramparçaydı, kurumuş kanlar saçlarına yapışmış, yüzü, kolları ve bacakları kendini yumruklamasından morarmıştı. Tüm odada ağır bir idrar, ter ve dışkı kokusu vardı.

İskender gözlerini yumduğu anda Euridises'i güzelliğinin doruk noktasında, babasının yanındaki tahtta otururken gördü. Herkes tarafından sevilen, şımartılan, kıskanılan bir kızdı. İskender'in zihni dehşetle, göğsü öfkeyle doldu, boynundaki damarların şiştiğini hissetti.

Eumenes'e dönerek alçak sesle, "Kim yaptı?" diye sordu.

Arkadaşı sessizce başını öne eğdi.

İskender yeniden haykırdı: "Kim yaptı bunu?"

"Bilmiyorum."

"Hemen bu kadınla ilgilenecek birini bulup buraya çağır. Hekimim Philippos'u getirt, onun iyileşmesini, dinlenmesini sağlayacak bir şeyler içirtsin."

Tam uzaklaşırken, Eumenes onu durdurdu. "Bebeğinden ayrılmak istemiyor, ne yapacağız?" diye sordu.

İskender duraladı, korkudan köşeye daha da büzülen kıza baktı.

Sonra yere diz çöküp emekleyerek kıza doğru yaklaştı; merhametli bakışlarını kızın yüzünden ayırmadan bakışlarındaki gücü yumuşatmak için başını hafifçe sağa eğdi; Prens bir şefkat halesiyle sarınmış gibiydi. Sonra elini uzatıp tatlı tatlı zavallı kızın yanağını okşadı.

Euridises gözlerini yumdu, başını arkasındaki duvara dayayıp yürek paralayıcı bir inilti koyverdi.

İskender kollarını ona doğru uzatarak fısıldadı: "Onu bana ver Euridises, miniği ver bana. Görmüyor musun ne kadar yorgun? Onu uyutmalıyız."

O anda genç kadının yanaklarından iki iri gözyaşı yuvarlandı, dudaklarını ıslattı. "Uyuyacak..." Ve kollarını çözdü.

İskender bebeği sevgi dolu bir tavırla, gerçekten uyuyormuş gibi özenle kucağına alıp koridora çıktı.

Bu arada Eumenes'in çağırttığı bir kadın yanlarına geldi. "Onu ben alayım efendim," dedi. İskender de bebeği uzatırken, "Onu babamın yanına yatırın," diye buyurdu.

"Neden?" diye haykırdı İskender kapıyı açarken.

Kraliçe Olympias alev alev yanan gözleriyle tam karşısında duruyordu. "Odama silahlı girmeye nasıl cüret edersin?"

"Ben Makedonya Kralıyım!" diye bağırdı İskender. "İstediğim yere girerim! Neden öldürdün o bebeği; neden vahşice annesine saldırdın? Kim sana bunu yapma hakkını verdi?"

"O bebek öldüğü için sen Makedon Kralısın!" Olympias bunu söylerken son derece kayıtsızdı. "Yoksa istediğin bu değil miydi? Philippos'un yakınlığını yitirdiğin zaman nasıl işkence çektiğini unuttun mu? Babanın düğün günü Attalos'un söylediklerini unuttun mu?"

"Unutmadım; ama ben bebekleri öldürmem ve savunmasız kadınlara saldırmam."

"Bir kral için başka seçenek yoktur. Bir kral yalnızdır; tahta ondan sonra kimin geçeceğini belirleyen hiçbir yasa yoktur. Birtakım soylular bu miniği koruma altına alabilir, ergin yaşa gelinceye dek onun yerine ülkeyi yönetmeye karar verebilirlerdi. Böyle bir şey olsaydı, ne yapardın?"

"Tahtı ele geçirmek için savaşırdım!"

"Peki bunun için ne kadar kan dökerdin? Yanıt ver bana! Kaç kadın dul kalıp kocaları için ağlardı, kaç kadın erken ölen oğulları için gözyaşı dökerdi, kaç ev yanar, kaç köy yıkılır, kaç kent yağmalanırdı? Hem zaten bunca kan

ve yıkımla kurulmuş bir imparatorluk nasıl bir çöküntünün eşiğine gelirdi?"

İskender'in yüzü allak bullak oldu; annesinin sözünü ettiği tüm bu yıkımlarla yaslar gerçekleşmiş gibi sarsıldı.

"Yazgı böyle olmasını istedi," diye yanıt verdi. "Hiçliğin içinde yok olup gitmeden önce insanoğlu yaralara, hastalıklara, acılara ve ölüme katlanmak zorunda kalıyor. Ama saygın bir biçimde davranmak, elinden geldiğince yüce gönüllülük göstermek insanın seçimi ve becerisidir. Dünyaya gelirken insana tanınmış olan tek onur, sonsuz gecenin karanlığı başlamadan parlayacak tek ışık budur."

40

Ertesi gün Eumenes, İskender'e babasının gömütünün hazır olduğunu, cenaze töreninin yapılabileceğini söyledi. Aslında büyük kabrin yalnızca birinci bölümü tamamlanmıştı; bu da gerçekten inanılmayacak kadar kısa bir sürede gerçekleşmişti. Bu bölümün yanına yapılacak ikinci odaya büyük hükümdarın öte dünyada yanında bulunmasını isteyebileceği eşyaları konacaktı.

Philippos, pırıl pırıl giyinmiş, başlarına defne dallarından taçlar takmış askerleri tarafından büyük cenaze ateşinin üzerine kondu. *Phalanks*'ların iki taburu ve *hetairoi*'lerin iki süvari birliği törende saygı duruşunda bulundu.

Büyük ateş saf şarapla söndürüldü, küller ve kemikler Makedon askerlerinin sarındığı kısa pelerin biçimindeki altın ve eflatun renkli kumaşa sarıldı, ardından altın aslan ayaklı, kapağında on altı köşeli Argos yıldızının bulunduğu som altın bir kutuya konuldu.

Gömütün içinde hükümdarın Potidaia kuşatmasında giymiş olduğu demir, altın ve deriden yapılma zırh, iki bronz tozluk, altın sadak, altın kaplamalı ağaçtan yapılmış ve ortasına fildişinden Satyrlerin ve Bakkhaların nakşedildiği tören kalkanı da konuldu. Savaşlarda kullandığı kılıcıyla mızrağının ucu sunaktaki ateşe atılarak, gelenekler uyarınca bir daha kullanılmamaları için büküldüler.

İskender de babasının gömütüne kişisel armağanı olarak som gümüşten, tutamağı sakallı bir satir olarak işlen-

miş harika bir sürahiyle aynı güzellikte, hiçbir ağırlığı yokmuş gibi duran iki kulplu gümüş bir kupa bıraktı.

Kabrin girişi iki kanatlı büyük bir mermer kapıyla kapandı. Kanatların yanında Aigai Kraliyet Sarayı'nın kapısını anımsatan iki yarım sütun vardı. Bizans'tan gelen bir sanatçı da alınlık kirişine harika bir av sahnesi resmetmişti.

Kraliçe Olympias cenaze ateşine ya da kocasının gömütüne armağan bırakmak ve Euridises ile karşılaşmak istemediği için törene katılmadı.

Askerler büyük mermer kapıyı kapatırlarken İskender ağlamaya başladı; babasını sevmişti; gençliğinin sonsuza dek bu kapıların arkasına gömüldüğünü hissediyordu.

Euridises, Hekim Philippos'un tüm bilgilerini seferber etmesine karşın bebeği Europa'nın ölümünden sonra ağzına tek lokma koymayarak gönüllü olarak ölüme yenik düşmüştü.

İskender onun için de gösterişli bir gömüt yaptırttı; içine de babasının Aigai'deki çınarın altında adalet dağıtırken oturduğu, pençeler ve sfenkslerle süslü, sırtında harika bir at arabasının resmedildiği tahtı koydurdu. Görevlerini yerine getirdikten sonra, yüreği hüzün dolu Pella'ya döndü.

General Antipatros, Philippos'un eski muhafız alayının subaylarından biriydi ve tahta sadık, son derece güvenilir bir komutandı. İskender, Parmenion ve Attalos ile Asya'daki Hekateos görevini ona vermiş, sonucu merakla beklemeye başlamıştı.

Babasının son döneminde egemenliği altına aldığı geçirdiği Kuzeyli barbarlar Triballilerle Illyrialıların her an ayaklanabileceklerini tahmin ediyor, Yunanların Korinthos Barış Antlaşması'nın maddelerini ancak Khaironeia Savaşı katliamından sonra kabul ettiklerini biliyor, başta Demosthenes olmak üzere bütün düşmanlarının hâlâ canlı ve işbaşında olduklarını düşünüyordu. Son olarak Attalos'la Parmenion'un Boğazlar'ı denetim altında tuttuklarını ve on beş bin askerlik bir orduyla büyük bir sefere başlamış olduklarını aklından çıkartamıyordu.

Bütün bunlar yetmezmiş gibi Pers casuslarının Atina'da Antimakedon partiyle bağlantı kurduklarını, bir ayaklanma için altın topladıklarını öğrenmişti.

Henüz sallantıda olan pek çok nokta vardı; bütün bu tehditler aynı anda saldırıya dönüşürse yeni Kral kaçış noktası bulamayabilirdi.

Soru işaretlerine ilk yanıtı sonbahar başlarında aldı. Antipatros acil olarak Kral'la görüşmek isteyince İskender onu daha önce babasına ait olan çalışma odasında kabul etti. Antipatros saçının telinden ayak tırnaklarına dek tam bir asker olsa da görünüşüne pek özen göstermez, sıradan bir yurttaş gibi giyinirdi. Bu da onun dengeliliğini ve özgüvenini gösteriyordu.

"Efendim," dedi kapıdan girer girmez; "Asya'dan gelen haberler şöyle: Attalos kumandayı bırakıp Pella'ya dönmeyi kabul etmeyince silahlı direniş gösterdi, bu nedenle de öldürüldü. Parmenion ise sana en içten sadakatini bildirdi."

"Antipatros; senin Parmenion'a ilişkin düşüncelerini öğrenmek isterim. Oğlu Philotas'ın burada sarayda olduğunu biliyor. Bir biçimde onu tutsak tuttuğumu düşünebilir. Sence sadakatini bildirmekteki gerekçesi bu olabilir mi?"

Yaşlı General bir an bile düşünmeden, "Hayır," dedi. "Parmenion'u iyi tanırım. Seni sever, seni çocukluğundan beri çok sevmiştir; anımsarsan sen de kraliyet silah odasındaki toplantılarda gelip onun dizlerine otururdun."

İskender ansızın Parmenion'un ak saçlarını her gördüğünde söylediği nakaratı anımsadı:

Yaşlı asker savaşa gider,
yere düşer, yere düşer...

O anda gücün insan ilişkilerini nasıl dramatik bir biçimde değiştirebildiğini düşününce içini derin bir hüzün sardı. Antipatros sözlerini sürdürdü: "Ama kuşkuların varsa, bunlardan kurtulmanın tek yolu vardır."

"Oğlu Philotas'ı ona göndermek."

"Aynen öyle."

"Ben de öyle yapacağım. Oğluna bir mektup verip onu gönderecek, onu Pella'ya çağıracağım. Ona gereksinmem var: Yakında bir fırtınanın kopacağını hissediyorum."

"Bu bence bilgece bir karar olur efendim. Parmenion tek bir şeyin, 'güvenin' değerini çok iyi bilir."

"Kuzeyden haberler nasıl?"

"İyi değil. Triballiler ayaklanıp sınır garnizonlarımızdan bazılarını ateşe verdiler."

"Ne yapmamı önerirsin?"

"Oraya ulaklar gönderdim. Onları ciddiye almazlarsa, elinden geldiğince şiddetle vurabilirsin."

"Elbette; ya güney?"

"Oradan da pek iyi haberler yok. Antimakedon parti hemen her yanda güçleniyor; hatta Thessalia'da bile. Çok genç olduğun için bazı kişilerin düşüncesi..."

"Açık konuşabilirsin."

"Senin deneyimsiz bir çocuk olduğunu, Philippos'un kurduğu hegemonyayı ayakta tutamayacağını düşünüyorlar."

"Bu düşüncelerinden ötürü pişman olmak zorunda kalacaklar."

"Bir şey daha var."

"Söyle."

"Kuzenin Arkhelaos..."

"Devam et," derken İskender'in neşesi kaçmıştı.

"Bir av partisinde başına bir kaza geldi."

"Öldü mü?"

Antipatros doğruladı.

"Babam tahta geçtiği zaman onu da, Amyntas'ı da öldürtmedi; oysa her ikisi de tahtın sahibi olabilirlerdi."

"Bu bir av kazasıydı efendim," dedi Antipatros doğal bir tonla.

"Amyntas nerede?"

"Aşağıda, muhafız alayında."

"Ona bir şey olmasını istemiyorum; babamın ölümünden sonra yanımda oldu."

Antipatros anladığını belirterek kapıya yöneldi.

İskender ayağa kalktı, Aristoteles'in çalışma odasına koymasını istediği büyük haritanın önünde durdu: Doğuda

ve batıda içinin rahat olduğu söylenebilirdi; batı, Epir Kralı İskender'in, doğu da, gerçekten güvenebilirse, Parmenion'un kumandasındaydı.

Sonra kuzeye bakan balkona çıkıp bakışlarını sürgününü yaşadığı dağlara çevirdi. Ormanlar güzün yaklaşmasıyla renk değiştirmeye başlamışlardı; yakında kar yağmaya başlayacaktı. İlkbahara dek kuzeyden tehlike gelmezdi. Şimdilik Thessalialıları ve Thebailileri korkutmakla yetinmeliydi. Philotas ile Parmenion'un Asya'dan dönmelerini beklerken bir eylem planı tasarladı.

Birkaç gün sonra savaş kurulunu topladı.

"Savaş düzenindeki ordumla Thessalia'ya gireceğim, babama ait olan *tagos* yükümlülüğümün tanınmasını isteyeceğim ve Thebai surlarının altına dek ilerleyeceğim," dedi. "Thessalialıların yeni bir kralları olduğunu anlamalarını istiyorum; Thebaililere gelince; onları da ölümüne korkutmalıyım. Her an yumruğumu yiyebileceklerini bilmeliler."

"Bir sorun var," dedi Ephestione. "Thessalialılar, ırmağın sağını, sol yandan da Tempa Vadisi'ni berkitmeyle kapatmışlar. Yolumuz kesilmiş durumda."

İskender Aristoteles'in haritasına yaklaşıp denize uzanan Ossa Dağı'nı gösterdi.

"Biliyorum," dedi. "Ama biz buradan geçeceğiz."

"Nasıl peki?" diye sordu Ptolemaios. "Hiçbirimizin kanadı yok, gördüğün gibi."

"Ama topuzlu bastonlarımız ve yontma aletlerimiz var," dedi İskender. "Sağlam kayanın içine bir merdiven oyacağız. Pangaion'un en iyi madencilerinden bin kişiyi buraya çağırın. Onlara iyi yemekler, giysi, ayakkabı verin ve on günde işlerini bitirirlerse özgürlüklerine kavuşacaklarını söyleyin. Hiç durmadan, deniz tarafında aralıksız çalışsınlar. Thessalialılar onları görmeyecektir bile."

"Bu söylediklerinde ciddi misin?" diye sordu Seleukos.

"Savaş kurullarında şaka yapmam. Şimdi hareket edelim haydi."

Toplantıda bulunanlar şaşkınlıkla birbirlerine bakıyorlardı. Hiçbir engelin, insandan ya da tanrıdan gelen hiçbir zorluğun İskender'i asla durduramayacağı belliydi.

41

'İskender merdiveni' yedi günde hazır oldu; böylece 'kalkanlılar'ın saldırıya geçecek piyadeleri göze görünmeden, canları yanmadan Thessalia Ovası'na geçiverdiler.

Atlı bir ulak Thessalia komutanına durumu birkaç saat sonra bildirdi, ama açıklama yapamadı; şimdilik açıklama yapabilecek kimse yoktu zaten.

"Bana bizzat Kral'ın yönettiği Makedon ordusunun tam arkamızda olduğunu mu söylemek istiyorsun?"

"Evet, öyle."

"Peki, sence oraya nasıl varmış olabilirler?"

"Bu bilinmiyor ama askerler oradalar, üstelik sayıları çok kabarık."

"Ne kadar?"

"Üç ila beş bin silahlı adam var. Atlar da var. Çok sayıda değilse de at da var."

"Bu olamaz. Denizden geçmiş olamazlar, dağdan geçmediklerini biliyorum."

Karidemos adındaki komutan sözlerini tamamlayamadan askerlerinden biri ona iki *phalanks* taburuyla bir *hetairoi* süvari birliğini gösterdi; askerler kaleye doğru ırmak boyunca ilerliyorlardı; bu, akşam olmadan iki ordu arasında sıkışıp kalacakları anlamına geliyordu. Az sonra askerlerinden bir başkası, komutana Krateros adındaki Makedonyalı bir subayın kendiyle görüşmek istediğini bildirdi.

"Hemen geleceğimi söyle," diyen Karidemos, Makedonyalı subayla buluşmak için harekete geçti.

"Adım Krateros," diye kendini tanıtan subay, "geçmemize izin vermeni istiyoruz," dedi. "Size kötülük yapmaya niyetimiz yok, yalnızca tam arkanızda bulunan ve Larissa'ya gitmekte olan Kralımızla buluşmak istiyoruz. Oraya varınca Thessalia birliğinin kurulunu toplantıya çağıracak."

"Fazla bir seçeneğim olduğunu sanmıyorum," dedi Karidemos.

"Öyle. Seçeneğin yok," dedi Krateros.

"Peki, anlaşırız. Tek bir şeyi öğrenebilir miyim?"

"Yanıt verebileceğim bir konuysa, sorabilirsin," dedi Krateros ciddiyetle.

"Nasıl oluyor da piyadeleriniz sırtımıza dayandılar?"

"Ossa Dağı'nın sırtına bir merdiven oyduk."

"Merdiven mi?"

"Evet. Thessalialı müttefiklerimizle ilişkilerimizi sürdürebilmek için bir geçit açtık."

Şaşkınlıktan dili tutulan Karidemos'un onlar için geçişi açmaktan başka çaresi yoktu.

İki gün sonra İskender Larissa'ya vardı ve Thessalia birliğinin kurulunu toplantıya çağırarak *tagos* unvanının ömür boyunca ona ait olduğunu bildirdi.

Sonra ordusunun başka bölüklerinin de Boiotia'ya geçip Thebai surlarına dayanmak için ona katılmalarını bekledi.

İskender, "Kan dökülmesini istemiyorum," dedi. "Ama ölesiye korkmalarını istiyorum. Sen konuyu hallet Ptolemaios."

Ptolemaios, Khaironeia Savaşı'nda olduğu gibi ordusunu dizdi. İskender'e babasının giydiği zırhı giydirip dört atın tekerlekler üzerinde çektiği olağanüstü büyüklükteki davulu hazırlattı.

Davulun kulakları sağır eden gümbürtüsü kentin surlarının içine rahatlıkla ulaşabiliyordu; birkaç gün önce Kadmea Kasabası'nda bulunan Makedon garnizonuna saldıran Thebaililer bu sesi duydular. Yaşanan yasların anısı ve tehditkâr ordunun korkusu, çalkantılı ruhları sakinleştirdi, ama nefreti ve saldırma isteğini sindirmedi.

İskender, Thebai surlarının altında yürürlerken, Ephestione'ye, "Bu yeterli olacak mı?" diye sordu.

"Şimdilik yeter. Ama fazla hayal kurma. Garnizonlarımızdaki askerlerimizi kovan öteki kentlere ne yapacaksın?"

"Hiç. Ben Hellenlerin tiranı değil komutanı olmak istiyorum. Benim bir düşman olmadığımı anlamalılar. Gerçek düşmanın denizin öteki yakasındaki Asya kentlerine özgürlük vermeyen Persler olduğunu bilmeliler."

"Babanın ölümü üzerine bir araştırma yapılmasını buyurduğun doğru mu?"

"Evet, bu işle Kallisthenes ilgileniyor."

"Sence gerçeğe ulaşabilecek mi?"

"Elinden geleni yapacağını düşünüyorum."

"Ya bunu yapanın Hellenler olduğunu öğrenirsen? Sözgelimi Atinalılar yaptıysa?"

"Kararımı sonuca göre veririm."

"Kallisthenes Aristoteles ile birlikte görülmüş, bunu biliyor muydun?"

"Elbette."

"Peki Aristoteles'in gelip seninle konuşmamasını nasıl yorumluyorsun?"

"Son zamanlarda benimle konuşmak zor bir iş haline geldi. Belki de yargıya varmak için bütünüyle bağımsız olmak istiyordur."

Hetairoi'lerin son bölüğü de davulun giderek cılızlaşan sesiyle görünmez olunca Thebaililer görüşme için toplandılar. Kalauria'da bulunan Demosthenes'ten gelen bir mektup onları umutsuzluğa kapılmamaya çağırıyor, hazırlıklı olmaları gerektiğini anımsatıyordu.

Mektubunda, "Makedonya tahtında küçük bir çocuk oturuyor," diyordu; "ve şimdi durum son derece elverişli."

Hatibin bu sözleri herkesi heyecanlandırmıştı, ama temkinli olmak gerektiğini savunanlar da azınlıkta değildiler. İki oğlunu Khaironeia'da yitirmiş olan yaşlı bir kişi söz alarak, "Demosthenes'in deyimiyle bu küçük çocuk tek bir darbe indirmeden üç günde Thessalia'yı yeniden ele geçirdi ve surlarımızın altına gelerek bize bir mesaj verdi. Ben olsam ona kulak verirdim," dedi.

Ama dört bir yandan yükselen öfkeli sesler bu mantıklı çağrıyı bastırdı; Thebaililer ilk fırsatta ayaklanmaya karar verdiler

İskender başka bir engelle karşılaşmadan Korinthos'a vardı; panhellenik birliğin kurulunu toplantıya çağırarak konfedere orduların komutanı olduğunun tanınmasını istedi. "Üye devletlerin her biri yönetimlerinde bütünüyle özgür olacaklar, iç işlerinde ve anayasalarında hiçbir baskı altında kalmayacaklardır," dedi bir zamanlar babasının oturduğu tahtta otururken. "Bu birliğin tek amacı Asya'daki Yunanları Pers boyunduruğundan kurtarmak, yarımadanın Hellenleri arasında kalıcı bir barış sağlamaktır."

Tüm delegeler bu anlaşmaya imza koydular, ama Philippos'un zamanında da aykırı davranan Spartalılar bu kez de birliğe katılmadıklarını bildirdiler. Spartalıların habercisi "Bizler her zaman Yunanları yönetmeye alışmışızdır, onlar tarafından yönetilmeye değil!" mesajını İskender'e iletti.

"Üzgünüm," dedi Kral. "Çünkü Spartalılar gerçekten şahane savaşırlar. Ne var ki bugün Yunanlar arasında en güçlü olan Makedonlardır; bu durumda hegemonyayı ve yönetimi üstlenmeleri doğaldır." Thermopylleri'de ve Plataia'da Spartalıların ne denli cesur savaştıklarını anımsadığı için acı konuşuyordu. Öte yandan hiçbir gücün zamanın aşındırmasına dayanamayacağını da biliyordu. Ancak gücünü onurla yaşayanın şanı yıllara meydan okuyabilirdi.

Dönüş yolunda İskender Delphoi'yi ziyaret etmek istedi; kutsal kentin olağanüstü güzelliklerine de hayran oldu. Büyük Apollon Tapınağı'nın görkemli girişinde durdu ve altın harflerle kazınmış

Kendini tanı

sözlerini okudu.

Felsefi sorunlara asla ilgi duymayan Krateros, "Sence bunun anlamı nedir?" diye sordu.

"Son derece açık," dedi İskender. "İnsanın kendini tanıması en zor iştir; çünkü bu, mantığımızı, aynı zamanda kor-

kularımızı ve tutkularımızı kapsar. Bir insan kendini derinlemesine tanıyabilirse, başkalarını ve onları çevreleyen gerçekliği de tanıyabilir."

Pek değişik yerlerden gelmiş din yandaşlarının armağanlar sunarak, tanrıdan yanıt bekleyişlerini uzun uzun seyrettiler. O anda, dünyanın her yerindeki Yunanların orada mutlaka bir temsilcileri bulunuyordu.

"Sen oraklin gerçeği söylediğine inanıyor musun?" diye sordu Ptolemaios.

"Babama verdiği yanıt hâlâ kulaklarımda."

"Kaçamak bir yanıttı," dedi Ephestione.

"Ama eninde sonunda doğru çıktı," dedi İskender. "Aristoteles burada olsaydı, kehanetlerin geleceği tahmin etmekten çok doğruluğu ortaya koyduğunu söylerdi."

"Doğrudur," dedi Ephestione. "Bir keresinde onun Mieza'daki derslerinden birini dinlemiştim: Aristoteles kimseye, hatta tanrılara bile güvenmez. Tek dayanağı kendi aklıdır."

Aristoteles koltuğunun arkalığına dayanıp ellerini karnında kavuşturdu. "Ya Delphoi orakli? Onun yanıtını göz önünde bulundurdun mu? Bu konuda da kuşkular olabilir. Unutma; bir orakl inanılırlığı ile yaşar; ama bu inanılırlığı yaratabilmek için sonsuz bir bilgi hazinesine sahip olması gerekir. Ve dünyada kimse Apollon Tapınağı'ndaki rahipler kadar çok bilgiye sahip değildir; bu nedenle geleceği görebilirler. Ya da belirleyebilirler. Sonuç aynıdır."

Kallisthenes elindeki tahtaya o âna dek Kral'ın öldürülmesi olayında kuşku duyulan kişilerin adlarını yazıyordu.

Aristoteles yeniden konuşmaya başladı. "Katile ilişkin neler biliyorsun? Kral'ın ölümünden hemen önceki günlerde kimlerle ilişki kurmuş?"

"Bu konuda çirkin bir öykü var amca," dedi Kallisthenes. "Euridises'in babası Attalos bu öyküyle yakından ilişkili. Hatta boğazına dek battığını söyleyebiliriz."

"Ve Attalos öldürüldü."

"Doğru."

"Euridises de öldü."

"Öyle. İskender ona gösterişli bir mezar yaptırttı."

"Ayrıca İskender bebeği öldürtüp kıza saldırdığını ileri sürerek annesi Olympias'a da karşı çıkmıştı."

"Bu İskender'i temize çıkartır."

"Ama aynı zamanda tahta çıkmasının açıklamasıdır."

"Sen ondan mı kuşkulanıyorsun?"

"Tanıdığım kadarıyla hayır. Ama kimi zaman bir suç hakkında bilgi sahibi olunduğu ya da kuşku duyulduğu halde suçu engellemek için fazla çaba göstermemek, bir tür suçluluk biçimi sayılabilir."

"Sorun şu ki, Philippos'un ölümü pek çok kişinin işine yarayabilir. Bilgi toplamayı sürdürmeliyiz. Bu olayda, gerçeğe ulaşmak için zanlıların hepsini göz önünde bulundurmalıyız. Attalos'u yakından ilgilendirdiğini söylediğin konuda araştırma yapmayı sürdür ve öğrendiklerini bana bildir. Bu arada İskender'i de habersiz bırakma, çünkü araştırma yapmanı isteyen oydu, unutma."

"Ona tam olarak her şeyi söylemeli miyim?"

"Her şeyi. Ayrıca tepkisini gözden kaçırmamaya dikkat et."

"Bana kimin yardımcı olduğunu söyleyebilir miyim?"

"Elbette," dedi filozof. "Birincisi bu onun hoşuna gider; ikincisi de o bunu zaten biliyor."

42

General Parmenion oğlu Philotas ile Pella'ya döndüğünde sonbahar da sona ermek üzereydi; yola, ordusu Asya'da kışı rahat geçirebilsin diye tüm düzenlemeleri yaptıktan sonra çıkmıştı.

O anda kraliyet mührünü taşımakta olan ve kral naipliği görevini yürüten Antipatros, General'i karşıladı.

Parmenion, "Kral'ın cenazesinde bulunamamak beni çok üzdü," dedi. "Bunun yanı sıra Attalos'un ölümü de beni derinden yaraladı ama bunu beklemediğimi söyleyemem."

"İskender, oğlun Philotas'ı göndererek sana nasıl derin bir güven duyduğunu kanıtladı. En doğru kararı verebilmen için özgür düşünebilmeni istedi."

"Ben de bu nedenle döndüm zaten. Ama kraliyet mührünü parmağında görmek beni şaşırtıyor; Ana Kraliçe seni hiçbir zaman pek sevmemiştir; söylediklerine göre İskender üzerinde büyük bir etkisi varmış."

"Doğru, ama Kral ne istediğini çok iyi biliyor. Annesinin siyasete bulaşmasını kesinlikle engelliyor."

"Başka ne haberler var?"

"Üç ay içinde Thessalia Antlaşması'nı yeniden onaylattı, Thebailileri korkuttu, panhellenik anlaşmayı güvence altına aldı, General Parmenion'u ya da Doğu'nun anahtarını sağlama aldı. Demosthenes'in deyişiyle bir çocuk için hiç de azımsanacak başarılar değil bunlar."

"Haklısın, ama geriye kuzey sınırımız kalıyor. Triballiler Istros'un aşağı kıyısında yaşayan Getaililerle müttefik-

tir, topraklarımıza sürekli baskınlar yapıyorlar. Philippos'un kurduğu kentlerin pek çoğu elden gitti."

"Yanlış anlamadımsa, İskender'in seni Pella'ya çağırma nedeni de zaten bu. Kışın ortasında, hiç ummadığı bir anda düşmanın karşısına dikilmeyi planlıyor; piyadelerin kumandasını da sana verecek. Arkadaşlarını da taburların başına geçirterek senin emrine verecek; derslerini iyi bir öğretmenden öğrenmelerini istiyor."

"Peki, şimdi nerede?" diye sordu Parmenion.

"Son haberlere göre Thessalia'yı aşmakta. Ama önce Delphoi'ye uğradı."

"Neden?"

"Rahipler Kral Philippos ile yaşadıklarını bir kez daha yaşamak istemediler sanırım; bu yüzden ona *Pythia*'nın uygun olmadığını, sorularını yanıtlayamayacağını söylediler. Ama İskender *Pythia*'yı sürükleyerek arzın merkezine açılan çukurun başına götürmüş ve kehanette bulunmaya zorlamış." Parmenion duyduklarına inanamayarak gözlerini faltaşı gibi açmıştı. "O anda orakl kendinden geçerek 'Sana karşı koymak mümkün değil, çocuk!' diye bağırmış. Bunun üzerine İskender durmuş, yanıttan yeterince etkilendiğinden şöyle demiş: 'Bu, yanıt benim için yeterlidir.' Sonra da çekip gitmiş."

Parmenion, başını salladı. "Bu gerçekten iyi bir söz; büyük bir aktöre yakışacak bir söz."

"Ve İskender de büyük bir aktör. Ya da aynı zamanda aktör. Bunu göreceğiz."

"Sen onun orakllere inandığını düşünüyor musun?"

Antipatros bir elini sert sakalında dolaştırdı. "Hem evet, hem hayır. O çocukta hem Philippos'la Aristoteles'in mantığı, hem de annesinin gizemli, içgüdüsel ve barbar doğası bir arada barınıyor. Ama babasının sunak önündeki bir boğa gibi yere devrildiğini gördüğünde kâhinin sözleri zihninde yankılanmış olabilir. Bunu yaşadığı sürece unutmayacaktır."

Akşam inerken, iki yaşlı savaşçı ansızın derin bir hüzne gömüldüler. Onların döneminin Kral Philippos'un ölümüyle sona erdiğini, günlerinin de cinayete kurban giden

Kral'ın cenaze ateşinin alevlerinin girdabında uçup gittiğini hissediyorlardı.

"Belki biz yanında olsaydık..." diye mırıldandı Parmenion.

"Konuşma dostum. Kimse yazgının çizgisini değiştiremez. Biz yalnızca Kralımızın, oğlu İskender'i tahtına vâris olarak yetiştirdiğini düşünmeliyiz. Ömrümüzün geri kalanı İskender'indir."

Kral askerleriyle birlikte Pella'ya girerek yolların iki yanına dizilmiş halkının sevgi gösterileri arasında ilerledi. Bir ordunun hiç savaşmadan, hiç kurban vermeden savaşı kazandığı ilk kez görülüyordu. Herkes bu dünyalar güzeli çocukta, onun ışıltılı yüzünde, giysilerinde, silahlarında, genç bir tanrının, bir destan kahramanının yeniden cisimleştiğini görüyordu. Yanında at süren arkadaşlarının yüzünde de aynı ışık, aynı ateşli ve coşkulu bakış alev alev yanıyordu.

Antipatros onları karşıladı, mührü teslim edip Parmenion'un gelmiş olduğunu bildirdi.

"Beni hemen ona götür," dedi İskender.

General atına bindi; kentin biraz dışında bulunan küçük eve yönelerek kralına yol gösterdi.

Kral'ın sarayına bile uğramadan onun evine geldiğini öğrenen Parmenion'un, merdivenleri inerken yüreği ağzındaydı. Kapıdan çıktığında İskender'le karşı karşıya geldi.

İskender onu kucaklayıp, "Merhaba yaşlı, yiğit asker!" dedi. "Döndüğün için teşekkür ederim."

"Efendim," diye mırıldandı Parmenion heyecanla. "Babanın ölümü beni derinden yaraladı. Elimden gelseydi, onu kurtarabilmek için canımı verirdim. Ona bedenimi kalkan yapar..." Sesi titrediği için sözlerini sürdüremedi.

"Biliyorum," dedi İskender. Sonra elini omzuna koydu, gözlerinin ta içine baktı ve "Ben de," dedi.

Parmenion bakışlarını yere indirdi.

"General, bu olay dâhi bir zekânın planladığı, şimşek kadar hızlı yaşanan bir olaydı. Müthiş bir kargaşa vardı; ben önde Epir Kralı'yla birlikteydim. Eumenes bağırarak

bir şeyler söyledi ama duyamadım; olan biteni fark ettiğim an geri döndüm; ama o kanlar içinde yere yığılıyordu."

"Biliyorum efendim. Ama artık bu kederli şeylerden söz etmeyelim. Yarın Aigai'ye gidip onun kabrine armağan bırakacağım ve söylediklerimi işitmesini umut edeceğim. Senin bu ziyaretinin amacını öğrenebilir miyim?"

"Seni görmek ve akşam yemeğe çağırmak istiyordum. Hep bir arada olacağız; kış için tasarılarımdan söz edeceğim. Size açıklayacağım, Avrupa'daki son girişimimiz olacak. Sonra güneşin doğduğu topraklara doğru ilerleyeceğiz."

İskender atına atlayıp dörtnala uzaklaştı. Parmenion evine girdi, hizmetkârına seslendi: "Bana banyomu ve en iyi *khiton*'umu hazırla. Bu akşam Kral'a yemeğe davetliyim!"

43

Bu gelişmeleri izleyen günlerde İskender savaş sanatları alıştırmaları yaptı; sayısız av partisine katıldı; yetkisinin pek uzak ülkelerde bile tanındığını dile getiren haberler aldı. Asya Hellenlerinden, hatta Sicilya ve İtalya'dan bile elçiler kabul etti.

Tirren Denizi kıyısındaki bazı kentlerin diplomatları, ona armağan olarak altın bir kupa getirip bir ricada bulundular.

Bu ziyaretten pek hoşnut kalan İskender, onlara nereden geldiklerini sordu.

"Neapolis, Medma ve Poseidonia'dan geliyoruz," diyen elçilerin şivesi ona tümüyle yabancıydı; biraz Euboia Adası'nın şivesini anımsatıyordu.

"Peki benden istediğiniz nedir?"

"Kral İskender," dedi elçilerin en yaşlısı; "topraklarımızın kuzeyinde adı Roma olan güçlü bir kent var."

"Bu kentten söz edildiğini duydum," dedi İskender. "Troialı kahraman Aeneas tarafından kurulduğunu söyleniyor."

"Evet, işte Roma topraklarının deniz kıyısında bulunan bir kentinin halkı korsanlıkla geçiniyor ve bizim deniz ulaşımımıza büyük zarar veriyor. Bu duruma bir son verilmesini istediğimiz için senin onlarla ilgilenebileceğini düşündük. Senin ünün her yana yayıldığından, girişimde bulunman etkisini gösterecektir."

"Bunu yaparım elbette. Umarım bana kulak verirler. Sizlerden, beni bu girişimimizin sonucundan haberdar etmenizi istiyorum."

Sonra yazıcısına işaret edip mektubu yazdırmaya başladı:

Makedonya Kralı, panhellenik önderi İskender'den Roma kentine ve halkına selamlar!

Tırren Körfezi kentlerinde yaşayan kardeşlerimiz, sizin yönetiminiz altında bulunan ve korsanlıkla geçinen kişiler yüzünden büyük zararlara uğramaktadırlar.

Bu nedenle olabildiğince çabuk bu duruma el koymanızı; bunu başaramamanız durumunda sorunu başkalarının çözmesine izin vermenizi istiyorum.

Mektuba mührünü basan Kral bunu konuklarına teslim etti; elçiler bin bir teşekkürle, mutluluk içinde saraydan ayrıldılar.

İskender daha sonra yanında oturan Eumenes'e dönerek, "Bu girişimin sonucunu gerçekten merak edeceğim!" dedi. "Acaba şu Romalılar bunca uzakta yaşayan bir kralın burnunu onların işine sokmasına ne der?"

"Çok da uzak sayılmayız," dedi Eumenes. "Göreceksin, sana yanıt vereceklerdir."

Bu dönemde kuzey sınırından başka elçiler, kötü haberler geldi; Triballilerle Getailer arasındaki ittifak daha da güçlenmişti ve Philippos'un Trakya'da işgal ettiği tüm topraklar elden çıkmak üzereydi. Getailer özellikle ürkütücüydüler, çünkü ölümsüz olduklarını sanarak müthiş yabanıl biçimde savaşıyorlar, inanılmaz tehlike saçıyorlardı. Babasının kurduğu pek çok sömürge saldırıya uğramış ve yağmalanmıştı; halkları ise ya kılıçtan geçirilmiş ya tutsak edilmişti. Ne var ki o dönemde ortalık biraz sakinleşmiş, savaşçılar kışın soğuğundan korunmak için köylerine dönmüşlerdi.

İskender yola daha erken çıkmaya karar verdi; kış hâlâ sürse de planını yürürlüğe koyma kararındaydı. Bizantion donanmasına beş günlük bir yolculuk yaparak Istros Irmağı'na çıkmasını ve akarsuyun Peukes Irmağı ile birleştiği noktada beklemesini emretti. Kendisi de Pella'daki orduyu topladı, piyadelerin başına Parmenion'u koydu, süvarilerin komutanlığını kendi üstlenip yola çıkma işaretini verdi.

Rhodopis Dağı'nı tırmandılar, Euros Vadisi'ne indiler, kalın bir kar örtüsüyle kaplı Aemos Dağı geçidine doğru hızla yürüdüler. Yol aldıkça yıkılmış kentler, yakılmış tarlalar, kazığa geçirilmiş, yakılmış, bağlanmış insanlar gördüler ve Kral'ın öfkesi gemlenemez hal almaya başladı.

Bu hınçla hiç beklenmedikleri bir anda Getai Ovası'na kurşun gibi indiler, köyleri ateşe verdiler, kampları yaktılar, hasadı yok ettiler, koyunları, sığırları öldürdüler.

Dehşete kapılan halk dağınık biçimde Istros'a çekilerek İskender'in kendilerine ulaşamayacağını sandıkları, ırmağın ortasındaki bir adaya sığınmak istedi. Ne var ki bu arada Byzantion askeri donanması, saldırı birlikleri olan 'kalkanlılar'la ve Uç Birliği ile oraya varmıştı.

Adada gerçekten müthiş bir savaş yaşandı; çünkü Getailer ve Triballiler ellerinde kalan son toprak parçasını, karılarını ve çocuklarını korumak için dövüşüyorlardı; ama İskender saldırıyı bizzat yönetiyor, buz gibi esen rüzgâra, Istros'un kabarık dalgalarına ve yağmura meydan okuyarak cesurca savaşıyordu. Yangınların dumanı, yağmur ve kar fırtınalarına; yaralıların inlemeleri atların kişnemesine; gök gürültülerinin sesi kuzey rüzgârının uğultusuna karışıyordu.

Savunmadaki askerler kalkanlarını kalkanlarına ulayarak, mızraklarını atlara karşı bir duvar oluşturabilmek için toprağa saplayarak bir çember oluşturmuşlardı. Arkalarında ise ölümcül oklar fırlatan okçular dizilmişti. Ama İskender sanki dinmek bilmeyen bir fırtına kesilmişti.

Onu üç yıl önce Khaironeia Savaşı'nda da izlemiş olan Parmenion, İskender'in her şeyi unutarak, gemlenemez bir öfkeyle göğüs göğüse dövüşmesini, haykırmasını, bronz zırh giydirilmiş Bukefalos'unu hasmın içine daldırarak, arkasındaki süvariyle piyadeye yol açarak ilerlemesini şaşkınlık ve hayranlıkla seyrediyordu.

Çevreleri sarılan, birer birer hayvan gibi öldürülen Triballiler teslim oldular, ama Getailer son adamlarına dek savaşmayı sürdürdüler.

Her şey bittiği zaman kuzeyden inen kar fırtınası ırmağa ve adaya varınca nemle yumuşadı. Ansızın şiddeti kesilen fırtına yerini önce yağmurla karışık, küçük kristal par-

çacıkları gibi düşen kara bıraktı, sonra giderek sıklaştı ve lapa lapa yağmaya başladı. Adanın kanlı çamura dönüşen toprağı kısa sürede beyaz örtüyle kaplandı, yangınlar söndü, her yana ağır bir sessizlik çöktü; arada sırada işitilen bir yaralının inleyişi ya da atın kişnemesi olmasa burası bir hayalet ülkesi sanılabilirdi.

İskender kıyıya döndü, gözcü olarak bıraktığı askerler onun sisi ve karı delerek ortaya çıkışını gördüler; kralları kalkanını yitirmişti, kılıcıyla çift yüzlü baltası hâlâ elindeydi; tepeden tırnağa kana bulanmıştı. Bukefalos'un göğsündeki ve alnındaki bronz levhalar da kan içindeydiler; aygırın bedeninden ve burun deliklerinden müthiş bir nem yükseliyor, kendisi de karabasanlardan çıkmış düşsel bir yaratığa benziyordu.

Parmenion hemen kralının yanına gidip yüzünden silinmeyen şaşkınlıkla, "Kralım, siz yapmamalıydınız..." dedi.

İskender tolgasını çıkarttı, saçlarını buz gibi esen rüzgâra salıp, "Bitti artık Parmenion, geri dönelim," derken Parmenion onun sesini tanımakta güçlük çekti.

Ordunun bir bölümü geldiği yoldan dönerken, İskender piyadelerinin ve süvarilerinin bir bölümüyle batıya yönelerek Istros boyunca ilerledi. Çok uzak topraklardan gelerek kuzey okyanus kıyılarına yerleşen Kelt halkıyla görüşmek, onlarla bir barış antlaşması imzalamak istiyordu.

Keltlerin önderi, başını her oynatışında kanatlarını sallayan ve hafif bir gıcırtı çıkaran kuşlarla süslü bir tolga takmıştı; İskender bu başkanla tabaklanmış deriden bir çadırda oturup görüştü.

Barbar, "Sana yemin ederim ki," dedi, "yeryüzü denize gömülene, deniz toprakları örtene ve gökyüzü başımıza inene dek bu antlaşmaya sadık kalacağız."

İskender şimdiye dek duymadığı bu antlaşma tarzına pek şaşırarak sordu: "Bu olayların en çok hangisinden korkarsınız?"

Komutan bakışlarını yerden kaldırdı, kuşlar yukarı aşağı hareket ettiler; bir an düşündü ve sonra büyük bir ciddiyetle, "Göğün başımıza yıkılmasından," dedi.

İskender bunun nedenini hiçbir zaman öğrenemedi.

İskender, bundan sonra Illyria soyundan gelen Dardanoslarla Agrianların topraklarını aştı; bu kabileler Philippos ile yaptıkları anlaşmayı bozarak Triballilere ve Getailere katılmışlardı. İskender onları yenerek kendisine asker vermeye zorunlu kıldı, çünkü Agrianlar silahla bile olsa en sarp dağlara tırmanmak konusunda herkesten üstündüler. Genç Kral, Ossa Dağı'nda yaptıkları gibi kayalara merdiven oymaktansa bu askerleri kullanmanın daha iyi olacağını düşünüyordu.

Ordudakiler birbirine geçen vadileri ve ıssız ormanları aşarken savaşmaya giden arkadaşlarından hiçbir haber alamıyorlardı; ama günün birinde kralın, askerleriyle bir tuzağa düşerek öldüğü haberi askerler arasında yayılıverdi.

Haber bir yıldırım hızıyla yayılarak, önce denizden Atina'ya, sonra da Thebai'ye ulaştı.

Demosthenes hemen sığınmış olduğu Kalauria Adası'ndan döndü, kent alanında ve kurulunda boy göstererek ateşli konuşmalar yaptı. Thebai'ye ulaklarla birlikte onlarda olmayan ağır silahlar gönderildi. Kent toparlandı, erkekler silahlanarak Kadmea Kasabası'nı işgal etmiş olan garnizonu kuşattılar; siperler kazdılar, çevreye kazıklar diktiler, böylece içeride kalan Makedonların dışarıdan yardım alma umudunu kestiler.

İskender bu ayaklanmayı haber aldı; Demosthenes'in ona ilişkin sözleri yeni bir öfke seli yarattı.

Istros kıyılarından on üç günde gelerek Kadmea kentini savunan askerler teslim olmadan az önce Thebai surları altında beliriverdi. İçeridekiler, Bukefalos'un sırtındaki krallarının Thebaililerden bu ayaklanmanın sorumlusunu kendisine teslim etmesini isteyişini şaşkınlıkla izlediler.

"Onları bana teslim ederseniz, " diye bağırıyordu İskender, "kentinizi yerle bir etmem!"

Thebaililer görüşmek için meclisi topladılar. Philippos'un sürgüne gönderdiği Demokratik Partililer geri gelmiş, intikam arzusuyla yanıp tutuşuyorlardı.

İçlerinden Ekekrates adındaki bir adam, "O yalnızca bir çocuk, neden korkuyorsunuz ki?" diye sordu. "Atinalılar yanımızda, Spartalılar ve Hetolisler de bize yardımcı ola-

caklardır. Makedon tiranlığını devirmenin zamanıdır! Perslerin Büyük Kralı da destek vermeyi vaat etti; ayaklanmamıza yardım için Atina'ya silah ve para geliyor."

"Peki, o halde neden yardımcı güçleri beklemiyoruz?" diye soran bir kentli ayağa kalktı. "Bu arada Kadmea garnizonu teslim olur, biz de o adamları pazarlık etmek için kullanırız. Makedon askerlerinin topraklarımızdan sonsuza dek çekilmeleri karşılığında adamlarını serbest bırakırız. Ya da İskender'e arkadan saldıracak bir yardım geldiğinde biz de ayaklanırız."

"Hayır!" diye bağırdı Ekekrates. "Geçen her gün bize karşı işliyor. Kentimizde adaletsizlikle ve baskıyla karşılaşan herkes Makedonlara koşuyor; Phokisliler, Plataialılar, Tespialılar, Oroposlular, bizim yıkımımızı isteyen herkes akın akın onlara katılıyor. Thebai halkı, korkmayın! Khaironeia Savaşı'nın öcünü alalım artık!"

Bu ateşli konuşmayla coşan meclis bağırarak ayağa kalktı: "Savaş!" Ve görevlilerin toplantıyı dağıtmalarını beklemeden hepsi silahlarını almak üzere evlerine koştular.

İskender ise savaş kurulunu çadırında toplamıştı.

"Onlar yanaşmasalar bile, ben onlarla pazarlığa oturmaktan yanayım," diyordu.

"Ama bize meydan okuyorlar!" dedi Ephestione. "Saldıralım ve kimin güçlü olduğunu gösterelim."

Parmenion, "Onlar kimin güçlü olduğunu zaten biliyorlar," dedi. "Şurada otuz bin adamımız, üç bin atımız var ve askerlerimizin hiçbiri bugüne dek yenilgi yüzü görmemiş deneyimli adamlar. Bizimle pazarlık etmeye yanaşacaklardır."

"General Parmenion haklı," dedi İskender. "Kan dökülmesini istemiyorum. Ben Asya'yı işgal etmek üzereyim; arkamda barış içinde ve olabilirse dost bir Hellen ülkesi bırakmak istiyorum. Onlara düşünmeleri için zaman tanıyacağım."

Ephestione gene kendini tutamayarak, "Pekâlâ o halde neden bu yıpratıcı on üç günlük yürüyüşü yaptık? Burada çadırda oturup neye karar vereceklerini beklemek için mi acele ettik?" dedi.

"En kısa sürede ve her an onlara saldırabileceğimi göstermek istedim. Ben asla onların düzeni bozmalarına yetecek uzaklıkta olmayacağım. Ama barış isterlerse, onlara kolaylık sağlayacağım."

Ne var ki günler gelip geçiyor, kentten ses soluk çıkmıyordu. İskender bunun üzerine Thebailileri pazarlık istemeleri için en katı biçimde tehdit etmeye karar verdi. Orduyu savaş düzenine sokup surların altına kadar ilerletti; sonunda da bir ulakla şu haberi yolladı:

"Thebai halkı! Kral İskender tüm Hellen halklarının kabul ettiği barışı, özerkliği, kendi seçtiğiniz siyasi düzeni sunuyor. Bunu reddederseniz, gene de toplumdan çıkıp nefretin ve kanın olmadığı topraklara geçmek isteyenlere kucak açacaktır."

Thebaililerin yanıtı gecikmedi. Bir sözcüleri kulenin tepesinden bağırarak şöyle dedi:

"Makedonlar! Bize ve Pers Kralı'na katılarak Hellenleri tiranlıktan kurtarmak isteyen varsa onları aramıza almaktan sevinç duyarak kapılarımızı açacağız!"

Bu sözler İskender'i derinden yaraladı; şimdiye dek olmayı hiç istemediği baskıcı ve zorba bir barbar gibi görüldüğünü hissetti. Babasının tüm tasarıları ve çektiği çileler bir an içinde değerini yitirmişti. Reddedilmişliğin, küçük görülmüşlüğün kızgınlığıyla gemlenemez öfkesi kendini gösterdi; gözleri fırtına öncesi kararan gökyüzü gibi kapkaranlık oldu.

"Artık yeter!" diye bağırdı. "Bana seçenek tanımıyorlar. Öyle korkunç bir ders vereceğim ki bundan sonra kimse tüm Hellenler için yarattığım barışı bozmaya cüret edemeyecek."

Thebai'de ise anlaşmadan yana olan sesler yükselmeyi sürdürüyordu; bir süre önce yayılmış olan bazı kehanetler kentte huzursuzluk yaratmıştı. İskender'in ordusuyla surların dibine dayanmasından üç ay önce Demeter Tapınağı'nda olağanüstü büyüklükte, pelerin biçiminde, çevresine bir gökkuşağı gibi parlak renkler yayan bir örümcek ağı görülmüştü.

Delphoi orakline danışıldığında şu yorum alınmıştı:

Tanrılar bu mesajı tüm ölümlülere, en önce Boiotialılara ve komşularına gönderiyorlar.

Thebai orakline danışıldığında da aynı yanıt alınmıştı:

Örümcek ağı bazıları için yıkım, bazıları için nimettir.

Kimse bu sözlere bir anlam verememişti ama İskender'in ordusuyla kente vardığı sabah pazar alanında bulunan heykeller terlemeye başlamıştı; üzerlerinden akmaya başlayan iri su damlaları toprağı ıslatmıştı.

Bu arada kent temsilcilerine Kopais Gölü'nün çığlığa benzeyen bir ses yaydığı haber verilmişti. Ardından Dirke yakınlarında içine bir taş atılmışçasına suda kan rengi bir halka oluşmuş, giderek bütün yüzeyi kaplamıştı. Sonunda Delphoi'den gelen gezginler tapınakta Thebaililerin, kutsal savaşta Phokis kentinden yağmaladıklarına şükranlarını sunmak için yaptıkları ufak yapının çatısında kan lekeleri belirdiğini anlattılar.

Bu kehanetleri değerlendiren kâhinler, tapınağın içindeki örümcek ağının tanrıların kenti terk ettikleri anlamına geldiğini, parıltısının değişik felaketlerle dolu bir fırtınayı işaret ettiğini söylediler. Terleyen heykeller bir facianın belirtisi, pek çok yerde ortaya çıkan kan ise büyük bir kıyımın habercisiydi.

Kâhinler tüm işaretlerin uğursuz olduğunu söylüyor, asla savaş alanına inilmemesi, mutlaka anlaşma yoluna gidilmesi gerektiğinde ayak diretiyorlardı.

Thebai halkı gene de bu sözlere kulak asmayıp Hellen topraklarındaki en iyi savaşçılar olduklarını düşünüp eski zaferlerini göz önüne alarak kararlarından dönmediler. Ortak bir çılgınlığa yenik düşerek bilgeliğin ve mantığın değil kör bir cesaretin çağrısına uydular ve yurtlarının mahvına neden olacak bu savaşa hazırlandılar.

İskender üç gün içerisinde surları yıkmak için kullanacağı aygıtları hazır hale getirdi. Thebaililer savaş düzeninde karşılarına dikildi. Sol kanatta toprağa dikilmiş kazıklarla korunan süvariler, merkezde ve sağ kanatta ağır piya-

deler dizilmişti. Kentin içinde kadınlarla çocuklar tapınaklara sığınmış, canlarını kurtarabilmek için dua ediyorlardı.

İskender ise askeri gücünü üçe böldü; ilk bölüm kazıklara doğru saldıracaktı, ikincisi Thebai piyadesine; üçüncüsü ise Parmenion'un kumandasında yedekte bekleyecekti.

Borazanların çalmasıyla askerler zincirlerinden boşanmışçasına birbirlerine saldırdılar; savaş meydanında yaşanan şiddet Khaironeia Savaşı'nda bile görülmemişti. Thebaililer fazla ileri gittiklerini, yenilmeleri durumunda merhamet görmeyeceklerini anlamışlardı. Evleri yağmalanacak ve yakılacak, karılarına tecavüz edilecek, çocukları satılacaktı. Tehlikeyi anlamış, ölüme meydan okuyarak çılgınca dövüşüyorlardı.

Savaşın gümbürtüsü, komutanların naraları, borazanların sesi göklere yükseliyordu. Bu arada vadinin dibinde çalan Khaironeia davulunun boğuk ve korku verici sesi tümünü bastırıyordu.

Thebaililer ilk anda *phalanks*'ın darbelerine dayanamayarak gerilemek zorunda kaldılarsa da, engebeli topraklara gelince üstünlüklerini sergileme fırsatı buldular; böylece saatler boyunca savaşın sonucu belirlenemedi; tanrılar iki orduyu terazinin iki kefesinde dengede tutar gibiydiler.

O anda İskender yedekteki askerlerini savaşa soktu. O âna dek yorulup ikiye bölünen *phalanks* yerini taze güçlere bıraktı. Ama Thebaililer bu olaydan korkup sineceklerine daha da coştular.

Subayları boğazlarını yırtarcasına bağırıyorlardı: "Gördünüz mü erkekler! Bir Thebailiyle iki Makedon ancak başa çıkabiliyor! Ötekiler gibi bunları da kovalım topraklarımızdan!"

Böylece tüm enerjilerini canlarının ve kentlerinin yazgısını belirleyecek son çarpışma için harcamaya başladılar.

Ama tam o anda sol kanatta olan Perdikkas, surların yan kapılarından birinin yedek asker göndermek için açıldığını görerek, hemen bir birliğini oraya gönderip kapıyı tuttu; sonra da askerlerini içeriye sokmaya başladı.

Thebaililer kapıyı kapatmak için koştular ama insanlar, atlar, girmeye ve çıkmaya çalışanlar birbirlerini ezme-

ye başladılar. Yaralıların artmasıyla düşmanın kent içine girmesi engellenemedi.

Bu arada kasabada kapalı olan Makedonlar ayaklanarak daracık sokaklarda, evlerinin önünde göğüs göğüse çarpışan düşman savaşçılara arkadan saldırdılar.

Hiçbir Thebaili teslim olmadı, kimse canını kurtarmak için diz çökmedi; ama bu umutsuz cesaret bile Makedon ordusunda merhamet yaratmadı; gün, intikamın acımasızlığına sahne olacak kadar uzundu. Artık bu noktada Makedonları hiçbir şey durduramazdı. Öfkenin kör, kanın sarhoş ettiği askerler şiddet kullanarak tapınaklara girdiler, sunakların arasından çekip aldıkları kadınlara ve çocuklara acımadılar.

Kentin her yanından, anneleriyle babaları artık yardıma gelemeyecek olan kız ve erkek çocukların çığlıkları yükseliyordu.

Bu arada geçmişte Thebai zorbalığını tatmış olan Yunanlar, Boiotialılar ve Phokisliler de Makedonlara katılmışlardı; onlarla aynı dili ve şiveyi paylaşmalarına karşın ne denli vahşi olduklarını gösterircesine, her yanda cesetlerin yattığı kente dağıldılar.

Ancak gecenin karanlığı, sarhoşluk ve yorgunluk kıyıma son verdi.

Ertesi gün İskender, Thebai'nin yazgısına karar vermek için birlik konseyini topladı.

İlk önce Plataialı delegeler konuştular: "Thebaililer, Hellenlerin ortak davalarında hep haince davranmışlardır. Pers işgali sırasında, herkesin özgürlüğü için savaşan kardeşlerine karşı düşmanla birleşen bir tek onlar oldular. O zaman bizim kentimiz barbarlarca yerle bir edilip yakıldığında, karılarımıza tecavüz edildiğinde, çocuklarımız kimsenin ulaşamayacağı uzak ülkelere köle olarak satıldığında hiç merhamet duymadılar."

Sonra söz alan Thespialı delege, "Ya şimdi onlara yardım eden, ama ceza yaklaşırken onları yalnız bırakan Atinalılar; Perslerin kentlerini ve tanrı heykellerini yaktıkları günü unuttular mı?" dedi.

"Tek bir kentin örnek olarak cezalandırılması," diyerek söze karışan Phokis ve Thessalialı delegeler, "başka sa-

vaşların çıkmasını engelleyecek, böylece barış artık hizipçi ler yüzünden bozulmayacaktır," dediler.

Başlangıçta konseyin özgür kararına saygı göstereceğini bildirdiği için, İskender gerçekte uygun bulmadığı ama konseyin büyük çoğunlukla aldığı kararı uygulamaya koydu.

Sekiz bin Thebaili köle olarak satıldı. Homeros'un ve Pindaros'un destanlarına konu ettiği binlerce yıllık kentleri hiç var olmamışçasına yeryüzünden silindi.

44

İskender atından adeta düşerek indi ve çadırına sürüklendi. Kulaklarında naralar, çığlıklar, inlemeler, yakarmalar, ellerinde kan vardı.

Kendisi için hazırlanan yiyecekle suyu reddetti; zırhını çıkartıp kendini yatağına atar atmaz da karabasanların kucağına düştü. Bütün kaslarının ve duyularının denetimini yitirdiğini sanıyordu; gözlerinin önünden karabasanlar, sanrılar geçiyor, ruhunda her düşünceyi silen müthiş bir fırtına esiyordu.

Köklerinden sökülen koca bir Yunan kentinin acısı ve umutsuzluğu ruhuna bir kaya ağırlığıyla çökmüş, bunun baskısına dayanamayan Kral uykusunda eşi duyulmamış bir çığlık atarak yeri göğü inletmişti. Ne var ki kampın her yanından yükselerek bu lanetli geceyi delen benzeri çığlıklar, sarhoş gölgeler, kanlı hayaletler arasında Kral'ın sesi ayırt edilemedi.

İskender bir süre sonra, Ptolemaios'un sesiyle kendine geldi:

"Burası açık bir savaş alanı gibi değil, değil mi? Istros üzerinde olduğu gibi değil. Oysa, senin Homeros'un anlattığı Troia Savaşı ve başka şanlı kentleri yerle bir eden savaşlar da başka türlü yaşanmamışlardı."

İskender ne diyeceğini bilemedi. Doğrulup yatağında oturmuştu, yüzünde adeta çıldırmış, aklını yitirmiş gibi bir ifade vardı. Zorlukla mırıldanmaya çalıştı: "Ben... istemiyordum..."

"Biliyorum," dedi Ptolemaios ve başını öne eğdi. "Kentte sen girmedin, ama seni temin ederim ki en vahşiler, en acımasızlar, o zavallılara en büyük işkenceyi yaşatanlar kendi komşularıydı. Phokisliler, Thespialılar, Plataialılar aynı kentten değilseler de aynı dili, inancı, aynı gelenekleri, aynı soyu paylaştıkları komşularına en acımasızca davrananlar oldular.

Yetmiş yıl önce Atina yenildi ve hiçbir koşul ileri süremeden teslim olmak zorunda kaldı: düşmanları Spartalılarla Thebaililerdi. Ve o zaman Thebaililer ne önerdiler biliyor musun? Biliyorsun değil mi? Atina'nın yakılmasını, surların yerle bir edilmesini, halkın katledilmesini ya da köle olarak satılmasını. Spartalı Lysandros buna ciddi olarak karşı koymasaydı, bugün dünyanın şanı, şimdiye dek kurulmuş en büyük kenti bir kül yığınından başka bir şey olmayacak, hatta adı bile yok olup gidecekti.

Artık güçsüz ve savunmasız olan düşmanları için atalarının istediği yazgı şimdi geri teperek kaçınılmaz bir intikam oku gibi bambaşka koşullarda torunlarına saplandı. Sen onlara sınırlı bir özgürlük karşılığında barış önermiştin.

Ve şimdi, sınır komşuları, Boiotia Konfederasyonu üyeleri yerle bir olmuş anakentlerinin bölüşülmesi için kavga ediyor, senin hakemliğini istiyorlar."

İskender su dolu bir tasa yaklaşarak başını içine soktu, sonra yüzünü kuruladı. "Bunu söylemek için mi buraya geldin? Onları görmek bile istemiyorum."

"Hayır. Buyruklarına uyarak ozan Pindaros'un evini kurtardığımızı, ayrıca alevlerin içinden bazı eserlerini de çekip aldığımızı söylemek istiyordum."

İskender başıyla onayladı.

"Sana söylemek istediğim bir başka şey de... Perdikkas'ın canının tehlikede olduğu. Dünkü saldırıda ağır yaralandı ama sana haber vermemelerini istedi."

"Neden?"

"Çünkü senin komutanlığının çok can alıcı bir ânıydı ve seni sorumluluğundan uzaklaştırmak istemedi, ama artık..."

"Demek bunun için gelip bana rapor vermedi. Ah, tanrılar adına! Beni hemen ona götür."

Ptolemaios çıktı, Kral kampın batı ucunda bulunan aydınlık çadıra dek onu izledi.

Perdikkas kamp yatağında kendisinden geçmiş halde yatıyordu; ateş ve ter içinde sayıklıyordu. Hekim Philippos başucunda oturmuş, bir süngerden ağzına damla damla beyazımsı bir sıvı akıtıyordu.

İskender merakla, "Nasıl?" diye sordu.

Philippos başını salladı. "Ateşi çok yüksek ve çok kan kaybetti. Köprücük kemiğinin altından giren mızrak büyük bir yara açmış. Akciğeri yaralanmamış ama korkunç bir kanaması oldu. Yarayı yaktım, diktim, tamponladım; şimdi de acısını dindirip ateşinin yükselmesini önleyecek bir ilaç karıştırdığım suyu içirmeye uğraşıyorum. Ama suyun ne kadarını yutuyor, ne kadarı boşa gidiyor, bilmiyorum."

İskender Perdikkas'a yaklaşıp elini alnına dayadı.

Müthiş bitkin olmasına ve iki gündür uyumamasına karşın, Philippos ile birlikte gece boyu arkadaşının başucunda bekledi. Seherle birlikte Perdikkas gözlerini açıp çevresine bakındı. İskender, uyuyakalmış olan hekime dirseğiyle vurdu.

Hekim doğruldu, yaraya baktı, bir eliyle alnını yokladı; hâlâ sıcaktı ama bir önceki güne oranla ateşi düşmüştü.

"Atlatacaktır!" deyip yeniden uykuya daldı.

Az sonra Ptolemaios içeriye girdi. Alçak sesle, "Nasıl?" diye sordu.

"Philippos atlatacağını umuyor."

"İyi. Ama şimdi sen de gidip dinlenmelisin; çok korkunç görünüyorsun."

"Burada zaten her şey korkunç; ömrümün en kötü günlerini yaşıyorum."

Ptolemaios ona yaklaştı; sanki söylemeye çekindiği bir şey var gibiydi.

"Ne var?" diye sordu İskender.

"Ben... Bilmem... Perdikkas ölseydi sana söylemeyecektim ama madem ki yaşayacak, senin bilmen gerekir diye düşünüyorum..."

"Neymiş bilmem gereken, tanrılar aşkına uzatma şu lafı!"

"Bilincini yitirmeden önce Perdikkas bana bir mektup teslim etti."

"Benim için mi?"

"Hayır, kız kardeşin Epir Kraliçesi için. İkisi sevgiliydiler; şimdi Perdikkas kendisini unutmamasını yazmış. Ben... hepimiz bu aşkla alay ediyorduk ama bu denli ciddi olduğunu düşünmüyorduk." Bunu söyleyen Ptolemaios mektubu uzattı.

İskender, "Hayır," dedi, "mektubu görmek istemiyorum. Yaşananlar yaşandı bitti; kız kardeşim hayat dolu bir kızdı; sevdiği adamla birlikte olmak istediyse ben bunda bir kötülük görmüyorum. Şimdi genç kızlığını ardında bıraktı ve âşık olduğu kocasının yanında mutlu yaşıyor. Perdikkas'a gelince, ölmeden önce son düşüncesinin sevdiği kadın olması iyi bir şey..."

"Peki bu mektubu ne yapmalıyım?"

"Yak. Sana sorarsa, onun doğrudan Kleopatra'nın ellerine teslim edildiğini söylersin."

Ptolemaios bir kandili elindeki papirüse yaklaştırdı. Perdikkas'ın aşk sözcükleri ateşin içinde yok olup havaya karıştılar.

Thebai'ye verilen amansız ceza Hellen topraklarının her yanında korku yarattı; kuşaklardan beri böylesine ünlü, kökleri efsanelerde doğdukları kenti bir kent yeryüzünden silinmemişti. Canını kurtarabilmiş birkaç kişinin yaşadığı umutsuzluk, kent deyince, tapınaklarını, çeşmelerini, anılarını saklayan alanlarını hatırlayan tüm Yunanlara bulaşmıştı.

Kent bir Yunan için her şey demekti; yolun her köşesinde bir heykel, şu ya da bu biçimde bir efsaneyle, topluca yaşanmış bir olayla bağlantısı olan kadim bir imge bulunurdu.

Kenti yitirmek ruhu yitirmekle eşanlamlıydı; ölmeden mezara inmek, güneş ışığını, yeryüzünün renklerini uzun uzadıya tattıktan sonra kör olmak demekti; köle olmaktan

daha kötü bir durumdu; çünkü köleler çoğunlukla geçmişlerini anımsamazlardı.

Atina'ya ulaşmayı başaran Thebaili mülteciler haberi Yunan dünyasına ulaştıran ilk kişiler oldular ve kent büyük bir yıkıma uğradı. Halk temsilcileri dört bir yana haberciler göndererek herkesi toplantıya çağırdılar; yaşanan korkunç olayları, söylentilerden değil, canlı tanıklarının ağzından tüm yurttaşlar duymalıydı.

Gerçek tüm dramatikliğiyle dile getirildiğinde Philippos'un donanmasına karşı Atina donanmasına Boğazlar'da komutanlık yapmış olan Phokion adındaki yaşlı amiral ayağa kalktı.

"Bence, Thebai'de yaşananlar, Atina'da da yaşanabilir. Bizler de aynen Thebaililer gibi Philippos ile yaptığımız anlaşmaya ihanet ettik. Üstelik onları silahlandırdık. Sorarım size, İskender neden bize daha iyi davransın ki?

Ama bu kararların sorumluları, halkı bu önlemleri almak konusunda oy vermeye kandıranlar, Thebai halkına, Makedonya Kralı'na kafa tutabileceğini söyleyenler, sonra savaş alanında onları yalnız bıraktılar; şimdi de kentlerini ölümcül bir tehlikeye atıyorlar. Onlar birkaç kişinin kurban edilmesinin binlerce kişinin ya da herkesin katledilmesinden daha iyi olduğunu bilmeliler. Şimdi bize teslim olma ve meydan okudukları yazgıyla karşı karşıya gelme cesaretini bulmalıdırlar.

Yurttaşlar, ben bu seçime karşı çıkmış, bu nedenle Makedonların dostu olmakla suçlanmıştım; İskender henüz Trakya'dayken, Demosthenes Makedon tahtında bir çocuğun oturduğunu ileri sürmüştü; çocuk surların altına geldiğinde sözünü değiştirip onun delikanlı olduğunu kabullenmişti. Şimdi tüm yıkıcı gücünü gözler önüne serdiğinde onu hangi sıfatla anacak acaba? Ona hangi adla hitap etmeyi düşünüyor? Sonunda onun gücünün ve yeteneğinin bütünüyle bilincinde bir erkek olduğunu kabullenebilecek mi acaba?

Ben insanın sözleri kadar eylemlerine sahip çıkma yürekliliğini de gösterebilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bundan başka söyleyecek bir sözüm yoktur."

Demosthenes sözlerini savunmak için ayağa kalktı; her zamanki gibi özgürlük ve demokrasinin beşiğinin Atina olduğunu söyleyerek konuşmaya başladı. Sözlerini sona erdirirken ise konseyin kararlarına uyduğunu bildirdi.

"Ben ölümle karşılaşmaktan korkmuyorum. Khaironeia Savaşı'nda ölümden kıl payı kurtuldum; cesetlerin arasına gizlenip dağ yollarından kaçarak canımı kurtardım. Kentime her zaman hizmet ettim, bu zor anda da hizmetimi sürdüreceğim. Konsey teslim olmamı isterse, olurum."

Demosthenes her zamanki gibi sözleriyle kazanmıştı; kendisini kurban olarak ortaya koymuştu ama gerçekte öyle sözler söylemişti ki, böyle bir davranış herkese büyük bir saygısızlık gibi görünmüştü.

Toplantıda hazır bulunanlar bir süre ne yapacaklarını tartıştılar; sonunda değişik siyasi düşüncede olan yöneticilerin taraftarlarını durum hakkında aydınlatmaları kararına varıldı.

O gün orada iki ünlü filozof bulunuyordu: Platon'un ölümünden sonra akademinin yönetimini üstlenen Kspeusippos ve Demophontes.

Kspeusippos arkadaşına dönerek, acı bir gülümsemeyle şöyle dedi: "Ne düşünüyorum biliyor musun? Platon ve Atinalılar, Aristoteles'in akademinin yönetimini üstlenmesine geçit vermediler; o da intikam almak için İskender'i yarattı."

Meclis Demosthenes ve ötekileri Makedonlara teslim etme önerisine karşıt oy kullandı; bunun yerine dinlenme olasılığı yüksek kişilerden bir elçi grubu hazırlayıp başlarına Demades'i koyarak İskender'e yollamaya karar verdiler.

İskender, Thebai olaylarından sonra Pers savaşlarında Yunan ordularının başkomutanı olarak kabul görülmesini panhellenik birliğe yeniden onaylatmak için temsilcileri bir araya toplamaya karar verdi. Bu niyetle Korinthos'a doğru giderken, yolda Demades'i kabul etti.

Çadırında Eumenes ile birlikteydi. Herkesin şaşkın bakışları arasında ilk olarak, "Yaran nasıl oldu Demades?" diye sordu.

Büyük hatip *khiton*'unun eteğini kaldırarak yara izini gösterdi. "Bütünüyle kapandı İskender. Gerçek bir cerrah daha iyisini yapamazdı," dedi.

"Bunu, hemşehriniz olan Aristoteles'e borçlusun. Yeri gelmişken, sence pazar alanına onun bir heykelinin dikilmesi yerinde olmaz mıydı? Aristoteles'in orada bir heykeli yok, değil mi?"

Delegeler daha da şaşırarak birbirlerine baktılar.

"Hayır, bunu şimdiye dek düşünmedik," dedi Demades.

"Düşünün o halde. Ve bir şey daha var; Demosthenes'i, Lykurgos'u ve ayaklanmaya kışkırtanları yaratanları bana vermenizi istiyorum."

Demades başını öne eğdi. "Kralım, bu isteği bekliyorduk ve senin ruh durumunu çok iyi anlıyoruz. Biliyorsun ki ben kentim her emrettiğinde savaşa katılıp çarpışmış olsam da, savaş karşıtı, barıştan yana bir insan olmuşumdur. Gene de Demosthenes ve ötekilerin iyi niyetle, yurtsever duygularla böyle davrandıklarını düşünüyorum."

İskender, "Yurtsever mi?" diye bağırdı.

"Evet Kralım, yurtsever," dedi Demades ciddiyet ve kararlılıkla.

"Peki o halde neden teslim olmuyorlar? Neden eylemlerinin sorumluluğunu üstlenmiyorlar?"

"Çünkü kent bunu istemiyor; her tehlikeyi ve meydan okumayı karşılamaya hazır olduğunu ifade ediyor. Beni dinle İskender: Atina mantıklı istekleri kabullenmeye hazır, ama umutsuzluğa itilmek istemiyor; çünkü kazansan bile senin zaferin bir yenilgiden daha acı olur.

Thebai diye bir kent artık yok. Sparta asla seninle birleşmez. Atina'yı yok edersen ya da sonsuza dek kendine düşman kılarsan, Hellen dünyasından elinde ne kalır? Çoğu zaman yüce gönüllülük güçten ya da kibirden daha etkilidir."

İskender buna bir yanıt vermeden çadırın içini arşınlayıp duruyordu. Sonra gelip yerine oturdu ve, "Pekâlâ, ne istiyorsunuz?" diye sordu.

"Hiçbir Atinalı yurttaş teslim edilmeyecek ve kente misilleme yapılmayacak. Bunun yanı sıra Thebaili yurttaşlara sığınma hakkı, bize de onlara yardım etme özgürlüğü-

nün tanınmasını istiyoruz. Bunun karşılığında panhellenik birlik ve ortak barış konusunda sana güvence vereceğiz. Asya'ya geçersen bizim donanmamıza gereksinme duyacaksın ve o senin emrinde olacak. Ne olsa senin donanman küçük; deneyimi de pek yok."

Eumenes Kral'a yaklaşarak kulağına fısıldadı: "Bence bunlar mantıklı istekler."

"O halde bir belge hazırlayıp imzalayın," diyen İskender ayağa kalktı. Mührü parmağından çıkartıp Eumenes'e teslim ederek oradan ayrıldı.

45

Aristoteles heybesini kapattı, pelerinini askıdan, evin anahtarını duvardaki çividen aldı. Gözlerini son bir kez evinin içinde dolaştırdı ve kendi kendine konuşurcasına, "Umarım hiçbir şey unutmamışımdır," dedi.

"Demek yola çıkmaya hazırsın," dedi Kallisthenes.

"Evet. Ortalık sakinleştiğine göre Atina'ya dönmek istiyorum."

"Nerede kalacağını biliyor musun?"

"Bununla Demades ilgilendi; benim için Likabettos taraflarında yeterince büyük bir yapı buldu. Mieza'daki gibi üstü kapalı bir avlusu varmış; orada kendi okulumu kurmak istiyorum. Bir kitaplık ve doğa koleksiyonum için yeterince yer olduğunu söylediler. Bunun yanı sıra müzikle ilgili araştırmalara da başlamak istiyorum. Tüm malzememi limana yollattım; şimdi tek yapmam gereken gemiye binmek."

"Araştırmamda beni yalnız bırakıyorsun."

"Hiç de öyle sayılmaz. Atina'da burada olduğundan daha çok bilgi toplama olanağım olacak. Artık burada öğrenmek istediğim her şeyi öğrendim."

"Yani?"

"Otur bakalım." Aristoteles bir çekmeceden notlarla dolu kâğıtlar çıkarttı. "Şu âna dek emin olduğumuz tek şey, Philippos'un ölümü, büyük bir kaya parçasının bataklık bir suya düştüğü zaman yarattığı çalkantı gibi pek çok söylenti, yalan, iftirayı ortaya çıkarttı. Şimdi suyun yüzeyi-

ne yükselen çamurun yeniden dibe inmesini ve suyun durulmasını beklemekten başka yapacağımız bir şey yok.

Pausanias'ın bu hareketinin altında erkekler arasında yaşanan bir aşkın yattığını düşünüyorum ki bu aşkların en tehlikelisidir. Sana şöyle özetleyebilirim: Pausanias yakışıklı, silah kullanımında yetenekli bir gençtir ve Philippos'un özel korumaları arasına girmeyi başarır. Kral fiziksel güzelliğini fark edip onu sevgilileri arasına katar. Bu arada Attalos kızını, zavallı Euridises'i hükümdarla tanıştırır ve Philippos ona bir anda vurulur.

Kıskançlıktan deliye dönen Pausanias, Attalos'a bağırıp çağırır, ama o günlerde bu olay fazla dikkat çekmez. Hatta Attalos gence karşı iyi niyetler beslediğini göstermek için dağdaki bir av partisinden sonra onu evine davet eder.

Bu ev pek ıssız, sessiz bir yerde bulunmaktadır. Şarap su gibi akar ve herkes pek coşarak kendinden geçer. O noktada Attalos Pausanias'ı avcılarına bırakarak oradan ayrılır. Avcılar bütün gece delikanlıyı soyarlar, ayrıca akıllarına gelen her yöntemi kullanarak ona tecavüz ederler. Sonra da onu canlıdan çok ölü bir halde bırakıp giderler.

Pausanias, onurunun böylesine ayaklar altına alınması karşısında Philippos'tan intikam almasını ister, ama Kral zaten çok sevdiği gelecekteki kayınpederine konuyla ilgili tek söz etmez. Delikanlı Attalos'u öldürmek ister, ama bu artık mümkün değildir. Kral onu Parmenion ile birlikte Asya seferi için uzaklara göndermiştir. Delikanlı bunun üzerine öfkesini ortada kalan tek hedefe, Philippos'a yönlendirir. Ve onu öldürür."

Aristoteles sözlerinin sona erişine eşlik etmesini istercesine elindeki kâğıt paketini bir anda yere bıraktı.

Kallisthenes amcasının alaycılıkla göz kırpma arası, tanımlanamayan bir ifade ile parlayan kurşuni gözlerine baktı.

"Buna inanıyor musun, yoksa inanır gibi mi yapıyorsun, anlayamadım."

"Tutkunun dürtüsünü, hele ki katil yaradılışlı bir insanda küçümsememek gerekir. Kaldı ki öykünün karmaşıklığı onu gerçek kılabilecek nitelikte."

"Olabilir..."

"Evet. Yerine oturmayan pek çok nokta var. İlk olarak, Philippos'un erkeklerle yaşadığı aşklar konusunda pek çok şey söylendi, ama kimse söylentilerin dışında gerçek bir olay anlatamadı. Bu kez de öyle. Hem, her ne olursa olsun, onun konumunda bir insanın dengesiz bir isteriği özel korumaları arasına alabileceğini düşünebiliyor musun?

İkincisi, olaylar dediğimiz gibi gerçekleştiyse kalbi kırık Pausanias, intikam almak için neden bu kadar bekleyip böyle tehlikeli bir mekânı seçti? Üçüncüsü, bütün bu olayların temel tanığı kim? Attalos, ama o da öldü. Öldürüldü."

"Sonuç?"

"Sonuç olarak en büyük olasılık, bu suçu işleyen kişinin karmaşık ve sonunda akla yakın bir öykü yarattığı; tanık olarak da öldürülerek tanıklık edemeyecek birine dayandırdığıdır."

"Anladığım kadarıyla, karanlıkta el yordamıyla ilerliyoruz."

"Belki öyledir. Ama şimdilik bazı şeyler net sınırlar kazanmaya başlıyor."

"Ne gibi?"

"Suçlunun kişiliği, böyle bir öyküye neden olabilecek mekân tipi. Şimdi şu notları al, çünkü ben kopyalarını kendime saklayıp heybeme koydum. Bunlardan yararlanmaya bak. Ben araştırmayı başka bir gözlem noktasından sürdüreceğim."

"Ne yazık ki ben de araştırmalarımı sürdürmek için fazla zaman bulamayacağım. İskender kendisini Asya seferi düşüncesine kaptırmış durumda; benim de onu izlememi istedi. Seferin öyküsünü yazacağım."

Aristoteles gözlerini kısarak, "Bu demektir ki onun için anlam taşıyan her şeyiyle geçmişi geride bırakarak geleceğe, temel olarak da bilinmeze doğru koşuyor."

Büyük düşünür heybesini aldı, pelerinini omzuna atıp sokağa çıktı. Güneş ufukta yükseliyor, Kissos Tepesi'nin çıplak zirvesini aydınlatıyordu. Bu tepenin ardında geniş Makedonya Ovası, başkenti, daha ileride de sessiz Mieza vardı.

"Çok tuhaf," dedi yeğenine, onu limana götürmek için bekleyen arabaya yaklaşırken, "onunla bir daha karşılaşma fırsatını ele geçiremedik."

"Ama o seni her zaman düşünür; hatta belki yola çıkmadan önce seni ziyaret eder."

"Sanmıyorum," dedi filozof kendi kendine konuşurcasına. "Şimdi o bir pervanenin kandilin ışığına koşması gibi kendisini serüvenin çekiciliğinden kurtaramıyor. Beni gerçekten görmeyi arzu ettiğinde geri dönmek için çok geç olacak. Sen gene de Atina'daki adresimi ona verirsen canı istediği zaman bana bir-iki satır yazar. İskender'in kentle tüm bağlantısını açık tutacağından eminim. Elveda Kallisthenes, kendine iyi bak."

Kallisthenes onu kucakladı; arabaya binmeden bir an önce, ayrılık ânında amcasının ufak, gri gözlerinde ilk kez hüzün kıvılcımları görür gibi oldu.

46

Tepede, ormanın bittiği yerde bulunan antik tapınak akşamın karanlığında belli belirsiz seçilebiliyordu. Yerde dizili kandillerin ışığıyla aydınlanan tapınağın resimli ahşap sütunları zamanın tüm izlerini ve yüzyıllardır görüp geçirdiklerini yansıtıyordu.

Cepheyle alınlığın renkli seramik süslemeleri Tanrı Dyonisos'un serüvenlerini dile getiriyordu; fenerlerle kandillerin oynak ışığında hepsi can kazanmış gibi görünüyorlardı.

Kapı açıktı; en dipte, hücrenin içinde duran tanrı heykeli kadim kımıltısızlığı içinde konuklarını bekliyordu. Ayaklarının yanına iki tabure konmuş; duvarların dibine dörder dörder sekiz tabure yerleştirilmişti.

İlk gelen Ptolemaios oldu; Krateros ve Leonnatos onu izlediler. Lysimakhos, Seleukos, hâlâ pek toparlanamamış olan Perdikkas'tan sonra da toplantıya çağrılı olan Eumenes ve Philotas geldiler. İskender ise en son olarak Bukefalos'un sırtında, yanında Ephestione ile geldi.

Kral'ın gelmesiyle hazır bulunan herkes içeriye girdi, sessiz ve ıssız tapınağın sütunları arasında, yerini aldı.

İskender oturdu, Ephestione'yi yanına aldı; bütün arkadaşları bu gizemli gece toplantısının nedenini merak ediyorlardı.

"Babamın uzun uzun tasarladığı, ne var ki beklenmedik ölümü yüzünden gerçekleştiremediği büyük girişimin zamanı gelmiştir arkadaşlar," diyerek sözlerine başladı. "Asya seferimiz başlıyor!"

Kapıdan süzülen bir esinti tanrı heykelinin ayakları dibinde yanan kandillerin alevlerine üfleyince, tanrının anlamlı bir gülüşle onları selamladığını sandılar.

"Sizleri burada toplamam boşuna değildir," dedi İskender. "Satyrleri ve sirenleri, asma yapraklarından tacıyla yolculuklar etmiş olan tanrı, şimdiye dek hiçbir Yunan ordusunun girmemiş olduğu Hindistan'a kadar bize önderlik edecek, bizi koruyacaktır.

Asya ve Hellen dünyası arasındaki çatışmalar eski zamanlardan beri süregelmiş, yenenle yenilen hiçbir zaman belli olmamıştır. Troia Savaşı on yıl sürmüş, tek bir kentin yağmalanması ve yıkılmasıyla sonuçlanmıştır; daha yakın zamanlarda Atinalıların, sonra da Spartalıların Asya Yunanlarını Pers egemenliğinden kurtarma çabaları sonuçsuz kalmıştır. Gene katliamlar, yangınlar, kıyımlar yaşanmış, tanrıların tapınakları bile sağlam kalmamıştır.

Şimdi dönem değişti; biz var olmuş olan en sağlam orduya, en güçlü ve eğitimli askerlere sahibiz; ama her şeyden önce," dedikten sonra bir bir arkadaşlarının yüzüne baktı, "bizler, burada bulunanlar derin ve içten bir arkadaşlık bağıyla birbirimize bağlıyız. Küçük bir kentte birlikte büyüdük, çocukken birlikte oynadık, aynı okulda aynı öğretmenden ders aldık, ilk tehlikeleri birlikte göğüsledik."

Sözün burasında Ptolemaios kendini tutamayarak, "Aynı değnekten dayak yedik!" diyen herkesi güldürdü.

"İyi söyledin!" dedi İskender.

Seleukos, "Bunun için mi Parmenion'u buraya çağırmadın?" diye sordu. "Yanlış anımsamıyorsam, sen ve ben bir kez ondan dayak yemiştik."

"Zeus aşkına! Görüyorum ki, bunu sen de unutmamışsın."

"Dayakları kim unutur ki?" dedi Lysimakhos da. "İzleri hâlâ sırtımda duruyor."

"Hayır, Parmenion'u çağırmamamın nedeni o değil," diyerek İskender tekrar dikkatleri üzerinde topladı. "Ondan gizleyecek bir şeyim yok, zaten oğlu Philotas da burada.

Parmenion bizim seferimizin temel direği olacaktır, danışmanımız, deneyim kaynağımız, babamın bilgilerinin

canlı tanığı olarak bize yol gösterecektir. Ama Parmenion babamın ve Antipatros'un arkadaşıdır. Oysa sizler benim arkadaşlarımsınız; ben burada Dyonisos'un ve tüm tanrıların önünde, sizlerden savaşarak varabileceğimiz en uç noktaya dek bana eşlik etmenizi diliyorum. Dünyanın ucuna kadar gidecek olsak bile!"

"Dünyanın ucuna kadar!" diye hep bir ağızdan bağıran arkadaşları ayağa fırlayıp krallarının çevresini sardılar.

Aralarında müthiş güçlü bir coşku, gemlenemez bir heyecan, ateşli bir serüven tutkusu doğmuştu. Bu serüvene hepsinden çok inanan İskender'i görmek, onunla fiziksel temasta olmak bu coşkuyu doruk noktasına tırmandırıyordu.

Yol arkadaşları biraz sakinleşince Kral, "Her biriniz," diyerek sözlerini sürdürdü, "ordunun bir bölümünün kumandasını üstlenecek, aynı zamanda da kralın özel muhafız alayı sıfatını taşıyacaksınız. Şimdiye dek bu denli genç insanların böyle büyük sorumluluklar aldıkları görülmedi. Ama ben sizleri tanıdığım, sizlerle büyüdüğüm ve sizlerle savaştığım için bu sorumluluğu taşıyabileceğinizden eminim."

Lysimakhos sabırsızlıkla, "Yola ne zaman çıkıyoruz?" diye sordu.

"Çok çabuk. Bu ilkbaharda. Bu nedenle ruhen ve bedenen hazırlanınanızı istiyorum. İçinizden biri konuyu yeniden gözden geçirmek ya da düşüncesini değiştirmek isterse bana söylemekten çekinmesin. Anayurdumuzda görevlendirmek için de sadık arkadaşlarıma gereksinmem var."

"Asya'ya ne kadar adam götüreceğiz?" diye sordu Ptolemaios.

"Otuz bin piyade, beş bin süvari götüreceğiz, çünkü Makedon toprağını da fazla boş bırakmamalıyız. Yunan müttefiklere ne denli güvenebileceğimizi henüz bilmiyorum. Gene de onlardan da asker istedim; ama beş bin adamdan fazlasının geleceğini sanmıyorum."

"Bizim onlara gereksinmemiz yok!" diye bağırdı Ephestione.

"Oysa var," dedi İskender. "Onlardan harika dövüşçüler çıkar; hepimiz bunu biliyoruz. Ayrıca bu savaş Perslerin Yunan topraklarına yaptıkları işgallere, Asya'nın Hellen

insanlarına karşı sürüp giden tehditlerine bir yanıt olacağından onlar da aramızda olmalılar."

Eumenes ayağa kalktı. "Ben de bir şey söyleyebilir miyim?"

Krateros gülerek, "Bırakın genel sekreterimiz konuşsun," dedi.

"Evet, susun da konuşsun," dedi İskender. "Onun da görüş açısını öğrenmek istiyorum."

"Ben de görüşümü az sonra söyleyeceğim İskender; şu andan başlayarak elimden gelenin en iyisini yaparak orduyu ancak bir ay doyuracak kadar malzemeyi yanımıza almamızı sağlayabilirim."

"Eumenes hep para düşünür," dedi Perdikkas.

"Ve iyi de yapar," dedi Kral. "Ben de onu bunun için görevlendirdim. Onun görüşü hiç de hafife alınacak gibi değil; benim de düşündüğüm buydu. Asya'daki Hellen kentleri bize yardım ederler, çünkü bu sefere çıkış nedenimiz onların özgürlüğünü sağlamaktır. Sonrasını da yaşayarak göreceğiz."

"Göreceğiz mi?" Eumenes bulutlardan toprağa düşmüş gibiydi.

"İskender'i duymadın mı?" dedi Ephestione. "'Göreceğiz,' dedi. Yeterince açık değil mi?"

"Hiç de açık değil," diye homurdandı Eumenes. "Ben kırk bin kişinin ve beş bin atın yiyeceğini, içeceğini düzenlemek zorundaysam, bunun için para bulmalıyım, Herakles aşkına!"

İskender eliyle arkadaşının omzuna vurdu. "Buluruz Eumenes, içini rahat tut. Bu parayı bulacağız, inan bana. Sen yol hazırlıklarının yürümesini sağla. Artık fazla zamanımız kalmadı.

Arkadaşlarım, atam Akhilleus'un, başka Yunanlarla birlikte Asya'ya ayak basıp Troia'ya karşı savaş açmasından bu yana bin yıl geçti. Bizler şimdi bu girişimi yineleyecek, ama ondan üstün olacağız. Belki Homeros'un kalemi bizimle olmayacak; gene de eminim aynı değerde bir mücadele olacak.

Ben sizlerin *Iliada* destanının kahramanları kadar yiğit olduğunuzu biliyorum. Kaç kez birlikte bu destanı can-

landırma hayalleri kurduk! Geceleri Leonidas'ın dolaşmasından sonra yatakhanede kalkıp birbirimize Akhilleus'un, Diomedes'in, Odysseus'un serüvenlerini anlattığımız uykusuz geceleri anımsıyor musunuz?"

Tapınakta derin bir sessizlik oldu çünkü hepsi daha dünmüş gibi görünen çocukluk anılarına dalmıştı; Ölüm'ün her zaman Savaş'ın yanındaki atta gittiğini öğrenmiş oldukları için, bilinmezlerle dolu, tehlikeli bir geleceğin kaygısı da içlerinde titreşirdi.

İskender'in yüzüne, kandillerin titrek ışığında gözlerinin kaçamak rengine bakıyorlar, gizemli bir huzursuzluğun, sonsuz serüven arzusunun alevini görüyorlardı. Şu anda hepsi çok yakında yola çıkacaklarını biliyorlar, ama geri dönüp dönemeyeceklerini bilemiyorlardı.

Kral, Philotas'a yaklaştı: "Babanla ben konuşacağım. Bu akşamın anısının yalnızca bizlerde yaşamasını istedim."

Philotas bunu onaylayarak, "Haklısın. Beni de aranıza aldığınız için sana minnettarım," dedi.

Ptolemaios bu beklenmedik hüzün ânını bölerek, "Acıktım," dedi. "Eupitos'un meyhanesine gidip şişte keklik yemeye ne dersiniz?"

"Evet, evet!" dediler hep bir ağızdan.

"Paralar Eumenes'ten!" diye bağırdı Ephestione.

"Evet, evet Eumenes ödesin!" dediler, Kral dahil hepsi.

Az sonra tapınak yeniden sessizliğe bürünmüştü; gecenin içinde atların nal sesleri yankılanıyordu.

Aynı anda, çok uzaklarda deniz kenarındaki Butrotos Sarayı'nda Kleopatra bedenini ve kollarını kocasına açıyordu. Genç bir kadın için yas bu kadar sürerdi.

Molossialıların Kralı beyazlar giymiş, ateşli bir aşkın simgesi olan meşaleler taşıyan küçük kızlar tarafından karşılanmış, merdivenlerden çıkartılarak aralık kapıya dek getirilmişti. İçlerinden biri damadın sırtındaki beyaz pelerini alıp kapının kanatlarını yavaşça açtı. Sonra hepsi birlikte gece kelebekleri gibi koridorda uzaklaştılar.

İskender altınsı, titrek bir ışığın deniz köpüğüne benzer bir yumuşaklığa vuruşunu seyretti. Bu Kleopatra idi. Pella Sarayı'nda gizliden seyrettiği, sıska bacaklarının üs-

tünde kaçıveren çekingen Kleopatra idi bu. İki köle kız şimdi onu hazırlıyorlardı; biri saçlarını tarıyor, öteki gelinlik *peplos*'unun kemerini çözüyor, giysiyi kızın fildişi omuzlarında düğümleyen altın ve amber *fibula*'ları açıyordu.

Genç Kral kızın heykel güzelliğindeki bedenini doya doya seyretmek, tanrısal yüzünden yayılan ışıltıyla esrimek için içeriye girdi. Kız, nemli kirpiklerini eğmeden ateşli bakışlarını doğrudan ona çevirdiğinde gözlerinde Olympias'ın yabanıl gücü, İskender'in canlılığı yansıyınca, hükümdar, gelini kollarına almadan aklının başından gittiğini hissetti.

Parmaklarını gelinin yüzünde ve sert göğüslerinde gezdirdi. "Tanrıçam, karım..." dedi. "Kaç gecemi bu evde senin bal dudaklarınla karnını hayal ederek geçirdim. Kaç gece..." Eli kızın yumuşak karnına inmiş, yumuşak tüylerle bezeli kasıklarında dolaşmaya başlamıştı; öteki koluyla da karısını göğsüne bastırıyordu.

Ateşli bir öpücükle dudaklarını açtığında karısı da ona aynı tutkuyla yanıt verdi; ikisini birden saran ateşli duygularla erkek ona sahip olduğunda karısının ilk erkeği olmadığını anladıysa da tepki göstermedi. Yüzünü onun mis gibi kokan saçlarına gömerek, teninin yumuşaklığına doyamayarak, dudaklarıyla dudaklarını, boynunu, diri göğüslerini arayarak, karısına tüm hazları tattırmayı sürdürdü.

Bir tanrıça ile yattığını hissediyordu; hiçbir ölümlü bir tanrıçadan bir şey isteyemez, ancak bu nimetin değerini bilebilirdi.

Kandiller art arda sönerlerken soluk soluğa bitkin, karısının yanına uzandı, pencereden giren ay ışığında onu seyretti.

Uzun soluklu hazzın sonunda çocuk gözleri uykuya yenik düşünce Kleopatra erkeğinin geniş göğsüne yaslanarak daldı.

Molossia Kralı günler ve geceler boyunca karısından başka bir şey düşünemedi, kendisini karısına vermekten başka bir şey yapmadı; yüreğinin dibinde sızlayan kıskançlığı duymazdan gelerek karısını mutluluğa boğmaya uğraştı. Derken günün birinde gelişen bir olay onun dış dünyayı anımsamasına neden oldu.

Kleopatra ile sarayın geniş terasında oturmuş akşam esintisinin tadını çıkartırlarken uzaktan görünen donanmanın kendi limanına girdiğini fark etti. Yunus biçiminde harika bir pruvası olan yelkenli gemiye okçular ve bronz zırhlı ağır piyadelerle dolu dört savaş gemisi eşlik ediyordu.

Az sonra muhafızlarından biri yanına gelerek, "Efendim," dedi; "konuklarımız İtalya'dan Taranto adında büyük bir kentten geliyorlar; yarın seninle bir toplantı yapmak istiyorlar."

Kral deniz ufkuna doğru alçalan kızıl güneşe bakarak, "Onları sevinçle kabul edeceğimi bildirin," dedi.

Sonra Kleopatra'nın kupasına ağabeyinin de sevdiği hafif köpüklü şaraptan koyarak, "O kenti biliyor musun?" diye sordu.

"Yalnızca adını biliyorum," dedi genç kadın kupayı dudaklarına yaklaştırırken.

"Son derece varlıklı ve güçlü bir kenttir, ama savaş konusunda zayıftır. Öyküsünü dinlemek ister misin?"

Güneş denizin içinde uykuya dalmış, dalgaların üzerinde menekşe rengi yansımalar bırakmıştı.

"Elbette, hele sen anlatacaksan."

"İyi. Uzun zaman önce Spartalılar Messenia'daki Ithome kentini kuşatma altına almış, ama yıllarca direnişi kıramamışlardı. Spartalı yöneticiler binlerce askerinin kuşatma arasında cephede kalması nedeniyle kentlerinde pek az doğum olduğunu görüyorlardı. Gün gelecek askere alacak genç bulamayacaklardı.

Bunun üzerine bir çözüm düşündüler. Ithome'ye gittiler, en genç ve güçlülerden bir öbek asker seçerek onlara evlerine dönüp savaştan daha kutsal ve daha zevkli bir görevin başına gitmelerini buyurdular."

Kleopatra gülümseyerek göz kırptı. "Görevlerinin ne olduğunu anlayabiliyorum."

"Doğru," dedi Kral. "Görevleri kentteki tüm genç kadınları gebe bırakmaktı. Onlar da savaştaki ateşlilikleriyle bu görevlerini tutkuyla yerine getirdiler. Öyle de başarılı oldular ki, bir yıl sonra çok sayıda bebek doğdu.

Ama savaş kısa süre sonra bitti ve tüm öteki savaşçılar evlerine döndüklerinde yitirdikleri zamanı geri kazanmaya çalıştılar. Böylece pek çok bebek daha doğdu. Ne var ki yasal bebekler, büyüdükleri zaman bakire kızların doğurdukları bebeklerin Sparta vatandaşı olarak kabul edilemeyeceklerini, piç sınıfına sokulmaları gerektiğini ileri sürdüler.

Gururu kırılan gençler, adı Taras olan güçlü ve kararlı bir genç tarafından örgütlenerek ayaklanmaya hazırlandılar. Ne yazık ki bu planları erken anlaşıldığından kenti terk etmek zorunda kaldılar. Taras Delphoi kâhinine danıştı; o da onlara İtalya'da bir kent kurup mutlu ve varlıklı bir yaşam sürecekleri yeri gösterdi. Bu kent hâlâ yerinde ve adı da Taranto; adını kurucusu Taras'tan alıyor."

"Güzel bir öykü," derken Kleopatra'nın gözlerinden bir hüzün gölgesi geçer gibi oldu. "Ama bu gelenlerin ne istediğini merak ettim."

"Yarın onları dinlediğimde bunu öğreneceğiz," diyen Kral ayağa kalkıp kupasıyla karısını selamladı. "Şimdi izin verirsen onların adlarına yaraşır biçimde ağırlanmaları için hazırlıkları başlatayım."

Ufak Taranto donanması iki gün sonra limandan ayrıldı, ancak yelkenler ufukta görünmez olunca İskender karısının odasına gelebildi.

Kleopatra akşam yemeğini zambak kokan odasında hazırlatmış, neredeyse saydam bir giysiyle yatağına uzanmıştı.

"Ne istiyorlarmış?" diye sordu kocası da yanına uzanır uzanmaz.

"Benim yardımımı istemeye ve... bana İtalya'yı sunmaya gelmişler."

Kleopatra bir şey söylemedi, ama gülümsemesi donup kalmıştı.

"Gidecek misin?" diye sordu uzun bir sessizlikten sonra.

"Evet," dedi Kral. Bunu söylerken yüreğinden atamadığı, karısının daha önce bir başka erkeğe ait olduğu gerçeği ve belki hâlâ onu düşünüyor olması olasılığı, bu yolcu-

lukla savaşın getirebileceği ölüm korkusundan daha büyük bir acı veriyordu.

"Ağabeyimin de yola çıkmak üzere olduğu doğru mu?"

"Evet, o da Doğu'ya doğru gidiyor. Asya'yı fethedecek."

"Sen de Batı'ya gideceksin ve ben yalnız kalacağım."

Kral karısının elini eline alıp uzun uzun okşadı. "Dinle," dedi. "Günün birinde İskender bu sarayda benim konuğum olmuş, şimdi sana anlatacağım düşü görmüştü..."

Parmenion, İskender'in gözlerinin ta içine bakarken kulaklarına inanamaz gibiydi. "Bu söylediklerinde ciddi olamazsın!"

İskender elini dostunun omzuna koydu: "Ömrümde hiç bu denli ciddi olmadım. Bu, babam Philippos'un olduğu kadar benim de her zaman en büyük düşüm olmuştur. İlkbaharın ilk rüzgârlarıyla yola çıkacağız."

Antipatros, "Ama efendim..." diyerek söze karıştı. "Böyle yola çıkamazsın..."

"Neden olmasın?"

"Çünkü savaşlarda insanın başına her şey gelebilir ve senin ne bir karın, ne de çocuğun var. Önce evlenip Makedon tahtına bir vâris bırakmalısın."

İskender gülümseyerek başını salladı. "Bunu asla düşünmüyorum; evlenmek uzun bir süreçtir. Kraliçelik rolünü üstlenebilecek tüm olası adayları değerlendirmek, en üstününü seçmek, sonra elenen gelin adaylarının ailelerinin vereceği sert tepkilere hazırlıklı olmak gerekir.

Düğün, çağrılılar listesi hazırlanmalı, tören düzenlenmeli ve kızı gebe bırakmalıyım; eh, bunun da ne kadar zaman alacağını bilemem... Tut ki bebek doğdu; kızsa, bu kez de oğlan olması için bir yıl daha bekleyeceğim. Sonunda oğlum olursa bu kez de Odysseus'un Telemakhos'tan ayrılışı gibi oğlumu kundakta bırakıp ayrılacağım ve onu bir daha kimbilir ne zaman görebileceğim. Hayır, ben hemen yola çıkmalıyım; kararım kesindir.

Sizleri burada görmek isteyişimin nedeni, düğünümü konuşmak değil, Asya seferime ilişkin bilgiler verebilmekti. Siz ikiniz, babamın olduğu gibi benim de krallığımın iki

temel direğisiniz. Kabul edeceğinizi umarak, en can alıcı sorumlulukları aranızda paylaştırmak istiyorum."

"Sana sadakatimizden emin olabilirsin, Kralım," dedi hükümdarına adıyla hitap etmeyi bir türlü beceremeyen Parmenion; "ve gücümüz yettiği sürece senin emrinde olmak istiyoruz."

"Biliyorum," dedi İskender, "bu nedenle kendimi çok şanslı sayıyorum. Parmenion, sen benimle gelecek ve tüm ordunun başkomutanı olacaksın; kraldan sonra gelen insan olacaksın. Antipatros ise her türlü ayrıcalığı üstlenerek, kral naibi olarak Makedonya'da kalacak. Tahtımı emin ellere emanet edebilirsem, içim rahat olarak sefere çıkabilirim."

"Beni fazlasıyla onurlandırıyorsun efendim," dedi Antipatros. "Zaten Ana Kraliçe Pella'da bulunuyor ve..."

"Ne demek istediğini anlıyorum Antipatros. Ama sana bu söyleyeceklerimi hiç unutma: Annem krallığın siyasi işlerine asla karışmamalı, yabancı delegelerle resmi görüşmeler yapmamalı, üstleneceği rol yalnızca temsili boyutta kalmalı.

Yalnızca senin isteğin üzerine diplomatik ilişkilerde yer almalı, bu da senin sıkı gözetimin altında olmalı. Kraliçe'nin siyasi nitelikte işlere karışmasını istemiyorum; bu işler yalnızca senin görevin olmalı.

Kişisel arzuları elverdiğince yerine getirilmeli ve onurlandırılmalı, ama tüm bunlar senin ellerinden geçmeli; ben kraliyet mührünü ona değil, sana bırakıyorum."

Antipatros kralının söylediklerini onayladı. "Her şey senin istediğin gibi yapılacak Kralım. Ama bunun çatışma doğurmayacağını umarım. Annenin güçlü bir kişiliği var ve..."

"Genel bir toplantı yaparak, yokluğumda, tahtımın ve mührümün sorumluluğunun sana ait olduğunu açıklayacağım, sen de benden başka kimseye hesap vermek zorunda olmayacaksın. Zaten biz seninle sürekli ilişki halinde olacağız. Seni tüm eylemlerimden haberdar edeceğim, sen de tüm Hellen kentlerinde olup biteni, dostlarımızın ve düşmanlarımızın neler yaptıklarını bana bildireceksin. Bu ne-

denle, her an güvenilir haberleşme kaynaklarına sahip olmamız gerekecek.

Gene de senin yükümlülüklerini ve sorumluluklarını en ince ayrıntısına dek belirlemeliyiz; ama Antipatros seni, en güvendiğim, karar vermekte bütünüyle serbest bıraktığım insan olarak gördüğümü unutmamalısın. Sizinle bir araya gelmek istememin nedeni, önerimi kabul edip etmeyeceğinizi öğrenmekti."

İskender yerinden kalkınca, generalleri de saygıyla kalktılar. Ama Kral çıkmadan önce Antipatros şöyle dedi: "Tek bir sorum var efendim: Bu sefer ne kadar sürecek ve nereye varmayı amaçlıyorsun?"

"Bu yanıtlayamayacağım bir soru Antipatros, çünkü ben de bilmiyorum."

Ve bir baş hareketiyle uzaklaştı. İki general kraliyet silah odasında baş başa kaldıklarında Antipatros şöyle dedi: "Yalnızca bir aylık yiyeceğiniz ve paranız olduğunu biliyor musun?"

Parmenion ise, "Biliyorum," dedi. "Ama ne diyebilirim ki? Babası kimi zaman daha da beterini yapmıştır!"

O akşam İskender dairesine çok geç döndüğünden tüm hizmetkârları uyuyakalmışlardı; yalnızca kapıda bekleyen korumaları ve elinde kandiliyle mis gibi kokan sıcak banyosunu hazır etmiş olan Leptine ayaktaydı.

Onu soydu, büyük taş küvete inmesini bekledikten sonra gümüş bir tasla omuzlarına sıcak su dökmeye başladı. Bunu ona Hekim Philippos öğretmişti; suyun çarpması ellerin yapacağından daha etkili bir mesaj yapıyor, erkeği sakinleştiriyor, yorgunluğun ve gerilimin toplandığı boynuyla omuzlarının kaslarını yumuşatıyordu.

İskender yavaş yavaş suya daldı, sonunda boylu boyunca uzandı; Leptine de efendisi dur diyene dek karnına ve bacaklarına su döktü.

Sonra gümüş tası küvetin yanına bıraktı; kralı o âna dek konuşmamış olsa bile ilk sözü etme yürekliliğini gösterdi:

"Söylediklerine göre yola çıkıyormuşsun efendim."

İskender gene tek söz etmeyince, kız konuşmasını sürdürmek zorunda kaldı: "Asya'ya gittiğini söylüyorlar ve ben..."

"Sen?"

"Ben de seninle gelmek isterdim. Yalvarırım; seninle nasıl ilgilenileceğini bir tek ben bilirim; bir tek ben akşamları seni karşılayıp geceye hazırlamaya alışkınım."

"Geleceksin," dedi İskender banyodan çıkarken.

Leptine'nin gözleri yaşlarla doldu, ama sessiz kalmayı başararak keten bir çarşafla erkeği kuruladı.

İskender yatağına çıplak uzanıp gerinirken kız onu hayranlıkla seyrediyordu; sonra o da soyundu ve yanına uzanıp erkeği elleri ve dudaklarıyla okşamaya başladı.

"Hayır," dedi İskender. "Böyle değil. Bu akşam ben seni okşayacağım." Sonra yavaşça kızın bacaklarını açıp üzerine uzandı. Leptine, onun için son derece değerli olan bu yakınlık anlarının tek birini bile savurganca harcamak istemezcesine erkeğine tüm bedeniyle sarıldı. Bukefalos'u bile dizgine getiren bu bacakların, bu kalçanın devinimleri kıza müthiş haz veriyordu. Sonunda İskender soluk soluğa kızın üzerine yattığında Leptine, yüzünü örten erkeğin saçlarının kokusunu içine çekti.

İskender, kızın yanına uzandığında, "Gerçekten seninle gelebilir miyim?" dedi Leptine.

"Evet, yürüyüşümüz sırasında senin geceleri düşünde konuştuğun o gizemli dili bilen insanların ülkesini bulana dek gelebilirsin.."

"Bunu neden söylüyorsun, efendim?"

"Arkanı dön," dedi İskender. Leptine yüzüstü yatınca İskender bir kandil alıp ışığını kızın sırtına yaklaştırdı.

"Sırtında bir dövme var, bunu biliyor muydun? Öyle bir dövmeyi daha önce hiç görmemiştim. Evet, benimle geliyorsun; belki günün birinde sana kim ve nereye ait olduğunu anımsatacak birilerini bulabiliriz; ama senin bilmen gereken tek bir şey var: Asya'ya vardığımızda hiçbir şey buradaki gibi olmayacak. O bambaşka dünyada, başka insanlar, başka kadınlar olacak; ben de aynı olmayacağım. Yaşamımın bir dönemi kapanıyor ve bir yenisi açılıyor. Ne demek istediğimi anlıyor musun?"

"Anlıyorum efendim, ama seni yalnızca görebilmek, iyi olduğunu bilebilmek benim için en büyük sevinç olacak. Umduğumdan çok daha fazlasına sahip olduğum için yaşamdan istediğim başka hiçbir şey yok."

47

Asya seferine çıkmadan bir ay önce İskender, Eordeas Dağları'nın adı açıklanmayan bir noktasında Epir Kralı'yla buluştu; randevu yeri ve zamanı hızlı hareket eden iki ulak yardımıyla saptanmıştı. Kral Philippos öldürüldüğünden bu yana, yani bir yıldır hiç görüşmemişlerdi. Bu dönemde yalnızca Makedonya ve Yunanistan'da değil Epir'de de pek çok şey yaşanmıştı.

Kral İskender, küçük dağlık ülkesinin tüm kabilelerini bir konfederasyon çatısı altında toplamış, ordularının eğitimini üstlenmiş, kendini tümünün yüce komutanı ve kralı olarak kabul ettirmişti. Epirli savaşçılar Makedon yöntemleriyle eğitilmişler, ağır piyade *phalanks*'lar, süvari birlikleri oluşturulmuştu. Monarşi tarzında, törenlerde, altın ve gümüş para basımında, giyim ve davranış alışkanlıklarında da Makedon geleneklere uyulmuştu. Epir Kralı'yla Makedonya Kralı birbirlerinin aynadaki yansımaları gibiydiler.

Seherden az önce, buluşma ânı geldiğinde iki genç birbirlerini uzaktan tanıdılar ve atlarını geniş düzlüğün ortasındaki bir pınarın yanı başında tek başına yükselen büyük bir çınara doğru sürdüler. Dağlar, son yağmurlarla parlak bir yeşile bürünmüştü, ama yaklaşan yeni mevsimle henüz aydınlanmayan gökyüzünde beyaz, büyük bulutlar denizden gelen ılık esintiyle nazlı nazlı salınıyorlardı.

Atlarını otlamaya bırakan iki genç kral sevgiyle kucaklaştılar.

"Nasılsın?" diye sordu İskender.

"İyiyim," dedi dayısı. "Sefere hazırlandığını duydum."

"Senin de yola çıkmak üzere olduğunu söylüyorlar."

"Kleopatra'dan mı duydun?"

"Söylentiler dolaşır bilirsin!"

"Bunu sana kendim söylemek istiyordum."

"Biliyorum."

"İtalya'nın en varlıklı kentlerinden Taranto batı taraftan topraklarını tehdit eden Bruzolar ve Lukalılara karşı benden yardım istedi."

"Ben de Asya'da bulunan ve Pers işgallerine karşı yardımımı isteyen Hellen kentlerinin çağrısına yanıt vermeye gidiyorum. Harika değil mi? Aynı adı ve kanı taşıyoruz, ikimiz de kralız, ordularımızın komutanıyız ve benzer görevler için harekete geçiyoruz. Sana anlattığım o düşü anımsıyor musun?"

"Tarantoluların yardım çağrısını aldığımda aklıma ilk gelen senin o düşün oldu. Belki de bütün bunlar tanrıların bir işaretidir."

"Ben bundan eminim," dedi İskender.

"Anladığım kadarıyla benim bu hareketime karşı değilsin."

"Karşı olabilecek tek kişi Kleopatra'dır. Zavallı kız kardeşim; düğün günü babasının öldürüldüğünü gördü, şimdi de kocası onu yalnız bırakıyor."

"Kendimi bağışlatmaya çalışacağım. Gerçekten, bu seferime karşı değilsin değil mi?"

"Karşı mı? Tam tersine heyecan duyuyorum. Dinle: Bu buluşma isteği senden gelmeseydi, ben sana haber gönderecektim. Aristoteles'in büyük haritasını anımsıyorsun değil mi?"

"Aynısı benim Butrotos'taki sarayımda asılı."

"O haritada Yunanistan dünyanın tam merkezindedir ve Delphoi de Yunanistan'ın göbeğidir. Pella ile Butrotos, Delphoi'ye eşit uzaklıktadır; Delphoi ise Herakles'in sütunlarının bulunduğu uzak Batı'yla, dalgasız ve kımıltısız Okyanus'un sularının uzandığı uzak Doğu'ya aynı mesafede bulunur.

Biz burada toprağı ve gökyüzünü tanık tutarak, büyük bir ant içmeliyiz. Ben Doğu'ya, sen Batı'ya doğru hareket

etmeye, uzak Okyanus'a varana dek durmamaya söz verelim. Ve ikimizden biri şehit olursa, ötekinin onun yerini alacağına ve görevi sona erdireceğine yemin edelim. Her ikimiz de bir vâris bırakmadan yollara çıkıyoruz; bu nedenle birbirimizin vârisi olmalıyız. Buna yemin etmeye var mısın?"

"Tüm yüreğimle varım, *İskender,*" dedi Molossia Kralı.

"Tüm yüreğimle varım, *İskender*," dedi Makedonya Kralı.

Sonra kılıçlarını çekip bileklerini keserek kanlarını küçük bir gümüş kupada karıştırdılar.

Molossia kralı İskender bunun bir bölümünü toprağa döktü, sonra kupayı Makedon Kralı İskender'e verdi; o da bunu gökyüzüne fırlattı. Sonra şöyle dedi: "Gökyüzü ve yeryüzü yeminimizin tanığıdır. Hiçbir engel daha güçlü ve korkunç olamaz. Şimdi veda etmeli ve birbirimize iyi şanslar dilemeliyiz. Bir daha ne zaman görüşebileceğimizi bilmiyoruz. Şunu biliyoruz ki o gün, bu dünyanın görmüş geçirmiş olduğu en büyük gün olacak."

İlkbahar güneşi Eordeas Dağları arkasından yükseliyor, sıcak ışıklarını tepelerden, vadilerden, derelerden oluşan bu güzel manzaranın üzerine akıtıyor; her bir çiy tanesini gece kırlara ve dallara inciler yağmış, örümcekler karanlıkta simli teller dokumuş gibi parlatıyordu.

Işık tanrısının yüzünü göstermesiyle batı rüzgârı ona yanıt verdi ve büyük ot denizini dalgalandırırken, altın yüzlü zerrinleri, ak nergisleri, dağ zambaklarını okşadı. Koruluktan havalanan kuş sürüleri gökyüzüne doğru uçtular, güvercin kanatları gibi yüksek ve beyaz bulutların arasından geçtiler, geyik ve keçi sürüleri ağaçların arasından çıkarak kırlara doğru koştular.

Tam o anda bir tepenin doruk noktasında ince ve çıplak bacaklarını ancak örten kısa bir *khiton* giymiş olan bir amazon belirdi; uzun altın saçlı bu kız bembeyaz bir ata binmişti.

"Kleopatra seninle vedalaşmak istemişti," dedi Epir Kralı. "Ona hayır diyemedim."

"Dememeliydin zaten. Ben de onu görmeyi her şeyden çok istiyordum. Beni burada bekle."

Sonra atına atlayıp Artemis heykeli kadar güzel, ama heyecandan tir tir titreyen kız kardeşinin yanına seğirtti.

İki kardeş atlarından inip birbirlerine koştular, kucaklaştılar, birbirlerinin yüzlerini, gözlerini, saçlarını öptüler.

"Benim biricik kardeşim, dünya tatlısı Kleopatram..." diyen İskender kardeşine bakmaya doyamıyordu.

"İskenderim, Kralım, efendim, sevgili ağabeyim, gözlerimin nuru..." Kleopatra sözlerini bitiremedi. "Seni kimbilir bir daha ne zaman görebileceğim?" derken gözlerine yaş dolmuştu.

"Bunu kimseler bilemez kardeşim, alın yazımız tanrıların elinde. Ama sana yemin ederim ki, her an, savaşın en heyecanlı günlerinde, gecelerinin karanlığında sen benim yüreğimde olacaksın; çöllerin kızgınlığında, dağların soğuğunda seni düşüneceğim. Her akşam, uyumadan önce sana sesleneceğim; umarım rüzgâr sesimi sana taşır! Elveda Kleopatra!"

"Elveda İskender. Ben de her akşam en yüksek kuleye çıkıp kulaklarımı rüzgâra dikeceğim ve senin sesini, saçlarının kokusunu getirmesini bekleyeceğim. Elveda *İskender...*"

Kleopatra ağlayarak atına atlayıp uzaklaştı; ağabeyinin uzaklaştığını görmeye dayanamayacaktı. İskender ağır adımlarla çınara dayanmış bekleyen dayısının yanına gitti. İki elini sıkı sıkı tuttu ve duygulu bir ses tonuyla:

"Biz de şimdi ayrılıyoruz," dedi. "Elveda Batı'nın kralı, kızıl güneşin, Atlas Dağı'nın, Herakles'in sütunlarının kralı! Bir daha buluştuğumuzda tüm insanlık için yeni bir çağı kutlayacağız. Ama yazgı ya da tanrıların kıskançlığı buna izin vermezse, bu kucaklaşmamız, zamandan ve ölümden daha güçlü olsun, düşümüz sonsuza dek güneşin alevleri gibi yansın!"

"Elveda Doğu'nun kralı, beyaz güneşin ve Paropamisos'un, uzak Okyanus'un Kralı. Yazgımız ne olursa olsun, düşümüz sonsuza dek canlı kalsın!"

Kapıldıkları duygu seliyle birbirlerine sarıldılar, esinti ikisinin aslan yelesine benzeyen saçlarını dalgalandırırken, gözyaşları, kanları gibi birbirine karışıyordu. Yeryüzünün,

gökyüzünün tanıklığında, rüzgârın gücünde büyük bir söz verilmişti.

Sonra atlarına atladılar. Molossia Kralı Günbatımı'na ve Akşam'a, Makedonya Kralı Sabah'a ve Seher'e doğru uzaklaştılar; şu anda tanrılar bile onları hangi yazgının beklediğini bilemiyorlardı, çünkü böylesine büyük insanların aşacağı yolları, ancak gizemine erilemeyen evrenin yasası bilebilirdi.

48

İlkbaharın ilk rüzgârlarıyla ordu, *pezhetairoi*'lerin *sarissa*'larını omuzlarına yüklenmiş ağır piyade taburundan başlayarak toplandı. Kalkanlarına bakır rengiyle Argos yıldızı işlenmiş gençler ilk sıraya dizilmişlerdi; hemen arkalarında bronz yıldızla temsil edilen daha deneyimli askerler yer alıyordu; son olarak da en usta askerler gümüş yıldızlı kalkanlarını kollarına takmışlardı.

Hepsi kısa siperlikli, bere biçiminde tolgalar takmışlardı ve *khiton*'larının üstüne kızıl pelerinlerini giymişlerdi. Alanda tatbikat yaparken ya da dizilmiş beklerken *sarissa*'ları birbirlerine çarpıyor, rüzgâr bir bronz ormanı arasından esermiş gibi ses çıkartıyordu. Subayları mızraklarını indirmelerini buyurunca *phalanks*'lar çelik dikenli kirpilere benzediler.

Hetaioroi'lerin süvarileri bölge bölge soylulardan oluşuyordu, karınlarına dek inen ağır zırhlar giymişler, geniş siperlikli Boiotia tarzı tolgalar takmışlardı. Ovaların geniş otlaklarında, büyük ırmakların kıyılarında beslenen, güzel savaş atlarına biniyorlardı.

Kuzeyin limanlarında toplanan donanmaya Atinalı ve Korinthoslu taburlar da katılmıştı, çünkü Memnones adındaki, kurnazlığı ve deneyimiyle, verdiği söze sonuna dek sadık kalmasıyla ünlü Yunan'ın komuta ettiği Pers donanmasının darbesinden korkuluyordu.

Eumenes onu Asya'da tanımış, amiral gemisiyle donanmasını teftiş ettiği bir gün İskender'e şöyle demişti: "Memnones'e dikkat et: Kılıcını tek bir kez ve tek bir ada-

ma satar. Pahalıya satar ama sonra yurduna sadakat yemini etmişçesine savaşır; bir daha hiç kimse ona bayrak ve cephe değiştirtemez.

Yunanlardan ve Fenikelilerden oluşmuş bir donanması vardır; Yunanistan'da hâlâ barınabilen bazı gizli yandaşlarından da destek alır. Senin donanman Boğazlar'ın bir kıyısından ötekine geçerken onların bir baskınına uğrarsan ne olur, düşün!

Habercilerim yaklaşınaları durumunda kullanmak üzere, Asya ve Avrupa kıtaları arasında haberleşebilmek için ışıklı bir işaret sistemi geliştirdiler. Batı eyaletlerinin Pers satrapları Asya'daki güçlerini senin işgaline karşı kullanması için Memnones'in emrine vereceklerini açıkladılar. Şimdilik savaş planına ilişkin kesin bir şey bilmiyoruz, elimizdeki bilgiler pek genel geçer şeyler."

İskender bunun üzerine, "Daha ayrıntılı bilgi edinebilmemiz ne kadar sürer?" diye sordu.

"Belki bir ay."

"Bu çok fazla. Biz dört gün içinde yola çıkıyoruz."

Eumenes şaşkınlık içinde kralına baktı: "Dört gün mü? Bu çılgınlık, çünkü yeterince hazırlık yapmadık. Pangaion madenlerinden yeni mal gelmesini beklemek zorundayız."

"Hayır Eumenes, daha fazla beklemeyeceğim. Geçen her gün, düşmanın savunmasını hazırlaması, asker toplaması, hatta Yunanistan'dan paralı asker bulması için ek süre oluyor. Elimizden geldiğince çabuk saldırmalıyız. Sence Memnones ne yapacaktır?"

"Memnones babanın dört generaline karşı savaştı ve kazandı. Onun savaş planlarının ne denli tahmin edilemez olduğunu Parmenion'a sorabilirsin."

"Sen onun ne yapacağını düşünüyorsun?"

"Seni kendi topraklarından uzağa, iç bölgelere çekecek, arkanda kalan toprağı yakacak; donanması da senin deniz yoluyla ikmal ve iletişim yapmanı engelleyecek," dedi arkasından gelen bir ses. Eumenes hemen arkasını döndü.

"Amiral Nearkhos'u tanıyorsun."

İskender onun elini sıktı. "Merhaba Amiral."

"Beni bağışla Kralım," dedi geniş omuzlu, kara saçlı, kara gözlü iriyarı bir Kretalı[1] olan Nearkhos. "Donanmanın manevrasıyla ilgilendiğim için seni izleyemedim."

"Görüşünü bildiren sen miydin?"

"Tüm içtenliğimle Kralım, evet. Memnones, *phalanks*'la başa çıkacak sayıda askere sahip olmadığı için açık alanda seninle savaşmaktan kaçınacaktır; ama o da neredeyse kesin olarak, senin fazla yedek kuvvetin olmadığını bilir."

"Peki bunu nasıl bilir?"

"Çünkü Perslerin haberleşme sistemleri mükemmeldir; her yanda casusları vardır ve onlara çok iyi para verirler. Ayrıca Atina'da, Sparta'da, Korinthos'ta, hatta burada Makedonya'da bulunan pek çok sempatizanlarına ve dostlarına da güvenirler. Seni oyalama yoluna gidecek, sonra da tuzağa düşüremese de seni hem karada, hem denizde rahatsız edecektir."

"Sen buna gerçekten inanıyor musun?"

"Seni yalnızca uyarmak istiyorum, Kralım. Bu girişmekte olduğun savaş ötekilere benzemez."

Gemi açığa çıkmakta, pruvasını açık denizin köpüklü dalgalarına çevirmekteydi. Kürekçilerin başı ritim tutuyor, kürekçiler de parlak güneşin altında eğilip doğrularak uzun küreklerini sırayla suya sokup çıkartıyorlardı.

İskender davulun aralıksız vuruşuna dalmış, kürekçilerin tempoyu kaçırmamak için bağırışlarını dinliyor gibiydi.

"Öyle görünüyor ki bu Memnones herkese dehşet salmış," dedi ansızın.

"Korku değil efendim," diye düzeltti Nearkhos. "Bizler yalnızca olası bir senaryo üzerinde konuşuyoruz."

"Haklısın Amiral; bizler deniz üstünde daha deneyimsiz ve zayıf olabiliriz, ama karada bizi kimse yenemez."

"Şimdilik," dedi Eumenes.

"Şimdilik," dedi İskender.

"Yani?" diye sordu Eumenes.

İskender, Nearkhos'a dönerek, "En güçlü donanmanın bile bir limana gereksinmesi vardır, değil mi Amiral?" diye sordu.

[1] Girit. (Çev.)

"Kuşkusuz, ama..."

"Boğazlar'dan Neilos Deltası'na dek onun tüm yanaşma noktalarını ele geçirmelisin," dedi Eumenes.

"Öyle," dedi İskender gözünü bile kırpmadan.

Babası Philippos'un kabrine kurban vermek için Aigai'ye gitmiş olan İskender, yola çıkmadan bir gün önce gecenin ilerleyen saatlerinde evine dönüp Kraliçe'nin dairesine çıktı. Kraliçe yalnız başında oturmuş, kandil ışığında pelerin işliyordu. İskender, kapıya vurduğunda, onu karşılayıp kucakladı.

Duygularını gizlemeye çalışarak, "Bu ânın gelebileceğine hiç inanmıyordum," dedi.

"Daha önce de yola çıkışımı gördün anne."

"Ama bu sefer değişik olduğunu hissediyorum. Yorumlaması zor, tuhaf düşler gördüm."

"Tahmin ediyorum. Aristoteles düşlerimizin zihnimizin ürünü olduğunu, bu nedenle yanıtı kendinde arayabileceğini söyler."

"Aradım, ama uzun süredir kendi içime bakmak başımı döndürüyor, bana korku veriyor."

"Ve sen bunun nedenini biliyorsundur."

"Ne demek istiyorsun?"

"Hiç. Tanıdığım en gizemli varlık olsan da sen benim annemsin."

"Mutsuz bir kadınım. Şimdi de sen uzun bir yolculuğa çıkıyor, beni yalnız bırakıyorsun. Ama bunun gerçekleşmesi, senin insanüstü, olağanüstü girişimlerde bulunman yazılıydı."

"Bunun anlamı nedir?"

Olympias yıldızların ya da ayın yüzünde görüntüler, anılar ararcasına yüzünü pencereye döndü. "Bir keresinde, sen doğmadan önce babanın koynunda yatarken gördüğüm bir düşte, bir tanrı bana dokundu ve sonra gebeliğim sırasında Dodona'da kutsal meşeler arasında esen rüzgâr bana senin adını fısıldadı:

İskender.

Ölümlü kadınlar tarafından doğurulan ama alınyazıları ötekilerden farklı olan insanlar vardır; sen bunlardan birisin oğlum, bundan eminim. Senin annen olmayı her zaman bir ayrıcalık saydım, ama ayrılış ânında bu benim acımı hafifletmiyor."

"Benim için de öyle anne. Babamı yitireli çok fazla zaman olmadı. Ve birileri, seni katilin boynuna çiçek çelengi asarken görmüş."

"O adam, Philippos'un beni vahşice küçük düşürmesinin öcünü almış oldu, hem de senin kral olmanı sağladı."

"O adam birilerinin buyruğunu yerine getirdi. O birilerinin boynuna neden çelenk takmıyorsun?"

"Çünkü kim olduklarını bilmiyorum."

"Ama ben eninde sonunda bileceğim, o zaman da canlı canlı çarmıha çivileyeceğim."

"Ya senin baban bir ölümlü değil de bir tanrıysa?"

İskender gözlerini yumdu; Philippos'un kan gölüne düşüşünü, yavaş yavaş yere yığılışını düş görür gibi yeniden gördü ve acının onu öldürmeden önce yüzünün her bir çizgisini nasıl derinleştirdiğini anladı. Gözlerinin yaşardığını hissetti.

"Babam bir tanrıysa, günün birinde onunla karşılaşırım. Ama eminim Philippos'un benim için yaptığından fazla bir şey yapmayacaktır. Ben yola çıkmadan onun yattığı gölgeliğe bir kurban vermeye gittim anne."

Olympias gözlerini yeniden gökyüzüne çevirip şöyle dedi:

"Dodona orakli senin doğumunu belirledi; kızgın çöllerin ortasındaki bir başka orakl de senin asla solmayacak bir başka yaşamının başlangıcını belirleyecek."

Sonra ansızın oğluna dönüp ona sarıldı. "Beni düşün oğlum. Ben seni her gün, her gece düşüneceğim. Savaşta benim ruhum sana kalkan olacak, benim ruhum yaralarını iyileştirecek, karanlıkta yol gösterecek, kötücül etkileri kovacak, alevleri söndürecek. Seni seviyorum İskender, dünyada her şeyden daha çok seviyorum."

"Ben de seni seviyorum anne ve her gün düşüneceğim seni. Şimdi vedalaşmalıyız, çünkü yarın erkenden yola çıkıyorum."

İskender annesinin kollarının arasından tatlılıkla koptu; ona son bir öpücük verirken şöyle dedi: "Elvedu anne, kendine iyi bak."

Olympias, gözlerinden yaşlar boşanırken, başını öne eğdi. Ancak Kral'ın adım sesleri koridorlarda uzaklaşırken, "Elveda *İskender*," diye mırıldanabildi.

Oğlunu meşalelerin ışığında zırhını giyer, tolgasını takar, kılıcını, altın Argos yıldızlı kalkanını kuşanırken son bir kez görebilmek için bütün gece uyumadan bekleyen Olympias, Bukefalos'un toprağı eşeleyerek kişneyişini, Peritas'ın umutsuzca zincirini kopartmaya çalışarak havlayışını dinledi.

Sonra karanlığın yuttuğu oğlu atının sırtında görünmez, atın nal sesleri duyulmaz olana dek balkonda durdu.

49

Amiral Nearkhos'un kraliyet sancağının çekilmesini, borazanların çalmasını buyurmasıyla, büyük beş sıra kürekli tekne suların üzerinde kaymaya başladı. Güvertenin ortasında, ana direğin altına büyük Khaironeia davulu bağlanmıştı ve dört adam deri sarılı büyük topuzlarla tempo vuruyorlardı; bu uğultu rüzgârla taşınarak arkadan gelen tüm donanma tarafından duyuluyordu.

Pruvada duran İskender gümüş kaplı bir zırh giymiş, gene gümüşten kanatlı bir aslan süslemesi olan tolgasını takmıştı. Kabartmalı tozlukları, daha önce babasının kullandığı fildişi saplı kılıcıyla müthiş etkileyici bir görüntüsü vardı. Sağ elindeki dişbudak mızrağının altın ucu Kral'ın her hareketinde ışıldıyor, Zeus'un fırlattığı yıldırımları anımsatıyordu.

Kral hayallerine yenik düşmüş, yüzünü tuzlu rüzgâra, sıcak güneşe dönmüştü; yüz elli gemide yer alan askeri ise gözlerini amiral geminin pruvasında bir tanrı heykeli gibi dikilen krallarından ayıramıyorlardı.

Ansızın bir sesle irkilen Kral kulak kabarttı; sonra huzursuzca, bir şey ararcasına çevresine baktı. Nearkhos yanına geldi: "Ne oldu, Kralım?" diye sordu.

"Dinlesene, sen de duymuyor musun?"

Nearkhos, başını sallayarak duymadığını söyledi.

"Bak, dinlesene. Bu... sanki... ama olamaz..." dedi Kral.

Sonra pruvadan, geminin yanına yürüdü ve uzaktan gelen ama giderek zayıflayan bir köpek havlamasına kulak kabarttı. Köpük köpük dalgaların arasına baktığında Peri-

tas'ın can havliyle yüzmeye çalıştığını, ama neredeyse boğulmak üzere olduğunu gördü. "Bu benim köpeğim Peritas! Onu kurtarın, Herakles aşkına kurtarın!" diye bağırdı.

Üç denizci denize atladılar; hayvanın beline ipler bağlayarak onu tekneye çekmeyi başardılar.

Zavallı hayvancık kendini soluk soluğa yere bıraktığında İskender yanına diz çöküp köpeğini okşamaya başladı. Peritas'ın boynunda hâlâ kopardığı zincirinin bir parçası vardı ve ayakları yaptığı uzun koşudan ötürü kanıyordu.

"Peritas! Peritas!" diyordu Kral, "Yalvarırım, ölme.."

"Kaygılanma Kralım," dedi hemen gelen ordu veterineri. "Başaracak. Şimdilik yorgunluktan bitap durumda."

Güneş ışınlarıyla kuruyup ısınan Peritas bir süre sonra canlılık belirtileri göstermeye başladı; az sonra da sesini herkese duyurdu. O anda Amiral Nearkhos, elini İskender'in omzuna koydu ve, "Efendim," dedi, "işte Asya!"

İskender hemen ayağa fırlayıp pruvaya koştu. Asya kıyıları, minik tepeleri, ormanlar arasına serpiştirilmiş köyleri ve güneşli kumsallarıyla gözlerinin önünde uzanıyordu.

Denizciler yelkenleri indirip demir atmaya hazırlanırlarken, Amiral, "İnmeye hazırlanıyoruz efendim," dedi.

Gemi köpüklü dalgaları yarmayı sürdürerek biraz daha ilerlerken, İskender her an biraz daha yaklaşan o toprakları seyrediyor, bunca uzun zamandır sürdürdüğü hayallerin gerçekleşmek üzere olduğunu düşünüyordu.

Komutan bağırdı: "Kürekler dışarı!"

Sonra kürekler sular damlatarak havaya kalktılar ve gemi kendi hızıyla kıyıya yanaşsın diye beklediler. Karaya çok az kaldığında İskender güvertede koşarcasına ilerledi, mızrağını kaldırıp fırlattı.

Sivri mızrak havada geniş bir yay çizerken bir göktaşı gibi parladı, hızlandı, ucu toprağa döndü ve Asya toprağına sertçe saplandı.

Yazarın notu

Bu 'İskender Romanı'nı çağdaş bir anlayışla yazmaktaki niyetim, tüm zamanların en büyük serüvenlerinden birini, gerçekçi ve sürükleyici bir biçimde, gerek yazınsal, gerek maddesel tüm kaynaklara sadık kalarak yazmaktı.

Yapıtın bütünlüğü içerisinde oldukça çağdaş bir dil kullanmayı yeğledim; çünkü Hellen dünyası –sanatın dile getirilişinde, mimarlığın yenilikçiliğinde, teknik ve bilimsel ilerlemede, yeni ve seyirlik olanın tadında– hep çağdaş olmayı başarmış bir dünyadır. Sözgelimi askeri terimlerde okurun yadırgamasına yol açabilecek *lochos* veya *strategos* gibi sözcükler değil, 'tabur' veya 'general' gibi çağdaş sözcükler kullandım; bunun gibi arkeolojik kalıntılar sonucunda o dönemde yaygınca kullanıldığını anladığımız bir aygıt için 'bisturi' terimini kullanmaktan kaçınmadım. Bunun yanı sıra kullanılan antik terimler günümüzde de anlaşılabilir nitelikteyse, onları korudum.

Belirli ortamların ve kişilerin (kadınlar, erkekler, askerler, fahişeler, hekimler, sanatçılar, kâhinler) kendilerine özgü dillerine sadık kalmak istedim, özellikle Aristophanes ve Menandros gibi komedya yazarlarının özel bir dilleri olduğunu göz ardı etmedim. Kısa şiirler yazan ozanların gerçekçi dillerini yeniden yaratmaya özen gösterdim. Gene bu ozanlar, gündelik yaşantının, moda, mutfak, deyimler ve atasözler gibi pek çok noktasını aydınlatabilmemde bana çok yardımcı oldular.

Tarihsel olaylara gelince; Plutharkhos, Diodoros Siculo, Arrianos ve Curzio Rufo, İskender Romanı'nda bana ger-

çekten yol gösterdiler. Antropolojik ve geleneksel mekân yaratmakta özellikle, Plinius'un, Valerio Massimo'nun, Theophratos'un, Pausanias'ın, Diogenes Laerzio'nun pek çok metni bana yardımcı olurken, Ksenephones, Helianos, Apollodoros, Strabone ve elbette Demosthenes'le Aristoteles yardımlarını benden esirgemediler! Arkeolojik kaynaklar genellikle iç mekânların, ev eşyalarının, silahların, döşeme tarzlarının, mobilyaların, aygıtların, araçların zihnimde yeniden yaratılmasında bana yol gösterdiler. Vergina'da (Antik Aigai) yeni bulunan kraliyet mezarı, II. Philippos'un cenaze törenini gerçekçi biçimde yaratmamda çok yararlı oldu.

Bu cildi baskıya verme aşamasında, İskender'in izini sürdüğüm bu uzun ve her zaman kolay olmayan yolculuğumda, tüm arkadaşlarıma, özellikle Lorenzo Braccesi'ye, Laura Grandi'ye, Stefano Tettamanti'ye romanın sayfa sayfa doğuşunda bana eşlik ettikleri için minnettarım.

Valerio Massimo Manfredi

Çeviride yararlanılan kaynaklar:

Herodot Tarihi: Herodotos. Remzi Kitabevi
Mitoloji Sözlüğü: Azra Erhat. Remzi Kitabevi.
Eski Yunan Tarihi: Oğuz Tekin. İletişim Yayınları.
Şiirler: Saf'o. Çeviri ve Üzerine Konuşmalar: Azra Erhat ve Cengiz Bektaş. Cumhuriyet
Ana Britannica Ansiklopedisi
Eski Atina Yaşantısında Bir Gün: Hilary Deighton / H. Ersoy. Homer Kitabevi.
Odysseia ve İlyada: Azra Erhat ve A. Kadir. Can Yayınları
Batı Uygarlığının Temelleri: A.W.F.Blunt / Doç.Dr. Müzehher Erim. İ.Ü.Edebiyat Fakültesi Yayını.
Dinler Tarihi: Felicien Challaye / S.Tiryakioğlu. Varlık Yayınları

Valerio Massimo Manfredi

BÜYÜK İSKENDER

Makedonya'dan Anadolu'ya

Hırslı, zeki, gözüpek, tanrı kadar güzel bir genç adam ve uçsuz bucaksız bir imparatorluk. ***Büyük İskender*** İ.Ö. 356 yılında Makedonya'da bir kralın oğlu olarak doğdu, 20 yaşında tahta çıktı, Batı'da Yunan yarımadasından Doğu'da Hindistan'a kadar fethedilmedik ülke bırakmadı, Anadolu'yu kuzeyden güneye, batıdan doğuya Pers egemenliğinden kurtarıp kendine bağladı ve bugünün uygar dünyasının ilk temellerini attı. Daha yaşarken bir efsane olmuştu, öldükten sonra da tüm zamanların en etkileyici kralı olarak bilindi. İnsanlar üzerinde müthiş bir etkisi vardı; kadınlarla ilişkilerinde de sözü geçen taraf hep o oldu, hem annesiyle olan ilişkisinde hem de sevgilileriyle. Olağanüstü bir askeri dehaya, tükenmez bir enerjiye ve kararlılığa sahipti. Zaferleriyle besleniyordu. Daha on üç yaşındayken ünlü düşünür *Aristo*'nun öğrencisi olmuş, sanat ve bilim dünyasını tanımış, *Homeros*'un destanlarını ezberlemişti. Tanrısal gücünü, babasının Tanrı-Zeus olmasından aldığı söylenegelen *İskender* de kendini tanrı olarak görmekten hoşlanıyordu. ***Büyük İskender***'in birinci kitabı olan ***Makedonya'dan Anadolu'ya***, tarihe damgasını vuran bu ünlü kralı tüm özellikleriyle tanıtırken eski Yunan'a ve eski Yunan kültürüne de roman dekoru içinde ışık tutuyor, Anadolu'nun eski halklarını tanımak için bir yol açıyor. Antik dünya topografyası uzmanı olan ve dünyanın birçok yerinde kazılara katılan İtalyan yazar ***Valerio Massimo Manfredi***'nin uzun araştırmalar sonunda hazırladığı üç ciltlik bu dizinin ikinci kitabı ***Anadolu'nun Kapıları*** da çok yakında okurlarıyla buluşacak.

ISBN 975-07-0014-7

KDV İÇİNDEDİR